

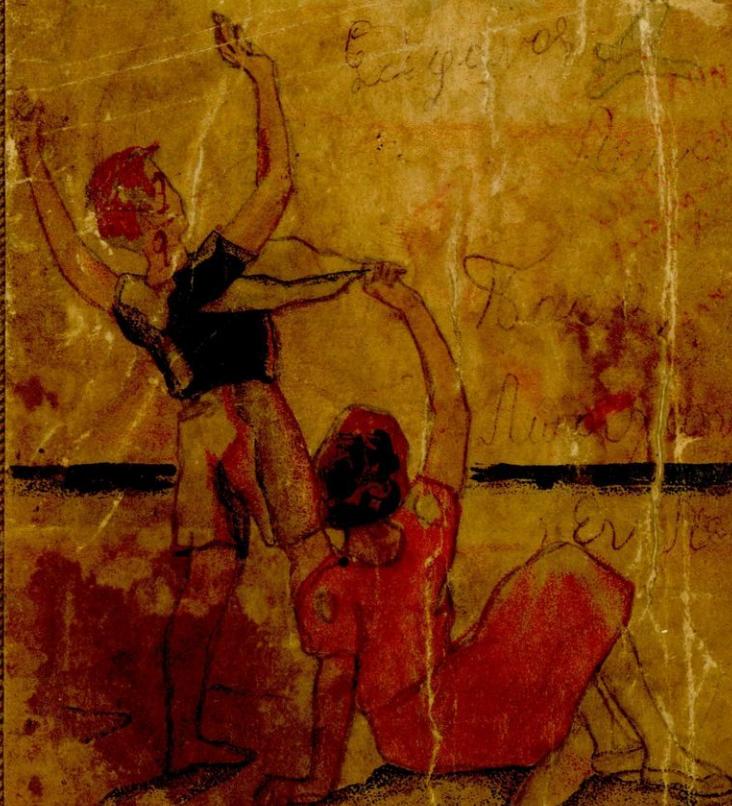
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΕΓΑ Κ.Α.

ΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ
Α΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

D 62

Εγκ. Πέρ. Βιζαντίου 1172 *

80

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΜΑΓΙΣΤΕΙΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΣΠΑΙΔΩΝ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

O Slangum

Scrip. Senvia. Davidus sanguinalis

Ex Libr. Scrip. in 1445. Indon. Mal.

Ex cor 16
Ex cor 13

*Σερφενσε Λαγκάδα Θωμάχηρος
ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ*

3015195

γιὰ τὴν τετάρτη τάξη τοῦ δημοτικοῦ σχολείου

«Είστε 'Ελληνόπουλα καὶ εἶναι μεγάλο πράγμα νὰ εἶναι κανεὶς 'Ελλην.»

I. ΜΕΤΑΞΑΣ

ΟΕΣΒ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1939

Πρώτος κύκλος
Φθινόπωρο

1. ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ ΣΤΗΝ ΑΚΡΟΓΙΑΛΙΑ

1. 'Ο Γιαννάκης δόρυ ταν παιδί γεμάτο ύγεια καὶ ζωή. Τὸ Σεπτέμβριο, ποὺ θ' ἀνοιγαν τὰ σχολεῖα, θὰ πήγαινε στὴν τετάρτη τάξη.

„Ολο τὸ καλοκαίρι τὸ πέρασε βοηθώντας τὸν πατέρα του στὸ περιβόλι ἥ παίζοντας μὲ τ' ἄλλα τὰ παιδιά. Ἀλλὰ καὶ τὰ βιβλία του δὲν τὰ λησμόνησε δό Γιαννάκης. Διάβασε τὴν Ὀδύσσεια καὶ τὴν ιστορία τοῦ Ροβινσώνα.

‘Ο Γιαννάκης εἶχε ἔνα μεγαλύτερο ἀδερφό, ποὺ μόλις εἶχε γυρίσει ἀπὸ τὸν τελευταῖο μας πόλεμο. Τὸν ἔλεγαν Κώστα. Αὐτὸς εἶχε ὑποσχεθῆ στὸ Γιαννάκη νὰ τὸν πάρῃ μαζί του σὲ μιὰν ἐκδρομή, πρὶν τελειώσουν οἱ θερινὲς διακοπές.

‘Ολίγα χιλιόμετρα ἀπὸ τὸ χωριό τους ἀπλωνόταν ἡ θάλασσα μὲ τὰ γαλανὰ νερά της.

‘Ο Κώστας εἶχε μιὰ μικρὴ στρατιωτικὴ σκηνὴ καὶ πολλὰ ἀπὸ τὰ εἴδη ἔκεινα, ποὺ μεταχειρίζονται οἱ στρατιῶτες. Εἶχε μάθει ν' ἀγαπᾶ τὴν ζωὴν τοῦ ὑπαίθρου καὶ ἤθελε νὰ δώσῃ στὸ μικρό του ἀδερφὸ μιὰν ἰδέα ἀπὸ αὐτὴ τὴν ζωὴν.

2. "Ενα ώραϊ πρωί, τὴν τελευταία ἑβδομάδα τοῦ Αὔγουστου, ξεκίνησαν γιὰ τὴ θάλασσα.

‘Ο Κώστας εἶχε φορτωθῆ τὶς κουβέρτες, τὴ σκηνή, ἔνα τσεκουράκι κι ἔνα σακίδιο μὲ τρόφιμα. ‘Ο Γιαννάκης κρατοῦσε τὰ σύνεργα τῆς ψαρικῆς καὶ σκεύη γιὰ τὸ μα-

γείρεμα. Λογάριαζαν νὰ νοικιάσουν μιὰ βάρκα ἀπὸ ἔναν ψαρά, ποὺ εἶχε τὴν καλύβα του στὸ ἀκρογιάλι ἐκεῖνο.

‘Ο Κώστας, μαθημένος ἀπὸ τὶς μακριὲς πορεῖες, ποὺ εἶχε κάμει σὰ στρατιώτης, εἶχε συμβουλέψει τὸν ἀδερφό του νὰ μὴν πάρη μαζί του πράματα, ποὺ δὲν ἦταν ἀπολύτως ἀπαραίτητα.

3. Ὁ Κώστας διάλεξε τότε ἔνα μέρος κατάλληλο, γιὰ νὰ στήσουν τὴ σκηνή τους. Ἡταν μέρος ψηλὸ μὲ ἔδαφος πολὺ ξερό.

‘Απὸ ἐκεῖ φαινόταν κάτω ἡ παραλία, στρωμένη μὲ ψιλή, κατακάθαρη ἄμμο καὶ μὲ στρογγυλά, γυαλιστερὰ πετράδια.

‘Ο μπάτης, τὸ ἀεράκι ποὺ φυσοῦσε ἀπὸ τὸ πέλαγος κι ἔφερνε μαζί του τὴ μυρωδιὰ τῆς θάλασσας, τοὺς δρόσιζε τὸ πρόσωπο.

Παράπάνω, μέσα στὴν κοιλάδα, ἀνάβλυζε νερὸ καθαρό. Τὸ μικρὸ ρυάκι ποὺ ξεκινοῦσε ἀπὸ ἐκεῖ, ἔτρεχε μὲ γρηγοράδα τὸν κατήφορο.

4. Ἡ κατασκήνωση ἦταν εὔκολο πράμα.

Πρῶτα ἔστησαν τὴ σκηνή. ‘Επειτα, γιὰ νὰ ἔχουν στρώματα μαλακά, μάζεψαν ἀποκάτω ἀπὸ τὰ πεῦκα ξερὰ πευκόφυλλα κι ἔστρωσαν ἐπάνω σ’ αὐτὰ τὶς κουβέρτες τους.

‘Εκεὶ γύρω βρῆκαν καὶ ἄφθονα φρύγανα καὶ ξερὰ

ξύλα· τὰ στοίβαξαν κοντά στὴ σκηνή τους καὶ τὰ εἶχαν ἔτοιμα γιὰ τὸ μαγείρεμα.

Μὰ ὁ Γιαννάκης ἦταν ἀνυπόμονος νὰ μπῇ στὴ θάλασσα· ἥθελε καὶ νὰ δείξῃ στὸ μεγαλύτερό του ἀδερφὸ πόσο ὡραῖα ἥξερε νὰ κολυμπᾶ. Καὶ τὴν ἀνυπομονησία του τὴν καταλαβαίνει ὁ Κώστας καὶ χωρὶς ἀργοπορία κατεβαίνουν τώρα στὴν ἀμμουδιά.

5. Ἡ θάλασσα δὲν εἶχε κύματα καὶ ἦταν ἥσυχη.

Σὲ δυὸ λεπτὰ γδύθηκαν κι ἔπεσαν κι οἱ δυὸ στὸ νερό.
Ἐκαναν βουτίες, κολυμποῦσαν, ἔριχνε ὁ ἔνας νερὸ στὸν ἄλλον· ἔχει τόσα παιγνίδια ἡ θάλασσα!

Μετὰ ἔνα τέταρτο τῆς ὡρας ὁ Κώστας ἔδωσε τὸ σύνθημα νὰ βγοῦν. Ἡταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ κολυμποῦσαν ἐκεῖνο τὸ χρόνο καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ μείνουν περισσότερο στὸ νερό.

6. Ἀφοῦ στέγνωσαν στὸν ἥλιο, τὰ δυὸ ἀδέρφια ντύθηκαν κι ἔπειτα πῆραν τὸ δρόμο γιὰ τὴν καλύβα τοῦ ψαρᾶ. Ἔκει θὰ ἔβρισκαν τὴ βάρκα, ποὺ χρειάζονταν, γιὰ νὰ τραβήξουν κουπὶ καὶ νὰ ψαρέψουν στ' ἀνοιχτά. Γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ εἶχαν πάρει μαζί τους ἀγκίστρια, πετονιές καὶ δολώματα.

‘Ο καλὸς ψαρᾶς τοὺς ἔδωσε τὴ βαρκούλα του κι ἔβαλε μέσα καὶ λίγα στρείδια γιὰ τὴν ὅρεξη.

‘Ο Κώστας παίρνοντας στὰ γερά του χέρια τὰ κουπὶα τράβηξε στ' ἀνοιχτά. Κι ἀφοῦ προχώρησε κάποιο διάστημα, ἀφησε τὰ κουπὶα κι ἔριξε τὴν ἀγκυρα.

7. Τότε ὁ Γιαννάκης κάρφωσε στ' ἀγκίστρι του κάτι

κόκκινα σκουληκάκια γιὰ δόλωμα καὶ μὲ τὸ καλάμι ἔριξε τὴν πετονιά του καὶ περίμενε.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα κι ἔνιωσε τὸ ψάρι νὰ τσιμπᾶ κι ἀμέσως τὴν πετονιά του νὰ βαραίνῃ καὶ νὰ τραβᾶ.

Τὸ πρόσωπο τοῦ Γιαννάκη ἄστραψε ἀπὸ χαρά. Κι εὐθὺς ἔβαλε στὴν ἐνέργεια ὅλη του τὴν τέχνη. "Οταν τὸ ψάρι τραβοῦσε καὶ δοκίμαζε νὰ φύγη, ἄφηνε τὴν πετονιὰ ἐλεύθερη, χαμηλώνοντας τὸ καλάμι· ὅταν πάλι τὸ ἔνιωθε νὰ κουράζεται καὶ νὰ γυρνᾶ, τὴν τραβοῦσε.

"Ετσι σιγὰ σιγὰ κατόρθωσε νὰ κουράσῃ τὸ ψάρι καὶ νὰ τὸ φέρη στὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας. Ἡταν μιὰ ὥραία μεγάλη τσιπούρα.

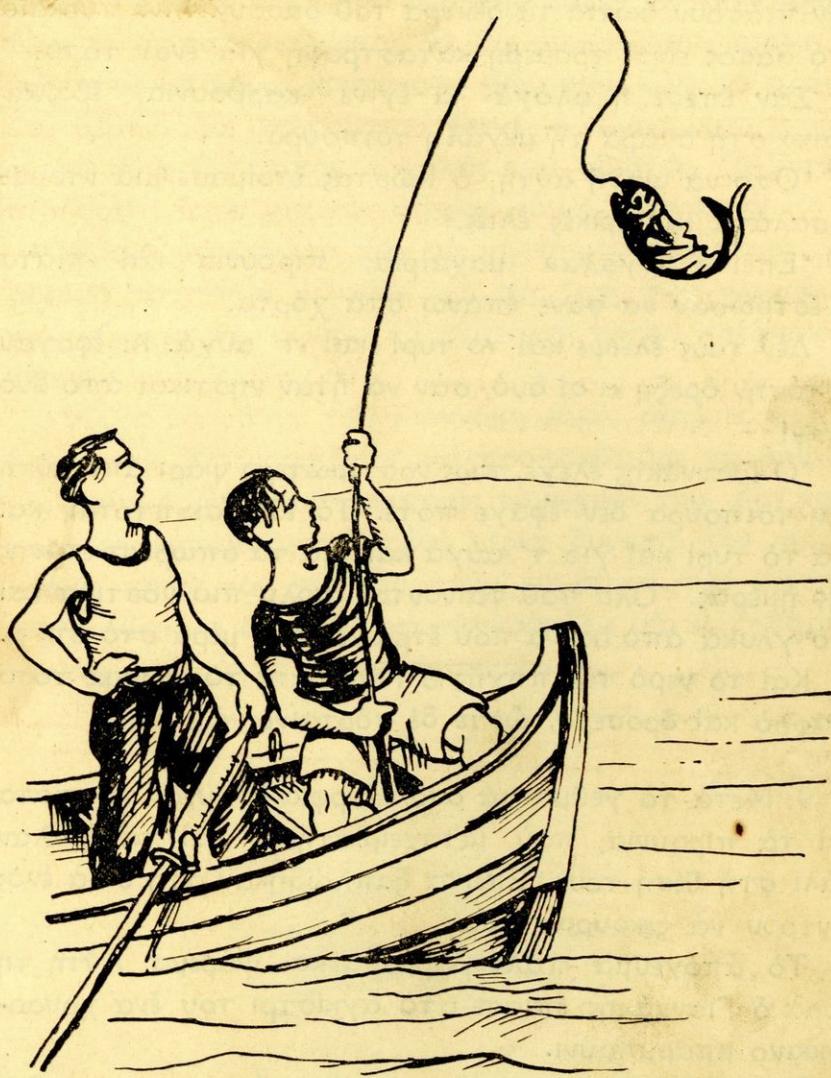
Πρόφτασε τότε ὁ Κώστας καὶ τὴν ἄρπαξε μ' ἔνα γάντζο, γιατὶ εἶδε τὸ Γιαννάκη κουρασμένο καὶ κατάλαβε, πῶς θὰ δυσκολεύεταν νὰ τὴν ἀνασύρῃ ἀπὸ τὸ νερό. Σὲ λίγο τὸ ψάρι ξαγκιστρωμένο σπαρταροῦσε μέσα στὴ βάρκα.

Ἡ χαρὰ τοῦ Γιαννάκη δὲν περιγράφεται. Ψάρεψαν κάπου μιὰν ὥρα κι ἔπιασαν κι ἄλλα ψάρια, μὰ κανένα δὲν ἦταν τόσο μεγάλο, ὅσο ἐκεῖνο τὸ πρῶτο, ποὺ ἔπιασε ὁ Γιαννάκης.

8. Ἡταν πιὰ μεσημέρι, ὅταν ἔφτασαν μὲ τὴ βάρκα στὴν κατασκήνωσή τους. Καιρὸς πιὰ νὰ σκεφτοῦν καὶ γιὰ τὸ γεῦμα τους.

‘Ο Κώστας ἔδειξε στὸ μικρότερό του ἀδερφὸ πῶς καθαρίζεται τὸ ψάρι. Μ' ἔνα μυτερὸ μαχαίρι τοῦ ἄνοιξε τὴν κοιλιὰ καὶ βρῆκε μέσα δυὸ μαρίδες, ποὺ ἦ τσιπούρα τὶς εἶχε καταπιεῖ ὀλόκληρες κι ἀμάσητες.

Κατόπι τοῦ ἔδειξε πῶς ἀνάβουν φωτιὰ στὴν ἔξοχή.

Τοῦ ἔξήγησε ἀκόμη, ὅτι πρέπει νὰ προσέχουν πολύ, μὴν πιάσουν φωτιὰ τὰ δέντρα τοῦ δάσους. Μιὰ πυρκαϊὰ στὸ δάσος εἶναι τρομερὴ καταστροφὴ γιὰ ἐναν τόπο.

Σὰν ἔπεισε ἡ φλόγα κι ἔγινε καρβουνιά, ἔβαλαν πάνω στὴ σκάρα τὴ μεγάλη τσιπούρα.

“Οσο νὰ ψηθῇ αὐτή, δὲ Κώστας ἑτοίμασε μιὰ ντοματοσαλάτα μὲ μερικὲς ἐλιές.

Ἐπειτα ἔβγαλαν μαχαίρια, πιρούνια καὶ πιάτα κι ἐστρωσαν νὰ φᾶνε ἐπάνω στὰ χόρτα.

Δὲν τοὺς ἔλειψε καὶ τὸ τυρὶ καὶ τ’ αὐγά. Κι ἔφαγαν μὲ τόσην ὅρεξη κι οἱ δυό, σὰν νὰ ἥταν νηστικοὶ ἀπὸ δυὸ μέρες!

‘Ο Γιαννάκης ἔλεγε, πῶς νοστιμώτερο ψάρι ἀπὸ αὐτὴ τὴν τσιπούρα δὲν ἔφαγε ποτέ. Τὸ ᾴδιο σκεπτόταν καὶ γιὰ τὸ τυρὶ καὶ γιὰ τ’ αὐγὰ καὶ γιὰ τὰ ὄπωρικὰ ἔκεινης τῆς ἡμέρας. “Ολα τοῦ φαίνονταν πολὺ πιὸ νόστιμα καὶ πιὸ γλυκὰ ἀπὸ ἔκεινα ποὺ ἔτρωγε κάθε μέρα στὸ σπίτι.

Καὶ τὸ νερὸ τῆς πηγῆς ὁ Γιαννάκης τὸ ἔβρισκε τόσο ἐλαφρὸ καὶ δροσερό, ὥστε δὲ χόρταινε νὰ πίνη.

9. Μετὰ τὸ γεῦμα τὰ δυὸ ἀδέρφια ἔπλυναν τὰ πιάτα καὶ τὰ πιρούνια, ποὺ μεταχειρίστηκαν καὶ τὰ ἔβαλαν πάλι στὴ θέση τους.” Επειτα ξαπλώθηκαν στὴ σκιὰ ἐνὸς δέντρου νὰ ξεκουραστοῦν.

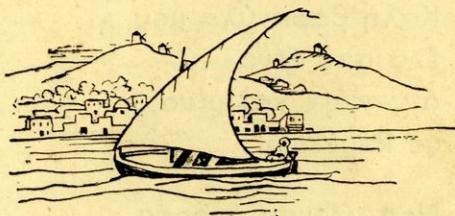
Τὸ ἀπόγευμα πάλι βαρκάδα καὶ ψάρεμα. Αὔτὴ τὴ φορὰ δὲ Γιαννάκης ἔπιασε στὸ ἀγκίστρι του ἐνα χρυσοκόκκινο μπαρμπούνι.

Τὸ βράδυ ἄναψαν πάλι φωτιὰ κι ἑτοίμασαν τὸ δεῖπνο τους. Σὰν ἔφαγαν, κάθισαν γύρω στὴ φωτιὰ κι ἄρχισαν νὰ μιλοῦν.

10. Ό Γιαννάκης ήταν ἐνθουσιασμένος μὲ τὴν πρώτη τους αύτὴ κατασκήνωση. Δὲ θὰ μποροῦσαν ἀραγε νὰ ζοῦν στὸ ὑπαιθρο, κοντὰ στὴ θάλασσα, ὅλο τὸ χρόνο; Καὶ βέβαια θὰ μποροῦσαν, ἔλεγε ὁ Γιαννάκης, φτάνει νὰ τὸ Σέληνη ὁ Κώστας, ὁ καλός του ἀδερφός. "ὦ! πόσο περήφανος ήταν γιὰ τὸν ἀδερφό του ὁ Γιαννάκης!"

"Εβαλε τὰ δυνατά του νὰ μὴ κοιμηθῇ κι ἄκουε τὸν ἀδερφό του, ποὺ μιλοῦσε γιὰ τὴ ζωὴ τῶν ψαράδων, ποὺ ρίχνουν τὴν τράτα καὶ πιάνουν πολλὰ καὶ μεγάλα ψάρια.

"Αλλὰ τὰ μάτια τοῦ Γιαννάκη εἶχαν ἀρχίσει πιὰ νὰ βαραίνουν. Χασμουριόταν καὶ προσπαθοῦσε νὰ βρῆ μέρος μαλακό, γιὰ ν' ἄκουμπήσῃ τὸ κεφάλι του. Καὶ καλὰ καλὰ δὲν κατάλαβε πάτε δυὸ χέρια δυνατὰ τὸν πῆραν ἐπάνω τους, τὸν τύλιξαν στὴν κουβέρτα του καὶ τὸν ἔβαλαν ἐπάνω στὰ μαλακὰ πευκόφυλλα νὰ κοιμηθῇ τὴν πρώτη του νύχτα στὴν κατασκήνωση.

2. ΔΕ ΣΕ ΖΕΧΝΩ

Νησάκι μου ὅμορφο,
καμαρωμένο,
στὰ ξένα κι ἄν μένω,
δὲ σὲ ξεχνῶ.

Τὴν νύχτα βρίσκομαι
ξάφνου σιμά σου,
στὴν ἀμμουδιά σου
ποὺν ἀγαπῶ.

Τρέχω, ξαπλώνομαι,
κάθομαι χάμω,
πάνω στὸν ἄμμο
παιζογελῶ.

Νά κι οἵ βαρκοῦλες σου
γοργοκυλᾶνε,
θαρρεῖς πετᾶνε
μὲς στὸ γιαλό.

Καλὴ βαρκούλα μου,
ἔλα στὰ ξένα,
ἄχ, πάρε καὶ μένα,
σὲ καρτερῶ.

Νησάκι μου ὅμορφο,
καμαρωμένο,
στὰ ξένα κι ἄν μένω
δὲ σὲ ξεχνῶ.

Ν. Δαμιράλης.

3. ΣΤΟΥΣ ΕΛΑΙΩΝΕΣ
ΚΑΙ ΣΤΑ ΝΥΧΤΕΡΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

1. Πᾶνε, πέρασσαν πιὰ τὰ ὄπωρικά. Ἀπὸ πολὺν καιρὸν τέλειωσε κι ὁ τρύγος καὶ τὰ νέα κρασιὰ βράζουν μὲν στὰ βαρέλια. Οἱ κληματόβεργες στ’ ἀμπέλια ἀπομένουν γυμνές. Καὶ γύρω ἀπὸ τ’ ἀμπέλια οἱ συκιὲς ἀπλώνουν τὰ σταχτερὰ κλαδιά τους, σὰ μαρμαρωμένα ξερόκλαδα.

Τὰ σχολεῖα ἀνοιξαν καὶ τὰ παιδιὰ μὲ γέλια καὶ χαρὲς παίζουν στὸ προαύλιο. Τὰ πρωτοβρόχια καθάρισαν τὴ γῆ ἀπὸ τὰ ξερόχορτα τοῦ καλοκαιριοῦ. Τὰ ξεροπόταμα παράσυραν τὰ ξερὰ κλαδιά, πότισαν τοὺς διψασμένους ἄγροὺς κι ἀκολούθησε τὸ μικρὸν καλοκαιράκι. Πάλι λάμπει ὁ ἥλιος μὲ τὶς ζεστές του ἀκτίνες, τὰ χορταράκια ὀλοπράσινα στολίζουν τὶς ἀκρες τῶν ἀγρῶν καὶ τὰ χρυσάνθεμα, τοῦ Ἀγίου Δημητρίου τ’ ἄνθη, στολίζουν τὸ μήνα Ὁκτώβριο, τὸν Ἀιδημητρίτη, ὅπως λέει ὁ λαός.

2. Μόλις χαράζει στὴν ἀνατολὴ τὸ φῶς τῆς αὐγῆς κι ὁ παπα-Κωσταντῆς σήμανε στοὺς τρεῖς Ἱεράρχες. Κι ὁ παπα-Οἰκονόμος τῆς Παναγίας τὸν ἀκολούθησε ἀμέσως, σὰ νὰ τὸν περίμενε ἀπὸ ὡρα κρεμασμένος ἀπὸ τὴν καμπάνα.

Τὴν ὡρα ποὺ ἡ Πούλια ἡ ἀργυροκέντητη βρίσκεται στὸ μεσουράνημα, οἱ νησιωτοποῦλες παίρνουν στοὺς ὕμους τὰ κοφίνια μὲ τ’ ἀδειανὰ σακιὰ μέσα, περνοῦν καὶ τὰ καλάθια στὰ χέρια τους καὶ βγαίνουν πολλὲς μαζὶ στοὺς ἐλαῖῶνες.

Ἐκεῖ, στοὺς ἐλαιῶνες, συγκεντρώνεται τώρα τὸν Ἀϊδημητρίτη ὅλο τὸ χωριό. Ἐκεῖ τραγούδια καὶ χαρές, ἐκεῖ ἐργασία καὶ γέλια. Ἐκεῖ κι ὁ γερο-Δῆμος, ὁ πρωτονοικοκύρης τοῦ χωριοῦ, μὲ τὰ περιβόλια τ' ἀλογάριαστα καὶ τοὺς πολλοὺς παραγιοὺς καὶ τὰ πολλὰ μουλάρια.

Χωμένος στοὺς ἐλαιῶνες του μὲ τὴν ἐργατιά του μαζεύει ὁ γερο-Δῆμος τὶς ἐλιές που ἔπεσαν καταγῆς. Βιάζεται νὰ στείλῃ στὴ Θεσσαλονίκη τὸ πρῶτο λάδι μὲ τὸ καΐκι τοῦ καπετάν Νικόλα τοῦ Παυλάκη.

Καὶ γελοῦν τὰ μάτια τοῦ γερο-Δήμου καὶ γελοῦντά

χείλη του, γελοῦν καὶ τὰ σταχτιά μουστάκια του, τὰ μικρὰ καὶ ἀγκαθωτά. Τὴν ἴδια ὥρα κι ἡ πρωτονοικοκυρά, ἡ κυρα-Δήμαινα, ἐτοιμάζει στὸ καλυβόσπιτο τὸ πρωινὸ φαγητὸ γιὰ τὴν ἔργατιά. Μαγειρεύει τὰ καβούρια, ποὺ ἄναψε πυροφάνι καὶ σύναξε τὴ νύχτα ὁ γερο-Δῆμος στὸ ρέμα μὲ τοὺς δυὸ παραγιούς του.

—”Α, κορίτσια μου, γρήγορα καὶ μᾶς πῆρε ἡ νύχτα! Παρακινεῖ ὁ γερο-Δῆμος τὶς ἔργατριες στὸ μάζεμα μὲ φωνὴ ζωηρή, ποὺ ἀντηχεῖ σ’ ὅλο τὸ βουνὸ καὶ σ’ ὅλο τὸ βαθύρεμα.

—”Α, κορίτσια, κι ἔγινε τὸ πιλάφι μας κι ἔγιναν καὶ τὰ καβούρια!

Χαρούμενες αὐτὲς καὶ πρόθυμες, σὰ νὰ ἥταν θυγατέρες του, μαζεύουν μιὰ μιὰ ἔλιὰ καὶ γεμίζουν τὶς ποδιές τους. Μ’ αὐτὲς γεμίζουν τὰ καλάθια καὶ ἀπὸ τὰ καλάθια τὶς ἀδειάζουν στὰ σακιά. Κι ὁ γερο-Δῆμος φορτώνει τὰ σακιά στὰ ζῶα του κι οἱ παραγιοί του τὰ ὀδηγοῦν καὶ τὰ ξεφορτώνουν στὸ λιοτριβιό του, ποὺ ἔχει κάτω στὴ χώρα.

Κι αὐτὸς μ’ ἔνα καλάθι μαζεύει τὶς ἔλιες ποὺ σκόρπισαν μακριὰ τ’ ἀνεμοβρόχια.

— Νὰ κι ἄλλη μαυρομάτα, κορίτσια, φωνάζει κάθε φορὰ ποὺ βρίσκει καὶ μαζεύει καμιὰ ἔλιά.

Καὶ τὰ κορίτσια γελοῦν ἀπὸ τὴ χαρά τους, ἀπὸ τὴ χαρὰ τοῦ ἀφέντη τους ποὺ ὅλο καὶ ξαναλέει:

— Οἱ καημένες οἱ μαυρομάτες! Ποῦ θέλετε νὰ μοῦ πάτε! Σᾶς ἀφήνω ἐγὼ νὰ μοῦ φύγετε;

Καὶ ὅλο τὸ χωριό, θαρρεῖς, γελᾶ καὶ χαίρεται μὲ τὶς χαρὲς καὶ τὰ γέλια τῆς ἔργατιᾶς.

3. "Οταν περάση τὸ πρῶτο μάζεμα, ὥσπου νὰ ξαναφυσήξῃ ὁ βοριάς καὶ ρίξῃ τὸ δεύτερο χέρι, ἀρχίζουν τὰ ὅμορφα βράδυα τῶν νυχτεριῶν στὸ ἐργατικὸ χωριὸ ποὺ κάθεται στοὺς βράχους τῆς ἀκρογιαλιᾶς σὰν κλῶσα.

Σχίζεις ἀπὸ δαδὶ ἀναμμένες στὴ φωτογωνιὰ φέγγουν μὲ τὶς λαμπρὲς φλόγες. Κοντὰ καθισμένες οἱ νησιωτοποῦλες ἄλλες πλέκουν, ἄλλες γνέθουν, ἄλλες κεντοῦν κι ἡ γριὰ στ' ἀπλωμένα πόδια της βάζει πάνω τὰ λανάρια της κι ἀρχίζει νὰ λαναρίζῃ τὰ μαλλιά. Αὔτὰ θὰ τὰ γνέστη καὶ θὰ ὑφάνη τὰ χοντρὰ φασίδια τοῦ χειμώνα.

Στὶς μεγάλες ἀποθῆκες τοῦ γερο-Δήμου ξεκοκκίζουν σὲ ἀρκετὰ νυχτέρια τὸ ἀραποσίτι, ποὺ σύναξε ἀπὸ τοὺς ἀγρούς του. Βιάζεται νὰ ἐτοιμάσῃ τὸν καρπὸ γιὰ τοὺς μύλους, ποὺ ἔχει στοῦ Ἀγᾶ τὸ ρέμα, νὰ μὴ μένουν ἀργοὶ τώρα μὲ τὰ πολλὰ νερά. Κι ἡ κυρα-Δήμαινα ἐτοιμάζει νὰ δώσῃ σὲ ὅλους τὸ γλυκό της πετιμέζι, ποὺ ἔκαμε τὸν καιρὸ τοῦ τρύγου.

Οἱ ἐργάτριες μὲ τὰ δάχτυλα τῶν ποδιῶν τους στηρίζουν μιὰ χοντρὴ σιδερένια λεπίδα. Καὶ πέφτουν οἱ σπόροι τοῦ ἀραποσιτοῦ κατακίτρινοι, σὰν κόκκοι κεχριμπαριοῦ μ' ἔνα λευκὸ ματάκι.

Αὔτὴ ἡ μονότονη ἐργασία ἔξακολουθεῖ ὡς τὰ μεσάνυχτα, ὥσπου νὰ λαλήσῃ ὁ πρῶτος πετεινός. Καμιὰ φορὰ καὶ πέρα ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα, γιατὶ οἱ ἱστορίες καὶ τὰ παραμύθια τοῦ γερο-Δήμου δὲν τελειώνουν τόσο γρήγορα.

4. Στὸ μεταξὺ πάλι φύσηξε ὁ βοριάς κ' ἔριξε καταγῆς ἐλιές. Καὶ πάλι οἱ ἐργάτριες βγαίνουν νὰ συνάξουν τὸ δεύτερο χέρι.

Τὸ βράδυ ἔνα σωρὸ μουλάρια κατεβαίνουν τὸν κατηφορικὸ ἐλαιώνα. Εἶναι τοῦ γερο-Δήμου, ποὺ κουβαλοῦν φορτώματα ἀπὸ ἐλιές στὸ χωριό. Καὶ βιάζονται τὰ ζῶα ἀγκομαχώντας στὸν κατήφορο, ἐδῶ νὰ πέσουν, ἐκεῖ νὰ σταθοῦν, σὰ μεθυσμένα. Καταϊδρωμένα φυσομανοῦν, κοντοστέκονται. Καὶ ἡχοῦν τὰ κουδούνια καὶ πλαταγοῦν τὰ μαστίγια τῶν ἀγωγιατῶν, ποὺ βιάζονται νὰ φτάσουν στὸ χωριό, νὰ κουβαλήσουν τὶς ἐλιές, μὴν μπῆ ὁ Σποριάς μὲ τ' ἀνεμοβρόχια.

4. Η ΕΛΙΑ

Είμαι τοῦ ἥλιου θυγατέρα,
 ἡ πιὸ ἀπ' ὅλες χαϊδευτή·
 χρόνια ἡ ἀγάπη τοῦ πατέρα
 σ' αὐτὸ τὸν κόσμο μὲ κρατεῖ.
 "Οσο νὰ γείρω νεκρωμένη,
 αὐτὸν τὸ μάτι μου ζητεῖ.
 Είμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη!

"Οπου κι ἀν λάχω κατοικία,
 δὲ μ' ἀπολείπουν οἱ καρποί·
 ὡς τὰ βαθιά μου γηρατεῖα
 δὲ βρίσκω στὴ δουλειὰ ντροπή.
 Μ' ἔχει ὁ Θεὸς εύλογημένη
 κι είμαι γεμάτη προκοπή.
 Είμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη!

Φρίκη, ἐρημιά, νερό, σκοτάδι
 τὴ γῆ τὴ θάψαν μιὰ φορά.
 'Εμὲ ζωῆς φέρνει σημάδι
 στὸ Νῶε ἡ περιστερά.
 "Ολης τῆς γῆς εἶχα γραμμένη
 τὴν ὁμορφάδα καὶ χαρά.
 Είμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη!

'Εδῶ στὸν ἵσκιο μου ἀποκάτου
 ἥρδ' ὁ Χριστὸς ν' ἀναπαυθῆ
 κι ἀκούστηκε ἡ γλυκιὰ λαλιά του

λίγο προτοῦ νὰ σταυρωθῇ.
 Τὸ δάκρυ του, δροσιὰ ἄγιασμένη,
 ἔχει στὴ ρίζα μου χυθῆ.
 Εἶμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη!

Καὶ φῶς πραότατο χαρίζω
 ἐγὼ στὴν ἄγρια τὴν νυχτιά.
 Τὸν πλοῦτο πιὰ δὲν τὸν φωτίζω,
 σὺ μ' εὐλογεῖς, φτωχολογιά.
 Κι ἀν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο διωγμένη,
 θὰ φέγγω μπρὸς στὴν Παναγιά.
 Εἶμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη.

Κ. Παλαμάς.

5. ΤΙ ΔΙΗΓΕΙΤΑΙ ΜΙΑ ΒΕΛΑΝΙΔΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΖΩΗ ΤΗΣ

1. « Γεννήθηκα ἀπὸ ἔνα βελανίδι, ποὺ ὁ ἄνεμος τὸ
 ἄρπαξε ἀπὸ μιὰ μεγάλη βελανιδιὰ καὶ τὸ ἔριξε κοντὰ
 στὸ δάσος.

» Χωρὶς καμιὰ περιποίηση, χωρὶς κανένας νὰ φρον-
 τίζῃ γιὰ μένα, μεγάλωσα μονάχη μου σιγὰ σιγά.
 Κι ὑστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια, ἐπάνω ἀπὸ διακόσια,
 ἔγινα κι ἐγὼ μεγάλη βελανιδιά.

2. » Οἱ ρίζεις μου προχώρησαν βαθιὰ καὶ ξαπλώθηκαν
 μέσα στὴ γῆ, ὅσο ἀπλώνονται ἐπάνω στὸν κορμό μου

καὶ τὰ κλαδιά μου δλόγυρα. "Ενα μεγάλο δέντρο πρέπει νὰ ἔχη μεγάλες καὶ δυνατές ρίζες, γιὰ νὰ στηρίζεται καλά.

» Τὰ κλαδιά μου μεγάλωσαν κι ἀπλώθηκαν σ' ὅλες τὶς μεριές, σὰν πελώρια χέρια.

» "Εριξα πολὺ μεγάλο ἀνάστημα καὶ πέρασα ὅλα τ' ἄλλα δέντρα, ποὺ εἶναι ἔδῶ. 'Ο κορμός μου στὰ μικρά μου χρόνια ἦταν λεπτός καὶ τρυφερός· μὲ τὸν καιρὸν δύμως ἔγινε χοντρὸς καὶ δυνατός· κι ἡ φλούδα μου, ὅταν ἥμουν μικρή, ἦταν πρασινωπὴ καὶ μαλακή· λίγο λίγο κι αὐτὴ πῆρε χρῶμα μαυρειδερό, ἔγινε σκληρὴ· καὶ γέμισε σκισμάδες.

3. » Λίγο πιὸ πέρα ἀπὸ μένα εἶναι κι ἄλλες βελανιδιές, πολὺ γέρικες. Μὲ περνοῦν πολλὰ χρόνια.

» Εἶναι, σὰ νὰ ποῦμε, γιαγιάδες μου καὶ παραγιαγιάδες μου. 'Ο κορμός τους εἶναι γεμάτος ἀπὸ κουφάλες καὶ ρόζους καὶ τὰ κλωνάρια τους εἶναι ὅλο ρόζοι.

4. » Τὰ φύλλα μου εἶναι πολλὰ καὶ πυκνά, ἀλλὰ μονάχα στὴν ἄκρη τῶν κλαδιῶν. Στὴ μέση δὲν ἔχω πολλὰ φύλλα· γι' αὐτὸν ὅποιος στέκεται κοντὰ στὸν κορμό μου μπορεῖ νὰ ἴδῃ ὡς ἐπάνω στὴν κορυφή μου.

» Κάτω ἀπὸ τὴν φυλλωσιά μου φυτρώνουν λογῆς λογῆς ἀνοιξιάτικα φυτὰ κι ἀγριολούλουδα. 'Ο ἥλιος περνᾶ μέσα ἀπὸ τὴν φυλλωσιά μου καὶ φτάνει ὡς τὸ χῶμα καὶ τοὺς δίνει ζωή.

» "Ο ἥλιος! "Αχ! πῶς τὸν ἀγαπῶ! Δὲν ξέρω ἂν εἶναι ἄλλο δέντρο στὸν κόσμο, ποὺ ν' ἀγαπᾶ τὸ φῶς καὶ τὴ ζεστασιά του σὰν κι ἐμένα.

» Δὲν πολυβιάζομαι νὰ βγάλω τὴν ἀνοιξη τὰ πριο-

νωτὰ φύλλα μου· φοβοῦμαι τὸ κρύο καὶ περιμένω νὰ ζεστάνη ὁ καιρὸς καὶ τὰ φύλλα μου βγαίνουν ὅχι χωριστὰ τὸ καθένα, ἀλλὰ φοῦντες φοῦντες κι ἔχουν ἔνα κοτσάνι, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ γυρνοῦν στὸν ἀγαπημένο ἥλιο.

5. »Ο καρπός μου εἶναι ἡ πιὸ θρεπτικὴ τροφὴ γιὰ τοὺς χοίρους. Ιβελανίδια ἔδινε κι ἡ Κίρκη στοὺς συντρόφους τοῦ Ὁδυσσέα κι ἔτρωγαν, ἀφοῦ τοὺς μεταμόρφωσε σὲ χοίρους, ὅπως λέει ἡ ἱστορία.

» Μὰ καὶ τὰ φλοιδωτὰ κουπάκια τῶν βελανιδιῶν μου κι ἡ φλούδα μου δὲν εἶναι πράματα ἄχρηστα· μ' αὐτὰ οἱ βυρσοδέψεις ἀργάζουν τὰ δέρματα.

» Λησμόνησα νὰ σᾶς πῶ πώς τὰ φύλλα μου καὶ τὰ κλαδιά μου, τὸ καλοκαίρι, τὰ δαγκώνουν κάποια μικρὰ ζωύφια. Στὸ κάθε δάγκωμα γίνεται ἔνα ἔξόγκωμα σὰν καρύδι. Ἐκεῖ μέσα τὰ μικρὰ ζωύφια φυλᾶνε τ' αὐγά τους.

» Τὰ καρύδια αὐτὰ τὰ λένε κηκίδια καὶ τὰ μεταχειρίζονται γιὰ γιατρικό· ἀκόμη γιὰ νὰ κάνουν μελάνη· κι οἱ χωρικοὶ γιὰ νὰ βάφουν μαῦρα, ὅταν θέλουν, τὰ μάλλινα ὑφάσματά τους.

6. »Τώρα νὰ σᾶς πῶ καὶ γιὰ τὸν κορμό μου. Στὸν κορμό μου τὸ μέσα ξύλο, ἡ καρδιὰ σὰ νὰ ποῦμε, εἶναι σταχτερή καὶ τόσο σκληρή, ποὺ δὲν μπορεῖ εὔκολα νὰ τὴν χαράξῃ τὸ μαχαίρι. Τὸ ἄλλο ξύλο, ποὺ εἶναι δλόγυρα στὴν καρδιὰ καὶ γειτονεύει μὲ τὴν φλούδα μου, εἶναι κιτρινωπὸ καὶ μαλακό. Αὐτὸ μὲ κάνει καὶ ζῶ. Ἀπ' αὐτὸ περνοῦν οἱ χυμοί, ποὺ ἀνεβαίνουν ἀπὸ τὶς ρίζες καὶ φτάνουν ως τὸ ἀκροκλάδια.

»Η καρδιά μου πάλι μὲ συγκρατεῖ στερεὰ καὶ μὲ

κάνει νὰ μὴ φοβοῦμαι τὸν ἄνεμο, ὅσο δυνατὰ κι ἀν φυσᾶ. Τὸ ξύλο τῆς καρδιᾶς μου εἶναι πολὺ χρήσιμο στοὺς ἀνθρώπους.

»"Οταν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ξύλο, ποὺ νὰ μὴ σαπίζῃ στὸ νερό, ποὺ νὰ εἶναι αἰώνιο, τρέχουν νὰ εὔρουν καρδιὰ βελανιδιᾶς καὶ κάνουν γεφύρια, βάρκες, καράβια καὶ σπίτια.

7. »Μὲ τὸ ἄλλο μου τὸ ξύλο, τὸ κιτρινωπό, κάνουν ἔπιπλα, ποὺ εἶναι προφυλαγμένα ἀπὸ τὸ νερὸ καὶ δὲν ἔχουν φόβο νὰ σαπίσουν. Αὐτὸ τὸ ξύλο τὸ μεταχειρίζονται καὶ γιὰ κάψιμο στοὺς φούρνους, σὲ τζάκια, σὲ θερμάστρες καὶ μὲ τὰ κλαδιά μου κάνουν τὸ πιὸ καλὸ ξυλοκάρβουνο, τὸ ἄγριο, ὅπως τὸ λένε οἱ νοικοκυρές.

»Τὸ κιτρινωπὸ ξύλο μου εἶναι κάποτε κατατρυπημένο. "Ενα πλῆθος ἔντομα ἔρχονται, τρυποῦν τὴ φλούδα μου, κάνουν ἐκεῖ μέσα τὴ φωλιά τους καὶ φυλάγουν τ' αύγά τους· σὲ λίγο, τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ κορμοῦ μου κάτω ἀπὸ τὴ φλούδα γίνεται κούφιο.

8. »Καὶ τώρα πῶς νὰ γλιτώσω; Ἄς εἶναι καλὰ δ φίλος μου δ δρυοκολάπτης, τὸ καλὸ πουλὶ μὲ τὸ βαθὺ κόκκινο, τὸ κρεμεζὶ μέτωπο, τὶς πράσινες ἥ ἀσπρόμαυρες φτερούγες του καὶ τὴν κοκκινωπὴ ούρα.

»Αὐτὸ ἔρχεται ταχτικὰ καὶ μὲ τὴ δυνατὴ μύτη του ἀρχίζει νὰ χτυπᾶ τὸν κορμό μου: τὰκ τὰκ τάκ. 'Απὸ τὰ δυνατὰ χτυπήματα ἀντιθουίζει τὸ δάσος καὶ τὸ ἔξυπνο πουλὶ καταλαβαίνει, ὅταν δ κρότος εἶναι ξηρός, πῶς τὸ ξύλο εἶναι γερό. «'Εδῶ δὲν εἶναι τίποτε», λέει μὲ τὸ νοῦ του καὶ πηγαίνει πάρα πέρα.

» Ζαναρχίζει τὸ τὰκ τὰκ· κι ὅταν ἀκούσῃ τὸ ξύλο νὰ κουδουνίζῃ, δπως κουδουνίζουν τὰ κούφια πράματα, «ἐδῶ μαστε» λέει, καὶ μὲ τὴ φοβερὴ μύτη του σκάβει δυνατά, βρίσκει τὴ φωλιὰ καὶ τρώει ὅλα τὰ ἔντομα.

» Στὰ παλιὰ χρόνια, ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἦθελαν νὰ ἐπαινέσουν κανένα γιὰ τὴν παλικαριά του καὶ τὴ δύναμή του, θυμόταν ἐμένα καὶ τὸν παρομοίαζαν μὲ τὸ ξύλο μου, ποὺ εἶναι σκληρὸ σᾶν πέτρα ».«

6. Ο ΚΙΣΣΟΣ

Τριγύρω στή βελανιδιά
 κισσὸς τυλίγει τὰ κλαδιά
 κι ἀδιάκοπα γυρεύει
 μὲ λόγια καὶ μὲ γαλιφιές
 ἵσα μ' ἀπάνω στὶς ψηλές
 κορφές κι αὐτὸς ν' ἀνέβη.

Μὰ ἡ ψηλὴ βελανιδιά
 μὲ τὴν περήφανη καρδιά
 τὰ τέτοια δὲν τὰ χάβει·
 τοῦ λέει εἴν' ἡ φλούδα μου χοντρὴ
 καὶ κολακεῖες δὲν μπορεῖ
 νὰ καταλάβῃ.

Καὶ πάει ψηλὰ ἡ βελανιδιά
 κι ἰσκιώνει ὅλη τὴν πλαγιά
 καὶ στὰ κλωνάρια της φωλιά
 χτίζουν ἀμέτρητα πουλιά.

Μὰ στή λιγόμυσαλη φτελιά
 ἡ κολακεία πῶς περνᾶ!
 Πῶς εἴναι ξιππασμένη!
 Καὶ ὁ κισσὸς πάει ψηλά,
 μὰ εἴναι τὰ φύλλα της χλοιά
 κι αὐτὴ σιγὰ σιγὰ πεθαίνει.

Μ. Δ. Στασινόπουλος.

7. ΜΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

1.— Ποιοί συνεδριάζουν ἐδῶ μέσα; ρώτησεν ὁ διευθυντής τὸν ἐπιστάτη τοῦ σχολείου.

— Εἶναι τὰ παιδιὰ τῆς τετάρτης τάξης. Ζήτησαν τὴν ἀδειὰ ἀπὸ τὸν κύριο Καλόκαρδο.

’Αλήθεια, ἥταν πιὰ καιρός. Ἡ τάξη αὐτὴ στενοχωροῦσε μὲ τὶς ἀταξίες της πολὺ τὸν κύριο Καλόκαρδο, τὸ δάσκαλό της. Τὰ περισσότερα παιδιὰ ἔκει μέσα ἥταν ἀκατάστατα. Ἐσκιζαν χαρτιὰ καὶ τὰ πετοῦσαν στὸ πάτωμα, μελάνωναν τὰ θρανία καὶ τοὺς τοίχους. Ποτέ τους δὲν ἀνοιγαν τὰ παράθυρα στὸ διάλειμμα κι ἀφηναν τὰ βιβλία καὶ τὰ τέτραδιά τους, ὅπου φτάση. Μιὰ ἀκαταστασία ποὺ δὲ λέγεται!

’Αλλὰ καὶ τὴ σωματικὴ τους καθαριότητα τὴν ἀμελοῦσαν τὰ παιδιὰ αὐτά. Νύχια ἄκοπα, αὐτιὰ ἀκάθαρτα, μαλλιὰ ἀχτένιστα...

Καὶ νὰ πήγαιναν τουλάχιστο καλὰ στὰ μαθήματα! Οὔτε κι αὐτό! Κάθε μέρα ὅλο καὶ παρατηρήσεις εἴχαμε.

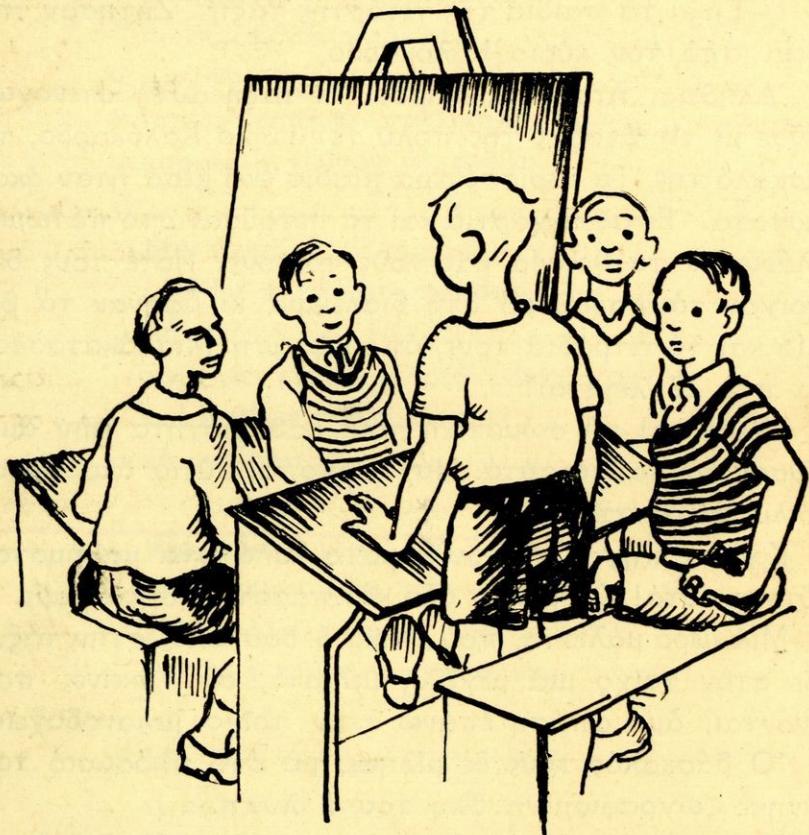
Μιὰ μέρα μάλιστα, ποὺ μπῆκε ὁ δάσκαλος στὴν τάξη, εἶδε στὸν τοίχο μιὰ μεγάλη μελανιά, σὰν ἔκεῖνες ποὺ γίνονται, ἀμα σπάση ἐπάνω στὸν τοίχο μελανοδοχεῖο.

‘Ο δάσκαλός τους δὲ μίλησε, μὰ στὸ πρόσωπό του φάνηκε ζωγραφισμένη ὅλη του ἡ λύπη.

’Απὸ τὴ στιγμὴ αὐτὴ τὰ πιὸ φιλότιμα παιδιὰ ἔνιωσαν μεγάλη ντροπὴ καὶ παρακίνησαν καὶ τοὺς ἄλλους συμμαθητές τους ν’ ἀλλάξουν πιὰ δρόμο. Καὶ τώρα είναι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, ποὺ καθισμένοι ἥσυχα στὰ θρανία συζητοῦν γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτό.

2. Τὴ συζήτηση τὴ διευθύνει ἕνας ἀπὸ τοὺς συμμαθητές τους, ὁ καλύτερος στὴν τάξη. Σὲ μιὰν ὥρα μέσα ἔχουν τελειώσει κιόλα.

Ἡ τάξη τους εἶχε τριανταδυὸ παιδιά. Τὰ χώρισαν

σὲ τέσσερεις ὁμάδες κι ἔδωσαν στὴν καθεμιὰ δικό της ἀριθμό. ᩴ κάθε ὁμάδα διάλεξε τὸν ἀρχηγό της.

Οἱ πιὸ πολλοὶ ἀπ' ὅσους ἦταν σὲ κάθε ὁμάδα ἦταν φίλοι μεταξύ τους καὶ κάθονταν στὴν ἴδια γειτονιά.

Ἐτσι ἡ πρώτη ὁμάδα διάλεξε ἀρχηγό της τὸν Τα-

τάκη, ἡ δεύτερη τὸν Παναγιώτου, ἡ τρίτη τὸν Ἀπέργη κι ἡ τετάρτη τὸν Ἀντωνόπουλο.

Αὐτοὶ ἦταν τὰ καλύτερα καὶ τὰ πιὸ ἵκανὰ παιδιὰ τῆς τάξης. "Ολοι τ' ἀγαποῦσαν καὶ τὰ σέβονταν στὴν τάξη μέσα. Ἄλλὰ κι ἔξω, ὅταν ἐπαιζαν στὰ διαλείμματα, τὸ περισσότερο αὐτοὺς εἶχαν γι' ἀρχηγούς. "Ετσι καὶ τώρα ποὺ ἥθελαν νὰ βάλουν ὁμαδάρχες, δὲ δυσκολεύτηκαν διόλου.

3. Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωί, ὅταν μπῆκε ὁ κύριος Καλόκαρδος στὴν τάξη, στὰ χείλη ὅλων τῶν παιδιῶν ἀνέβαινε μιὰ λέξη:

— 'Ομάδες!

"Υστερα πλησίασαν τὸ δάσκαλο οἱ τέσσερεις ὁμαδάρχες, τοῦ εἴπαν τὰ καθέκαστα καὶ τοῦ ἔδωσαν ἕνα χαρτὶ διπλωμένο μέσα σ' ἕνα φάκελο.

Στὸ χαρτὶ αὐτὸ ἦταν καθαρογραμμένα τὰ ὄνόματα τῶν παιδιῶν, χωρισμένα σὲ ὁμάδες μὲ τοὺς ἀρχηγούς τους καὶ πιὸ κάτω τὰ χρέη, ποὺ εἶχαν οἱ ὁμάδες κι οἱ ἀρχηγοί.

Κι ὁ δάσκαλος διάβασε :

«'Απὸ τώρα καὶ στὸ ἔξῆς οἱ ὁμάδες μὲ τοὺς ἀρχηγούς τους, ἡ καθεμιὰ χωριστὰ κι ὅλες μαζὶ θὰ φροντίζουν γιὰ δλα μέσα στὴν τάξη.

Τὰ χρέη τῶν ὁμάδων εἶναι:

- 1) Νὰ είναι ἡ τάξη καθαρή κι ἀερισμένη.
- 2) Τὰ θρανία κι οἱ τοῖχοι νὰ μὴν ἔχουν μελανιές καὶ ξυσίματα.
- 3) Ἡ ἔδρα τοῦ δασκάλου νὰ είναι πάντα καθαρή καὶ τὰ θρανία ξεσκονισμένα.

Τὰ χρέη τῶν ἀρχηγῶν:

1) Νὰ ἐπιβλέπουν τὴν καθαριότητα τῶν παιδιῶν πού εἶναι στὴν ὁμάδα τους.

2) Νὰ τὰ βοηθοῦν καὶ νὰ τὰ βάζουν νὰ βοηθοῦνται μεταξύ τους στὰ μαθήματα, ἔτσι ποὺ νὰ μὴν ἔρχεται κανείς τους ἀμελέτητος στὴν τάξη. Τὸ ᾱδιο θὰ ἐπιβλέπουν καὶ τὰ γραπτά τους νὰ εἶναι καλογραμμένα καὶ χωρὶς μελανιές.

3) Νὰ φροντίζουν γιὰ τὸ στόλισμα τῆς τάξης τους.

4) Νὰ προτείνουν στὸ δάσκαλο τὶς ἐκδρομὲς τῆς τάξης καὶ νὰ τὶς δργανώνουν.

5) Νὰ σχηματίσουν κι οἱ τέσσερεις μαζὶ μιὰν ἐπιτροπή, ποὺ θὰ δίνῃ λόγο στὸ δάσκαλο γιὰ ὅλη τὴν τάξη.

4. Δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς καὶ τὰ καλὰ ἀποτελέσματα, ποὺ ἔφεραν οἱ ὁμάδες, ἥταν δλοφάνερα: Τάξη, καθαριότητα, ὁμορφιὰ καὶ ἀγάπη στὴν ἐργασία.

Χαρτιὰ πιὰ δὲ βλέπατε πουθενὰ στὸ πάτωμα, οὕτε μελάνες στὰ θρανία καὶ στοὺς τοίχους. ‘Ο ἑνας βοηθοῦσε τὸν ἄλλο σὰν καλὰ ἀδέρφια. ‘Η τάξη μοσκομύριζε κι οἱ τοῖχοι της ἥταν στολισμένοι μὲ ὅμορφες χρωματιστὲς εἰκόνες, ποὺ ἀγόρασαν τὰ παιδιὰ ἀπὸ τὸ ταμεῖο τῆς τάξης.

Ἐπάνω στὴν ἔδρα τοῦ δασκάλου ἥταν ἕνα ἀνδρογυάλι, ποὺ ποτὲ δὲν τοῦ ἔλειπαν τὰ λουλούδια.

Τὰ δυὸ παράθυρα τῆς τάξης γέμισαν ἀπὸ γλάστρες μὲ ἀνθη τῆς ἐποχῆς.

‘Η τάξη ὀλόκληρη εἶχε καταντήσει ἀληθινὰ μιὰ καθαρούτσικη κυψέλη μὲ καλοὺς καὶ προκομμένους ἐργάτες.

Νά τί μποροῦν νὰ κάμουν μόνα τους τὰ παιδιά! Φτάνει νὰ τὸ νιώσουν καὶ νὰ τὸ θελήσουν.

8. Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ

1. "Άκουσε, Γιαννάκη, άρχισε νὰ μοῦ λέη μιὰ μέρα δ πατέρας μου: Στὴν ἡλικία σου ἥμουν κι ἐγὼ παιδὶ ἔξυπνο καὶ προκομμένο. 'Ο πατέρας μου ἦταν πολὺ εὐχαριστημένος μ' ἐμένα κι ὅλος δ κόσμος μὲ εἶχε γιὰ καλὸ παιδί. "Άκουσα τόσους ἐπαίνους, ποὺ στὰ τελευταῖα τὸ πῆρα κι ἐγὼ ἐπάνω μου καὶ κατάντησα ἔνας ἐγωιστής. Κανένα ἀπὸ τοὺς συμμαθητές μου δὲ λογάριαζα, ὅλους τοὺς περιφρονοῦσα. Γι' αὐτὸ μοῦ ἄξιζε νὰ πάρω ἔνα καλὸ μάθημα καὶ τὸ πῆρα, ἀπὸ ποιὸν νομίζεις; 'Απὸ τὸν τελευταῖο τῆς τάξης!

2. 'Ο μαθητής αὐτὸς ἦταν ἔνας τόσος δὰ ἀνθρωπάκος, ἀδύνατος, μὲ πρόσωπο χλοιμὸ καὶ μαραμένο. 'Η ματιά του ἦταν πάντα φοβισμένη καὶ γεμάτη θλίψη. Τὸν ἔλεγαν Μιχάλη Λεμονά. 'Απὸ τὰ φορέματά του φαινόταν πῶς ἦταν φτωχός.

"Ήταν δὲ τελευταῖος στὴν τάξη. Ποτέ του δὲν εἶπε μάθημα κι οὔτε παρουσίαζε γραπτά. "Όταν δὲ δάσκαλος τοῦ ἔλεγε μὲ τὴ βαριὰ φωνή του: «Λεμονά, τὸ τετράδιό

σου», ἐκεῖνος ἀπαντοῦσε σιγανὰ καὶ ντροπιασμένα: «Δέ βρῆκα καιρό, κύριε». Κι δέ δάσκαλος τὸν μάλωνε συχνά.

Κάποτε δέ τύχη τὸν ἔφερε γείτονά μου.

Ἐκεῖνο ποὺ μοῦ ἔκαμε μεγάλη ἐντύπωση ἦταν πώς δέ Λεμονὰς ἐρχόταν στὴν τάξη πάντα νυσταγμένος. Πολλὲς φορὲς μάλιστα κοιμόταν ἐπάνω στὸ Θρανίο. Κι ὅταν τὸν φώναζε δέ δάσκαλος, ἐγὼ τὸν σκουντοῦσα μὲ τὸν ἄγκωνά μου νὰ ξυπνήσῃ.

‘Ο Λεμονὰς ξυπνοῦσε τότε τρομαγμένος.

3. Μιὰ μέρα δέ δάσκαλος φώναξε πάλι τ’ ὄνομά του.

Τὸν σκούντησα, τὸν ξανασκούντησα, μὰ ποῦ νὰ ξυπνήσῃ. Μὲ τὰ πολλὰ δέ Λεμονὰς ξύπνησε. Σὰν ἄνοιξε ὅμως τὰ μάτια του κι ἀντίκρισε τὸ δάσκαλο, ἔκρυψε τὸ πρόσωπο μέσα στὶς φοῦχτες του.

— Λεμονά, πές μας τὸ μάθημά σου! Εἶπε μὲ βαριὰ φωνὴ δέ δάσκαλος, κάνοντας πώς δὲν κατάλαβε τίποτε.

‘Ο Λεμονὰς σηκώθηκε κατακόκκινος, ἔσκυψε γιὰ μιὰ στιγμὴ ἐπάνω μου καὶ μοῦ εἶπε στ’ αὐτὶ παρακαλετικά.

— “Αχ! Πές μου το, σὲ παρακαλῶ, ‘Αντρέα!

Ποτέ του δὲ μοῦ εἶχε ζητήσει τέτοιο πράμα! Ήταν κατατρομαγμένος. “Εμοιαζε σὰν τὸ ἐλάφι, ποὺ τὸ ἀπόκλεισε δέ κυνηγός, καὶ ζητοῦσε χάρη. Κρεμόταν ἀπὸ ἐμένα.

4. “Αχ, Γιαννάκη μου, παιδί μου, νάξερες τί ντροπὴ αἰσθάνομαι αὐτὴ τὴν ὥρα, ποὺ σοῦ τὸ λέω. Καὶ νάξερες τί δάκρυα ἔχυσα γιὰ τὴν κακία μου αὐτή! Δὲν τὸν λυπήθηκα λοιπὸν καθόλου! Δὲ σκέφτηκα ἄλλο, παρὰ πῶς θὰ τὸν κάμω νὰ τὰ χάση, γιὰ νὰ γελάση δέ τάξη μαζί του.

Ἐκείνη τή μέρα εἶχαμε ίστορία γιὰ τὸν Περικλῆ. Τοῦ Λεμονᾶ τὰ σαγόνια ἔτρεμαν ἀπὸ τὴν σαστισμάρα του. "Αρχισε λοιπὸν νὰ λέη:

— 'Ο Περικλῆς ἦταν... ἦταν γιὸς τοῦ Ζανθίππου καὶ.... καί....

"Υστερα σταμάτησε καὶ γυρνώντας παρακαλετικὰ σ' ἐμένα, μοῦ ἔριξε μιὰ ματιά, γεμάτη ἀγωνία. Τότε μοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ μιὰ διαβολικὴ ἴδεα καὶ βάζοντας τὸ χέρι μου στὸ στόμα, τοῦ φώναξα:

— Καὶ τῆς Μαργαρίτας! 'Ο Λεμονᾶς τὸ ξαναεῖπε φωναχτὰ κι ἡ τάξη ξεκαρδίστηκε στὰ γέλια.

— Κάθισε κάτω, Λεμονά! Τοῦ εἶπε ὁ δάσκαλος Θυμωμένος. Τίποτε δὲν ἔκαμες ως τώρα! Καὶ ὅχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ δίνεις τὸ κακὸ παράδειγμα καὶ στοὺς ἄλλους.

Κι ὁ Λεμονᾶς ἀπὸ τὴν ντροπή του δὲν ξαναπάτησε πιὰ στὸ σχολεῖο.

5. Οἱ διακοπὲς πλησίαζαν νὰ τελειώσουν. Μιὰ μέρα μοῦ λέει ὁ πατέρας μου:

— "Εχεις ὅρεξη γιὰ κυνήγι, 'Αντρέα; Αὔριο τὸ πρωὶ θὰ σηκωθοῦμε στὶς τέσσερεις καὶ πρὶν ἀπὸ τὰ χαράματα θὰ ξεκινήσωμε γιὰ τὶς πέρδικες. 'Εσύ θὰ σηκώνης τὸ σακίδιο. "Ετσι θὰ συνηθίστης νὰ κουβαλᾶς καὶ τὸ δικό σου μεθαύριο, πρόσθεσε χαμογελώντας.

'Ακοῦς ἔκει! "Ολη τή μέρα μὲ τὸν πατέρα καὶ μὲ τὸ σκύλο μας τὸ Σγουρή! Εἶχα μιὰ χαρὰ ποὺ δὲ λέγεται. Στὶς τρεῖς τὸ πρωὶ ἥμουν κιδλα στὸ πάδι.

Βγήκαμε ἀπὸ τὴν πόλη καὶ προχωρούσαμε μὲ βῆμα γοργό, ὅταν ἔξαφνα εἶδα νὰ ἔρχεται ἀπὸ ἀντίκρυ ἔνα καροτσάκι. Τὸ ἔσερνε ἔνας μικρός, στὴν ἡλικία μου.

Τὸ καροτσάκι ἦταν φορτωμένο λαχανικά. "Οσο γιὰ τὸ μικρό, ποιὸς νομίζεις πώς ἦταν, Γιαννάκη; 'Ο Λεμονάς! Ναί, ὁ Μιχάλης.

'Απὸ τότε ποὺ ἔφυγε ἀπὸ τὸ σχολεῖο, ποτὲ μου δὲν τὸν εἶχα συλλογιστῆ τὸ μικρὸ Λεμονά. Οὔτε καὶ ἀνησύχησα ποτὲ γιὰ τὴ σκληρὴ καὶ πρόστυχη πράξη μου! . Καὶ ὅμως ἔτσι ποὺ τὸν εἶδα, καὶ τὴν ὥρα ἐκείνη μάλιστα, αἰσθάνθηκα τὸν ἑαυτό μου κάπως στενοχωρημένο. Δὲ θέλησα νὰ προσπεράσω, χωρὶς νὰ τοῦ πῶ δυὸ λόγια.

6. Καλημέρα! τοῦ φώναξα. Γιὰ ποὺ μὲ τὸ καρότσι τέτοια ὥρα, Λεμονά;

— "Ασε με ἡσυχο, μουρμούρισε ὁ Λεμονάς, ποὺ μὲ εἶχε γνωρίσει κι ἐκείνος.

Πειράχτηκα καὶ ζήτησα κι ἐγὼ νὰ τὸν πειράξω. Καὶ μένοντας λιγάκι πίσω ἀπὸ τὸν πατέρα μου τοῦ εἴπα:

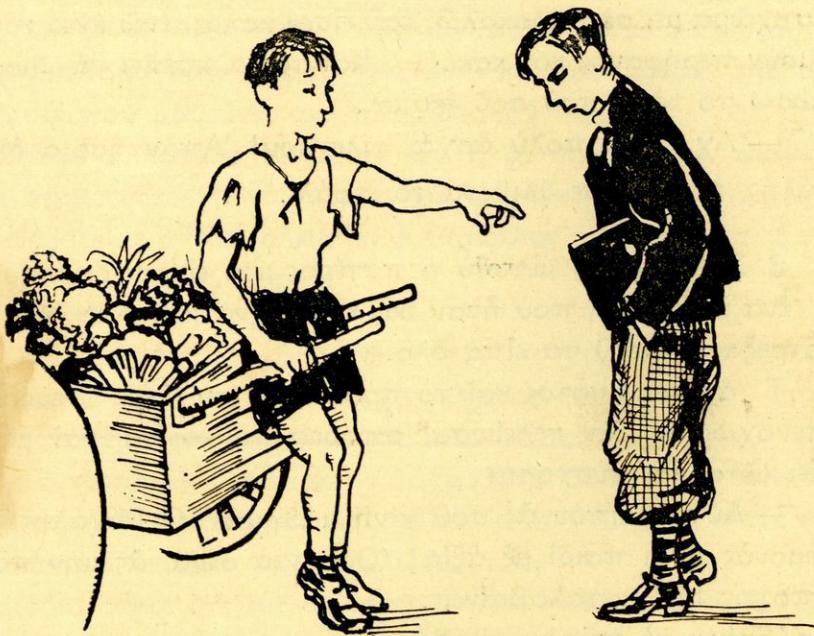
— Δὲ μοῦ λὲς, Λεμονά, κοιμᾶσαι ἀκόμα, ὅπως τότε στὸ σχολεῖο;

— Φτάνει πιά! Μοῦ ἀπάντησε ἔξω φρενῶν. Δὲ σοῦ φτάνει τὸ κακὸ ποὺ μούκαμες! 'Εσύ 'σουν ἡ αἰτία ποὺ ἔφυγα ἀπὸ τὸ σχολεῖο κι ἐννοεῖς ἀκόμα νὰ μὲ πειράζης;

Γιὰ μιὰ στιγμὴ σώπασε. 'Εγὼ αἰσθάνθηκα τὸ πρόσωπό μου ν' ἀνάβη. Γιὰ πρώτη φορὰ κατάλαβα πόσο σκληρὸς στάθηκα τότε.

— "Ακουσε λοιπόν, ξαναεῖπε μὲ μιὰ φωνὴ βραχνὴ ὁ Λεμονάς, καὶ θὰ τὰ μάθης δλα: γιατί κοιμόμουν μέσα στὴν τάξη, γιατί ἥμουν ὁ τελευταῖος καὶ γιατί μὲ βρίσκεις τὴν ὥρα αὐτὴ νὰ σπρώχνω τὸ καροτσάκι. Πρέπει νὰ σοῦ τὸ πῶ, γιὰ νὰ καταλάβης τὸ κακὸ ποὺ μούκαμες.

7. 'Ο πατέρας μου ήταν ἄρρωστος ἀπὸ καιρό. 'Ο γιατρὸς μᾶς εἶπε νὰ τὸν στείλωμε μακριὰ σ' ἔνα βουνό, καὶ πῶς ἐπρεπε νὰ μείνη ἔκει ἀρκετοὺς μῆνες... Τὸν στείλαμε. 'Απὸ τότε ὅμως ἄρχισε στὸ σπίτι μας ἡ φτώχεια κι ἡ στενοχώρια. Τὰ λίγα χρήματα ποὺ εἶχαμε τὰ ξοδέψαμε γιὰ τὸ ταξίδι του καὶ γιὰ τὸν πρῶτο μήνα. "Ετσι κι ἡ

μάνα μου ἀναγκάστηκε ν' ἀνοίξῃ ἔνα λαχανοπωλεῖο στὴ γειτονιά. Νὰ περνοῦμε ἐμεῖς, νὰ στέλνωμε καὶ τοῦ πατέρα μου.

Μὰ πῶς μποροῦσε νὰ τὰ βγάλη πέρα μονάχη της ἡ μάνα μου; "Επρεπε νὰ τὴ βοηθήσω κι ἔγώ. "Ετσι τὰ βράδυα, σὰ γυρνοῦσα ἀπὸ τὸ σχολεῖο, τακτοποιοῦσα τὸ μαγαζί, ἔβλεπα τοὺς λογαριασμοὺς καὶ τὰ μεσάνυχτα

πάλι ξεκινούσα μὲ τὸ καροτσάκι ν' ἀγοράσω λαχανικὰ
ἀπὸ τὰ περιβόλια, ὅπως τώρα ποὺ μὲ βλέπεις.

— Μὰ καὶ τὸ χειμώνα τὸ ἴδιο; ρώτησα.

— Βέβαια καὶ τὸ χειμώνα. Τί πάει νὰ πῆ κρύο, ὅταν
πρόκειται γιὰ τὴν υγεία τοῦ πατέρα;

— Τώρα τὰ κατάλαβα, Μιχάλη, ὅλα (δὲν ξέρω γιατὶ
μοῦ ἥρθε κείνη τὴ στιγμὴ στὸ στόμα τὸ μικρό του ὄνομα).
Συγχώρα με, σὲ παρακαλῶ, ἐσύ εἶσαι καλός, ἐνῷ ἔγὼ τότε
ήμουν περήφανος καὶ κακός!... Καὶ τώρα πρέπει νὰ διορ-
θώσω τὸ κακὸ ποὺ σοῦ ἔκαμα..

— "Αχ, εἶναι πολὺ ἀργά, φίλε μου! 'Απάντησε ὁ Μι-
χάλης, κουνώντας θλιβερὰ τὸ κεφάλι.

8. Σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ ὁ πατέρας μου εἶχε σταματήσει
σ' ἔνα μαγαζάκι, ποὺ ἥταν ἐκεῖ κοντά, νὰ πιῇ ἔναν καφέ.
"Ετρεξα καὶ τοῦ τὰ εἴπα ὅλα.

Τ' ἄκοιε σκυφτὸς καὶ τὸ πρόσωπό του ἥταν γεμάτο
στενοχώρια. Σὰν τελείωσα, σηκώνει τὸ κεφάλι καὶ μοῦ
λέει μὲ φωνὴ αὔστηρή:

— Αὐτὸ λοιπὸν ἂς σοῦ γίνη μάθημα. 'Ο Μιχάλης ὁ
Λεμονὰς εἶναι παιδὶ μὲ ἀξία! "Οσο γιὰ σένα, ἂς μὴν πῶ
τίποτε. Μὲ καταλαβαίνεις.

'Εμένα μὲ πῆραν τὰ δάκρυα.

— "Ελα παρηγορήσου κι ὅλα θὰ διορθωθοῦν, ξανα-
εῖπε ὁ πατέρας μου. Τώρα, ἂς γυρίσωμε σπίτι. Τὸ σημε-
ρινό μας κυνήγι πρέπει νὰ σοῦ γίνη τὸ καλύτερο μάθημα
τῆς ζωῆς σου. 'Ελπίζω νὰ μὴν ξεχάστης ποτέ σου τὴ
συνάντηση αὐτή.

9. Στὸ δρόμο βρήκαμε τὸ δάσκαλό μας. Σὰν ἔμαθε τὸ

περιστατικὸ ἀπὸ τὸν πατέρα μου, εἴπε καταλυτημένος:

— Τὸ κακόμοιρο τὸ παιδί, πόσο τὸ ἀδικήσαμε!

‘Ο πατέρας μου ἔμεινε πολλὴν ὥρα μὲ τὸ δάσκαλο. Σκέπτονταν κι οἱ δυὸ τί ἔπρεπε νὰ γίνη γιὰ τὸ ἀδικημένο παιδί, τὸ Μιχάλη τὸ Λεμονά. Ἀργότερα τὸ διηγήθηκαν στοὺς γνωστούς κι ἀπὸ ἐκεῖ τὸ ἔμαθε ὅλος ὁ κόσμος.

‘Απὸ τότε ὅλες οἱ μητέρες τῶν παιδιῶν ψώνιζαν τὰ λαχανικά τους ἀπὸ τὸ λαχανοπωλεῖο τοῦ Μιχάλη.

Σύντομα ἔκαμαν στὴ γειτονιὰ κι ἔναν ἔρανο. Μὲ τὰ λεπτὰ ποὺ μαζεύτηκαν, πληρώθηκαν τὰ ἔξοδα τοῦ ἀρρώστου κι ἔτσι ὁ Μιχάλης δὲν ἦταν πιὰ ἀναγκασμένος νὰ σηκώνεται τὴν νύχτα καὶ νὰ πηγαίνῃ στὰ περιβόλια. Ζαναγύρισε στὸ σχολεῖο κι ὁ δάσκαλος τοῦ ἔδειξε μεγάλη συμπάθεια κι ἀγάπη.

10. ‘Ο Μιχάλης ὁ Λεμονᾶς σιγὰ σιγὰ ἄλλαξε. “Εγινε ἄλλος ἄνθρωπος. Ἡταν χαρούμενος, ἔπαιζε μαζί μας, ἀλλὰ κι ἔμεις τοῦ φερνόμαστε σὰν καλοὶ φίλοι. Δὲν ἦταν πιὰ ὁ τελευταῖος μέσα στὴν τάξη. Κάθε ἄλλο. Κι ὁ δάσκαλός μας τὸ διμολόγησε στὸ τέλος, πώς ἔγινε ἔνα ἀπὸ τὰ καλύτερα παιδιὰ τοῦ σχολείου.

Μιὰ μέρα ὁ Λεμονᾶς ἦρθε σπίτι μας βιαστικὸς καὶ γεμάτος χαρά.

— ‘Ο πατέρας μου γύρισε ἀπὸ τὸ βουνό! Γιατρεύτηκε δλότελα! “Υστερα γυρνώντας σὲ μένα μοῦ εἴπε:

— Σ’ εὐχαριστῶ, ‘Αντρέα μου, μᾶς παραστάθηκες σὰν καλὸς φίλος.

— ‘Εγὼ πρέπει νὰ σ’ εὐχαριστήσω, Μιχάλη, τοῦ εἴπα μὲ φωνὴ χαμηλή. Μοῦ γιάτρεψες τὴν περηφάνια, καὶ μ’ ἔμαθες νὰ είμαι καλός.

9. Η ΜΑΡΟΥΛΙΩ

1. Δὲν πιστεύω νὰ ξεχάσαμε τίποτε, ἐ Μαρουλιώ;
Ἄνέβα, κόρη μου! Ο Ψαρής ἄρχισε κιόλα ν' ἀνησυχῇ

— Ναι, μάνα μου, εἶπε ἡ Μαρουλιώ, ἔνα γερὸ κορίτοι μὲ κόκκινα μάγουλα καὶ δυνατὰ μπράτσα κι ἀνέβηκε στὴ σούστα, ὅπου τὴν περίμενε ὁ πατέρας της.

— Έχε γειά, μάνα, καὶ καλὴν ἀντάμωση!

— Στὸ καλό, κόρη μου, καὶ νάχης τὴν εὔχή μου. Μὰ ἔπρεπε κάτι νὰ φᾶς, παιδί μου. Δὲν ἔφαγες τίποτε ἀπὸ τὸ πρωὶ καὶ θὰ πεινάσῃς στὸ δρόμο.

— Ντέεε! ἀκούστηκεν ἡ φωνὴ τοῦ πατέρα.

Ο Ψαρής ξεκίνησε κι ἡ μάνα της γύρισε βιαστικὰ καὶ μπῆκε στὸ σπίτι. Μὰ ἡ μικρούλα ἡ Δέσπω δὲν ἔλεγε νὰ τὸ κουνήσῃ ἀπὸ τὴ θέση της κι ὀλοένα ἔγνεφε μὲ τὰ δυό της χεράκια.

Η σούστα πῆρε τὸ δρόμο γιὰ τὴν πόλη κι ὅταν προχώρησε ἀρκετὰ κι ἔφτασε στὴ στροφή, ξαναγυρνᾶ ἡ Μαρουλιώ, νὰ ἴδῃ γιὰ ὕστερη φορὰ τὸ χωριὸ ποὺ ἄφηνε πίσω της. Στὸ βάθος φαίνονταν τὰ κόκκινα κεραμίδια τῶν σπιτιών καὶ πάνω στὸ δρόμο ξεχώριζε ἔνα μικρὸ μαῦρο σημάδι. Ήταν ἡ μάνα της.

Στὴν ἀρχὴ ἔτρεξε καὶ τρύπωσε στὸ σπίτι, γιὰ νὰ μὴν τὴν ἴδῃ ἡ Μαρουλιώ νὰ κλαίη. Κρύφτηκε πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα κι ἔβλεπε ἀπὸ τὴ χαραμάδα. "Οταν προχώρησαν δύως ἀρκετά, ξαναβγῆκε στὸ δρόμο." Εβλεπε τὴ σούστα, ποὺ ὀλοένα ξεμάκραινε καὶ σκούπιζε μὲ τὴν ποδιὰ τὰ δάκρυα της. Ή κακομοίρα ἡ μάνα!....

‘Η Μαρουλιώ μὲ τὸν πατέρα της σ’ ὅλο σχεδὸν τὸ δρόμο δὲν εἶπαν λέξη.

2. Κατὰ τὸ μεσημέρι ἔφτασαν στὴν πόλη καὶ σταμάτησαν ἐμπρὸς σ’ ἓνα ψηλὸ σπίτι. Στὴν πόρτα διάβασαν:

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΦΟΥΡΙΔΗΣ
ἀρχιτέκτων

‘Η Μαρουλιώ κατέβηκε ἀπὸ τὴ σούστα, μόλιο ποὺ κάτι ἀπὸ μέσα της τῆς ἔλεγε νὰ ξαναγυρίσῃ μὲ τὸν πατέρα της στὸ χωριό.

Ἐμπρὸς ὁ πατέρας, πίσω ἡ Μαρουλιώ μπῆκαν στὸ σπίτι. Μιὰ κυρία καθὼς πρέπει τοὺς καλοδέχτηκε καὶ τοὺς ἔδωσε τὸ χέρι. “Υστερα τοὺς ἔδειξε τὸ δωμάτιο τῆς Μαρουλιῶς.

‘Ο πατέρας κουβαλοῦσε τὰ ροῦχα τῆς κόρης του κι ἑκείνη ἀκολουθοῦσε μ’ ἕνα δέμα γεμάτο μικροπράματα δικά της.

—“Ε! ἐγὼ φεύγω τώρα, Μαρουλιώ μου, εἶπε ὁ πατέρας της, ἀφοῦ ἀπόθεσε τὰ δέματα. ”Εννοια σου, ἐγὼ θάρχωμαι νὰ σὲ βλέπω. Μόνο ν’ ἀκοῦς τ’ ἀφεντικά σου καὶ νὰ τ’ ἀγαπᾶς.

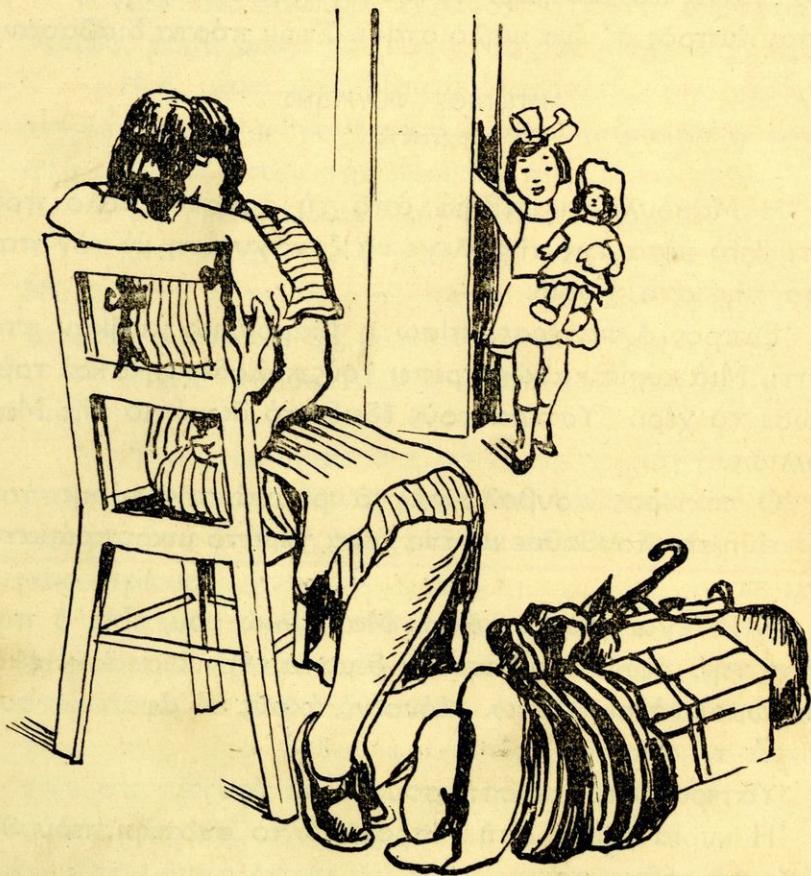
“Υστερα ἀνέβηκε στὴ σούστα κι ἔφυγε.

‘Η κυρία ἔδειξε στὴ Μαρουλιώ τὸ συρτάρι, ποὺ θὰ ἔβαζε τὰ ροῦχα της.

—“Εδῶ νὰ σάξης τὰ ροῦχα σου κι ὑστερα ναρθῆς κάτω στὴν κουζίνα, τῆς εἶπε ἡ κυρία καὶ κατέβηκε τὶς σκάλες.

3. ‘Η Μαρουλιώ ἔμεινε μονάχη της στὸ δωμάτιο.

Γύρισε καὶ εἶδε γύρω τῆς σὰ μουδιασμένη. Ἐπειτα κάθισε ξαφνικὰ στὴν ἄκρη τοῦ κρεβατιοῦ, ἔκρυψε τὸ πρόσωπό της μέσα στὶς παλάμες τῆς καὶ ἀρχισε νὰ κλαίῃ.

Ήταν μόλις δεκατεσσάρω χρονῶ ἡ Μαρουλιώ κι ὡς ἐκείνη τὴ μέρα ποτέ τῆς δὲν εἶχε χωριστῇ ἀπὸ τοὺς δικούς τῆς. Καὶ τώρα θὰ ἔπρεπε νὰ κοιμᾶται μονάχη ἐδῶ ἐπάνω κι ὅλη τὴ μέρα νάχη νὰ κάμη μὲ ζένους ἀνθρώπους....

‘Η Μαρουλιώ ̄καμε γιὰ μιὰ στιγμὴ νὰ πάρη ἀπὸ τὴν τσέπη τὸ μαντήλι της, ἀντὶ ὅμως γιὰ μαντήλι βρῆκε ἐνα μεγάλο ἀχλάδι, ποὺ τῆς τὸ εἶχε βάλει ἡ μάνα της. Τὸ δάγκασε ἀνόρεχτα καὶ τὰ δάκρυα ̄τρεχαν βρύση ἀπὸ τὰ μάτια της.

4. Εκείνη τὴ στιγμὴ κάποιος χτύπησε στὴν πόρτα.

— Ποιός! Εἶπε δειλὰ ἡ Μαρουλιώ.

‘Η πόρτα ἄνοιξε καὶ φάνηκε ἐνα χαριτωμένο κοριτσάκι ὡς πέντε χρονῶ.

— ’Εσύ ’σαι ἡ Μαρουλιώ;

— Ναί.

— Καὶ γιατὶ κλαῖς; ρώτησε ἡ μικρούλα καὶ τὸ πρόσωπό της ἥταν γεμάτο συμπόνια. Θέλεις νὰ σοῦ δείξω τὴν κούκλα μου; ”Ελα, πᾶμε κάτω.

‘Η Μαρουλιώ χαμογέλασε.

— Πρέπει πρῶτα νὰ σάζω τὰ ροῦχα μου.

— Είναι δικά σου τὰ ροῦχα αὐτά; Καὶ τὸ κόκκινο;

— Ναί, ἀπάντησε ἡ Μαρουλιώ.

— ”Αχ! τί ὅμορφο ποὺ εἶναι. Καὶ οἱ φωτογραφίες αὐτές; Κι αὐτές δικές σου εἶναι;

— Ναί.

— Καὶ ποιὸς εἶναι αὐτός;

— Αὐτὸς εἶναι ὁ πατέρας μου κι αὐτὴ ἡ μάνα μου.

Αὐτὴ ἔδω εἶναι ἡ ἀδερφούλα μου ἡ Δέσπω μὲ τὸ σκύλο μας τὸ Μοῦργο.

— Μπά, καὶ τί κάνει αὐτὸς ἔδω;

5. ‘Η Μαρουλιώ μὲ τὴν ὅμιλία τοῦ παιδιοῦ ξέχασε τὸν πόνο της. Συγύρισε τὰ ροῦχα της καὶ στὸ μεταξὺ αὐτὸ

μιλοῦσε γιὰ τὸ σκύλο τους, γιὰ τὴν ἀγελάδα τους καὶ γιὰ τὴν ἄσπρη τους τὴ γάτα.

— Σ' ἀγαπῶ πολύ! Τῆς εἶπε ξαφνικὰ ἡ μικρούλα. ‘Η Μαρουλιώ κοκκίνισε ἀπὸ τὴ χαρά της. “Εσκυψε κι ἔκανε πώς κάτι γύρευε στὸ πάτωμα.

—” Εχασες τίποτε; ρώτησε τὸ κοριτσάκι κι ἔσκυψε κι ἐκεῖνο. “Υστερα γέλασαν κι οἱ δυό τους.

—” Ελα τώρα πᾶμε, εἶπε ἡ Μαρουλιώ. Πρέπει νὰ κατεβοῦμε στὴν κουζίνα.

Κατέβηκαν πιασμένες χέρι μὲ χέρι. ‘Η κυρία Φουρίδη, σὰν τὶς εἶδε, χαμογέλασε εὐχαριστημένη.

— Μπράβο, μπράβο, γινήκατε, βλέπω καὶ φίλες.

Κι ἀλήθεια, ἀπὸ τότε ἔγιναν φίλες ἡ Πόπη μὲ τὴ Μαρουλιώ. Μὰ καὶ μὲ τ' ἄλλα τὰ παιδιὰ δὲν ἄργησε νὰ φιλιωθῆ ἡ Μαρουλιώ. Τὴν ἀγαποῦσαν σὰ μεγάλη τους ἀδερφούλα.

“Ετσι τὰ καλὰ παιδάκια μὲ τὴν ἀγάπη τους ἔκαναν τὴν κακομοίρα τὴ Μαρουλιώ νὰ ξεχνᾶ τὸν πόνο τῆς ξενιτιᾶς καὶ νὰ είναι μαζί τους εύτυχισμένη.

Μόνο τὶς νύχτες, ὅταν πήγαινε νὰ κοιμηθῇ στὸ δωμάτιό της μονάχη, θυμόταν ἡ καημένη τὴ μάνα της, θυμόταν καὶ τὴν ἀδερφούλα της τὴ Δέσπω καὶ τὰ μάτια της γέμιζαν δάκρυα...

10. Η ΜΑΡΙΓΩ

‘Η κοπέλα ἡ Μαριγώ
 μιὰ δουλειὰ σωστή δὲν κάνει.
 Τὴν κουζίνα μας ξεχάνει
 καὶ θυμάται τὸ χωριό.

Τὰ χεράκια της ἔδῶ,
 τὸ μυαλό της ἔκει κάτω.
 Πέφτει κι ἔσπασε τὸ πιάτο....
 Μαριγούλα, Μαριγώ!

Φέρνει τὸ νερὸ στὸν ὕμο,
 μὰ θυμήθηκε ξανὰ
 «Ποιός τὸ δράκο μας κουνᾶ;»
 Χύνει τὸ μισὸ στὸ δρόμο.

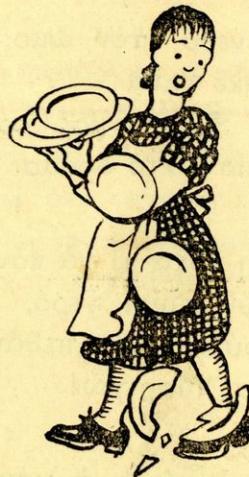
«‘Η ἄσπρη κότα τί νὰ κάνη;
 τὸ γουρούνι εἶναι γερό;
 ‘Ο παππούς νὰ μὴν πεθάνῃ;...»
 Μαριγούλα, Μαριγώ!

«Θάβγαλε χηνάκια ἡ χήνα;
 θάναι κίτρινα, σταχτιά;
 θὰ τρυγάμε αὐτὸν τὸν μήνα;
 θὰ μὲ πόνεσε ἡ γιαγιά;»

—Τί ᔁχεις σύννεφο στὰ μάτια,
 τί ᔁχεις ἀναφίλητό;
 Κι ἄλλο πιάτο εἶναι κομμάτια,
 Μαριγούλα, Μαριγώ.

Πάρε τ' ἄσπρο γιορτινό σου,
 τὶς ποδιές ποὺ σοῦ φορῶ.
 στὸ χωριό σου, στὸ χωριό σου,
 Μαριγούλα, Μαριγώ.

Z. Παπαντωνίου.

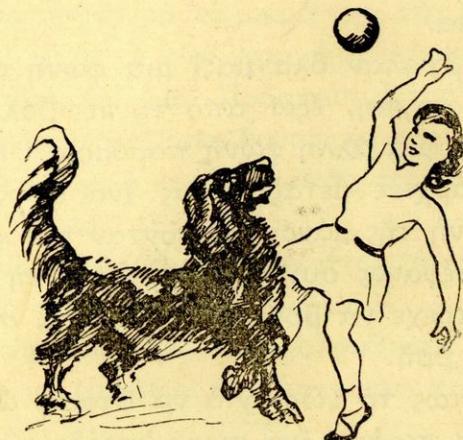
11. ΤΟΥ ΣΚΥΛΟΥ Η ΟΥΡΑ

Ἐχω ἀκούσει χίλια λόγια
χαρωπά, λυπητερά,
μὰ ποτὲ καμιά φορά
δὲ μιλήσανε τὰ λόγια
σὰν τοῦ σκύλου τὴν οὐρά.

Ἄνταμώθηκαν ἀνθρῶποι
κι ἔχουν κλάψει ἀπὸ χαρά,
μὰ κανεὶς καμιά φορά
«καλῶς ὅρισες» δὲν εἶπε,
σὰν τοῦ σκύλου τὴν οὐρά.

Καὶ σὲ φίλους καὶ σὲ ξένους
ἔχω δώσει τὴν χαρά.
Μὲ ξεχάσαν μιὰ φορά...
μὰ πιστὸς μοῦ μένει ὁ σκύλος
καὶ σαλεύει τὴν οὐρά.

Ζ. Παπαντωνίου.

12. Η ΣΚΑΝΤΖΟΧΕΡΙΝΑ ΜΕ ΤΑ ΣΚΑΝΤΖΟΧΕΡΑΚΙΑ ΤΗΣ

1. Ἐκεῖνο τὸ βράδυ ὁ κύρ Στέφανος, γυρνώντας ἀπὸ τὸ κυνήγι, ἔφερε μαζί του πέντε μικρὰ σκαντζοχεράκια. Τὰ βρῆκε στὴ φωλιά τους τὴν ὥρα ποὺ ἔλειπε ἡ μάνα τους.

Ἡταν μικρὰ ἀκόμη κι ὅμως ἡ ἀγκαθωτὴ προβιά τους δὲ χωράτευε. Ὁ κύρ Στέφανος τὰ ἔβαλε μέσα σ' ἕνα κλουσὶ μὲ σιδερένια κάγκελα. "Υστερα δοκίμασε νὰ τὰ ταΐσῃ, ἀλλὰ ἐκεῖνα οὔτε γύρισαν νὰ ἴδοῦν τὴν τροφή. Οὔτε τὸ δαμάσκηνο οὔτε τὸ μαρουλόφυλλο οὔτε τὸ ψωμάκι μὲ τὸ γάλα. Μόνο πηγαινοέρχονταν μέσα στὸ κλουσὶ ἀνήσυχα. ባταν, φαίνεται, πολὺ μωρὰ ἀκόμη καὶ δὲν ἔτρωγαν τίποτε ἄλλο ἔκτὸς ἀπὸ τῆς μάνας τους τὸ γάλα.

"Ο κύρ Στέφανος στενοχωρέθηκε. Δὲν ἦξερε τί νὰ τὰ κάμη.

2. Σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ ἀρχισε κιόλας νὰ σκοτεινιάζῃ. "Οσο ὅμως σκοτείνιαζε, τόσο πιὸ ἀνήσυχα φαίνονταν τὰ σκαντζοχεράκια.

Ἐξαφνα ἔβγαλαν ὅλα μαζὶ μιὰ φωνὴ στριγγιά.

Τὴν ἴδια στιγμή, ἔξω ἀπὸ τὸ περιβόλι, ἀκούστηκε σὰν ἀπάντηση μιὰ ἄλλη φωνὴ παρόμοια. ባταν ἡ μάνα τους. "Ετσι ἀρχισε μεταξὺ τους ἔνα εἶδος συνομιλίας. Σὲ λίγο ἡ φωνὴ τῆς μάνας ἀκούονταν πιὸ κοντά.

"Ο κύρ Στέφανος συγκινημένος ἀπὸ τὴ στοργὴ τῆς μάνας, ποὺ ἔτρεχε νὰ βρῇ τὰ μικρὰ της, σηκώθηκε καὶ πῆγε νὰ τὴ βρῆ.

Σκέφτηκε πῶς τὸ ζῶο, γιὰ νὰ φτάσῃ ὡς τὰ παιδιά του, ἔπρεπε νὰ περάσῃ ἔνα σωρὸ ἐμπόδια: τὸν τοῖχο τοῦ

λαχανόκηπου, τὶς βραγιές καί, τὸ χειρότερο ἀπ' ὅλα,
ἔνα βαθὺ ρυάκι μὲ δόχτους ἀπότομους, ποὺ περνοῦσε
δίπλα ἀπὸ τὸ κτῆμα τοῦ κύρ Στέφανου.

Ἡταν πολὺ περίεργος ὁ κύρ Στέφανος νὰ ἴδῃ πῶς τὸ
ζῶο θὰ τὰ ξεπεράσῃ ὅλα αὐτὰ τὰ ἐμπόδια.

Πήγε λοιπὸν καὶ τρύπωσε μέσα σὲ κάτι θάμνους, ποὺ
ῆταν γερμένοι ἐπάνω στὸ νερὸ τοῦ ρυακιοῦ.

3. Τὸ ζῶο ἐκείνη τὴ στιγμὴ περνοῦσε ἔνα ὄργωμένο
χωράφι, ποὺ βρισκόταν πέρα ἀπὸ τὸ ρέμα. Κι ἐπειδὴ
τὸ ἔδαφος ἦταν ἀνώμαλο καὶ τὰ πόδια του κοντά, πε-
ρισσότερο κατρακυλοῦσε, παρὰ περπατοῦσε. Μὰ ὅλο καὶ
σηκωνόταν, ὅλο καὶ προχωροῦσε, βάζοντας ὅλα του τὰ
δυνατά, ὅσο ἄκουε τὶς φωνὲς τῶν παιδιῶν του.

Οἱ μεγάλες δυσκολίες ἄρχισαν, ὅταν ἔφτασε στὸν
ὅχτο. Εἶδε τότε ὁ κύρ Στέφανος τὸ ἄμοιρο τὸ ζῶο νὰ
πηγαινοέρχεται καὶ νὰ ζητᾶ τοῦ κάκου πέρασμα.

Οἱ σκαντζόχεροι, ὅπως ξέρομε, κολυμποῦν πολὺ¹
ἄσχημα. Καὶ ὅμως ἡ λαχτάρα τῆς σκαντζοχερίνας, νὰ
φτάσῃ μιὰν ὥρα ἀρχύτερα τὰ μικρά της, τὴν ἔκαμε ν' ἀπο-
φασίσῃ. Πλάφ! ρίχνεται στὸ νερό. Γιὰ μιὰ στιγμὴ κινδύ-
νεψε νὰ τὴν πάρη τὸ ρέμα. Πρόφτασε ὅμως ν' ἀρπαχτῇ
ἀπὸ ἔνα κλαδί, ποὺ βρέθηκε ἐκείνη τὴ στιγμὴ μπροστά
της. Τὸ εἶχε ἀπλώσει ὁ κύρ Στέφανος, ποὺ ἦταν κρυμμέ-
νος μέσα στὸ θάμνο.

Μόλις κατόρθωσε νὰ περάσῃ στὸν ἀντικρινὸ ὅχτο,
ἄρχισε πάλι τὸ τρέξιμο.

‘Ο κύρ Στέφανος τὴν παρακολούθησε. Τὸ ζῶο ξε-
πέρασε εὔκολα τὰ ἐμπόδια τοῦ λαχανόκηπου κι ἔφτασε
στὸ κλουβί.

4. Ἐλλὰ τώρα, πῶς νὰ περάσῃ τὰ σιδερένια κάγκελα; Πηγαινοερχόταν ἀνήσυχο μπροστά στὸ κλουβί, καὶ κάθε τόσο στεκόταν καὶ δοκίμαζε νὰ τρυπώσῃ. Τοῦ κάκου ὅμως.

Ἡταν καιρὸς νὰ ξαναβάλῃ τὸ χέρι του ὁ κύρ Στέφανος. Πῆγε λοιπὸν καὶ σήκωσε μὲ τρόπο τὴν κατεβαστὴ πόρτα τοῦ κλουβιοῦ κι ἡ μάνα, χωρὶς νὰ τρομάξῃ ἀπὸ τὴν παρουσία τοῦ κύρ Στέφανου, τρυπώνει μέσα καὶ ὁρμᾷ μὲ λαχτάρα στὰ παιδιά της.

Ποῦ νὰ βλέπατε τὰ μωρὰ τὰ κακόμοιρα πῶς τὴ δέχτηκαν τὴ μανούλα τους! Χύμηξαν ὅλα ἐπάνω της καὶ σπρώχνονταν, ποιὸ νὰ τὴν πρωτοζυγώσῃ! Κι ἐκείνη, ποὺ κατάλαβε τὴ λαχτάρα τους, ξαπλώθηκε χάμω καὶ τοὺς πρόσφερε τὸ θερμό της γάλα.

Ἐκείνη τὴν ὥρα εἶχε πιὰ νυχτώσει ὀλότελα. Ὁ κύρ Στέφανος, συγκινημένος ἀπ’ ὅσα εἶδε, ἀποτραβήχτηκε, γιὰ νὰ τοὺς ἀφήσῃ ὥσυχους.

5. Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ κατέβηκε νὰ ἴδῃ τὴν οἰκογένεια. Περίεργο πράμα! Ἡ μάνα ἔλειπε καὶ τὰ παιδιὰ κάθονταν σὲ μιὰ γωνιὰ ὥσυχα καὶ θλιμμένα. Μὰ πῶς μπόρεσε νὰ φύγη; Ἀπὸ ποῦ; Μυστήριο!... "Ισως θὰ κατάφερε ν’ ἀνοίξῃ τὴν κατεβαστὴ πόρτα. Μὰ τότε, γιατί νὰ φύγη μόνη της, καὶ νὰ μὴν πάρη καὶ τὰ μωρὰ μαζὶ της;

"Ολη τὴ μέρα αὐτὰ εἶχε στὸ νοῦ του ὁ κύρ Στέφανος. Στὰ τελευταῖα ὅμως εἶπε ἀπὸ μέσα του: τὸ βράδυ σίγουρα, ποὺ θὰ γυρίστη ἡ μάνα τους νὰ τὰ ταΐσῃ, θὰ τοὺς παραμονέψω καλύτερα καὶ θὰ τὰ ἴδω ὅλα.

6."Ετσι κι ἔγινε. Τὸ βράδυ ἥρθε πάλι ἡ μητέρα κι ἄρ-

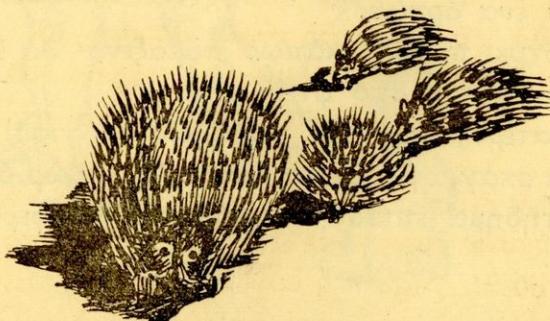
χισε νὰ ταῖςη τὰ μωρά της. Καὶ σὰν καλοσκοτείνιασε πιά, τί νομίζετε πώς εἶδε ὁ κύρ Στέφανος, κρυμμένος πίσω ἀπὸ μιὰ μυρτιά;

“Η μάνα πῆγε στὴν πόρτα. Τὴν ἥξερε, βλέπετε, καλά. ” Εβαλε τὸ πόδι της ἀποκάτω καὶ τὴν ἀνέβασε. “Ετρεξαν τότε τὰ παιδιὰ ἔνα ἔνα καὶ βγῆκαν στὸ περιβόλι. ” Υστερα σκύθει κι ἡ μάνα, κρατώντας πάντα μὲ τὸ ἔνα πόδι της τὴν πόρτα καὶ βγαίνει ἔξω.

“Οταν εἶχε πέσει ἡ πόρτα βαριά, ἡ οἰκογένεια δλόκληρη ἦταν πιὰ στὸ περιβόλι ἐλεύθερη κι ἔτοιμη γιὰ φευγιό. Σὲ λίγο γίνηκε κιόλας ἄφαντη μέσα στὸ σκοτάδι.

“Ο κύρ Στέφανος βγῆκε ἀπὸ τὸν κρυψώνα του καὶ τραβώντας γιὰ τὸ σπίτι του σταυροκοπιόταν κι ἔλεγε μουρμουριστά:

—“Ημ αρτον, Κύριε! Ποτέ μου δὲν τὸ φαντάστηκα πώς εἶχες προικίσει τὰ ζῶα μὲ τόση ἔξυπνάδα καὶ τόση καρδιά!

13. ΤΟ ΟΡΤΥΚΙ

1. Χρόνια πέρασαν ἀπὸ τότε. "Ημουν μόλις δέκα χρονῶ παιδί. 'Ο πατέρας μου εἶχε μεγάλη μανία μὲ τὸ κυνήγι. "Οταν ὁ καιρὸς ἦταν καλός, κρεμοῦσε τὸ τουφέκι στὸν ὄβων, σφύριζε τοῦ σκύλου μας, τοῦ Ἀζώρ καὶ τραβοῦσε γιὰ τὶς πέρδικες, γιὰ τὰ ὄρτυκια.

Μιὰ μέρα μὲ πῆρε κι ἐμένα μαζί του.

'Ο Ἀζώρ ἔτρεχε ἐμπρός, ἔχωνε τὴ μούρη του παντοῦ, σκάλιζε παντοῦ, μέσα στ' αὐλάκια, κάτω ἀπὸ τοὺς θάμνους κι ὅλο κουνοῦσε ἀνήσυχος τὴν ούρα του. Σὰν ἄκουγε τὸ σφύριγμα τοῦ πατέρα μου, γυρνοῦσε κι ἐρχόταν γιὰ μιὰ στιγμὴ κοντά μας, ἀλλὰ σὲ λίγο πάλι ἄρχιζε τὰ ἴδια· μὲ τὴ μούρη στὸ χῶμα ἔτρεχε πέρα δῶθε κι ὅλο μύριζε κι ὅλο σκάλιζε.

2."Εξαφνα τὸν εἴδαμε νὰ σταματᾶ καὶ νὰ στυλώνῃ τὴν ούρα του. Σὲ λίγο, φούρρτ! ἔφυγε κάτω ἀπὸ τὴ μύτη του ἐνα ὄρτυκι.

Τὸ ὄρτυκι πετοῦσε κάπως παράξενα· Θὰ ἔλεγες, πὼς ἦταν πληγωμένο στὸ φτερό.

'Ο πατέρας μου δὲν πυροβόλησε, γιατὶ φοβήθηκε μήπως τὰ σκάγια βροῦν τὸ σκυλί. 'Ο Ἀζώρ ὅμως μ' ἐνα ξαφνικὸ πήδημα ἔπιασε τὸ ὄρτυκι καὶ τὸ ἔφερε στὸν πατέρα μου.

3. 'Ο πατέρας τὸ ἔβαλε στὴ φούχτα του καὶ τὸ πατηροῦσε.

— Εἶναι πληγωμένο, πατέρα; τὸν ρώτησα.

— "Οχι, ἀλλὰ σίγουρα θὰ ἔχη κάπου ἐδῶ κοντὰ τὰ

μικρά του. "Εκανε πώς εἶναι πληγωμένο, γιὰ νὰ τραβήξῃ τὸ σκυλὶ μακριὰ ἀπὸ τὴ φωλιά του κι ὑστερα θὰ ἔφευγε πετώντας μ' ὅλα του τὰ δυνατά. 'Αλλὰ ὁ

’Αζώρ φάνηκε πιὸ ἔξυπνος ἀπ’ αὐτὸ καὶ τὸ ἄρπαξε.
 — Δὲν εἶναι λοιπὸν πληγωμένο;
 — Πληγωμένο δὲν εἶναι, ἀλλὰ ὁ ’Αζώρ τὸ δάγκασε
 πολὺ ἄσχημα.

4. Πλησίασα νὰ τὸ ἴδω καλύτερα. Δὲν κουνιόταν κα-
 θόλου· τὸ κεφαλάκι του τὸ εἶχε κρεμασμένο καὶ τὰ μάτια
 του ἔβλεπαν λοξά. Πολὺ τὸ λυπήθηκα τὸ κακόμοιρο, σὰν
 τὸ εἶδα ἔτσι.

— Μπαμπά, μπορεῖ νὰ μὴν πεθάνη, εἴπα καὶ χάι-
 δεψα ἀπαλὰ τὸ κεφαλάκι του. Τὸ κακόμοιρο! Εκεῖνο
 ἔκαμε τὸ χρέος του, προσπάθησε νὰ σώσῃ τὰ μικρά του·
 καὶ ὅμως ὁ ’Αζώρ τὸ πλήγωσε.

— Κακὲ ’Αζώρ! Εἴπα μέσα μου.

Πῆρα ῦστερα τὸ πουλὶ στὰ χέρια μου καὶ ζήτησα νὰ
 τὸ ζεστάνω.

5. ’Εκείνη τὴ στιγμὴ ὁ ’Αζώρ ξαναφέρμαρε. Τρέξαμε
 νὰ ἴδοῦμε τί ἦταν. Ήταν ἡ φωλιά.

Τὰ μικρὰ ὄρτυκάκια εἶχαν στριμωχτῆ τὸ ἔνα κοντὰ
 στὸ ἄλλο κι ἔτρεμαν.

— Μπαμπά! μπαμπά! Φώναξέ τον πίσω τὸν ’Αζώρ,
 θὰ τὰ δαγκάσῃ κι αὔτά!

‘Ο πατέρας μου φώναξε τὸν ’Αζώρ κι ῦστερα καθί-
 σαμε στὴν πρασινάδα, γιὰ νὰ φᾶμε.

6. ’Εγὼ ὅμως δὲν ἦθελα νὰ φάω. ”Εμεινα κοντὰ
 στὴ φωλιά. Πῆρα στὸ χέρι μου τὸ πληγωμένο ὄρτύκι
 καὶ δείχνοντάς το στὰ τρομαγμένα πουλάκια, τοὺς εἴπα.

— Γιὰ ἴδετε ἔδῶ, ἡ μανούλα σας θὰ πέθαινε γιὰ σᾶς.
 Τὰ μικρὰ ἔξακολουθοῦσαν νὰ τρέμουν.

- Μοῦ τὸ χαρίζεις, μπαμπά, τὸ ὄρτύκι;
 — "Αν τὸ θέλησ...
 — Θὰ τὸ ἀφῆσω ἐδῶ στὴ φωλιά. "Ισως γίνη καλά,
 γιὰ νὰ κοιτάζῃ πάλι τὰ μικρά του.

7. Σὲ λίγο ξεκινήσαμε.

Ἐμένα ὅμως ὁ νοῦς μου ἦταν στὰ μικρὰ καὶ στὴν πληγωμένη μάνα. "Ετσι ὅλο γυρνοῦσα κι ἔβλεπα τὸ μέρος, ὥσπου πιὰ δὲν ἔβλεπα τίποτε....

Λίγες μέρες ἀργότερα ξαναήρθαμε μὲ τὸν πατέρα μου στὸ ίδιο μέρος. Τὸ ὄρτύκι εἶχε γίνει καλὰ καὶ τάξε τὰ μικρά του.

14. Ο ΠΟΝΟΣ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ

"Οταν τῆς πῆραν τὴ φωλιά
 μὲ τὰ μικρά της τὰ πουλιά,
 σὲ μαῦρο ἀρχίνησε κλαδὶ¹
 πολὺ πικρὰ νὰ κελατηδῇ:
 —Τιριτιτιό, τιριτιτιό!
 κι ἀκούστηκεν ὡς τὸ Θεό.

Φεύγει ὁ μικρὸς ὁ κυνηγός,
 ποὺ τὰ πουλάκια της κρατᾶ,
 μὰ ἔφτασεν ἄγγελος γοργὸς
 ἐδῶ στὴ γῆ καὶ τὸν ζητᾶ.
 —Τιριτιτιό, τιριτιτιό!
 — Παιδάκι ἄσπλαχνο, ἔλα δῶ.

Καθώς ἐπῆρες τὰ μικρά,
ἔτσι κι ἔγώ θὲ νὰ σὲ πάρω.
Γιὰ στάσου νὰ σὲ πάω στὸ χάρο,
νὰ κλάψη ἥ μάνα σου πικρά.
—Τιριτιτιό, τιριτιτιό!
—Τίνος παράπονο εῖν' αὐτό;

Τρέμει σὰ φύλλο τὸ παιδί,
πέφτει στὰ γόνατα καὶ κλαίει.
—Τὴ μάνα μου λυπήσου, λέει.
Καὶ τὸ πουλάκι ἀπ' τὸ κλαδί:
—Τιριτιτιό, τιριτιτιό!
Μάνα δὲν ἥμουνα κι ἔγώ;

‘Ο ἄγγελος παίρνει τὰ μικρὰ
καὶ μὲ τὴ θεία του καλοσύνη
σ' ὄλανθιστο κλαρὶ τ' ἀφήνει,
ἐκεῖ στὴ μάνα τους κοντά.
—Τιριτιτιό, τιριτιτιό!
κι ἐκείνη κελαηδεῖ στὸ Θεό.

Γιὰ χάρη, Θέ μου, σοῦ ζητῶ
τῆς μάνας του, νὰ μὴν πεθάνη!
Μὴν τὸ παιδέψης ἄλλο, φτάνει·
κι ἀς μούκαμε πολὺ κακό.
Τιριτιτιό, τιριτιτιό!
Ζέρω ἀπ' τῆς μάνας τὸν καημό.

Z. Παπαντωνίου.

15. ΛΕΛΕΚΙ ΚΑΙ ΣΚΟΥΛΗΚΙ

1. Μιά φορά δυό λελέκια ἔχτισαν τὴ φωλιά τους ψηλὰ στὴ σκεπή ἐνὸς ἐρημόσπιτου, δίπλα σ' ἕνα λιβάδι καταπράσινο καὶ μεγάλο.

"Αμα βγῆκαν τὰ λελέκια τους ἀπὸ τ' αὐγά, ἡ μητέρα τὰ φύλαγε κι ὁ πατέρας πηγαίνοερχόταν μὲ τὴν τροφὴ στὸ στόμα.

Μιὰ μέρα τὸ λελέκι, ἐκεῖ ποὺ ἔψαχνε στὸ λιβάδι γιὰ τροφή, βλέπει ἕνα σκουλήκι. Ἡταν μακρὺ μακρὺ καὶ τὸ χρῶμα του ἥταν σὰν τὸ χῶμα. Δὲν εἶχε πόδια καὶ ὅμως προχωροῦσε. Μαζευόταν ἀπλωνόταν, μαζευόταν ἀπλωνόταν κι ἔτσι πάντα περπατοῦσε.

— "Ε, ποῦ πᾶς; τοῦ λέει τὸ λελέκι. Δὲ μὲ φοβᾶσαι;

— Καὶ ποιὸς εῖσαι ἡ ἀφεντιά σου; δὲ σὲ βλέπω.

Εἶμαι τυφλό.

— Εἶμαι τὸ λελέκι, τοῦ λέει.

— Ποπό, τί ἔπαθα τὸ ἄμοιρο!

— "Ωστε μὲ ξέρεις, σὰ νὰ ποῦμε!

— Τὸν ἀφέντη τοῦ λιβαδιοῦ νὰ μὴν ξέρω, ποὺ τὸν τρέμομε ὅλοι, ὅσοι ζοῦμε ἐδῶ μέσα;

— "Ωστε κι ἐσὺ ἐδῶ μένεις πάντα μὲ τὴν οἰκογένειά σου;

— Ποῦ νὰ τὴ βρῶ τὴν οἰκογένεια, ἀφέντη μου; δὲ μοῦ φτάνει ἡ φτώχεια μου, μόνο θελω νάχω καὶ οἰκογένεια!

— Μὰ δὲ νομίζεις, πὼς ἐσὺ κι οἱ σύντροφοί σου, οἱ φτωχοὶ καὶ κακομοιριασμένοι, εῖστε περιττοὶ στὸν κόσμο αύτό;

— "Οχι δὰ καὶ τόσο περιττοὶ ὅσο νομίζεις, ἄρχοντά μου. "Αλλη φορὰ θὰ σοῦ εἰπῶ τὸ γιατί.

— "Ας εἶναι ἄλλη φορά, εἴπε καὶ τὸ λελέκι καὶ πέταξε στὴ φωλιά του.

Τὸ σκουλήκι σύρθηκε βιαστικὰ στὴν τρύπα του.

2. Δὲν πέρασαν πολλὲς μέρες καὶ συναντήθηκαν στὸ ίδιο μέρος πάλι τὸ λελέκι μὲ τὸ σκουλήκι.

— Σκουλήκι, λέει τὸ λελέκι, μὴ φοβᾶσαι· εἶμαι χορτάτο. Τί μοῦ ἔλεγες προχτές, πώς κι ἐσεῖς οἱ μικροὶ δὲν εἰστε περιττοὶ σ' αὐτὸ τὸν κόσμο. Ἐξήγησέ μου, πώς ζῆς καὶ τί δουλειὰ κάνεις.

— Δουλεύω μέρα νύχτα τὸ χῶμα, σκάβω. Ἀνοίγω παντοῦ τρύπες...

— Κι αὐτὸ τί ὡφελεῖ; ρώτησε τὸ λελέκι.

— Πῶς δὲν ὡφελεῖ! Μ' αὐτὸ ποὺ κάνω, φυτρώνουν εὔκολα τὰ φυτὰ κι ἀνάμεσα στὰ φυτὰ ζοῦν ἔντομα κι ἀπὸ τὰ ἔντομα ζοῦν οἱ βάτραχοι, οἱ σαῦρες, τὰ φίδια, ποὺ ἡ εύγενία σου καταδέχεσαι καὶ τρῶς.

Τὸ χῶμα, ποὺ εἶναι κάτω, τὸ φέρνω ἔξω στὸν ἥλιο, στὸν ἀέρα καὶ στὴ βροχή· καὶ τὸ χῶμα, ποὺ εἶναι ὀπάνω, τὸ πάω κάτω. Αὐτὸ ὡφελεῖ πολὺ στὴ γεωργία. Καὶ ἀκόμη ἔνα ἄλλο. Θὰ ἔτυχε νὰ δῆς κάτι μαραμένα φύλλα, ποὺ τυλιγμένα σὰ χωνὶ στέκονται ὅρδια. Αὐτὴν τὴ δουλειὰ τὴν κάνομε τὴ νύχτα. Τὴν ἄλλη νύχτα τραβοῦμε τὰ φύλλα πιὸ κάτω, ὡσπου χώνεται ὅλο τὸ φύλλο μέσα στὴ γῆ. "Ετσι λίγο λίγο τὸ φύλλο σαπίζει καὶ γίνεται μαλακό, γιὰ νὰ τὸ φᾶμε· ὅ, τι περισσέψη, γίνεται λίπασμα, δηλαδὴ κάτι ποὺ δυναμώνει τὸ χῶμα καὶ τὸ κάνει παχύτερο.

— Είστε ὅμως πολὺ ἀσχημα, εἴπε τὸ λελέκι.

— Καὶ τί μ' αὐτό; δὲν εἴμαστε ἐργατικά; δὲν εἴμαστε ὡφέλιμα; γιατί λοιπὸν μᾶς περιφρονοῦν; γιατί μᾶς πατοῦν; μὴ θαρροῦν, πώς δὲν πονοῦμε;

— Σὲ λυποῦμαι, κακόμοιρο, εἴπε τὸ λελέκι.

— Μὰ ἀφοῦ ἔχεις τέτοια εὐγενικὴ καρδιά, δὲ λὲς ἔναν καλὸ λόγο στὰ παιδιά σου γιὰ μᾶς;

Τὸ λελέκι στάθηκε στὸ ἔνα του πόδι, τεντώθηκε καμαρωτὰ καὶ εἶπε:

— "Αφησε καὶ θὰ συλλογιστῶ μὲ τὴν ἥσυχία μου δσα μοῦ εἴπες.

— Καὶ τώρα θὰ σοῦ δώσω κι ἐγὼ μιὰ συμβουλή, ἀφέντη μου, εἴπε τὸ σκουλήκι.

— "Α, ἄ! ὅλα κι ὅλα, μὰ οἱ συμβουλὲς ἃς λείψουν. Βλέπω, πολὺ τὸ πῆρες ἀπάνω σου, ποὺ καταδέχομαι νὰ κουβεντιάζω μαζί σου!

— Μὲ συγχωρεῖς. Ἐγὼ ξέρω τί τιποτένιο πράμα εἴμαι. Αὔτὸ σοῦ τὸ εἶπα, γιὰ νὰ σὲ προφυλάξω ἀπὸ ἔνα μεγάλο κακό.

Τὸ λελέκι γέλασε περιφρονητικά.

— Λέγε μας λοιπόν, ἀπὸ τί κακὸ θὰ μὲ προφυλάξης ἐσύ;

— 'Αποκάτω ἀπ' αὐτὸ τὸ παλιόσπιτο ἔχομε ἀνοίξει ἐμεῖς τὰ σκουλήκια παντοῦ τρύπες. "Ολη ἡ γῆ εἶναι σκαμμένη· σ' αὐτὴ τὴ δουλειὰ ἔχομε ἐργαστῆ ἐκατὸ χιλιάδες σκουλήκια καὶ περισσότερα. Λοιπὸν τὰ μάτια σου τέσσερα, ἀφέντη, νὰ μὴν πέσῃ καμιὰ ὥρα καὶ σᾶς πλακώσῃ.

Τὸ λελέκι γέλασε πολὺ δυνατὰ καὶ λέει:

— Δὲν εἶναι σωστὸ νὰ σχετίζεται κανεὶς μὲ τέτοια

πλάσματα. "Ενα σκουλήκι νὰ φαντάζεται, πῶς μπορεῖ νὰ ρίξῃ δλόκληρο σπίτι μαζί μὲ τὴ φωλιά μας!"

Αὐτὰ εἶπε κι ἔφυγε. Τὸ σκουλήκι σύρθηκε ἥσυχα στὴν τρύπα του.

3. Μιὰ μέρα τὰ δυὸ λελέκια καθισμένα στὴ φωλιά τους χάιδευαν τὰ παιδιά τους μὲ τὴ μύτη τους. "Εξαφνα ἀκοῦν ἔνα τρίξιμο.

— Τί εἶναι αύτό; λέει τὸ θηλυκὸ λελέκι φοβισμένο. Μοῦ φαίνεται, σὰ νὰ τρέμη ἡ στέγη.

— Κι ἐμένα ἔτσι μοῦ φαίνεται, λέει τὸ ἄλλο.

Δὲν πρόφτασαν νὰ εἰποῦν ἄλλη λέξη καὶ τὸ σπίτι σωριάστηκε μὲ βρόντο μεγάλο. "Ενα σύννεφο σκόνη σηκώθηκε ψηλὰ στὸν ἀέρα καὶ τὰ δυὸ λελέκια πέταξαν τρομαγμένα. Μὰ γύρισαν ἀμέσως πίσω. Φώναξαν τὰ παιδιά τους, χτυποῦσαν μὲ τὴ μύτη τους τὶς πέτρες καὶ τὰ ξύλα. Καμιὰ ἀπάντηση. Τὰ παιδιά τους εἶχαν σκοτωθῆ.

Τὰ δυὸ πουλιὰ κάθισαν ἐκεī ἀρκετὴ ὥρα κι ἔκλαψαν τὰ παιδιά τους. Τὸ ἀρσενικὸ λελέκι θυμήθηκε τί τοῦ εἶπε μιὰ μέρα τὸ σκουλήκι καὶ τὸ διηγήθηκε στὴ συντρόφισσά του.

— Ποιὸς νὰ τὸ φανταστῆ, ἔλεγε, πῶς ἔνα τιποτένιο σκουλήκι μοῦ ἔλεγε τὴν ὀλήθεια!

Τὰ δυὸ πουλιὰ ἔφυγαν ἀπαρηγόρητα καὶ δὲν ξαναγύρισαν. Μὰ καὶ μὲ μιὰ ἀπόφαση, νὰ μὴν περιφρονοῦν κανένα, ὅσο μικρὸς κι ἀν εἶναι.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΚΥΚΛΟΣ
Χειμώνας

ΑΓΡΙΟΥ ΚΑΛΑΜΑΤΑ
ΧΑΝΙΑ

1. ΧΕΙΜΩΝΑΣ

Κάτω ἀπ' τὴ στέγη τοῦ ζευγᾶ
στὰ καπνισμένα ξύλα
φυσᾶ ὁ βοριὰς τὴν ἔρημη
φωτιὰ μ' ἀνατριχίλα.

Καὶ σέρνει τὰ μηνύματα
τῆς βαρυχειμωνιᾶς
κατὰ τὸν κάμπο χύνοντας
τὸ δάκρυ του ὁ χιονιάς.

Τὰ στάχυα δὲ βεργολυγοῦν,
τ' ἀλώνια δὲ γυρίζουν,
τὰ βοϊδαμάξια σώπασαν
στὴ ρύμη πιὰ νὰ τρίζουν.

Καὶ πέρα μές στὸ διάπλατο
τοῦ κάμπου, μοναχὸς
σαλεύει τ' ἀργοπάτητα
τὰ πρόβατα ὁ βοσκός.

·Αλ. Φωτιάδης.

2. ΤΟ ΧΙΟΝΙ

1. Ἡταν χειμωνιάτικο βράδυ. Ὁ ἀέρας εἶχε πέσει καὶ στὸ περιβόλι βασίλευε ἡσυχία. Ὅστόσο ὁ οὐρανὸς ἦταν σκεπασμένος ἀπὸ σταχτιὰ καὶ μαῦρα σύννεφα.

"Εξαφνα ἄρχισαν νὰ πέφτουν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν κάτι μικρὲς πεταλουδίτσες. Ἡταν νιφάδες χιονιοῦ. Κι ἔπεφταν τόσο μαλακά, τόσο ἀπαλὰ ἡ μιὰ κατόπι στὴν ἄλλη οἱ πεταλουδίτσες αὔτες, ποὺ δὲν ἀκούονταν καθόλου. Οἱ μικρότερες μάλιστα χόρευαν στὸν ἀέρα σὰν τρελές. Σιμώνοντας ὅμως ἐλαφρὰ ἐλαφρὰ τοὺς κοιμισμένους θάμνους καὶ τὰ δέντρα, τὰ στόλιζαν μὲ πολὺ γεῦστο. Δὲν ξεχνοῦσαν οὕτε τὸ παραμικρὸν κλαδάκι.

Κι ἔπεφταν κι ὅλο ἔπεφταν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν χιλιάδες, ἑκατομμύρια πεταλουδίτσες καὶ ἀφηναν στὴ γῆ τὰ φορεματάκια τους, ποὺ ἔμοιαζαν σὰν ἀστρουλάκια. "Ετσι φόρεσαν καὶ τῆς κληματαριᾶς ἔνα ζεστὸ πανωφόρι καὶ τὴ χλόη τὴ σκέπασσαν μ' ἔνα πάπλωμα ἀφράτο, που-πουλένιο.

Τὸ ἴδιο ἔκαμαν καὶ στὰ κάγκελα καὶ σὲ ὅλα τὰ πράματα τοῦ περιβολιοῦ. Στὸ καθένα ἔβαλαν ἀπὸ μιὰ σκούφια. Μὰ στὴ βιάση τους ἐπάνω ἔκαμαν καὶ μερικὰ στραβά. "Αλλα πῆραν μεγάλες σκούφιες κι ἔβλεπες νὰ τοὺς κατεβαίνουν ώς τ' αὐτιά. "Αλλα πάλι πῆραν μικρότερες καὶ τοὺς στέκονταν στὴν κορφή. Μερικὲς μπῆκαν στραβά. Μὰ τί ἔχει νὰ κάνῃ! Φτάνει ποὺ πῆραν ὅλα τὸ δῶρο τους ἐκεῖνο τὸ βράδυ. Κανένα δὲν ἔμεινε παραπονεμένο.

2. Τὴν ἄλλη μέρα τὸ περιβόλι ἦταν ἀγνώριστο. Μὰ

τί ξάφνισμα ḥταν ἐκεῖνο, τί χαρά, τί πανηγύρι, σὰν ξύπνησαν ὅλα καὶ εἶδαν τὰ λευκά τους δῶρα. Οἱ θάμνοι δὲν τολμοῦσαν νὰ κουνηθοῦν, μήπως καὶ τοὺς πέσουν

τὰ ὅμορφα στολίδια. Ἡ χλόη ḥταν πολὺ εὐχαριστημένη μὲ τὸ ἀφράτο, τὸ ἀπαλό της πάπλωμα. Ἡ γριά κληματιά, ποὺ ἄλλοτε ξυπνοῦσε πρώτη ἀπ' ὅλους, σήμερα ξύπνησε τελευταία. Τόσο γλυκὰ κοιμήθηκε κάτω ἀπὸ τὸ

ζεστό της πανωφόρι. 'Απ' ὅλα ὅμως πιὸ πολὺ χάρηκαν τὰ κάγκελα τοῦ φράχτη.

— Θὰ μᾶς τ' ἀφήσουν ἄραγε γιὰ πάντα τὰ ὅμορφα αὐτὰ σκουφιά; ρωτοῦσαν.

'Αλλὰ δὲν πρόφτασαν καλὰ καλὰ νὰ χαροῦν τὰ δῶρα τους, ὅταν ἔξαφνα ἀκούστηκαν κάτι φωνὲς χαρούμενες καὶ σὲ λίγο τὸ περιβόλι γέμισε ἀπὸ παιδιά.

Θεέ μου! Τί τρέλες ἦταν ἐκεῖνες, σὰν ἀντίκρισαν τὸ ἀπαλό, τὸ κατάλευκο χιόνι! "Άλλα κυλιόνταν χάμω κι ἄλλα πάλι κυνηγιόνταν μὲ τὶς φοῦχτες γεμάτες χιόνι.

Σὲ λίγο ἔναψε κι ὁ χιονοπόλεμος. Πώ, πὼ τί κακὸ ἦταν ἐκεῖνο! Δὲν ἔμεινε στολίδι γιὰ στολίδι στὰ χαμόδεντρα. 'Ακόμη καὶ στὰ ψηλὰ δέντρα ἔφταναν οἱ μπάλες. Πᾶνε κι οἱ σκούφιες ποὺ φοροῦσαν τὰ κάγκελα, πάει καὶ τὸ πανωφόρι τῆς κληματαριᾶς! Σωστὴ καταστροφή! Τὰ παιδιὰ ὅμως ἦταν ἐνθουσιασμένα. Κατακόκκινα τὰ μάγουλά τους καὶ τὰ μάτια τους ἀστραφταν ἀπὸ χαρά.

3. Ο ΧΙΟΝΑΝΘΡΩΠΟΣ

1. Σὰν ἔπαψε ὁ χιονοπόλεμος, τὰ παιδιὰ βάλθηκαν νὰ κάμουν χιονάνθρωπο. Στοίβαξαν χιόνι κι ἄρχισαν τὴ δουλειά. Νά τὸ κορμί του χοντρὸ χοντρό, νά καὶ τὸ μοῦτρο του καλοθρεμμένο καὶ ξάστερο. Δυὸ καρβουνάκια ἔδειχναν τὰ μάτια, ἔξυπνα καὶ ζωηρά. 'Η πίπα; κι αὐτὴ στὸ στόμα! Δὲ φαντάζεστε τί ἐπιτυχημένος ποὺ ἦταν!...

Χάρηκαν τὰ παιδιὰ γύρω στὸ χιονάνθρωπο, ἔπαιξαν, χόρεψαν καὶ στὰ τελευταῖα ἀποτραβήχτηκαν. "Ηταν κιόλας ἡ ὥρα τοῦ φαγητοῦ.

2. — Νά κι ἔνας φίλος καθώς πρέπει, εἶπαν τὰ κάγκελα τοῦ φράχτη, ὅταν ἔγινε στὸ περιβόλι ἡσυχία. Δὲν μπορεῖ, ὅλο καὶ θὰ ξέρη νὰ μιλῇ. Νὰ ἔχωμε κι ἐμεῖς λίγη συντροφιά.

Κανεὶς ὅμως δὲν τολμοῦσε νὰ κάμη τὴν ἀρχή. Καὶ καλὰ ποὺ ἀρχισε μόνος του.

— Καλημέρα σας!

— Καλημέρα σας! ἀκούστηκε ἀπ' ὅλες τὶς μεριές!

— Ομορφος καιρὸς σήμερα, μ' ὅλο τὸ χιόνι ποὺ ἔριξε τὴ νύχτα, εἶπε ὁ χιονάνθρωπος.

— Καλὰ ποὺ τὸ ἔριξε, εἶπαν τὰ κάγκελα· ἀλλιῶς δὲ θὰ εἶχαμε τὴ συντροφιά σου.

— Καὶ ὅμως αὐτὸ δὲ μὲ συμφέρει ἐμένα. "Αν δὲ χιόνιζε,
ἐγὼ θὰ ἔξακολουθοῦσα τὸ ταξίδι μου μὲ τὸ σύννεφο...

Καὶ ξέρετε τί θὰ εἰπῇ νὰ ταξιδεύη κανεὶς μὲ τὸ σύννεφο;

—'Αλήθεια λοιπόν, εἴπαν τὰ χαμόδεντρα, ὥστε ταξίδεψες μὲ τὸ σύννεφο; θὰ ἥταν ὡραῖα, ἔ; ἄχ! καὶ νὰ μᾶς ἀνιστοροῦσες μερικὰ ἀπ' ἐκεῖνα ποὺ εἶδες.

— Μετὰ χαρᾶς σας, ἀπάντησε ὁ χιονάνθρωπος· κι ἄρχισε νὰ λένη.

3. "Ερχομαι ἀπὸ τὶς χῶρες τοῦ βιορρᾶ, ὅπου ὅλο τὸν καιρὸν κάμποι καὶ βουνὰ είναι χιονισμένα. Οἱ ἀνθρώποι είναι πάντα τυλιγμένοι μέσα σὲ γοῦνες παχιές καὶ ζοῦν μέσα σὲ σπίτια καμωμένα ἀπὸ χιόνι. Εἰδατε ἐσεῖς ποτέ σας σπίτια ἀπὸ χιόνι; ὅχι βέβαια! Καὶ ὅμως ἥταν σπίτια μὲ τὰ ὅλα τους, μὲ παράθυρα, μὲ πόρτες, μὲ γωνιές, τίποτε δὲν τοὺς ἔλειπε! Τὰ τζάμια τους ἥταν ἀπὸ πάγο.

Εἶδα καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ κάθονταν μέσα στὰ σπίτια αὐτά. Δὲν κρύωναν καθόλου, τὸ χιόνι μάλιστα τοὺς κρατοῦσε καὶ ζέστη. Σᾶς φαίνεται παράξενο κι ὅμως ἔτσι είναι. Τὸ χιόνι τὰ σκέπταζε ὀλότελα κι οἱ ἀνθρώποι ποὺ ἥταν μέσα, ζεσταίνονταν, σὰν νὰ εἶχαν θερμάστρα μὲ κώκ.

— Μὰ τί βρίσκουν καὶ τρῶνε μέσα στοὺς πάγους οἱ παράξενοι αὐτοὶ ἀνθρώποι; ρώτησαν τὰ κάγκελα.

— Καὶ τί δὲ βρίσκουν! Τοὺς εἶδα νὰ κυνηγοῦν λευκὲς ἀρκοῦδες, φῶκες καὶ κάτι παράξενα ζῶα, ποὺ μοιάζουν μὲ μεγάλα ἐλάφια καὶ τὰ λένε ταράνδους. Τὸ κρέας τους τὸ ἔτρωγαν ωμό. "Επειτα τοὺς εἶδα νὰ ψαρεύουν στὴ θάλασσα μὲ κάτι μακριὰ καμάκια καὶ μὲ δίχτυα. Τὰ ψάρια ποὺ ἔπιαναν, τὰ ἔτρωγαν κι αὐτὰ ωμά.

4. — Καλά, καὶ τὶς γοῦνες ποὺ μᾶς εἶπες πώς φοροῦν ποῦ τὶς βρίσκουν; ρώτησε ἡ γριὰ κληματαριά, ποὺ λαχταροῦσε κι ἐκείνη γιὰ καμιὰ γεύνα, ἡ κακομοίρα.

— Μὰ τί γοῦνες νομίζετε! Μήπως πῆγε ὁ νοῦς σας σ' ἐκεῖνες ποὺ φοροῦν οἱ πλούσιες κυρίες; καλέ, εἶναι προβιές ἀπὸ τὰ ζῶα ποὺ σκοτώνουν. Τὶς τρυποῦν μ' ἔνα σουβλερὸψ φαράγκαθο κι ἀπὸ τὶς τρύπες μέσα περνοῦν κάτι, ποὺ μοιάζει σὰ σπάγγος. Μοῦ εἴπαν, πώς εἶναι νεῦρα ἀπὸ τὰ ζῶα ποὺ κυνηγοῦν.” Ετσι ἐνώνουν τὴν μιὰ μὲ τὴν ἄλλη τὶς προβιές, ἀπαράλλαχτα ὅπως οἱ ἀνθρωποι ράβουν τὰ ροῦχα τους. Βλέπετε λοιπὸν τί περιέργα πράματα βλέπει κανείς, ὅταν ταξιδεύῃ μὲ τὸ σύννεφο;

— Κάποτε... μήπως σᾶς κούρασα μὲ τὴν πολυλογία μου; ρώτησε διακριτικὰ ὁ χιονάνθρωπος.

— Καλέ, τί λέσ; ἐμεῖς σ' ἀκοῦμε μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτὸ κι ἐσὺ μᾶς ρωτᾶς, ἀν κουραστήκαμε; Λέγε, λέγε μας! Φώναξαν ὅλα μαζί: τὰ δέντρα, τὰ χαμόδεντρα, τὰ κάγκελα, ἡ ἀντλία, ἡ κληματαριά καὶ ὅλα τ' ἄλλα πράματα τοῦ περιβολιοῦ.

5. Κάποτε λοιπόν.... Οὕφ!.... κι ἔξαφνα σταμάτησε ὁ χιονάνθρωπος. Ἐκείνη τὴν στιγμὴν εἶχε φανῇ ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ σύννεφα ὁ ἥλιος.

— Τί τρέχει, τί; ρώτησε τρομαγμένη ἡ ἀντλία.

— Τίποτε, τίποτε, τώρα σὲ λίγο θὰ ἴδητε, τοὺς εἴπε μὲ θλιμένη φωνὴ ὁ χιονάνθρωπος.

Στὴν ἀρχή, ἀλήθεια, δὲν εἶδαν τίποτε. Μόνο ποὺ τὸ χιόνι ἀστραφτοκοποῦσε περισσότερο κάτω ἀπὸ τὶς ἀκτίνες τοῦ ἥλιου.

— “Αχ, ἀν ἔξακολουθοῦσα τὸ ταξίδι μου μὲ τὸ σύν-

νεφο γιὰ τὶς ἀπάτητες κορφές, ἐκεὶ ποὺ βασιλεύει παντοτεινὰ τὸ κρύο καὶ τὸ χιόνι δὲ λιώνει ποτέ, θὰ ζοῦσα κι ἔγω αἰώνια. Αύτὰ εἶπε ὁ χιονάνθρωπος καὶ πιὰ δὲν ξανάνοιξε τὸ στόμα του....

6. Μὰ τί τρέχει!... Γιὰ μιὰ στιγμὴ τὸ περιβόλι ἄρχισε νὰ κλαίη. Ἀπὸ τὰ χαμόδεντρα, ἀπὸ τὰ δέντρα, ἀπὸ τὰ κάγκελα τοῦ φράχτη, ἀπὸ τὴν κληματαριὰ κι ἀπὸ τὴν ἀντλία ἐπεφταν ἐπάνω στὸ χιόνι κάτι μεγάλες σταγόνες κι ὅπου ἐπεφταν, ἀνοιγαν τρύπες. "Εκλαιγαν... ἐκλαιγαν... καὶ τὸ κλάμα τους ἥταν ἀργό, βουβό... Κι ὅσο παραμέριζαν τὰ σύννεφα κι ὅσο οἱ ἀκτίνες τοῦ ἥλιου πλημμύριζαν τὸ περιβόλι, τόσο πιὸ συχνὸ γινόταν τὸ κλάμα, τόσο πιὸ γρήγορα ἐλιωναν οἱ ὁμορφιές, ποὺ σμίλεψε ὁλονυχτὶς τὸ χιόνι... καὶ ἵσια ἵσια τὴ στιγμή, ποὺ μὲ τὸν ἥλιο λαμποκόπησαν καὶ φάνταξαν περισσότερο.

4. Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

Τὸ πλοϊο «"Αφοβος» ταξίδευε κάποτε ἀπὸ τὴν Ἐμερικὴ γυρίζοντας πίσω στὴν Ἑλλάδα.

Εἶχε προχωρήσει ἀρκετὸ δρόμο καὶ βρισκόταν τώρα μακριὰ ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Ἐμερικῆς. "Εσκιζε περήφανα τὸν Ὡκεανό.

"Εξαφνα ὅμως φοβερὴ τρικυμία ξέσπασε, ποὺ κράτησε πέντε δλόκληρες ἡμέρες. Τὸ πλοϊο βρέθηκε σὲ πολὺ δύσκολη θέση. "Ολοι ὅσοι ἥταν μέσα, ἀπελπίστηκαν καὶ νόμιζαν, ὅτι ἀπὸ ὥρα σὲ ὥρα θὰ βουλιάξῃ σύψυχο-

‘Ο ἄνεμος φυσοῦσε μὲ λύσσα καὶ τὸ πλοῖο, σὰ νὰ ἥταν καρυδόφλουδο, τὸ ἔπαιρναν τὰ κύματα, τὸ τράνταζαν, τὸ ἀνεβοκατέβαζαν, ὅπως ἥθελαν καὶ πάσκιζαν νὰ τὸ κατακομματιάσουν.

Σ’ ἐνα δυνατὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου λύθηκε ἡ σταύρωση στὸ μεγάλο κατάρτι κι ἥταν ἀνάγκη νὰ δεθῇ ἀμέσως, γιατὶ ἀλλιῶς ὁ κίνδυνος ἥταν μεγάλος.

Ποιὸς ὅμως, μέσα στὴ μεγάλη αὔτὴ θαλασσοταραχή, στὴ μανία τοῦ ἀνέμου, ποὺ τὰ σάρωνε ὅλα, θὰ μποροῦσε ν’ ἀνεβῆ ἐκεī ψηλά; αὔτὸ βέβαια ἥταν ἀδύνατο. “Οποιος θ’ ἀνεβαίνε, ἔπρεπε νὰ ξεγράψῃ τὸν ἑαυτό του ἀπὸ τὴ ζωή. ‘Ο θάνατος τὸν περίμενε δίχως ἄλλο.

“Επρεπε ὅμως χωρὶς ἀναβολὴ νὰ δεθῇ ἡ σταύρωση κι ὁ καπετάνιος δὲ δίστασε. Μὲ δυὸ ξερὰ λόγια πρόσταξε ἐνα ναυτόπουλο ν’ ἀνεβῆ στὸ κατάρτι καὶ νὰ τὴ δέστη.

Τὸ ναυτόπουλο αὔτό, παιδὶ δεκατεσσάρω χρονῶ, ἥταν ὁ μοναχογιὸς μιᾶς χήρας. ‘Η κακομοίρα, φτωχὴ ὅπως ἥταν, δὲν κατόρθωνε νὰ κερδίζῃ τὸ ψωμί της κι ἔβαλε τὸ παιδί της μοῦτσο στὸ καράβι ἐκεῖνο.

Τὸ ναυτόπουλο, μόλις ἀκουσε τὴν προσταγὴ τοῦ καπετάνιου, κοίταξε ἐπάνω ψηλὰ τὴν κορφὴ τοῦ καταρτιοῦ, κοίταξε καὶ τὰ κύματα, ποὺ χτυποῦσαν ἐπάνω στὸ κατάστρωμα καὶ τὸ γέμιζαν νερά. “Ακουσε τὰ δυνατὰ τοῦ ἀνέμου σφυρίγματα, εἶδε τὴν ἀφρισμένη θάλασσα. Δὲ δίστασε ὅμως. “Αν δὲ δενόταν ἡ σταύρωση, ἥταν φόβος ν’ ἀναποδογυριστῇ τὸ πλοῖο.

Χωρὶς δισταγμὸ ἀπαντᾶ στὸν καπετάνιο:

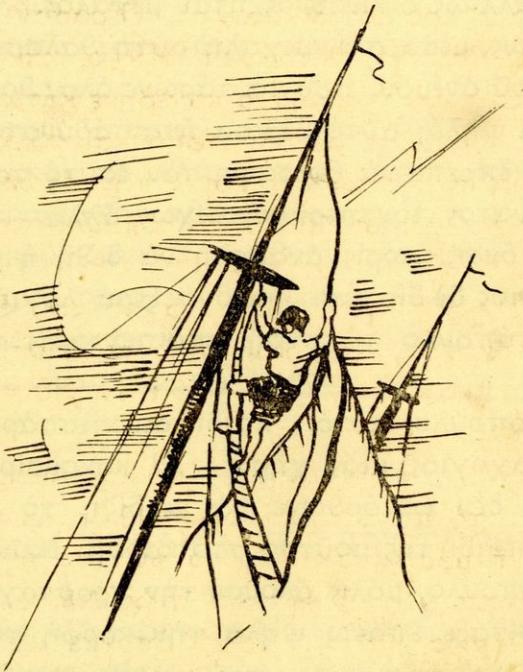
— Ἀμέσως, καπετάνιο μου!

Τρέχοντας κατέβηκε κάτω στὴν καμπίνα του καὶ σὲ

δυὸ λεπτὰ τῆς ὥρας γύρισε πίσω καὶ σκαρφάλωσε ἀποφασιστικὰ καὶ γρήγορα ἐπάνω στὸ κατάρτι.

Οἱ ναῦτες κοίταζαν φοβισμένοι τὸ ναυτόπουλο, ποὺ σκαρφάλωνε. Μιὰ στιγμὴ κοντοστάθηκε στὴ μέση τῆς σχοινένιας σκάλας. Θὰ ζαλίστηκε, φαίνεται.

Κάποιος ἀπὸ τὸ πλοῖο ρώτησε τότε τὸν καπετάνιο:

— Γιατί, καπετάνιε, ἔβαλες τὸ μικρὸ αὐτὸ ναυτόπουλο ν' ἀνεβῆ ἐκεī ἐπάνω; Βέβαια, δὲ θὰ κατεβῇ ζωντανό.

— Οἱ μεγάλοι πέφτουν! Ἀπαντᾶ ὁ καπετάνιος. Τὰ παιδιά μποροῦν νὰ σκαρφαλώνουν. Νά, δές τον αὐτόν! Σκαρφαλώνει σὰν ἀγριόγατος!

Κι ἀλήθεια, τὸ μικρὸ ναυτόπουλο ξανάρχισε ν' ἀνεβαίνη πάλι γρήγορα γρήγορα.

Τώρα είχε άνεβη ως τήν κόφα τοῦ καταρτιοῦ. Κρεμόταν ἀφοβά ἀπ' ἐκεῖ καὶ προσπαθοῦσε ν' άνεβη πιὸ ψηλά. 'Η τρικυμία δυνάμωνε περισσότερο κι ὁ ἄνεμος φυσοῦσε μὲ μανία, σὰ νὰ ἥθελε ν' ἀρπάξῃ τὸ παιδί, νὰ τὸ πετάξῃ στὴ θάλασσα. Τὸ καράβι ἔγερνε τόσο, ποὺ τὸ κατάρτι λίγο ἀκόμη καὶ θ' ἄγγιζε τ' ἀφρισμένα κύματα. Τὸ ναυτόπουλο ὅμως κρατιόταν σφιχτά. Πέρασαν ἔτσι δέκα, δεκαπέντε λεπτά. 'Η σταύρωση δέθηκε καὶ τὸ ναυτόπουλο γελαστὸ καὶ χαρούμενο κατέβηκε κάτω.

"Ολοι τὸ κοίταζαν μὲ θαυμασμὸ καὶ τὸ καμάρωναν.

'Ο ταξιδιώτης, ποὺ είχε κάμει τὴν ἐρώτηση ἐκείνη στὸν καπετάνιο, πλησιάζει τὸ ναυτόπουλο καὶ τὸ ρωτᾶ ἀν φοβήθηκε.

— Βέβαια φοβήθηκα! 'Απαντᾶ τὸ ναυτόπουλο.

— Τὸ κατάλαβα, εἶπε ὁ ταξιδιώτης, γιατί, πρὶν ἄνεβῆς, κατέβηκες κάτω στὴν καμπίνα σου, γιὰ νὰ τὸ καλοσκεφτῆς.

— "Α, ὅχι! Δὲν κατέβηκα γι' αὐτό. "Αμα μὲ διάταξε ὁ καπετάνιος, τὸ πῆρα ἀπόφαση. "Ηθελα ὅμως νὰ κάμω τὴν προσευχή μου πρῶτα καὶ νὰ φιλήσω τὴ φωτογραφία τῆς μητέρας μου. Σκέφτηκα, πώς ζωντανὸς βέβαια δὲ θὰ κατέβσινα καὶ γι' αὐτὸ ἔπρεπε νὰ κάμω τὴν προσευχή μου. Μόλις ὅμως εἶπα τὴν προσευχή μου, ὁ φόβος μου κόπηκε πιά. Δὲ λησμόνησα ἐκεῖνο, ποὺ μοῦ είχε πεῖ ἡ μητέρα μου, ὅταν ἔφευγα ἀπὸ τὸ σπίτι:

— Παιδάκι μου, νὰ κάνης πάντα τὴν προσευχή σου κι ὁ Θεὸς δὲ θὰ σ' ἀφήση νὰ πάθης τίποτε κακό! Τὸ ίδιο θὰ κάνω κι ἔγὼ καὶ θὰ παρακαλῶ τὸ Θεὸ γιὰ σένα.

Αύτὰ θυμήθηκα, κύριε, κι ὁ φόβος μοῦ πέρασε." Ήμουν βέβαιος πιά, πώς θὰ γύριζα πίσω γερός. 'Η προσευχὴ μοῦ ἔδωσε δύναμι.

5. ΤΟ ΝΑΥΤΟΠΟΥΛΟ

Τὰ νέφη ἀστράφτουν στὸ βουνό,
 βροντοῦν καὶ μπουμπουνίζουν,
 σκεπάσανε τὸν οὐρανό,
 τὸ κύμα φοβερίζουν.

‘Ο νέος ναύτης τραγουδεῖ
 καὶ τὸ πανί του σιάζει:
 —’Εγὼ εἰμ’ ‘Ελληνικὸ παιδί,
 τὸ νέφος δὲ μὲ σκιάζει!

‘Αγέρας πέφτει στὰ πανιά,
 τὰ σκίζει καὶ τ’ ἀρπάζει
 καὶ συνταράζει τὰ σκοινιά
 καὶ τὸ κατάρτι σπάζει.

‘Ο νέος ναύτης τραγουδεῖ,
 παρὼν ὅπου προστάζουν:
 —’Εγὼ εἰμ’ ‘Ελληνικὸ παιδί,
 ἄνεμοι δὲ μὲ σκιάζουν!

‘Η θάλασσα λυσσομανᾶ
 καὶ κυματεῖ κι ἀφρίζει,
 τὸ πλοϊό του καταπονᾶ,
 τὸ σκᾶ καὶ τὸ σκορπίζει.

‘Ο νέος ναύτης τραγουδεῖ
 καὶ μιὰ σανίδ’ ἀρπάζει:
 —’Εγὼ εἰμ’ ‘Ελληνικὸ παιδί,
 φουρτούνα δὲ μὲ σκιάζει!

Τὸ ἔνα κύμα τὸν πετᾶ
 καὶ τ' ἄλλο τόνε χάφτει
 κι ἡ Μαύρη Θάλασσα ζητᾶ
 νὰ καταπιῇ τὸ ναύτη.
 Μ' αὐτὸς ἀκόμα τραγουδεῖ
 καὶ κολυμπᾶ καὶ πάει:
 —'Εγώ εῖμ' 'Ελληνικὸ παιδὶ[!]
 κι δὲ Πλάστης μὲ φυλάει!

Γ. Βιζυηνός.

6. ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ

1. Γιαγιά κι ἐγγονή.

Ἡταν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων. Ἡ μέρα πῆρε
 νὰ βραδιάζῃ κι ἔξω ἔβρεχε δυνατά.

Δίπλα στὴ γωνιά, ποὺ ἀναβε δόλόφλογη, καθόταν ἡ
 γριά, ἡ πρωτονοικοκυρὰ τοῦ χωριοῦ κι ἔδινε συμβου-
 λὲς στὴν ὑπηρέτρια. Τὴν ὀρμήνευε πῶς νὰ ζεματίσῃ τὶς
 δίπλες, μὴν τύχη καὶ τὸ νερὸ πέση περισσότερο ἢ τὸ μέλι
 λιγώτερο ἢ τὰ καρύδια λειψά.

Ἡ ἐγγονή της, ἡ πολυχαιδεμένη Μαριανθούλα, κο-
 ριτσάκι ὁχτὼ χρονῶ, πηδοῦσε πέρα δῶδε σὰ ζαρκάδι,
 δείχνοντας τὴ χαρά της γιὰ τὴ μέρα ποὺ ξημέρωνε. Ετσι,
 πότε ἔπεφτε στὴν ἀγκαλιὰ τῆς γιαγιᾶς, γιὰ νὰ τὴ χαϊ-
 δέψῃ καὶ πότε πάλι βρισκόταν κοντὰ στὶς δίπλες, γιὰ νὰ
 τσιμπήσῃ κανένα καρυδότριμμα ἢ καμιὰν ἀκρούλα ἀπὸ
 τὶς δίπλες.

Ἡ γριὰ ὅμως, κυρτωμένη ἀπὸ τὰ χρόνια, θλιμένη

ἀπὸ τὴν ξενιτιὰ τοῦ μοναχογιοῦ της, ἔλεγε στὴν ἄτακτη καὶ ζωηρὴ Μαριανθούλα μὲ κουρασμένη φωνή:

— Μή, Μαριανθούλα μου, μὴν κάνης ζούρλιες καὶ δὲν ἔρχεται ὁ πατέρας σου ἀπὸ τὴν ξενιτιά.

2. Οἱ φτωχὲς γυναῖκες κι ἡ εὐχή τους.

Σ' αὐτὸ ἐπάνω ἥρθαν τρεῖς γυναῖκες ἀπὸ τὶς πιὸ φτωχὲς τοῦ χωριοῦ, ζητώντας ἄλλη μέλι, ἄλλη ἀλεύρι γιὰ δίπλες. "Ηξεραν πῶς τὸ κελάρι τῆς γριᾶς ἦταν πάντα γεμάτο.

Σηκώθηκε τότε ἡ γριὰ ἀπὸ τὴ γωνιά της καὶ τρικλίζοντας πῆγε στὸ κελάρι μαζὶ μὲ τὶς γυναῖκες κι ἔδωκε τῆς καθεμιᾶς ὅ, τι ἤθελε· κι αὐτὲς φεύγοντας τῆς ἔλεγαν τὴ συνηθισμένη εὐχή:

— Σπολλάτη, κυρά! Καὶ τοῦ χρόνου τέτοια μέρα! Νάσαι πάντα καλὰ καὶ νὰ καλοδεχτῆσ!

Ἡ γριὰ γυρίζοντας ἀπὸ τὸ κελάρι ἔλεγε μονάχη τῆς :

— Νὰ καλοδεχτῶ καὶ νὰ καλοδεχτῶ, μοῦ λέει πάντα δὸ κόσμος κι ὁ γιόκας μου ἀκόμα δὲ βρῆκε τὸ δρόμο νάρθη! Καὶ κάθισε πάλι λυπημένη κοντὰ στὴ γωνιά.

3. Ὁ ἑσπερινός.

Ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἀκούστηκε τὸ σήμαντρο τῆς ἐκκλησίας, ποὺ σήμαινε τὸν ἑσπερινὸ «τσίγγ τσιάγγ... τσίγγ τσιάγγ...»

Σηκώθηκ ἡ γριά, πῆγε μπροστὰ στὸ εἰκονοστάσι καὶ σταυροκοπήθηκε, σκύβοντας σὲ κάθε σταυροκόπημα τὸ γέρικο κορμί της.

Ἐπειτα ἔβαλε ἔνα σκαμνὶ μπροστὰ στὸ εἰκονοστάσι,

ἀνέβηκε ἐπάνω μὲ τρεμάμενα ποδάρια, ξεκρέμασε τὴ σβηστὴ καντήλα καὶ τὴν κατέβασε ἀγάλια ἀγάλια. "Υστερα τὴν ἔχυσε στὸ βάθος τῆς γωνιᾶς, τὴν ἔπλυνε μὲ στάχτη, τὴ γέμισε πάλι μὲ καθαρὸ νερὸ καὶ τὴν ἔδωσε τῆς Μαριανθούλας νὰ τὴν κρατάῃ.

Κατόπι ἄλλαξε καντηλήθρα καὶ πέρασε καινούριο φυτίλι. "Εριξε ἔπειτα στὴν καντήλα κατακάθαρο λάδι, ἄναψε τὸ φυτίλι καὶ κρατώντας τὴν καντήλα μὲ τρεμάμενο χέρι ξαναπῆγε στὸ σκαμνί. 'Ανέβηκε ὕστερα στὸ σκαμνὶ καὶ τὴν κρέμασε μὲ εὐλάβεια μπροστὰ στὸ εἰκόνισμα.

"Οταν κατέβηκε, σταυροκοπήθηκε πάλι καὶ ἄρχισε νὰ πέφτη στὰ γόνατα καὶ νὰ κάνη μετάνοιες μπροστὰ στὴν εἰκόνα τῆς Μάνας τοῦ Θεοῦ, ποὺ κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιά της τὸ Παιδάκι της.

Τὸ παράδειγμα τῆς γιαγιᾶς τὸ μιμήθηκαν κι ἡ Μαριανθούλα μὲ τὴν ὑπηρέτρια καὶ γιὰ κάμποσην ὥρα καὶ οἱ τρεῖς μαζὶ προσεύχονταν μπροστὰ στὴν ἀγία εἰκόνα.

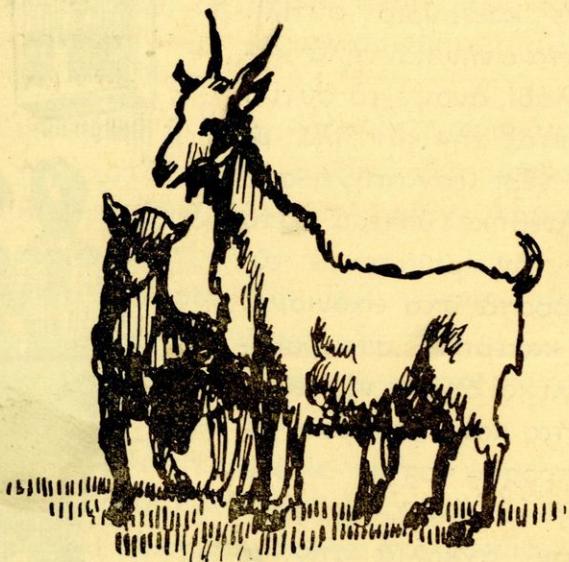
4. Τὰ κατσικάκια.

Εἶχε βραδιάσει στὰ καλὰ πιά. Οἱ ἀγέλες τοῦ χωριοῦ γύριζαν ἀπὸ τὴ βοσκὴ κι ἀκούονταν τὰ μουγκρητὰ

τῶν βοδιῶν. Καὶ τὰ γίδια κάθε σπιτιοῦ ἔμπαιναν στὶς πλατύχωρες αὐλές κι ἀκούονταν τὰ κυπριά τους «γλὰν γλάν».

‘Η Μαριανθούλα, ἅμα ἄκουσε τὰ κυπριὰ τῶν γιδιῶν, ἔτρεξε σὰν ἀστραπὴ κατεβαίνοντας τὶς σκάλες κι ἀνακατεύτηκε μὲ τὸ κοπάδι. ’Ηθελε νὰ ἴδῃ τὰ κατσικάκια,

ποὺ εἶχαν γεννηθῆ ἐκείνη τὴν ἡμέρα στὸ λόγγο. Κι ἐνῶ τὸ πιστικόπουλο ἀπολοῦσε τ’ ἄλλα τὰ κατσικια ἀπὸ τὴν ἀχυροκαλύβα, γιὰ νὰ βυζάξουν τὰ καημένα, αὐτὴ ἀρπαξε ἔνα ἔνα τὰ τρία νεογέννητα κατσικάκια καὶ τὰ κουβάλησε ἐπάνω στὴ γιαγιά της, μὲ γέλια καὶ μὲ χαρές, γιὰ νὰ τὰ ἴδῃ κι ἐκείνη καὶ μὲ τὸ λόγγο.

— Νά τα, γιαγιά, τὰ κατσικάκια μας, τῆς εἶπε. Τὰ καημένα! Τι ὅμορφα ποὺ εἶναι!

Μὰ ἐκεῖ ποὺ ἡ Μαριανθούλα μὲ τὴ γιαγιὰ χαιρόταν τὰ κατσικάκια, οἱ τρεῖς γίδες, οἱ μανάδες τῶν κατσικιῶν, ἀνέβαιναν τὴ σκάλα καὶ μπῆκαν μέσα στὸ δωμάτιο.

‘Η γριὰ ἀκούοντας τὸ ποδοβολητό, νόμισε πώς κάπιοις ἐπισκέπτης ἐρχόταν καὶ φώναξε:

— Κόπιασε μέσα.

Στὸ προσκάλεμα τῆς γριᾶς οἱ τρεῖς γίδες ἀποκρίθηκαν μ’ ἔνα μακρὺ «μεκεκεέέ», ἡ καθεμιὰ γυρεύοντας τὸ παιδί της. ‘Η Μαριανθούλα μὲ τὴν ὑπηρέτρια ἄρχισαν νὰ ξεκαρδίζωνται στὰ γέλια. Σὲ λίγο ὅμως κάπιοις ἀνέβηκε στὰ σωστὰ τὴ σκάλα καὶ μπῆκε στὸ δωμάτιο. ‘Ηταν ὁ παπᾶς τοῦ γειτονικοῦ χωριοῦ, ποὺ ἤρθε νὰ λειτουργήσῃ. ‘Ετσι σώπασαν καὶ πῆγαν καὶ τοῦ φίλησαν τὸ χέρι.

5. Ὁ παπᾶς.

‘Ο παπᾶς κάθισε σταυροπόδι δίπλα στὴ φωτιά, ποὺ ἔκαιγε σὰ φοῦρνος.

‘Η ὑπήρέτρια μὲ τὴ Μαριάνθη βγῆκαν ἀπὸ τὸ δωμάτιο μὲ τὶς γίδες καὶ μὲ τὰ κατσικάκια κι ἡ γριὰ σηκώθηκε κι ἔφερε στὸν παπὰ ἔνα ποτηράκι μαστίχα. ‘Υστερα ἔβαλε νὰ ψήσῃ καφὲ κι ὅσο νὰ γίνη ὁ καφές, γύρισαν ἀπὸ τὴ δουλειὰ ἡ Μαριάνθη μὲ τὴν ὑπηρέτρια καὶ κάθισαν κι αὐτὲς γύρω στὴ φωτιά.

— Εἰς ὑγείαν, κυρά! Νὰ καλοδεχτῆς! Καὶ χρόνους πολλοὺς σὰν αὔριο.... εἶπε ὁ παπᾶς καὶ τράβηξε τὴν πρώτη ρουφηξιά.

— Εύχαριστῶ, δέσποτά μου, εἶπε ἡ γριὰ ξέκαρδα, καλὴ Ἱερωσύνη καὶ καλὸν παράδεισο....

6. Ἡ στενοχώρια τῆς γιαγιάς.

‘Ο παπάς μὴ γνωρίζοντας ποῦ ν’ ἀποδώσῃ τὴ στενοχώρια τῆς γριᾶς, τὴ ρώτησε:

— Τί ἔπαθες κι είσαι ἔτσι χολιασμένη;

— Πῶς νὰ μὴν εῖμαι, παπά μου; τὸ ξέρεις. “Εχω τόσον καιρὸ ποὺ καρτερῶ κι ἀκόμα ὁ γιός μου δὲ βρῆκε τὸ δρόμο! Γριὰ γυναίκα εῖμαι. Ποῦ ξέρω τί μοῦ ξημερώνει!

Καὶ λέγοντας αὐτὰ ἔριξε τὰ μάτια δακρυσμένα ἐπάνω στὴ Μαριανθούλα, ποὺ ἥταν ὀρφανὴ ἀπὸ μανούλα ἐδῶ καὶ τόσα χρόνια. Νὰ τῆς λείψη κι ἡ γιαγιά!

— Δὲν ἔλαβες ἄλλο γράμμα, τὴν ρώτησε πάλι ὁ παπάς, ἀπ’ ἕκεινο ποὺ σοῦ ἔχω διαβάσει ἐδῶ κι ἔνα μήνα;

— Δὲν ἔλαβα ἄλλο....

— Τότε θὰ πῆ, πῶς μπορεῖ νάρθη αὐτὲς τὶς μέρες.

— Ποῦ ’ναι τοι, παπά μου! ’Αφοῦ δὲν ἥρθε ὡς ἀπόψε, κόπηκαν οἱ ἐλπίδες μου!

— ”Α, κυρά! Μὴ στενοχωριέσαι ἔτσι! ”Εχει ὁ Θεός... Δρόμος εἰν’ αὐτός! Θάλασσες, ποτάμια, βροχές, χιόνια...

‘Η καημένη ἡ γριὰ δὲν μπόρεσε ν’ ἀπαντήσῃ ἄλλο, μόνο ἀκούμπησε τὶς πλάτες της στὸν τοῖχο κι ἀφαιρέθηκε μονάχη της.

‘Ο παπάς, μὴ θέλοντας νὰ τῆς ἀνάψη περισσότερο τὸν πόνο, ἀκούμπησε κι αὐτὸς στὸ προσκέφαλο κι ἀρχισε νὰ παίζῃ τὸ κομπολόγι του «τὶκ τάκ, τὶκ τάκ...» Κι ἡ Μαριανθούλα ἔγειρε στὴν ἀγκαλιὰ τῆς γιαγιᾶς της μὲ τὰ μάγουλα κατακόκκινα ἀπὸ τὴ μεγάλη φωτιά... Πέρασε ἔτσι κάμποση ὥρα.

“Εξαφνα ξεπετιέται ἡ γριὰ καὶ λέει στὴ Μαριανθούλα.

— Σήκω, κυρά μου, καὶ βάλε τραπέζι νὰ φᾶμε, γιατὶ

Θὰ ξυπνήσωμε πολὺ πρωὶ αὔριο νὰ πᾶμε στὴν ἐκκλησία.

Στὴ διαταγὴ τῆς γριᾶς στρώθηκε τὸ τραπέζι, κάθισαν ὅλοι γύρω γύρω, εὐλόγησε ὁ παπάς, σταυροκοπήθηκαν κι ἄρχισαν νὰ τρῶνε. Σὰν ἀπόφαγαν, εὐλόγησε πάλι ὁ παπᾶς καὶ σήκωσαν τὸ στρογγυλὸ τραπέζι ἀπὸ τὴ μέση.

“Υστερα ὁ παπᾶς καλονύχτησε καὶ πῆγε στὸ δωμάτιό του.

7. Ἡ ἀγρυπνία τῆς γιαγιᾶς.

Ἐνῶ ὁ παπᾶς ἔπαιρνε κιόλας τὸ πρωτοῦπνι, ἡ γριὰ μὲ τὴ Μαριανθούλα δὲν εἶχαν πλαγιάσει ἀκόμα. “Εκαναν μετάνοιες καὶ σταυροὺς καὶ παρακαλοῦσαν μυστικὰ τὴν Παναγιὰ καὶ τὸ Χριστὸ νὰ τοὺς φέρουν ἀπὸ τὴν ξενιτιὰ τῆς μιᾶς τὸ γιό τῆς καὶ τῆς ἄλλης τὸν πατέρα της. Κατόπι ἔπεσαν στὸ κρεβάτι νὰ κοιμηθοῦν.

Ἡ Μαριανθούλα κοιμήθηκε στὴ στιγμὴ μὲ τὴ γλυκιὰ ἰδέα, πώς, ἂμα θαρχόταν ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, θὰ ἔτρωγε μαγειρίτσα καὶ κότα δυὸ λογιῶν: βραστὴ καὶ ψητή.

Ἡ κατημένη ὅμως ἡ γριὰ δὲν μποροῦσε νὰ κλείσῃ μάτι. Ο νοῦς της πετοῦσε μακριὰ σὰν τὸ πουλὶ κι ἔφευγε σὰν ἀστραπὴ καὶ πήγαινε στὴν ξενιτιά, γιὰ νάβρη τὸ παιδί της, ποὺ τὸ καρτεροῦσε τόσα χρόνια μὲ δάκρυα στὰ μάτια.

Ἡ νύχτα προχωροῦσε συννεφιασμένη καὶ κατάμαυρη μὲ τὰ σκοτάδια της, μὲ τὸν ἄγριο τὸν ἄνεμό της, ποὺ βογγοῦσε ψηλὰ στὶς στέγες.

Κι ἐνῶ ἡ Μαριανθούλα κοιμόταν βαριὰ βαριὰ σὰν ὅλα τὰ παιδάκια κι ἡ κατημένη ἡ γιαγιὰ ξαγρυπνοῦσε, μὴ μπορώντας νὰ κλείσῃ μάτι, «Κικιρίκουουουουου!» λάλησε μέσα ἀπὸ τὸ κοτέτσι ὁ μεγάλος πετεινὸς τοῦ σπι-

τιοῦ. «Κικιρίκουουουου!» λάλησαν κι οἱ ἄλλοι οἱ μικρότεροι, «Κικιρίκουουουουου! φώναξαν κι οἱ πετεινοὶ τῆς γειτονιᾶς καὶ ὅλου τοῦ χωριοῦ.

‘Ο παπάς ξεπετάχτηκε ἀμέσως ἀπὸ τὸ κρεβάτι του, ἄναψε ἔνα κερὶ κι ἀφοῦ ἐτοιμάστηκε, πῆρε τὸ ραβδί του καὶ τράβηξε γιὰ τὴν ἐκκλησία.

8. Τ' ὄνειρο τῆς Μαριανθούλας.

Σὲ λίγο ἀκούστηκε τὸ σήμαντρο τῆς ἐκκλησίας. ‘Η γριὰ ξύπνησε τὴν ὑπηρέτρια καὶ τὸ πιστικόπουλο κι ἄναψαν τὴ φωτιά.

‘Η Μαριανθούλα κοιμόταν βαριὰ βαριά, σὰν ὅλα τὰ μικρὰ παιδιά καὶ δὲν ξυπνοῦσε εὔκολα.

— Ζύπνα, Μαριανθούλα μου! Φώναξε ἡ γριά. Ζύπνα καὶ μᾶς καρτερᾶ ὁ παπᾶς στὴν ἐκκλησία, νὰ μᾶς δώσῃ πασχαλίτσα καὶ νὰ γυρίσωμε γρήγορα γρήγορα, νὰ φᾶμε μαγειρίτσα, κότα καὶ δίπλες. Σήκω, Μαριανθούλα μου.

Μὲ τὰ πολλὰ ξύπνησε ἡ κορούλα. “Ανοιξε τὰ μάτια της καὶ κοίταζε κακιωμένα τὴ γιαγιά της, δακρύζοντας καὶ λέγοντας:

— “Αχ, γιαγιὰ κι ἐσύ, τί μούκαμες! ”Αχ, τί μούκαμες!

— Τί σούκαμα, ψυχή μου; Τί σούκαμα, καρδούλα μου; τὴ ρώτησε μὲ τρυφεράδα ἡ γιαγιά.

— Πῶς τί μούκαμες! ’Εγὼ ἔβλεπα στὸν ὑπνο μου τὸν πατερούλη μου κι ἐκεῖ ποὺ τὸν ἀγκάλιαζα καὶ τὸν φιλοῦσα, μὲ ξύπνησες ἐσύ! Γιατί νὰ μὲ ξυπνήστης, καημένη γιαγιά; “Αχ, τί ὅμορφος ποὺ ἦταν ὁ πατερούλης μου! Ψηλός, ἀσπροκόκκινος, ἄγγελος γραμμένος!

‘Η γριά, ἀκούοντας τὰ λόγια τῆς ἐγγονῆς της, ἅρχισε νὰ σταυροκοπιέται, ἐνῶ τὰ δάκρυα της ἀνέβαιναν

ἀπὸ τὴν καρδιὰ στὰ μάτια. Ἐφοῦ νίφτηκαν, κάθισαν κοντὰ στὴ φωτιὰ καὶ περίμεναν, ὥσπου χτύπησε τὸ δεύτερο σήμαντρο.

9. «Ἡ γέννησή Σου, Χριστὲ ὁ Θεός...»

Τότε ξεκίνησαν ὅλοι γιὰ τὴν ἐκκλησία. Τὸ πιστικόπουλο πήγαινε μπροστά, κρατώντας ἔνα μεγάλο δαυλὶ ἀναμμένο, γιὰ νὰ φέγγη στὸ δρόμο. Ἔτσι πήγαινε στὴν ἐκκλησία κι ὅλο τὸ ἄλλο χωριό.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα κι ἡ ἐκκλησία ἀγκάλιασε μὲ τοὺς τέσσερεις τοίχους της ὅλον τὸν κόσμο τοῦ χωριοῦ. Ἀντρες, γυναῖκες, γέροι καὶ παιδιά, ὅσες ψυχὲς βρίσκονται στὸ χωριό, ἥταν συναγμένοι μέσα στὴν ταπεινὴ ἐκκλησούλα κι ἀκουαν μὲ πολλὴν εὐλάβεια τὸ χαρμόσυνο τροπάριο:

«Ἡ γέννησή Σου, Χριστὲ ὁ Θεός...»

Τελείωσε ἡ λειτουργία κι ἀρχισε ὁ κόσμος νὰ μεταλαβαίνῃ. Πρώτη πρώτη μετάλαβε ἡ γριὰ μὲ τοὺς δικούς της. Αὕτη πῆρε πρώτη τὸ ἀντίδωρο κι αὐτὴ βγῆκε πρώτη ἀπὸ τὴν ἐκκλησία καὶ τράβηξε σπίτι της, γιατὶ ἥταν ἡ πρώτη τοῦ χωριοῦ.

10. Τὸ χριστουγεννιάτικο τραπέζι.

“Αμα ἔφτασαν στὸ σπίτι, ἡ ὑπηρέτρια ἔστρωσε τὸ τραπέζι καὶ περίμεναν τὸν παπὰ νάρθη ἀπὸ τὴν ἐκκλησία.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα κι ἦρθε ὁ παπάς. Κύκλωσαν τότε ὅλοι τὸ καταφορτωμένο τραπέζι κι ὁ παπᾶς ἔβαλε τὸ εὐλογητό: «Χριστὲ ὁ Θεός εὐλόγησον τὴν βρῶσιν καὶ τὴν πόσιν....». Ἐλλὰ πρὶν τελειώσῃ τὸ εὐλογητό

του, «μπούμ» άκούστηκε μιὰ τουφεκιὰ στήν έξωθυρα.
«Μπούμ» κι ἄλλη μία.

Αναταράχτηκαν τὰ σκυλιά. Πετάχτηκαν ὅλοι ὄρθοι καὶ σωρὸ κουβάρι κατέβηκαν τὴ σκάλα καὶ βγῆκαν στήν αὐλή.

— Ψυχούλα μου, παιδάκι μου, φώναξε ἡ γριὰ μὲ πόνο ψυχῆς. Δόξα σοι ὁ Θεός, ποὺ ἥρθες γερὸς καὶ καλό!

— Πατερούλη μου, φώναξε κι ἡ Μαριανθούλα. Καλῶς ὅρισες!

Κατέβηκε ὁ ξενιτεμένος ὁ γιὸς τῆς γριᾶς ἀπὸ τὸ ἄλογό του καὶ μάνα καὶ παιδί, πατέρας καὶ κόρη ἔγιναν κι οἱ τρεῖς ἐνα σύμπλεγμα ἀγάπης καὶ πόνου, χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης.

Ἡ ύπηρέτρια μὲ τὸ πιστικόπουλο τράβηξαν τὸ ἄλογο στὸ κατώι νὰ τὸ ξεφορτώσουν, ἐνῶ οἱ τρεῖς καλοκαρδισμένοι ἀνέβηκαν τὴ σκάλα μαζὶ μὲ τὸν παπὰ καὶ μπῆκαν στὸ δωμάτιο, ποὺ ἦταν τὸ τραπέζι στρωμένο.

11. Ἡ χαρὰ τῆς μάνας.

Οἱ γάτες εἶχαν στήσει πανηγύρι ἀπὸ τὴ στιγμή, ποὺ πέφτοντας οἱ τουφεκιὲς πετάχτηκαν οἱ ἄνθρωποι ἔξω. Εἶχαν φάει ὅλο τὸ γάλα καὶ τὴ στιγμή, ποὺ ἔμπαιναν οἱ νοικοκυραῖοι στὸ δωμάτιο, ξέσκιζαν τὴ βραστὴ κότα, τὴν τετράπαχη. Δὲν εἶχαν προλάβει ἀκόμη ν' ἀγγίξουν τὴν κότα, ποὺ ἦταν στὸν ταβά.

— Ψίτ! ψίτ! καταραμένες, φώναξε ὁ παπάς. Ἡ γριὰ ὅμως, ποὺ σὲ ἄλλη περίσταση θὰ ἦταν ἱκανὴ νὰ τὶς σκοτώσῃ, δὲ θύμωσε καθόλου, μόνο εἶπε:

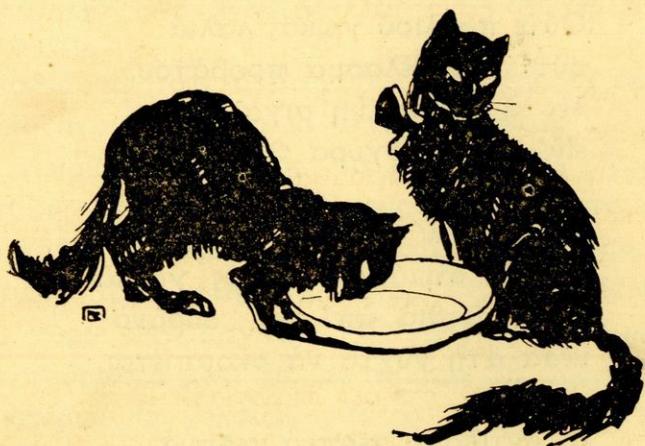
— “Ἄσ τες, παπά μου. Ζῶα εἰναι.” Εχουν κι αύτὲς δίκιο σήμερα νὰ κάμουν πασχαλιά.

Κάθισαν τότε γύρω στὸ τραπέζι, ὁ παπᾶς ξαναευλό-

γησε κι ἄρχισαν νὰ τρῶνε. Μόνο ἡ γριὰ δὲν ἔτρωγε μὲ δρεξῆ. Ἡ χαρὰ τῆς εἶχε κόψει τὴν δρεξῆ.

“Ολη τὴν ὥρα ἔλεγε:

— Δόξα σοι, Θεέ μου. Σ’ εύχαριστῶ. Καλῶς δρισες, παιδί μου!

7. ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Μές στήν ἀχνόφεγγη βραδιὰ
πέφτει ψιλὸς ψιλὸς τὸ χιόνι
γύρω στὴν ἔρμη λαγκαδιὰ
στρώνοντας κάτασπρο σεντόνι.

Οὔτε πουλιοῦ γρικᾶς λαλιὰ
οὕτ' ἔνα βέλασμα προβάτου,
λέσι κι ἀπλωμένη σιγαλιὰ
εἴν' ἔκεī δόλόγυρα θανάτου.

Μὰ ξάφνου πέρα ἀπ' τὸ βουνὸν
γλυκὸς σημάντρου ἥχὸς γρικιέται,
ώσαν βαθιὰ ἀπ' τὸν οὐρανὸν
μέσα στὴ νύχτα νὰ σκορπιέται.

Κι ἀντιλαλεῖ τερπνὰ τερπνὰ
γύρω στὴν ἄφωνη τὴν πλάστη
καὶ τὸ χωριὸς γλυκοξυπνᾶ
τὴν ἄγια μέρα νὰ γιορτάσῃ.

Πέτρος Βασιλικός.

8. ΤΑ ΚΑΡΒΟΥΝΑ

1. Στὸ δάσος τὸ τσεκούρι ἀκούεται βαριά. "Ολη μέρα στὸ δάσος ἀκούεται τὸ τσεκούρι: Γκάπ, γκούπ. Γκάπα, γκούπ.

Γιατί χτυπᾶ τὸ τσεκούρι μέσα στὸ δάσος;

Πέρασε τὸ καλοκαίρι κι ἥρθαν οἱ καρβουνιάρηδες νὰ μᾶς δώσουν τὸ χειμώνα φωτιά. Κάρβουνα θὰ μᾶς δώσουν, νὰ τὰ βάλωμε στὸ μαγκάλι, κάρβουνα κόκκινα, χρυσοκόκκινα.

Θὰ καθίσωμε τότε ὅλοι γύρω, θὰ ψήσωμε κάστανα καὶ θὰ ποῦμε παραμύθια κι ἴστορίες παλιές. 'Ο βοριάς ἔξω θὰ σφυρίζῃ θυμωμένος· τὰ δέντρα τοῦ κήπου μας θὰ χτυποῦν τ' ἄφυλλα κλαριά τους σκληρά: κράπ, κρούπ. Τὸ χιόνι λευκὸ κι ἀπαλὸ θὰ κατεβαίνη στὴν αὔλή μας.

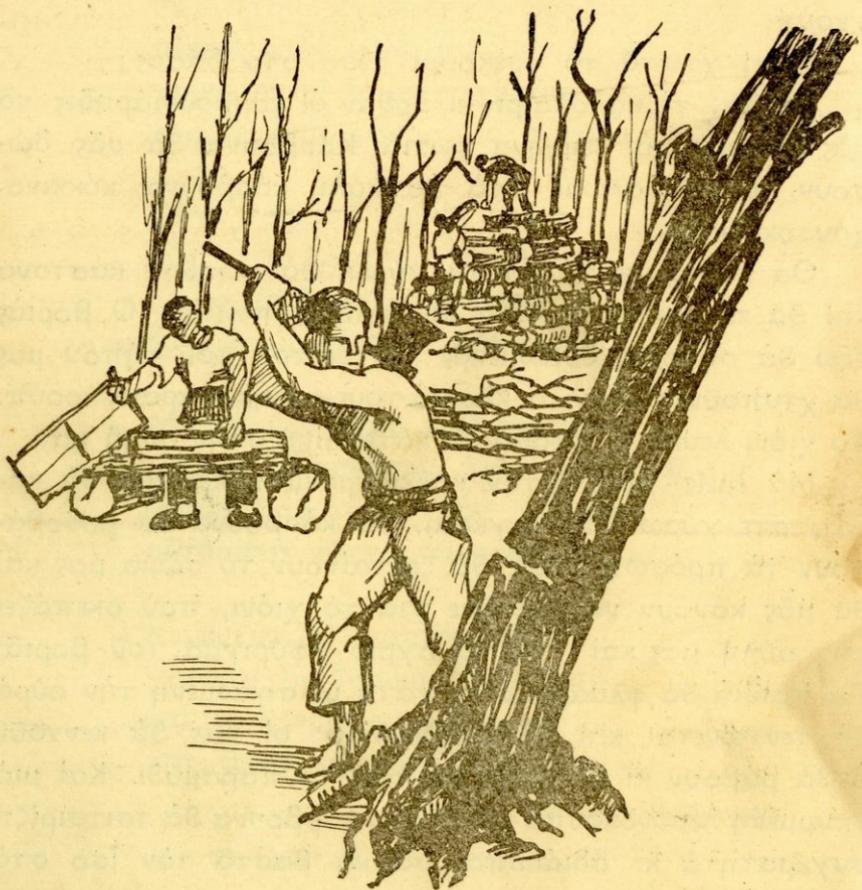
Μὰ ἐμεῖς μέσα στὴν καλοστρωμένη κάμαρα θὰ καθώμαστε γύρω στὸ μαγκάλι. Τὰ κάρβουνα θὰ ροδοβάφουν τὰ πρόσωπά μας, θὰ ζεσταίνουν τὸ σῶμα μας καὶ θὰ μᾶς κάνουν νὰ γελοῦμε γιὰ τὸ χιόνι, ποὺ σκεπάζει τὴν αὔλή μας καὶ γιὰ τὸ ἄγριο σφύριγμα τοῦ βοριᾶ. Τὰ παιδιὰ θὰ φλυαροῦν· ἡ γάτα μὲ σηκωμένη τὴν ούρὰ θὰ τεντώνεται καὶ θὰ ρουθουνίζῃ· οἱ νέες θὰ κεντοῦν ἥ θὰ ράβουν κι οἱ γέροι θὰ λένε τὸ παραμύθι. Καὶ μιὰ στυμμένη λεμονόκουπα πάνω στὰ κάρβουνα θὰ τσιτσιρίζῃ συγκρατητὰ κι ἀδιάκοπα, σὰ νὰ βαστᾶ τὸν ἵσο στὸ παραμύθι.

2. Νά γιατὶ χτυπᾶ τὸ τσεκούρι μέσα στὸ δάσος.

"Ολη μέρα δουλεύουν οἱ καρβουνιάρηδες στὴ λαγκαδιά, γιὰ νὰ ἑτοιμάσουν τὸ καμίνι. Ρίχνουν κάτω ἀγριό-

δεντρα μὲ τὰ τσεκούρια τους κι ὕστερα κόβουν μὲ τὸ πριόνι μικρὰ μικρὰ κομμάτια τὰ χοντρὰ κλωνάρια τους.

"Ολα αὗτὰ τὰ κομμάτια θὰ τὰ βάλουν ἔπειτα μὲ

τάξη τὸ ἔνα ἐπάνω στὸ ἄλλο καὶ θὰ τὰ κάμουν μεγάλο σωρό. Πλατύς θὰ είναι κάτω ὁ σωρὸς κι ἐπάνω μυτερός, ἀπαράλλαχτος σὰν ἔνα μεγάλο χωνί.

Στὴν κορυφὴ τοῦ σωροῦ θ' ἀφήσουν μιὰ τρύπα, ποὺ
θὰ φτάνῃ ως κάτω. "Ομοιες τρύπες θ' ἀφήσουν καὶ γύρω
στὴ βάση, ποὺ θὰ συγκοινωνοῦν μὲ τὴν τρύπα τῆς κο-
ρυφῆς. Τὸ σωρὸ θὰ τὸν σκεπάσουν μὲ χῶμα ἐκτὸς ἀπὸ
μερικὲς τρύπες· ἔπειτα θὰ βάλουν μὲ προσανάμματα
φωτιὰ στὴ μεσιανὴ κι ὕστερα θὰ κλείσουν μὲ σειρὰ τὶς
ἄλλες τρύπες.

"Υστερα θὰ κλείσουν ἔκεινες ποὺ εἶχαν ἀνοιχτὲς καὶ
θ' ἀνοίξουν ὅσες εἶχαν κλειστές.

'Η φωτιὰ ἔτσι θὰ προχωρῇ ἀργὰ καὶ χωρὶς νὰ λαμ-
παδιάζῃ μέσα στὸ σωρό. Οἱ καρβουνιάρηδες, ὅταν κα-
ταλάβουν, πώς ἡ φωτιὰ πέρασε ὅλο τὸ σωρὸ καὶ ἴδοῦν
νὰ βγάζῃ φλόγες χωρὶς καπνό, θὰ βουλώσουν ὅλες τὶς
τρύπες μὲ χῶμα καὶ θὰ τὴν ἀφήσουν νὰ κρυφοκαίη.

Σὲ δυὸ τρεῖς μέρες θὰ ξεσκεπάσουν τὸ σωρὸ καὶ τὰ
κάρβουνα θὰ είναι ἔτοιμα.

9. ΠΟΣΟΙ ΕΙΝΑΙ ΠΟΥ ΜΑΣ ΒΟΗΘΟΥΝ

"Ηταν πρωὶ κι ὁ Νίκος, ἀφοῦ ἔτοιμάστηκε, κάθισε
στὸ τραπέζι κοντὰ στὸ πατέρα καὶ στὴ μητέρα του,
γιὰ νὰ πάρουν τὸ πρωινό τους.

"Εξαφνα ὁ Νίκος λέει στὸν πατέρα του:

— Πατέρα, ὁ κύριος Γαρύφαλος ἔχει τρεῖς ἀνθρώπους
στὸ σπίτι καὶ πέντε στὸ κτῆμα κι ὅλοι αὐτοὶ ἐργάζον-
ται γι' αὐτόν. 'Εμεῖς δὲν ἔχομε κανένα.

— Πῶς δὲν ἔχομε; εἴπε ὁ πατέρας του. "Έχομε μά-
λιστα πολὺ περισσότερους ἀπὸ τρεῖς κι ἀπὸ πέντε, ποὺ

έργαζονται γιὰ μᾶς καὶ μᾶς βοηθοῦν. Σκέφτηκε πόσοι ἄνθρωποι ἔργαστηκαν, γιὰ νὰ πάρωμε σήμερα τὸ πρωινό μας; Τὸ λιγώτερο ἐκατό.

— Ἐκατό; εἶπε ὁ Νίκος. Τὸ ἑτοίμασε μόνη καὶ μοναχὴ ή Μαρία. Κανεὶς ἄλλος δὲν τὴ βοήθησε.

— Ἄσ δοῦμε, ἀπάντησε ὁ πατέρας του. Ἡ μητέρα σου ἔχει τὴ στιγμὴ αὐτὴ ἔνα φλιντζάνι τσάι κι ἔγὼ ἔνα φλιντζάνι καφέ. Ζέρεις πῶς ἥρθε τὸ τσάι ἐδῶ;

— Τὸ ἀγόρασες, εἶπε ὁ Νίκος.

— Μάλιστα, τὸ ἀγόρασα στοῦ κυρίου Μανωλοπούλου, ἀλλὰ ποῦ τὸ βρῆκε αὐτός; βέβαια δὲν τὸ μάζεψε στὸ χωράφι του!

— Τὸ ξέρω, εἶπε ὁ Νίκος. Τὸ τσάι δὲ φυτρώνει στὸν τόπο μας, ἔρχεται ἀπὸ τὴν Κίνα.

— Λοιπὸν σὲ ρωτῶ πόσα πρόσωπα ἔργαστηκαν, γιὰ νὰ γίνη αὐτὸ τὸ φλιντζάνι τοῦ τσαϊοῦ, ποὺ πίνει αὐτὴ τὴ στιγμὴ ἡ μητέρα σου;

— Δύο, ἀποκρίθηκε ὁ Νίκος. Ἐσύ, ποὺ τὸ ἀγόρασες κι ἡ Μαρία, ποὺ τὸ ἑτοίμασε.

— Κι ἐκεῖνος ποὺ φύτεψε τὸ φυτὸ στὴν Κίνα; κι ἐκεῖνος ποὺ μάζεψε τὰ φύλλα καὶ τὰ ἔβαλε νὰ ξεραθοῦν; κι ἐκεῖνος ποὺ ἔκαμε τὴ συσκευασία καὶ κουβάλησε τὸ κιβώτιο στὸ πλοϊο, γιὰ νὰ τὸ φέρη στὸν τόπο μας; Ἐπειτα καὶ τὸ πλοϊο πόσους ἄνθρωπους χρειάστηκε, γιὰ νὰ γίνη; καὶ μποροῦσε νάρθη στὸν τόπο μας χωρὶς ναῦτες, χωρὶς πλοίαρχο; ἔτσι κι αὐτοὺς πρέπει νὰ τοὺς θεωρήσωμε σὰ βοηθούς μας.

— Ἐπειτα ἄλλοι ἄνθρωποι πῆραν τὰ κιβώτια ἀπὸ τὸ πλοϊο καὶ τὰ κουβάλησαν σὲ κάποια ἀποθήκη. Τότε ὁ κ. Μανωλόπουλος, ὁ παντοπώλης, ἀγόρασε ἔνα δυὸ

κιβώτια καὶ τὰ ἔστειλε στὸ κατάστημά του μ' ἐνα ἀμάξι. "Ετσι ἐγὼ ἀγόρασα ἀπ' αὐτὸν ἐνα κουτάκι κι ἡ Μαρία ζέστανε τὸ νερὸν κι ἐτοίμασε τὸ τσάι.

Αλλὰ κι ἡ Μαρία δὲ θὰ μποροῦσε νὰ τὸ προσφέρῃ στὴ μητέρα σου, ἀν δὲν εἴχαμε φωτιὰ καὶ τσαγιέρα καὶ φλιντζάνια καὶ πιατάκια. Καὶ γιὰ νὰ τὰ ἀποχτήσουμε, πρέπει νὰ ἔχουν ἐργαστῆ πάρα πολλοὶ ἀνθρωποί.

— Καὶ τὰ κουταλάκια κι ἡ ζάχαρη γιὰ τὸ τσάι; πρόσθεσε δὲ Νίκος. Μοῦ δίνετε, σᾶς παρακαλῶ, μιὰ φέτα ψωμὶ μὲ βούτυρο;

— Μάλιστα, εἶπε δὲ πατέρας του, ἀν μοῦ πῆς πόσοι ἀνθρωποί βοηθοῦν, γιὰ νὰ γίνουν ὅλ' αὐτά.

— "Ω, νὰ σοῦ πῶ, πατέρα, εἶπε δὲ Νίκος. Καταλαβαίνω, πῶς χρειάστηκαν χιλιάδες ἀνθρωποί, γιὰ νὰ μᾶς ἑτοιμάσουν ἐνα πρόγευμα. 'Άρισμένως χρειάστηκαν περισσότεροι ἀπὸ ἕκατὸν γιὰ ἐνα φλιντζάνι τσάι κι αὐτὸν εἶναι μονάχα ἐνα μέρος ἀπὸ τὸ πρόγευμά μας. Ποτὲ δὲ φανταζόμουν, ὅτι τόσοι ἀνθρωποί ἐργάζονται γιὰ μᾶς.

10. Ο ΜΙΚΡΟΣ ΕΥΓΕΝΗΣ

Σάββατο βράδυ. Στὴν πλατεῖα τὰ λεωφορεῖα φεύγουν στοιβαγμένα ἀπὸ κόσμο. "Οποιος προφτάσῃ νὰ μπῇ! Οἱ ἄλλοι περιμένουν νὰ φτάση νέο λεωφορεῖο. Καὶ πάλι τὰ ἵδια. Σπρωξίματα, τσαλαπατήματα, φωνές, σκοτωμός. Καὶ τὰ λεωφορεῖα ἔρχονται καὶ φεύγουν τὸ ἐνα ὕστερ ἀπὸ τὸ ἄλλο κάθε δύο, κάθε τρία λεπτά. Καὶ πάντα ἐνα πλήθος ἀνήσυχο, ποὺ περιμένει καὶ ποὺ δὲ φαίνεται νὰ λιγοστεύῃ. Εἶναι τάχα οἱ ἀνθρωποί,

ποὺ ἔμειναν ἔξω ἀπὸ τὰ λεωφορεῖα, ποὺ ἔφυγαν ἢ εἶναι ἄλλοι, ποὺ ἥρθαν κατόπι, χωρὶς νὰ τοὺς νιώσῃ κανένας καὶ πῆραν τὴν θέση τους στὸ πεζοδρόμιο ἢ εἶναι κι αὐτοὶ κι ἐκεῖνοι; Δὲν ξέρει τί νὰ ὑποθέσῃ κανένας. "Ο, τι καὶ νὰ εἶναι, τὸ πλῆθος δὲ λιγοστεύει. Νομίζει κανένας, πῶς ἡ γῆ γεννᾶ ἀνθρώπους.

"Ο γεροντάκος ὅμως, ποὺ στέκεται παράμερα κάπου, φαίνεται πῶς εἶναι ὁ ἴδιος, ποὺ ἥταν ἐκεῖ καὶ μισή ὥρα πρωτύτερα. Χωρὶς ἄλλο εἶναι ὁ ἴδιος. Τὰ λεωφορεῖα περνοῦν καὶ φεύγουν ἀπὸ μπροστά του. Αὐτὸς μένει. Μιὰ στιγμὴ ἀκούεται νὰ λέη ἀναστενάζοντας:

— "Οπως πηγαίνουν τὰ πράματα, οὔτε αὔριο τὸ πρωὶ δὲ θὰ τὰ καταφέρω νὰ φύγω ἔγω!

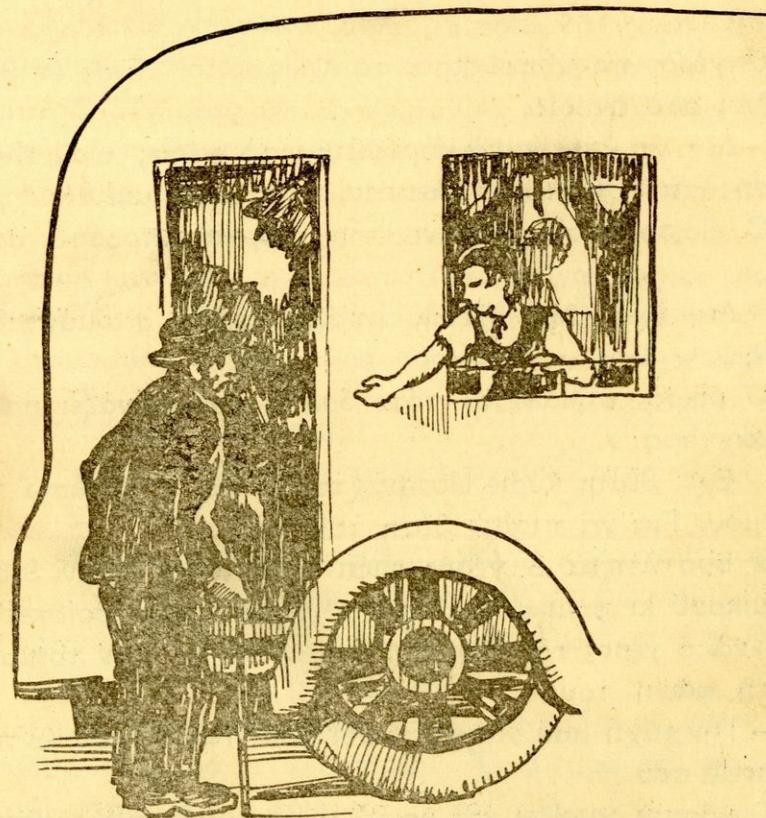
„Ενα παχουλὸ παιδάκι μὲ κοντὰ πανταλονάκια καὶ μὲ σάκα σχολείου κρεμασμένη στὴν πλάτη ἀκούει τὸ γέρο καὶ χαμογελάει πονηρά. Θὰ γελᾶ χωρὶς ἄλλο μὲ τὴν ἀδυναμία του. "Ο πιτσιρίκος αὐτὸς δὲ θὰ περιμένη βέβαια πολύ, σὰν τὸ γέρο. Μ' ἔνα πήδημα θὰ βρεθῇ ἐπάνω στὸ λεωφορεῖο. Καὶ δὲν ἀργεῖ νὰ τὸ δείξη.

Σὲ λίγο φαίνεται ἔνα ἄδειο λεωφορεῖο, ποὺ κατεβαίνει. Πρὶν σταματήσῃ, ὁ πιτσιρίκος μ' ἔνα πήδημα βρίσκεται ἐπάνω στὸ σκαλοπάτι, ἀρπαγμένος μὲ τὸ ἔνα χέρι ἀπὸ τὰ σίδερα τῆς τέντας. Μὲ τὸ ἄλλο χέρι ἀνοίγει τὴν πόρτα, χώνεται πρῶτος μέσα στὸ λεωφορεῖο καὶ πιάνει μιὰ θέση, ἐνῶ ἀπὸ πίσω του οἱ ἄλλοι, ποὺ σκαρφαλώνουν, τὸν σπρώχνουν, τὸν βρίζουν, τὸν ἀποπαίρνουν.

— Παλιόπαιδο! Πρῶτος καὶ καλύτερος θέλεις νὰ μπῆς. Ντροπή σου!

— Δὲν μποροῦσε, βλέπεις, νὰ σοῦ λείψῃ καὶ τὸ κάθισμα, κακομαθημένο παιδί. "Επρεπε νὰ καθίσης!

— Αύτή τήν ἀνατροφή σοῦ ἔδωσαν οἱ γονεῖς σου κι οἱ δάσκαλοί σου; κι εἶσαι καὶ μαθητὴς τοῦ σχολείου! Καὶ φορεῖς καὶ τὸ σῆμα τῆς Νεολαίας! Καὶ δὲν ντρέπεσαι!

‘Ο πιτσιρίκος ἀκούει τὶς βρισιές καὶ χαμογελᾶ στρογγυλοκαθισμένος στὴ θέση του.

— Εἴδατ’ ἐκεῖ τὸ ἀναίσθητο πλάσμα! Φωνάζει μιὰ κυρία ἀπέξω. Χαμογελάει κιόλας γιὰ τὸ κατόρθωμά του. Ζύλο ποὺ τοῦ χρειάζεται!

“Εξαφνα, μόλις καλοσταμάτησε τὸ λεωφορεῖο, ὁ πι-

τσιρίκος σκύβει ἀπὸ τὸ παράθυρο καὶ φωνάζει, κουνώντας τὸ χέρι του πρὸς τὸ μέρος ποὺ περιμένει — ἀκόμα περιμένει — δὲ γέρος.

— Παππού, ἔ, παππού! ”Εμπα μέσα. ”Έχει θέση γιὰ σένα.

‘Ο γέρος προχωρεῖ πρὸς τὸ λεωφορεῖο. ”Ενας ἐπιβάτης λέει στὸ παιδί:

— Δὲν ντρέπεσαι νὰ κοροϊδεύῃς τὸ γέρο; ποῦ εἶναι ἡ θέση; τὰ ἀστεῖα σοῦ ἔλειπταν, κακοαναθρεμμένε!

‘Ο εἰσπράχτορας κλείνει τὴν πόρτα μπροστὰ στὸ γέρο.

— Δὲν ἔχει ἄλλη θέση, μπάρμπα. Τὸ παλιόπαιδο ἀκοῦς;

‘Ο μικρὸς σηκώνεται τότε ὅρθιος καὶ φωνάζει στὸν εἰσπράχτορα:

— ”Έχει θέση, κύριε εἰσπράχτορα. Θὰ τοῦ δώσω τὴ δική μου. Γιὰ νὰ πιάσω θέση τοῦ παπποῦ....

Σὲ δυὸ λεπτὰ ὁ γέρος εἶναι καθισμένος στὴν θέση τοῦ μικροῦ κι ὁ μικρὸς μ' ἔνα πήδημα πάλι βρίσκεται ἔξω, ἐνῶ ὁ γέρος τοῦ φωνάζει ἀπὸ πίσω μὲ τὴν τρεμουλιαστὴ φωνὴ του:

— Τὴν εὔχή μου νάχης, παιδί μου! Νὰ σὲ χαίρωνται οἱ γονεῖς σου.

‘Ο κόσμος γυρίζει καὶ κοιτάζει τὸ παιδί ποὺ φεύγει. ”Ενας δημοσιογράφος κάνει νὰ τὸ σταματήσῃ.

— ”Ελα δῶ, παιδί μου! Τοῦ λέει μὲ καλοσύνη. Ποιανοῦ είσαι; πῶς σὲ λένε;

Μὰ ὁ πιτσιρίκος προχωρεῖ βιαστικά, χωρὶς νὰ πῆ τ' ὅνομά του καὶ χάνεται μέσα στὸ πλῆθος.

11. ΕΝΑΣ ΜΙΚΡΟΣ ΒΙΟΠΑΛΑΙΣΤΗΣ

1. Μόλις ἥταν δέκα χρονῶ παιδὶ ὁ Ἀντρέας καὶ γνώριζε κιόλας τὶς στενοχώριες τῆς ζωῆς.

Σὲ ἡλικία τεσσάρω μόλις χρονῶ εἶχε χάσει τὴ μανούλα του καὶ τώρα ἔχασε καὶ τὸν καλό του τὸν πατέρα. "Ετσι ὁ Ἀντρέας μὲ τὸ μικρούλη του τὸν ἀδερφό, τὸ Νώτη, ἔμειναν στοὺς πρέντε δρόμους.

Καλὰ ποὺ βρέθηκε ἡ Θεία τους ἡ Σταυρούλα, ἡ ἀδερφὴ τῆς μάνας τους τῆς συχωρεμένης καὶ τὰ περιμάζεψε. Φτωχὴ δῆμως κι αὐτὴ ἐργάτρια σ' ἔνα ταπητουργεῖο, ποὺ νὰ τὰ χορτάσῃ ψωμὶ τὰ ὄρφανά! Τί νὰ πρωτοκάμη ἡ Θεία ἡ Σταυρούλα μὲ τὶς λίγες δραχμοῦλες, ποὺ παίρνει;

2. Μιὰ μέρα ὁ Ἀντρέας, ποὺ ἥταν παιδὶ πολὺ στοχαστικὸ καὶ καταλάβαινε τὶς στενοχώριες τῆς Θείας του, τῆς λέει:

— Ζέρεις, Θεία Σταυρούλα, ἐγὼ σὲ λίγο τελειώνω πιὰ τὸ σχολεῖο. Θὰ πάω νὰ δουλέψω. Δὲν μπορῶ νὰ σὲ βλέπω νὰ κουράζεσαι ἔτσι καὶ πάλι νὰ πεινοῦμε ὅλοι μας. Πρέπει κι ἐγὼ νὰ βγάζω τὸ δικό μου.

— Σὲ καλό σου, γιόκα μου! Ποιὸς θὰ σὲ πάρη στὴ δουλειά του μιὰ στάλα παιδί; Τί μπορεῖ νὰ κάμη ἔνα παιδὶ στὴν ἡλικία σου;

Μὰ ὁ Ἀντρέας ἐπέμενε κι ἔγινε.... ἔμπτορος. Πουλοῦσε σπίρτα στὸ δρόμο, στὰ καφενεῖα, στὶς γωνίες, ὅπου βρισκόταν.

"Ετσι χλομὸ ἀπὸ τὴν κακοπέρση καὶ φτωχοντυμένο ὅποιος τὸν ἔβλεπε, καὶ ἀνάγκη νὰ μὴν εἶχε, ἐπαιρνε κανένα κουτί. Σπίρτα εἶναι, χρειάζονται.

3. Μιὰ μέρα ὁ Ἀντρέας πλησίασε ἐναν κύριο, τὴν ὥρα ποὺ ἔβγαινε ἀπὸ ἐνα μεγάλο κατάστημα. Ἀπὸ τὸ πρωὶ δὲν εἶχε πουλήσει οὔτε ἐνα κουτί.

— Πάρτε, κύριε, ἐνα κουτάκι σπίρτα ἀπὸ τὸ φτωχό. Ὁ κύριος γύρισε καὶ εἶδε τὸ παιδί μὲ συμπόνια. Δὲν

ζέμοιαζε μὲ τὰ χαμίνια τοῦ δρόμου. Στὸ χλομὸ του πρόσωπο ἦταν ζωγραφισμένη ἡ θλίψη.

“Εψαξε τότε ὁ κύριος γιὰ ψιλά, ἀλλὰ δὲ βρῆκε. “Υστερα ἔβγαλε τὸ πορτοφόλι του, ἀλλὰ κι ἐκεῖνο δὲν εἶχε τίποτε λιγώτερο ἀπὸ ἑκατοστάρικα.

— Λυποῦμαι, μικρέ μου, που δὲν έχω ψιλά, εἴπε ό κύριος κι ἔκαμε νὰ φύγη.

— Δῶστε μου, κύριε, τὸ ἑκατοστάρικο κι ἐγὼ θάβρω νὰ τὸ χαλάσω. Θὰ τρέξω γρήγορα γρήγορα καὶ σὲ δυὸ λεπτὰ θὰ σᾶς φέρω τὰ ψιλά.

— Άλήθεια τὸ λέσ; ρώτησε ό κύριος, βλέποντας τὸν Ἀντρέα κατάματα.

— Ναί, ἀλήθεια σᾶς τὸ λέω.

Τὸ ξάστερο πρόσωπο τοῦ παιδιοῦ κι ό τρόπος που τοῦ μίλησε, ἔπεισαν τὸν κύριο νὰ τοῦ ἐμπιστευτῇ τὸ ἑκατοστάρικο.

‘Ο Ἀντρέας ἔφυγε τρεχάτος.

‘Ο κύριος ἔμεινε ἐπάνω στὸ πεζοδρόμιο καὶ περίμενε. Στὸ μεταξὺ πλησίασε τὴ βιτρίνα κι ἔβλεπε.

Πέρασαν πέντε λεπτά, πέρασαν δέκα κι ό Ἀντρέας ἀκόμη νὰ φανῇ. ‘Ο κύριος ἄρχισε νὰ κουνᾶ τὸ μπαστούνι του νευρικὰ καὶ τὸ πρόσωπό του ἔδειχνε ἀνησυχία. Πέρασαν ἄλλα δέκα λεπτά, τίποτε!

«Κουτός ήμουν νὰ πιστέψω σ’ ἓνα παιδί τοῦ δρόμου», ἔλεγε ἀπὸ μέσα του.

Μετὰ μισή ὥρα, σὰν ἀπελπίστηκε, πῆρε τὸ δρόμο καὶ τράβηξε γιὰ τὸ σπίτι του.

4. Τὴν ἄλλη μέρα βλέπει ό κύριος ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ του ἓνα μικρούλη νὰ τὸν περιμένῃ. “Εμοιαζε ἀπαράλλακτα μὲ τὸν μικρό, που τοῦ εἶχε δώσει τὸ ἑκατοστάρικο, μόνο ποὺ ἥταν μικρότερος ἀπὸ ἐκεῖνον.

Κάποια μεγάλη θλίψη θὰ εἶχε στὴν καρδιά του τὸ παιδί, γιατὶ τὰ μάτια του ἥταν γεμάτα δάκρυα.

— Κύριε, τοῦ εἴπε μὲ ύφος φοβισμένο, ἐσεῖς είστε ποὺ

δώσατε στὸν Ἀντρέα μας χτὲς τὸ πρωὶ τὸ ἑκατοστάρικο;

— Ναι, ἐγὼ εἶμαι, ἀπάντησε ὁ κύριος.

— Νάτα τὰ λεπτά σας, κύριε. Μ' ἔστειλε ὁ Ἀντρέας μας νὰ σᾶς τὰ δώσω.

— Καὶ πῶς βρῆκες τὸ σπίτι μου, παιδί μου;

— Μ' ἔστειλε ὁ Ἀντρέας στὸ κατάστημα ποὺ σᾶς βρῆκε χτὲς καὶ ρώτησα· γιατὶ τὸν Ἀντρέα τὸν πάτησε τὸ αὐτοκίνητο, εἴπε ὁ μικρὸς χύνοντας πικρὰ δάκρυα.

‘Ο κύριος στάθηκε γιὰ μιὰ στιγμὴ σκεπτικὸς καὶ τὸ πρόσωπό του ἔδειχνε μεγάλη ταραχή.

“Υστερα πῆρε τὸ παιδί ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τοῦ λέει:

— Πᾶμε, μικρέ μου, στὸ σπίτι σας.

5. Σὲ λίγο μπῆκαν σ' ἓνα στενοδρόμι.

— Εδῶ, κύριε, εἶναι τὸ σπίτι μας, εἴπε τὸ παιδί κι ἔδειξε μὲ τὸ δάχτυλό του ἓνα σκοτεινὸ ύπόγειο.

Κατέβηκαν τέσσερα πέντε σκαλοπάτια. Σὲ μιὰ γωνιὰ τοῦ ύπογείου ἦταν ἓνα ἀχυρένιο στρῶμα: Ἐπάνω στὸ στρῶμα αὐτὸ κειτόταν ἓνα παιδί καὶ στὸ πλάι του παράστεκε μιὰ φτωχοντυμένη γυναικούλα μὲ τὰ μάτια πρησμένα ἀπὸ τὸ κλάμα.

‘Ο κύριος γνώρισε ἀμέσως τὸν Ἀντρέα. Τὸ προσωπό του ἦταν κατάχλομο σὰν τὸ κερί.

Γονάτισε ὁ κύριος κι ἔπιασε τὸ χέρι τοῦ φτωχοῦ παιδιοῦ, ἓνα χεράκι ξυλιασμένο.

— Εδωσες στὸν κύριο τὰ λεπτά; ρώτησε ὁ Ἀντρέας τὸν ἀδερφούλη του κι ἡ φωνή του ἀδύνατη, νόμιζες πῶς θὰ ἔσβηνε, πρὶν ἀποσώσῃ τὰ λόγια του.

‘Ο καλὸς κύριος ἔσκυψε τότε καὶ φίλησε τὸ μέτωπο

τοῦ παιδιοῦ καὶ μὲν φωνὴ γεμάτη συμπόνια εἶπε στὴ Θεία του :

— Θὰ φροντίσω ἐγὼ γι' αὐτὸ τὸ παιδί, γιὰ νὰ γίνη καλά. Μιὰ στιγμὴ καὶ θὰ ξανάρθω.

Καὶ ἀνέβηκε βιαστικὸς τὰ σκαλοπάτια.

6. Σὲ λίγο ξαναγύρισε μὲ τὸ αὐτοκίνητο τῶν πρώτων βοηθειῶν. Πῆρε δὲ ἵδιος τὸ παιδί στὴν ἀγκαλιά του καὶ τὸ ἔβαλε προσεκτικὰ μέσα στὸ αὐτοκίνητο.

“Υστερα ἀπὸ λίγην ὥρα ὁ Ἀντρέας ἦταν ξαπλωμένος ἐπάνω σ' ἓνα λευκὸ κρεβάτι στὸ νοσοκομεῖο.

‘Η πληγή του βέβαια ἦταν βαριά κι ὁ κίνδυνος μεγάλος. Ἄλλὰ οἱ φροντίδες τῶν καλῶν γιατρῶν τὸν ἔσωσαν.

“Εμεινε ἀρκετὲς μέρες στὸ νοσοκομεῖο ὁ Ἀντρέας.

Σὰν ἔγινε καλὰ καὶ βγῆκε ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖο, ὁ καλὸς κύριος δὲν τὸν ἄφησε πιὰ νὰ πουλᾶ σπίρτα. Τὸν ἔστειλε πάλι στὸ σχολεῖο, γιὰ νὰ μάθῃ περισσότερα γράμματα. Τὸ ἵδιο ἔκαμε καὶ γιὰ τὸ Νώτη, τὸν ἀδερφὸ τοῦ Ἀντρέα.

Οὕτε τοὺς ἄφησε νὰ ζοῦν στὸ ἵδιο ύγρὸ καὶ ἀνήλιο ὑπόγειο. Πῆρε τὴ Θεία τους τὴ Σταυρούλα οἰκονόμο στὸ πλούσιο σπίτι του καὶ παραχώρησε καὶ γιὰ τοὺς τρεῖς ἓνα μεγάλο προστηλιακὸ δωμάτιο.

‘Απὸ τότε ἡ Θεία Σταυρούλα μὲ τὰ ὄρφανὰ ἀνεψάκια της ἔζησε εὐχαριστημένη. Τὰ παιδιά μεγάλωσαν κι ἔγιναν τίμιοι ἐργάτες καὶ καλοὶ ἀνθρωποι.

12. ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ.

”Ε! σεῖς, ὅπου σκορπίζετε τὰ πλούτη στὸν ἀέρα,
τὸ χέρι σας τὸ ἄπονο καὶ ἄσωτο ἀπλῶστε
καὶ δῶστε καὶ στὸν ἄρρωστο καὶ στὴν φτωχὴν μητέρα...
’Ελεημοσύνη, χριστιανοί, ἐλεημοσύνη δῶστε!
Ποιός λέει, ποιός, πώς ὅλ’ αὐτὰ ποὺ τώρα σεῖς πετᾶτε
εἶναι δικά σας;... Δύστυχοι, αὐτὸ ποὺ περισσεύει,
εἶναι τῆς χήρας, τ’ ὄρφανοῦ καὶ μὴν τὸ σπαταλᾶτε.
”Οποιος τὰ πλούτη του σκορπᾶ, ἀπ’ τοὺς φτωχοὺς τὰ
[κλέβει!]
’Ελεημοσύνη, χριστιανοί· ἀδέρφια, ἐλεημοσύνη·
πολλὰ χαρίζει ὁ Θεὸς σ’ ἐκεῖνον ὅπου δίνει.

’Α. Παράσχος.

13. ΕΝΑΣ ΦΑΛΑΓΓΙΤΗΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΣΠΑΡΤΗ

1. ‘Η χαρὰ τοῦ Ἀλκιδάμα δὲν περιγράφεται, ὅταν ἔνα καλοκαιρινὸ πρωὶ ξεκίνησε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα μαζὶ μὲ τὸν πατέρα του καὶ μερικοὺς ἄλλους Σπαρτιάτες γιὰ τὴ Σπάρτη. Πόσον καιρὸ τὴν εἶχε ὀνειρευτῇ αὐτὴ τὴ μέρα!

‘Ο Ἀλκιδάμας ἦταν ἔνα Σπαρτιατόπουλο, ποὺ ζοῦσε τὸν καιρό, ποὺ οἱ “Ἐλληνες πολεμοῦσαν μὲ τοὺς Πέρσες. Φαινόταν, πώς εἶχε περάσει τὰ δώδεκα χρόνια, ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα μόλις εἶχε κλείσει τὰ δέκα. Σὲ ξεγελοῦσε τὸ ψηλὸ ἀνάστημά του καὶ τὸ γυμνασμένο κορμί του. ‘Ο πατέρας του λεγόταν Δαμάγητος κι εἶχε μείνει χρόνια στὴν Ἀθήνα γιὰ ύπηρεσία τῆς πατρίδας του, τῆς Σπάρτης.

“Ετσι ὁ Ἀλκιδάμας δὲ θυμόταν διόλου τὴν πατρίδα

του. "Ηξερε μόνο ὅ, τι εἶχε ἀκούσει ἀπὸ τὴν μητέρα του καὶ τὸν πατέρα του.

"Οταν ἔστριβαν γιὰ τὴν Ἐλευσίνα, ἔριξε πίσω του μιὰ τελευταία ματιά. 'Η Ἀκρόπολη ὑψωνόταν μὲν μεγαλοπρέπεια καὶ τὸ χάλκινο ἄγαλμα τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς ἀστραφτε στὸν ἥλιο καὶ βεβαίωνε τὸ μικρὸν Ἀλκιδάμα, πώς ἡ θεὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ προστατεύῃ τὴν ἀγαπημένη της πόλη.

"Εκαμαν ἀρκετοὺς σταθμούς, ὥσπου νὰ φτάσουν στὴ Σπάρτη. 'Ο τελευταῖος σταθμὸς ἦταν ἡ Τεγέα.

2."Οταν πλησίασαν στὴ Σπάρτη καὶ τὴν εἶδαν ἐπάνω ἀπὸ τοὺς λόφους ν' ἀπλώνεται κάτω στὸν κάμπο, ὁ Ἀλκιδάμας δὲν παραξενεύτηκε, γιατὶ δὲν εἶχε οὔτε τείχη οὔτε ἀκρόπολη. "Ηξερε ἀπὸ τὸν πατέρα του, πώς τείχη της ἀνίκητα ἦταν τὰ γενναῖα στήθη τῶν παλικαριῶν της.

Πέρασαν τὴν μικρὴ γέφυρα τοῦ Εύρωτα καὶ μπῆκαν στὴν πόλη.

Τὰ σπίτια ἦταν ἀπλὰ καὶ μικρά. Πολλοὶ Σπαρτιάτες ἔτρεξαν νὰ τοὺς καλοσορίσουν. Στὴν πλατεῖα μάλιστα κάθισαν λίγο μαζὶ μὲν ἓναν ὅμιλο Σπαρτιατῶν. 'Εντύπωση προξένησε στὸν Ἀλκιδάμα ὁ τρόπος τους. Μόλις μιλοῦσε κάνενας γεροντότερος, ἀμέσως σώπαιναν οἱ νεώτεροι κι ἀκουγαν μὲν προσοχὴ καὶ σεβασμό. 'Εκείνη τὴν στιγμὴν ἦρθε κοντὰ ἔνας ἄλλος γέρος. Φοροῦσε μόνο χιτώνα, ὅπως ὅλοι κι ἀκουμποῦσε στὸ ραβδί του. 'Αμέσως σηκώθηκαν ὅλοι καὶ τοῦ ἔδωσαν τὴν πρώτη θέση νὰ καθίση.

3. Τὴν ἄλλη μέρα πολὺ πρωὶ ὁ Ἀλκιδάμας βγῆκε ἔξω μαζὶ μὲ τὸν πατέρα του. Ἡ μητέρα του, ἡ Ἀγησάνδρη, τὸν φίλησε καὶ τοῦ εἶπε:

«Παιδί μου, ἀπὸ δῶ καὶ μπρὸς μητέρα σου θὰ εἰναι ἡ Σπάρτη. Θὰ πᾶς ἀπὸ σήμερα μαζὶ μὲ τ’ ἄλλα παιδιά της στοὺς στρατῶνες. Καὶ μὴν ξεχνᾶς, πώς ὁ πατέρας σου νίκησε πάντα στὶς μάχες, ποὺ πῆρε μέρος».

‘Ο Ἀλκιδάμας ἔφυγε σιωπηλός. Σὲ λίγο ἔφτασαν σ’ ἐναν ἀνοιχτὸ χῶρο. Στὴν ἄκρη ἦταν μιὰ δεντροστοιχία καὶ στ’ ἄλλο μέρος ἐνα γυμναστήριο, ὃπου γυμνάζονταν ἑκατοντάδες παιδιὰ τῆς Ἰδιας ἡλικίας. Οἱ μικροὶ ἔκαναν στρατιωτικὰ γυμνάσια, σὰν τέλειοι στρατιῶτες. Στὴν Ἀθήνα τὰ παιδιὰ ἀποτελοῦσαν χορῳδίες ἢ χόρευαν στρατιωτικούς χορούς, ὅχι ὅμως μὲ τόση τέχνη κι ἐπιδειξιότητα, σὰν κι αὐτὰ ποὺ ἔβλεπε ὁ Ἀλκιδάμας.

“Ολα τὰ παιδιὰ ἦταν ἡλιοκαμένα, λιγνὰ καὶ γρήγορα σὰν πουλιά. Κοίταζε μὲ πόση ταχύτητα ἔκαναν τὰ γυμνάσια. Στὴ στιγμὴ ἔκτελοῦσαν τὰ προστάγματα τοῦ ἀρχηγοῦ, τοῦ φαλαγγάρχη. Πότε πηδοῦσαν μπροστά, προφυλαγμένα κάτω ἀπὸ τὶς ἀσπίδες τους· πότε πρόβαλλαν μεμιᾶς τὰ κοντάρια τους καὶ σχημάτιζαν ἔτσι ἐναν ἀμυντικὸ τοῖχο. Ἡταν φοβερὸ νὰ βλέπης αὐτὸ τὸν θανατηφόρο τοῖχο. Τώρα καταλάβαινε γιατί ἦταν περιττὰ τὰ τείχη κι ἡ ἀκρόπολη.

Σαφνικὰ σταματοῦσαν, γύριζαν πίσω κι ἔτρεχαν ὅλα μαζὶ μὲ μεγάλη ἀταξία. Στὸ τέλος ὅμως τοῦ γηπέδου σταματοῦσαν κάνοντας μεταβολή.

Καὶ νά! τὸ κάθε παιδὶ βρισκόταν στὴ θέση του καὶ πρόβαλλε τὸ κοντάρι του. ‘Ο Ἀλκιδάμας δὲν μποροῦσε

νὰ κρύψη τὸ θαυμασμό του γιὰ τὴν τελειότητα, ποὺ γίνονταν οἱ ἀσκήσεις.

Σὲ λίγο μέσα σ' αὐτὲς τὶς φάλαγγες θὰ ἔμπαινε κι ὁ Ἀλκιδάμας. Τ' ὅνειρό του νὰ γίνη φαλαγγίτης στὴν Νεολαία τῆς Σπάρτης ἀλήθευε.

4. Ὁ Ἀλκιδάμας μπῆκε ἀμέσως στὴ γραμμὴ καὶ τὰ γυμνάσια ἄρχισαν. Ἡταν πολὺ σκληρότερα ἀπὸ ὅ, τι τὰ φανταζόταν. Τ' ἄλλα παιδιὰ ἥταν πιὸ γυμνασμένα. Ἔτσι, ὅταν πηδοῦσε ἐμπρός, τὸ πήδημα τοῦ Ἀλκιδάμα ἥταν πιὸ μικρὸ ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα. Ὁταν πάλι ἔκαναν ἔφοδο, τὸν πρόσφταιναν καὶ μιὰ φορὰ τὸν ἔριξαν κάτω.

Μὰ ὁ Ἀλκιδάμας τὸ πῆρε ἀπόφαση νὰ τὰ μάθῃ καλὰ τὰ γυμνάσια. Ὁλη τὴν ὥρα στριφογύριζαν μέσα στὸ μυαλό του τὰ λόγια τῆς μητέρας του.

Στὸ τέλος ὁ ἀρχηγὸς πρόσταξε:

— Στὸν Εύρώτα!

Στὴν ὅχθη τοῦ ποταμοῦ Εύρώτα τὰ παιδιὰ σκόρπισαν κι ἔκοβαν καλάμια μὲ τὰ χέρια τους χωρὶς κανένα ἐργαλεῖο καὶ μάζευαν βοῦρλα. Ὁταν ἔκοψαν ἀρκετά, τὰ κουβάλησαν στοὺς στρατῶνες.

Γιὰ δεῖπνο εἶχαν τὰ παιδιὰ λίγο σιταρένιο ξερὸ ψωμὶ καὶ μιὰ μαύρη σούπα, τὸ μέλανα ζωμό, ὅπως τὸν ἔλεγαν. Ὅστερα κοιμήθηκαν ἐπάνω στὰ καλάμια, ποὺ εἶχαν κόψει. Ἔτσι κοιμήθηκαν ὅλοι κι ὁ ἀρχηγὸς τους. Γιὰ τὸ μεγαλεῖο τῆς πατρίδας τους ἔπρεπε νὰ μάθουν νὰ ὑποφέρουν ὅλες τὶς στερήσεις.

5. Τὴν ἄλλη μέρα ὁ Ἀλκιδάμας ρώτησε τοὺς ἄλλους:
— Πότε πηγαίνουν τὰ παιδιὰ στὰ σπίτια τους;

— Σπίτι; δὲν πηγαίνομε σπίτι. Δὲν εἴμαστε πιὰ μωρά. Τώρα εἴμαστε στοὺς στρατῶνες, τοῦ ἀπάντησαν καὶ γέλασαν μαζί του.

“Οταν ὅμως ἀργότερα τὰ παιδιὰ ἔπεσαν στὸν Εὐρώτα, ὁ Ἀλκιδάμας τοὺς ξεπέρασε ὄλους στὸ κολύμπι· γιατὶ στὴν Ἀθήνα εἶχε γίνει πολὺ δυνατὸς στὰ θαλασσινὰ γυμνάσια. Τὰ παιδιὰ τὸ πρόσεξαν τὸ κατόρθωμα τοῦ Ἀλκιδάμα καὶ τοῦ ἔδειξαν ἐκτίμηση. Τὴν ἴδια μέρα μάλιστα ἔνα ἀπὸ τὰ παιδιά, ὁ Λαοδάμας, τοῦ χάρισε ἔνα κοντάρι. Τοῦτο ἦταν μεγάλο δεῖγμα φιλίας.

6. Τὴν τρίτη μέρα ὁ λόχος τοῦ Ἀλκιδάμα πῆγε μὲ τὰ μεγαλύτερα παιδιὰ στὰ δάση τοῦ Ταῦγέτου νὰ κυνηγήσουν ἀγριογούρουνα.

‘Ο Ταῦγετος εἶναι πολὺ ἄγριο καὶ ἀπότομο βουνό, πιὸ ψηλὸ ἀπὸ τὰ βουνὰ τῆς Ἀθήνας. Περνοῦσαν ἀπὸ πικνὲς τοῦφες θάμνων, ποὺ φαίνονταν πώς δὲν εἶχε ξαναπεράσει ἀπὸ ἐκεῖ ἀνθρωπος. ‘Υπῆρχαν ἀπότομες πλαγιές, ποὺ γιὰ νὰ σκαρφαλώσουν, ἔπρεπε νὰ πιάνῃ ὁ ἔνας τὸ χέρι τοῦ ἄλλου καὶ νὰ τὸν τραβᾶ.

Κάποτε τὰ σκυλιὰ ἀρχισαν νὰ τρέχουν ἐδῶ κι ἐκεῖ μὲ τὶς μύτες στὸ χῶμα καὶ νὰ γαβγίζουν ἀνυπόμονα.

— Βρῆκαν τὰ γουρούνια, φώναξαν τὰ παιδιὰ κι ἔτρεξαν ἀπὸ κοντά.

Τί ἔξιχο θέαμα γιὰ τὸν Ἀλκιδάμα, νὰ βλέπη τὸ μεγάλο θηρίο νὰ τρέχῃ ἀνάμεσα ἀπὸ θάμνους τόσο γρήγορα. “Ἐπειτα τὸ ἀγριογούρουνο σὲ μιὰ χαράδρα γύρισε ξαφνικὰ πίσω κι ἔπεσε ἐπάνω στὰ σκυλιά. Ἀλήθεια, τί φοβερὰ δόντια ποὺ εἶχε!

‘Ο ἀρχηγός τους ὅμως πήδησε μπροστὰ καὶ γτύπησε

μὲ τὸ κοντάρι του τὸ ἄγριογούρουνο κατάστηθα.
Κι οἱ ἄλλοι ἔκαμαν τὸ ὕδιο καὶ τὸ φοβερὸ θηρίο κυλίστη-
κε νεκρό.

7. Αὐτὸ τὸ βράδυ ὁ λόχος τοῦ Ἀλκιδάμα δὲν ξαναγύ-
ρισε στοὺς στρατῶνες. "Εμεινε ἔξω στὸ ὑπαιθρο. "Ανα-
ψαν μεγάλη φωτιὰ κι οἱ δοῦλοι ἔκοψαν τὸ ἄγριογού-
ρουνο, πέρασαν τὰ κομμάτια στὶς σοῦβλες καὶ τὶς ἔβαλαν
στὴ φωτιά. "Ολα τὰ παιδιὰ ἔφαγαν ἐκεῖνο τὸ βράδυ
μὲ πολλὴν ὅρεξη.

'Ο Ἀλκιδάμας δὲν ξέχασε ποτὲ αὐτὴ τὴν νύχτα.
Τὴν ἔκανε ἀλησμόνητη ὁ δροσερὸς καὶ μυρωμένος ἀέ-
ρας, ἡ ὅμορφη φωτιὰ μέσα στὸ σκοτεινὸ δάσος καὶ τὸ
θέαμα τοῦ Ταῦγέτου, ποὺ ψώνε τὴν κορυφή του ὡς
τ' ἄστρα. Μὰ πάνω ἀπ' ὅλα τὸν ἔκανε περήφανο τὸ
συναίσθημα, πώς μεγάλωσε πιά, ἔγινε ἄντρας.

Τὴν νύχτα ἐκείνη ὅλα τὰ παιδιὰ κοιμήθηκαν χάμω
στὸ χῶμα, ἐνῶ γύρω ξαγρυπνοῦσαν τὰ σκυλιά.

8. Πέρασαν χρόνια ἀπὸ τότε. 'Ο Ἀλκιδάμας μεγά-
λωσε πιὰ κι ἔγινε ἄντρας πραγματικός. Στὰ γυμνάσια
εἶχε γίνει ὁ πρῶτος ἀπὸ τὰ παιδιὰ τῆς ἥλικίας του.
Τὰ ξεπερνοῦσε στὸ πήδημα, στὸ λιθάρι καὶ στὸ κοντάρι.
Μὰ ἐκεῖ ποὺ εἶχε φτερά, ἦταν τὸ τρέξιμο. "Ελαβε μέρος
στοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες καὶ νίκησε στὸ τρέξιμο
δυὸ φορές. "Ολοι οἱ "Ελλήνες τὸν ζητωκραύγασαν καὶ
τ' ὅνομα τῆς Σπάρτης δοξάστηκε στὸ στάδιο τῆς Ὁ-
λυμπίας.

Τί ώραῖος ποὺ ἦταν, ὅταν τοῦ φοροῦσαν τὸ στε-
φάνι τοῦ νικητῆ! Γιατὶ ὁ Ἀλκιδάμας μὲ τὰ γυμνάσια

εἶχε κάμει ὅμορφο σῶμα. Μαῦρα μάτια καὶ μαῦρα μαλλιά, ώραιο κεφάλι, πλατύ στῆθος καὶ ψηλούς ὄμους, χέρια καὶ πόδια δυνατὰ κι εύκινητα. Πόσο τὸν καμάρωνε ὁ πατέρας του!

Εἶχε λάβει μέρος σ' ὅλες τὶς μάχες καὶ πρῶτος εἶχε ἀνεβῆ τὰ τείχη σὲ πολλὰ κάστρα. Ἡ μητέρα του τοῦ ἔδινε γελαστὴ καὶ περήφανη κάθε φορὰ τὴν ἀσπίδα, γιατὶ ἥξερε, πώς θὰ τὴν φέρη πάντα νικητής.

“Ολοι τὸν καμάρωναν στὴ Σπάρτη γιὰ τὴν ἀνδρεία του καὶ τοὺς καλούς του τρόπους στοὺς μεγαλυτέρους του. Κι οἱ μητέρες ἔλεγαν στὰ παιδιά τους:

— «Νὰ γίνετε σὰν τὸν Ἀλκιδάμα».

‘Αργότερα ὁ Ἀλκιδάμας διηγόταν, πώς σὲ ὅλη του τὴν ζωὴν ὅδηγό του εἶχε τὰ πρῶτα ἐκεῖνα λόγια τῆς μητέρας του:

«Παιδί μου, ἀπὸ τώρα καὶ πέρα μητέρα σου θὰ εἰναι ἡ Σπάρτη. Καὶ μὴν ξεχνᾶς, πώς ὁ πατέρας σου νίκησε πάντα στὶς μάχες, ποὺ πῆρε μέρος».

14. ΠΩΣ ΠΗΡΕ Τ' ΟΝΟΜΑ ΤΗΣ Η ΑΘΗΝΑ

1. Τὸν παλιὸν καιρὸν κοντὰ στὸν Ἰλισὸν εἶχε χτιστῆ ἔνα χωριουδάκι. Στὴν ἀρχὴν ἦταν χωρὶς ὄνομα καὶ ἄγνωστο. Οἱ κάτοικοί του ὅμως ἦταν παλικάρια καὶ πολὺ ἔξυπνοι κι εἶχαν γι' ἀρχοντά τους τὸν Ἐρεχθέα.

‘Ο Ζεύς, σὰν παντογνώστης ποὺ ἦταν, γνώριζε, πώς τὸ χωριουδάκι αὐτὸν θὰ γινόταν μιὰ μέρα ἡ πιὸ δοξασμένη πολιτεία τοῦ κόσμου καὶ τὸ εἶπε στοὺς ἄλλους θεούς.

"Οταν τὸ ἄκουσαν οἱ ἄλλοι θεοί, ἤθελαν ὁ καθένας νὰ δώσῃ στὸ χωριὸ τοῦ Ἐρεχθέα τὸ δικό του ὄνομα. 'Ο Ζεὺς ὅμως ἀποφάσισε μονάχα δυὸ θεοὶ ν' ἀγωνιστοῦν μεταξύ τους, γιὰ νὰ δώσουν τ' ὄνομά τους στὸ νεόχτιστο χωριό· γιατὶ οἱ κάτοικοί του δυὸ τέχνες ἤξεραν καλύτερα: νὰ φτιάνουν γερὰ καράβια, γιὰ νὰ ταξιδεύουν στὴ θάλασσα καὶ ὡραῖα ἀγγεῖα καὶ ἀγάλματα γιὰ τοὺς ναοὺς τῶν θεῶν.' Ετσι ἔμεινε ν' ἀγωνιστοῦν ὁ Ποσειδώνας, ὁ θεὸς τῆς θάλασσας κι ἡ Ἀθηνᾶ, ποὺ προστάτευε τὶς τέχνες.

2. Τὴ μέρα ποὺ πρόσταξε ὁ Ζεύς, ἥρθαν ὅλοι οἱ θεοὶ καὶ κάθισαν σὲ χρυσούς θρόνους κοντὰ στὴν ὄχθη τοῦ Ἰλισοῦ. Ψηλότερα ἀπ' ὅλους ἦταν ὁ θρόνος τοῦ Δία. Στὸ πλάι του εἶχε καθίσει ἡ "Ηρα, ἡ μεγάλη θεά. Παρέκει ἦταν ὁ Ἀπόλλωνας μὲ χρυσὴ λύρα στὸ χέρι, κοντά του ἡ ἀδερφή του ἡ "Ἄρτεμη μὲ τόξο καὶ σαΐτες, ἔτοιμη γιὰ κυνήγι.

Πίσω τους καθόταν ἡ Ἀφροδίτη, ἡ θεὰ τῆς ὁμορφιᾶς, ὁ Ἀρης, ὁ ἀτρόμητος θεὸς τοῦ πολέμου κι ἡ Δήμητρα, ἡ θεὰ τῆς γεωργίας, αὐτὴ ποὺ ἔμαθε τοὺς ἀνθρώπους νὰ σπέρνουν καὶ νὰ θερίζουν τὸ σιτάρι. Ἐκεῖ ἦταν κι ὁ Πλούτωνας, ὁ θεὸς τοῦ "Αδη κι ὁ "Ηφαιστος, ὁ θεὸς τῆς φωτιᾶς. Πίσω ἀπὸ τὸν Δία καθόταν ὁ Ἐρμῆς μὲ τὰ φτερωτά του πόδια.

3. Μέσα σ' ἐκείνη τὴ συνέλευση ἡ Ἀθηνᾶ κι ὁ Ποσειδώνας στέκονταν ἀμίλητοι καὶ περίμεναν τὸν Δία ν' ἀποφασίσῃ. Ἡ Ἀθηνᾶ κρατοῦσε στὸ δεξί της χέρι τὸ ἀνίκητο

δόρυ της· στὸ χέρι τοῦ Ποσειδώνα ἔλαμπε ἡ τρίαινά του,
ποὺ κάνει τὴ θάλασσα νὰ τρέμη. Τότε εἶπε ὁ Ζεύς:

— “Οποιος ἀπὸ τοὺς δύο θεοὺς θὰ κάμη νὰ βγῆ ἀπὸ
τὴ γῆ τὸ δῶρο, τὸ πιὸ χρήσιμο στοὺς κατοίκους τῆς
Ἀττικῆς, αὐτὸς θὰ δώσῃ τ’ ὄνομά του στὸ χωρὶὸ τοῦ
Ἐρεχθέα.

Ἄμεσως σηκώθηκε ὁ Ποσειδώνας καὶ μὲ τὴν τρίαινά
του χτύπησε δυνατὰ τὸ χῶμα. Τότε εὔθυνς ἀναταράχτηκε
ἡ γῆ καὶ μέσα ἀπὸ τὰ σπλάχνα της τινάχτηκε ἕνα πεν-
τάμορφο ἄλογο, ἀσπρό σὰν τὸ χιόνι.

Οἱ θεοὶ τὸ κοίταζαν μὲ θαυμασμό.

‘Η, χαίτη του ἀνέμιζε στὸν ἀέρα, τὰ μάτια του ἔλαμ-
παν καὶ τὰ γοργά του πόδια ἐτοιμάζονταν νὰ πηδήσουν
καὶ νὰ τρέξουν.

4. Ἡ Ἀθηνᾶ ἀτάραχη ἔσκυψε ἥσυχα στὴ γῆ, τὴν
ἔσκαψε λίγο μὲ τὸ ἀριστερό της χέρι κι ἔριξε στὸ μικρὸ
λάκκο ἕνα μικρὸ σπόρο, ποὺ κρατοῦσε στὸ δεξὶ της χέρι.
Δὲν ἔλεγε τίποτε, μόνο μὲ χαμόγελο στὰ χείλη κοίταζε
τοὺς ἄλλους θεούς.

Καὶ νά, ἀμέσως φυτρώνει ἀπὸ τὴ γῆ ἕνα μικρὸ βλα-
στάρι, ποὺ μεγαλώνει στὴ στιγμὴ καὶ γίνεται δέντρο
μεγάλο μὲ κορμό. Καὶ στὴ στιγμὴ γεμίζει μὲ κλαδιά,
κλωνιά καὶ φύλλα, ποὺ ἔλαμπαν σὰν ἀσήμι. Τὸ δέντρο
ὅλο καὶ μεγάλωνε καὶ τὰ κλαδιά του ἔγερναν φορτωμένα
ἀπὸ καρποὺς πρασινωπούς, καρποὺς γεμάτους χυμό.

— Πατέρα Δία, λέει τότε ἡ Ἀθηνᾶ· αὐτὸς εἶναι τὸ δῶρο
μου. Τὸ ἄλογο τοῦ Ποσειδώνα θὰ κάμη αὐτὸς τὸν λαὸ
ν’ ἀγαπήση τὸν πόλεμο καὶ τὰ αἷματα. Τὸ δῶρο τὸ

δικό μου, ἡ ἐλιά, Ήτανείσαι σημεῖο τῆς εἰρήνης, τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς εύτυχίας.

5. Τότε ὅλοι οἱ ἀθάνατοι θεοὶ φώναξαν μὲ μιὰ φωνή:

— Τὸ δῶρο τῆς Ἀθηνᾶς εἶναι τὸ καλύτερο. Καὶ τὸ χωριὸ αὐτό, ποὺ μιὰ μέρα θὰ γίνη ἡ πιὸ δοξασμένη πολιτεία τοῦ κόσμου, θὰ πάρῃ τ' ὄνομα τῆς Ἀθηνᾶς.

Ἐτσι πῆρε τ' ὄνομά της ἡ Ἀθήνα.

Ἡ θεὰ ἀπὸ τότε προστάτευε τὴν ἀγαπημένη της χώρα. Οἱ Ἀθηναῖοι τῆς ἔχτισαν στὴν Ἀκρόπολη ἕνα λαμπρότατο ναό, τὸν Παρθενώνα καὶ γιὰ τιμή της γιόρταζαν κάθε χρόνο τὰ Παναθήναια.

15. Η ΑΘΗΝΑ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Χαρά σ' ἔσε, χώρα λευκή καὶ χώρα εύτυχισμένη!
Καμιὰ χώρα σ' ὅλη τὴ γῆ, καμιὰ στὴν οἰκουμένη
δὲν ἥβρε τέτοιο φυλαχτὸ σὰν τὸ δικό μου μάτι.

Ἄπ' ἄλλες χῶρες πέρασα γοργὰ γοργὰ τρεχάτη
καὶ μ' εἴδαν τῆς Ἑλλάδας μου τ' ἀγαπημένα μέρη
σὰν ἀνεμο καὶ σὰν ἀιτὸ καὶ σύννεφο κι ἀστέρι.

Ομως σ' ἔσε τὸ θρόνο μου αἰώνια θεμελιώνω
καὶ ρίζωσ' ἡ ἀγάπη μου στὰ χώματά σου μόνο.

Κ. Παλαμάς.

16. ΕΠΑΝΩ ΣΤΟΝ ΠΑΡΘΕΝΩΝΑ ΣΤΑ 438 π.Χ.

1. Πλησίαζε ἡ μέρα τῆς πομπῆς τῶν Παναθηναίων.
Αὔτὴ τὴ χρονιά—438 π.Χ.—ἡ μεγάλη γιορτὴ τῶν Ἀθηνῶν θὰ εἶχε ἐξαιρετικὴ λαμπρότητα, γιατὶ θὰ γίνονταν τὰ ἐγκαίνια τοῦ νέου μαρμάρινου ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς, ποὺ εἶχε χτίσει ὁ Περικλῆς ἐπάνω στὴν Ἀκρόπολη μὲ τὰ συμμαχικὰ χρήματα.

“Υστερό” ἀπὸ τόσων χρόνων ἐργασία ὁ λαμπρὸς ναός,
ἔργο τῶν ἀρχιτεκτόνων Ἰκτίνου καὶ Καλλικράτη, ἦταν ἔτοιμος νὰ παραδοθῇ στὴ λατρεία τῆς θεᾶς, ποὺ εἶχε σώσει τόσες φορὲς τὴν ἀγαπημένη της πόλη ἀπὸ τοὺς βαρβάρους.

Καὶ πρώτη φορὰ τώρα τὰ διαλεχτὰ κορίτσια τῶν Ἀθηνῶν θὰ ἔφερναν τὸν πέπλο τῆς θεᾶς, ποὺ εἶχαν ὑφάνει, σὰν πάντα, μὲ τὰ χέρια τους στὸ νέο χρυσελεφάν-

τινο ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, ποὺ τὸ εἶχε ἐργαστῇ μὲ τὴν ἀφθαστη τέχνη του ὁ γλύπτης Φειδίας.

Οἱ Ἀθηναῖοι, ποὺ κοίταζαν ν' ἀστράφτη ἀπὸ τὸ μάρμαρο καὶ τὸ χρυσάφι ψηλὰ ἐπάνω στὴν κορυφὴ τοῦ βράχου τῆς Ἀκρόπολης ὁ νέος ναός, δὲν ἔβλεπαν πότε νὰ φτάσῃ ἡ μέρα, ποὺ ὁ Περικλῆς, τριγυρισμένος ἀπὸ τὸν Ἰκτίνο, τὸν Καλλικράτη, τὸ Φειδία καὶ τοὺς ἀρχοντες τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς πομπῆς τῶν Παναθηναίων, θὰ παράδινε τὸ θαυμαστὸ ναὸ στοὺς Ἱερεῖς τῆς θεᾶς καὶ θὰ ἔκαμνε τὴν πρώτη θυσία στὸ βωμό της.

2. Τὴν παραμονὴ τῆς μεγάλης μέρας στὸ σπίτι τοῦ Ἰκτίνου, ποὺ βρισκόταν σὲ μικρὴ ἀπόσταση κάτω ἀπὸ τὸ βράχο τῆς Ἀκροπολης, εἶχαν μαζευτῇ ὁ Καλλικράτης, ὁ Φειδίας καὶ ἄλλοι, νέοι ἀρχιτέκτονες καὶ γλύπτες, μαθητές τους, ποὺ εἶχαν ἐργαστῇ στὰ ἐργαστήριά τους, παίρνοντας μαθήματα τῆς τέχνης τους ἀπὸ τοὺς μεγάλους δασκάλους των. Καὶ οἱ νέοι αὐτοὶ τεχνίτες ἥταν περήφανοι ποὺ εἶχαν βάλει κι αὐτοὶ ἕνα λιθάρι, γιὰ νὰ γίνη τὸ μαρμαρένιο αὐτὸ θαῦμα, ποὺ ὅμοιό του δὲν εἶχε ἴδῃ ἀκόμη ὁ κόσμος.

'Απὸ ἔκει — ἥταν μιὰ ἀπὸ τὶς ὡραῖες ἥλιόλουστες μέρες, ποὺ εἶχε χαρίσει ὁ Ἀπόλλωνας στὶς γιορτὲς τῆς ἀδερφικῆς του θεᾶς — ὅλη ἡ συντροφιὰ θὰ ξεκινοῦσε γιὰ τὴν Ἀκρόπολη. Οἱ λαμπροὶ τεχνίτες πήγαιναν νὰ ρίξουν μιὰ τελευταία ματιὰ στὸ ἔργο τους καὶ νὰ τοῦ δώσουν, ἂν ἥταν πουθενὰ ἀνάγκη, τὸ τελευταῖο χάιδεμα τῆς σμίλης, πρὶν τὸ παραδώσουν στὴν πόλη.

3.— Νάρθωμε κι ἐμεῖς μαζί, θεῖε; ρώτησε ὁ μικρὸς

‘Ερμόλαος, ὁ ἀνιψιὸς τοῦ Ἰκτίνου, ποὺ ἔπαιζε τὰ κότσια στὴ μεσιανὴ αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ μαζὶ μὲ ἄλλα παιδιά τῆς ἥλικίας του.

— Νάρθετε, παιδί μου, τοῦ εἶπε ὁ Ἰκτίνος, χαϊδεύοντάς του τὰ δλόσγουρα μαλλιά. Γιὰ σᾶς δουλεύαμε ἐμεῖς τόσα χρόνια. Ἐμεῖς θὰ περάσωμε, ἀλλὰ ὁ Παρθενώνας θὰ μείνη. Καὶ μέσα στοὺς αἰῶνες, ποὺ θὰ περάσουν ἀπὸ πάνω του, πολλὲς γενεὲς παιδιῶν, σὰν καὶ σᾶς, ποὺ θάρχωνται στὸν κόσμο, μαζὶ μὲ τὸν ἥλιο, ποὺ θὰ πρωτοβλέπουν, θὰ βλέπουν ἐκεῖ ψηλὰ καὶ τὸν Παρθενώνα.

Τὰ παιδιὰ χαρούμενα ἀφησαν τὰ κότσια κι ἄρχισαν νὰ ἑτοιμάζωνται, γιὰ ν' ἀνεβοῦν μαζὶ μὲ τοὺς μεγάλους στὴν Ἀκρόπολη.

4.— Θὰ ἴδοῦμε καὶ τὸν Ἑριχθόνιο; ρώτησε φοβισμένος ὁ μικρότερος ἀπ’ ὅλους, ὁ Ἐρμείας, ποὺ εἶχε ἀκούσει ἀπὸ τὴν μητέρα του γιὰ τὸ στοιχειὸ αὐτὸ τῆς Ἀκρόπολης, πώς ἦταν σὰ μεγάλο φίδι καὶ κατοικοῦσε κάτω ἀπὸ τὴν γῆ.

— Γιατί τὸν φοβᾶσαι τὸν Ἑριχθόνιο, Ἐρμεία; τοῦ εἶπε ὁ Ἐρμόλαος. Αὔτὸς εἶναι καλὸ στοιχειό. Δὲν πειράζει.

— Μὰ ἐγὼ εἶχα ἀκούσει—εἶπε ἔνα ἄλλο παιδί, ὁ Δεξίλεως—ὅτι ὁ Ἑριχθόνιος εἶχε φύγει ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη.

— Εχεις δίκιο—τοῦ εἶπε τότε ὁ Ἐρμόλαος, ποὺ σὰ μεγαλύτερος τὰ ἤξερε ὅλ’ αὐτά. “Οταν ἔφυγε ἡ Ἀθηνᾶ ἀπ’ τὴν Ἀκρόπολη καὶ κατέβηκε στὰ καράβια, γιὰ νὰ διώξῃ τοὺς βαρβάρους ἀπὸ τὴ Σαλαμίνα, εἶχε πάει μαζί

της κι ό 'Εριχθόνιος, πού τὴν ἀκολουθοῦσε πάντα. 'Απ' αὐτὸ μάλιστα κατάλαβαν οἱ Ἀθηναῖοι, πὼς εἶχε φύγει κι ἡ Ἀθηνᾶ καὶ κατέβηκαν ὅλοι στὰ «ξύλινα τείχη» νὰ πολεμήσουν τὸν ἔχθρὸ καὶ νὰ σώσουν τὴν Ἀθήνα. "Υστερα ὅμως ποὺ γύρισε ἡ Ἀθηνᾶ στὸ ναό της, γύρισε κι ό 'Εριχθόνιος μαζί της.

— Καὶ πὼς τὸ κατάλαβαν, πὼς εἶχε φύγει ό 'Εριχθόνιος; ρώτησε πάλι ό μικρός, ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ βγάλῃ ἀπὸ τὸ νοῦ του τὸ τρομερὸ φίδι.

— Δὲν ἦταν δύσκολο νὰ τὸ καταλάβουν, τοῦ ἀποκρίθηκε ό 'Ερμόλαος. "Οταν εἶδαν οἱ Ἱερεῖς, πὼς ἡ μελόπιτα ποὺ τοῦ ζύμωναν οἱ γυναῖκες καὶ τοῦ τὴν πήγαιναν γιὰ τροφή του, ἔμεινε ἀφάγωτη, κατάλαβαν, πὼς τὸ φίδι δὲν ἦταν ἐκεῖ, γιὰ νὰ τὴ φάη. Καὶ εἰδοποίησαν τότε, ὅτι τὸ Ἱερὸ φίδι εἶχε φύγει ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη.

— Καλύτερα νὰ μὴν ξαναγυρίση, εἴπε τότε ό μικρός.

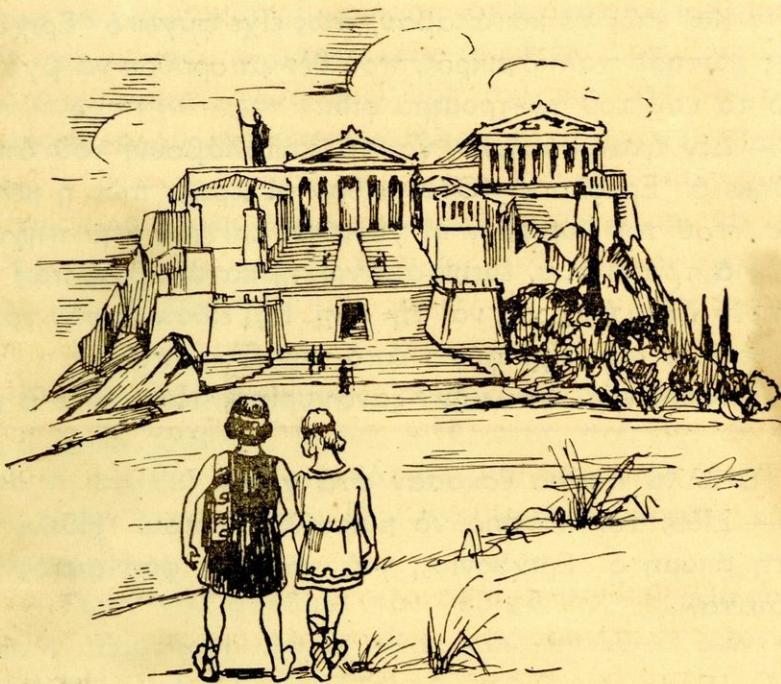
Τὰ ἄλλα παιδιὰ ἔσκασαν στὰ γέλια.

— Εἶδες τὸν πονηρὸ τὸ μικρούλη; εἴπαν. "Ηθελε νὰ λείπη ἀκόμη ό 'Εριχθόνιος, γιὰ νὰ τοῦ φάη αὐτὸς τὴ μελόπιτα.

.5. Ἐκείνη τὴν ὥρα ὅμως φάνηκαν νὰ κατεβαίνουν ἀπὸ τὸ σπίτι ό Ἰκτίνος, ό Καλλικράτης, ό Φειδίας κι οἱ ἄλλοι φίλοι τους καὶ τὰ παιδιὰ ἄφησαν τὰ γέλια κι ἐτοιμάστηκαν νὰ τοὺς ἀκολουθήσουν.

Σὲ λίγο μέσα στὸ δροσερὸ φῶς τῆς ἀνοιξιάτικης μέρας μὲ τὶς αὔρες τοῦ Φαλήρου, ποὺ ἔφταναν γλυκόπνιοες ἀπὸ τὰ γλαυκότατα νερά, ποὺ χρύσωνε ἀντίκρυ τους στὸ βάθος τοῦ ὁρίζοντα ό ἥλιος, ἡ συνοδεία, μπροστὰ

οἱ μεγάλοι καὶ πίσω τὰ παιδιά, περνοῦσαν τὰ Προπύλαια κι ἔφταναν στὸν Παρθενώνα. Τί θαῦμα ἦταν ἐκεῖνο! Στάθηκαν ὅλοι καὶ τὸ κοίταζαν, σὰ νὰ μὴν εἶχε βγῆ ἀπὸ χέρια ἀνθρώπων. Οἱ σαρανταέξι του κολόνες ὑψώνονταν λευκὲς καὶ λυγερὲς κι ἀνάλαφρες μέσα στὸ φῶς μὲ

τὰ κομψὰ κιονόκρανα. Βαστοῦσαν τὰ ὡραῖα ἀετώματα, τὶς μετόπες, τὰ ἐπιστύλια, τὰ διαζώματα. "Ολ' αὐτὰ ἦταν σκαλισμένα καὶ ίστορημένα ἀπὸ χέρια ἐπιδέξιου τεχνίτη, στολισμένα μὲ ἄγαλματα καὶ ἀνάγλυφα χρωματιστά. Τὰ λαμπρά τους χρώματα λαμπτοκοποῦσαν κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο, μέσα στὶς ἀστραπὲς τοῦ λευκοῦ μαρμάρου τῆς Πεντέλης.

6. Τὰ παιδιά δὲ χόρταιναν νὰ ρωτοῦν καὶ νὰ μαθαίνουν. Στὸ ἀνατολικὸ ἀέτωμα ἦταν ἴστορημένη ἡ γέννηση τῆς Ἀθηνᾶς, ποὺ βγῆκε ὄπλισμένη μὲ δόρυ, ἀσπίδα καὶ περικεφαλαία ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ Δία. Ὁ "Ηφαιστος εἶχε σκίσει μ'" ἔνα πελέκι τὸ κεφάλι τοῦ Θεοῦ, ἡ Ἀθηνᾶ ἦταν δίπλα του πάνοπλη κι ὀλόγυρα οἱ ἄλλοι θεοὶ κοίταζαν τὸ παράξενο θαῦμα.

Στὸ δυτικὸ ἀέτωμα πάλι ἦταν ἴστορημένη ἡ φιλονικία τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Ποσειδώνα, ποιὸς νὰ πάρῃ δική του τὴν Ἀττική. Καὶ γύρω πάλι ἄλλοι θεοὶ καὶ ἥρωες παρακολουθοῦσαν τὴν φιλονικία τῶν δύο θεῶν.

Στὶς μετόπες πάλι ἦταν ἴστορημένοι οἱ πόλεμοι θεῶν καὶ γιγάντων, οἱ Λαπτίθες, ποὺ πολεμοῦσαν μὲ τοὺς Κενταύρους, ὅπως καὶ ἄλλοι πόλεμοι.

'Αλλὰ τὸ ὡραιότερο ἀπ' ὅλα ἦταν ἡ ζωφόρος, ποὺ ἔζωνε ὀλόγυρα σὰν πλατιὰ λουρίδα τοὺς τέσσερεis τοίχους τοῦ ναοῦ. Ἐπάνω σ' αὐτὴν ἦταν ἴστορημένη σὲ συνέχεια μὲ λαμπρὰ ἀνάγλυφα ἡ μεγαλύτερη γιορτὴ τῶν Ἀθηνῶν, ἡ πομπὴ τῶν Πάναθηναίων.

7. Ὁ Φειδίας, περήφανος γιὰ τὸ ἔργο του, προχωρώντας στὸ πλευρὸ τοῦ Ἰκτίνου, δὲ χόρταινε νὰ τὸ κοιτάζῃ. Ἡταν ἐκεὶ ἐπάνω ἡ Ἀθηνᾶ, ὁ Ζεύς, ἡ "Ηρα κι οἱ ἄλλοι θεοί, ποὺ εἶχαν ἔρθει νὰ λάβουν μέρος στὴ γιορτὴ καὶ τὴ θυσία καὶ στὴ μέση τους ἦταν ἴστορημένη ἡ παράδοση τοῦ πέπλου. Ἡ παράσταση αὐτὴ ἐπεφτεῖ ἐπάνω ἀπὸ τὴν κυρία εἰσοδο τοῦ ναοῦ στὴν ἀνατολικὴ πλευρά.

Στὶς ἄλλες πλευρὲς τοῦ διαζώματος ἦταν ἴστορημένοι ἄντρες νέοι καὶ γεροντότεροι μὲ μακριὰ ἴμάτια, ἀκουμ-

πημένοι ἐπάνω σὲ βακτηρίες καὶ μιλοῦσαν μεταξύ τους. "Αλλοι πάλι ἔφιπποι σὲ περήφανα ὅλογα προχωροῦσαν καλπάζοντας κι ἄλλοι ἐπάνω σὲ ἄρματα, ποὺ τὰ ὁδηγοῦσαν. "Αλλοι ἔπειτα ὁδηγοῦσαν γιὰ τὴ θυσία βόδια, ποὺ δὲν ἤθελαν νὰ προχωρήσουν, σὰ νὰ καταλάβαιναν τὴ μοῖρα τους. "Αλλοι κουβαλοῦσαν ἀγγεῖα γεμάτα μὲ κρασὶ καὶ ἄλλοι ἔπαιζαν τὸν αὐλό.

Κι ἔπειτα οἱ σεμνὲς παρθένες μὲ τοὺς πολύπτυχους χιτῶνες, ποὺ κρατοῦσαν Ἱερὰ σκεύη ἥ στέκονταν ἀκίνητες, σὰ θαμπωμένες ἀπὸ τὸ λαμπρὸ θέαμα.

Νόμιζε κανείς, πώς ἥ ὡραία πομπή, κομματιαστὰ ἴστορημένη ἀπὸ τὸν τεχνίτη, εἶχε ζωντανέψει ἐπάνω στὸ μάρμαρο.

Τὰ παιδιὰ ὅμως μὲ περισσότερη λαχτάρα κοίταζαν τοὺς καβαλάρηδες. Δὲν ἔβλεπαν τὴν ὡρα, πότε νὰ γίνουν κι αὐτοὶ ἔφηβοι καὶ νὰ καβαλικέψουν τὰ περήφανα ἄτια καὶ νὰ λάβουν μέρος στὴν πομπὴ τῶν Παναθηναίων.

8. Ἀφοῦ καμάρωσαν ἀπέξω τὸν ὡραῖο ναό, τὰ παιδιά, ὁδηγημένα ἀπὸ τοὺς λαμπροὺς τεχνίτες, μπῆκαν μέσα στὸ ναὸ καὶ προχώρησαν ὡς τὸ σηκό, ὅπου ἦταν στημένο τὸ χρυσελεφάντινο ἀγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς.

Τί θάμπωμα ἦταν ἐκεῖνο! Τὰ παιδιὰ νόμιζαν, πώς ἔβλεπαν ὅνειρο. Λαμποκοποῦσε ὀλόγυρα τὸ μάρμαρο καὶ τὸ χρυσάφι καὶ τὰ λογῆς λογῆς χρώματα. Καὶ στὸ βάθος τοῦ σηκοῦ ὑψωνόταν στὸ βάθρο του πελώριο ἀγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς μὲ ἐνδύματα ἀπὸ καθαρὸ χρυσάφι καὶ τὸ πρόσωπο καὶ τὰ χέρια ἀπὸ σκαλιστὸ ἐλεφαντόδοντο. Ὁρθή, φοροῦσε μακρὺ χιτώνα, περικεφαλαία στὸ κεφάλι καὶ τὴν αἰγίδα στὸ στῆθος. Μὲ τὸ δεξὶ χέρι κρα-

τοῦσε ἔνα μικρὸ ἀγαλματάκι Νίκης καὶ τὸ ἄριστερὸ χέρι τὸ στήριζε ἐπάνω στὴν ἀσπίδα, ἰστορημένη κι ἀπὸ τῆς δυό της μεριές. Ἡ ἀσπίδα πατοῦσε στὴ γῆ κι ἀνάμεσα ἀσπίδας καὶ θεᾶς φαινόταν τὸ ἱερὸ φίδι.

Τώρα δλοι, μεγάλοι καὶ μικροί, εἶχαν σταματήσει σιωπηλοί, ἀκίνητοι, κρατώντας μ' εὐλάβεια τὴν ἀναπνοή τους μπροστὰ στὴ θεά.

9. "Οταν βγῆκαν ἀπὸ τὸ ναό, ὁ ἥλιος ἔγερνε πρὸς τὰ νερὰ τῆς Σαλαμίνας, στέλνοντας τὶς τελευταῖς του ἀκτίνες πρὸς τὸ ἱερὸ τῆς Προμάχου." Εξαφνα εἶδαν ἔναν ὠραῖο, περήφανο ἄντρα νὰ προχωρῇ μονάχος του πρὸς τὸ ναό. Ἡταν ὁ Περικλῆς, ποὺ ἐρχόταν κι ἐκεῖνος νὰ χαιρετήσῃ τελειωμένο τὸν Παρθενώνα, ἔτοιμο νὰ παραδοθῇ στὴ λατρεία τῆς θεᾶς. Καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ ὁ Περικλῆς, ὁ Ἰκτίνος, ὁ Καλλικράτης κι ὁ Φειδίας ἔδιναν τὰ χέρια δακρυσμένοι μπροστὰ στὸ ἀθάνατο ἔργο τους.

Τὰ παιδιὰ παράμερα κοίταζαν μὲ θαυμασμὸ τοὺς τέσσερεις ἄντρες, ποὺ φάνταζαν στὰ μάτια τους σὰν ἡμίθεοι.

"Ο Περικλῆς μιὰ στιγμὴ γύρισε τὰ μάτια του κι εἶδε τὰ παιδιά, ποὺ κοίταζαν φοβισμένα· τοὺς χαμογέλασε γλυκά· προχώρησε, τοὺς χάιδεψε τὰ δλόσγουρα μαλλιὰ καὶ τοὺς εἶπε:

— Σὲ σᾶς, παιδιά, στὴ νέα γενεὰ παραδίνω τὸν Παρθενώνα. Γενῆτε ἄξιοι!

17. Ο ΟΡΚΟΣ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ
ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

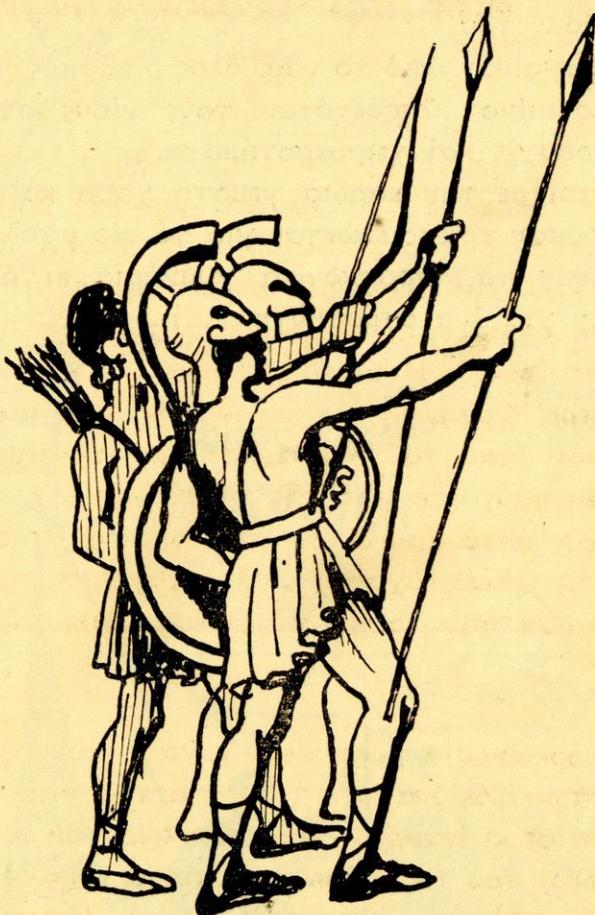
1. Στὰ παλιὰ τὰ χρόνια στὴν Ἀθήνα, ὅταν ὁ νέος ἔκλεινε τὰ δεκαεφτά του χρόνια, γινόταν στρατιώτης. Ἐπαυσαν πιὰ τὰ παιγνίδια καὶ τὰ εὔκολα μαθήματα τοῦ σχολείου. Δὲν ἔμενε πιὰ στὸ πατρικὸ σπίτι, γιατὶ ἀπὸ ἐκείνη τῇ στιγμῇ ἐπρεπε ν' ἀφοσιωθῆ στὴν ὑπηρεσία τῆς πατρίδας. Ἡταν πιὰ ἔφηβος καὶ στρατιώτης.

Μιὰ μέρα ὥρισμένη ὅλοι οἱ ἔφηβοι, ποὺ ἀφειλαν νὰ δῶσουν τὸν ὄρκο τοῦ στρατιώτη, μαζεύονταν μαζὶ μὲ τοὺς γονεῖς τους στὸ Ἱερὸ τῆς Ἀγραύλου.

Τὸ Ἱερὸ αὐτὸ βρισκόταν στὴ βορεινὴ πλαγιὰ τῆς Ἀκρόπολης. Ἐκεī ἐρχόταν κι ἄλλος κόσμος πολύς, γιὰ νὰ καμαρώσῃ τοὺς αὐριανοὺς στρατιῶτες τῆς πατρίδας του.

2. Ἡ δόρκωμοσία γινόταν μὲ μεγάλη πομπή. Οἱ ἔφηβοι ἐρχονταν ἕνας ἕνας μὲ τὴ σειρὰ ἐμπρὸς στὸν ἄρχοντα τῆς πολιτείας κι ἐπαιρναν ἀπὸ τὰ χέρια του τὸ κοντάρι καὶ τὸ τόξο, ποὺ τοὺς ἔδινε ἡ πατρίδα τους. Ἐπειτα μὲ τὸ κεφάλι ψηλὰ καὶ μὲ φωνὴ ζωηρὴ ἔδιναν ἐπίσημα τὸν ὄρκο αὐτό:

«Θὰ τὰ κρατῶ τὰ ὄπλα αὐτὰ καὶ δὲ θὰ τὰ ντροπιάσω. Καὶ μόνος καὶ μὲ συντροφιὰ κι ἐδῶ κι ὅπου νὰ λάχῃ θὰ πολεμήσω μὲ καρδιὰ κι ἀφρόντιστα θὰ πέσω καὶ τὴν πατρίδα μιὰ φορὰ μεγάλη θὰ τὴν κάμω.

Καὶ οὐδὲ ἄγαπῶ τοὺς δίκαιους καὶ θὰ τιμῶ τοὺς νόμους,
θὰ κατατρέχω τὸν κακό, θὰ σφάξω τὸν προδότη.
Κι ἀν ἴσως λέω ψέματα, κολάστε με, θεοί μου.»

3. "Οποιος ἔδινε αὐτὸ τὸν Ἱερὸν ὄρκο, ἢταν πιὰ παιδὶ τῆς πατρίδας. Ἀπὸ τὴν ἐπίσημη ἔκείνη στιγμὴ ὁ ἔφη-

βος γινόταν πολίτης, στρατιώτης καὶ ὑπερασπιστής τῆς πατρίδας του.

"Αμα ἔβγαιναν ἀπὸ τὸ ναό, ὅλος ὁ κόσμος ποὺ ἦταν ἀπέξω μαζεμένος ὑποδεχόταν τοὺς νέους στρατιῶτες μὲ ζητωκραυγές καὶ χειροκροτήματα.

Κι αύτοὶ μὲ τὴν καρδιὰ γεμάτη χαρὰ καὶ περηφάνια τραβοῦσαν τραγουδώντας γιὰ τὸ νέο σχολεῖο. Ἐκεῖ θὰ μάθαιναν τὰ στρατιωτικὰ γυμνάσια κι ὅ,τι ἄλλο χρειαζόταν γιὰ ἐνα στρατιώτη.

Τρίτος κύκλος
"Ανοιξη

1. ΑΝΟΙΖΗ

Μέσα στὰ ἐρείπια τοῦ χειμώνα
δίχως βοή καὶ κορνιαχτό[·]
μιὰ κρινομέτωπη νυφούλα
χτίζει παλάτι πυργωτό.

Δουλεύουν μύριοι μαστοράδες,
πρῶτοι στὴν τέχνη καὶ στὸ νοῦ,
τ' ἀγέρι, ὁ ἥλιος, τὸ φεγγάρι
κι ὅλα τ' ἀστέρια τ' οὐρανοῦ.

Φτιάνουν τὸ θόλο γαλαζένιο,
ὅλη τὴ γῆ χρυσὴ φωλιὰ
καὶ τῆς σωριάζουν γιὰ στολίδια
ἄνθη καὶ δέντρα καὶ πουλιά.

Καὶ τὸ ψηλότερο βουνάκι
τὸ φτιάνουν γυάλινο θρονί[·]
κι ἔκεī βασίλισσα θρονιάζουν
τὴν "Ανοιξη τὴ γαλανή.

Σ. Σκίπης.

2. ΤΟ ΠΛΗΓΩΜΕΝΟ ΠΟΥΛΙ

1. 'Ο Κώστας περπατοῦσε στὸ περιβόλι τους μὲ τὴν ἀδερφούλα του, τὴν Καίτη. Ἐκεῖ ποὺ περπατοῦσαν, ἀκουσαν ἔνα θόρυβο, σὰ φτερούγισμα πουλιοῦ. 'Ο θόρυβος ἔβγαινε μέσα ἀπὸ ἔναν πυκνόφυλλο θάμνο.

Πλησιάζουν καὶ βλέπουν στὴ ρίζα τοῦ θάμνου ἔνα μικρὸ πουλάκι, ζαρωμένο ἀπὸ τὸ φόβο του· ἔκανε νὰ πετάξῃ, ἀλλὰ ἡ μιὰ φτερουγίτσα του δὲν ἄνοιγε· ἦταν μαζεμένη καὶ σερνόταν στὴ γῆ.

Τὰ παιδιὰ κατάλαβαν, ὅτι τὸ πουλάκι ἦταν πληγωμένο. Πλησίασαν νὰ τὸ πιάσουν κι αὐτὸ τὸ κακόμοιρο ζάρωνε στὴ ρίζα τοῦ θάμνου κι ἔτρεμε ἀπὸ τὸ φόβο του· κοίταζε λυπητερὰ τὰ παιδιά, σὰ νὰ τοὺς ἔλεγε:

—'Αφῆστε με νὰ πεθάνω καὶ μὴ μὲ βασανίζετε ἄλλο· μοῦ φτάνει ὁ πόνος τῆς πληγῆς μου· κάποιο κακὸ παιδί μοῦ ἔριξε μιὰ πετρίτσα μὲ τὸ λάστιχο καὶ μοῦ ἔσπασε τὴ φτερούγα μου· ἀφῆστε με λοιπὸν ἥσυχο νὰ πεθάνω ἐδῶ στὰ φύλλα.

2. 'Ο Κωστάκης πῆρε στὰ χέρια του τὸ πουλάκι καὶ τὸ κοίταζε μὲ τὴν Καίτη. Ἡταν πληγωμένο πολύ· σπάραζε ἀπὸ τὸ φόβο του στὰ χέρια τοῦ Κωστάκη· ἡ καρδούλα του πήγαινε νὰ σπάσῃ.

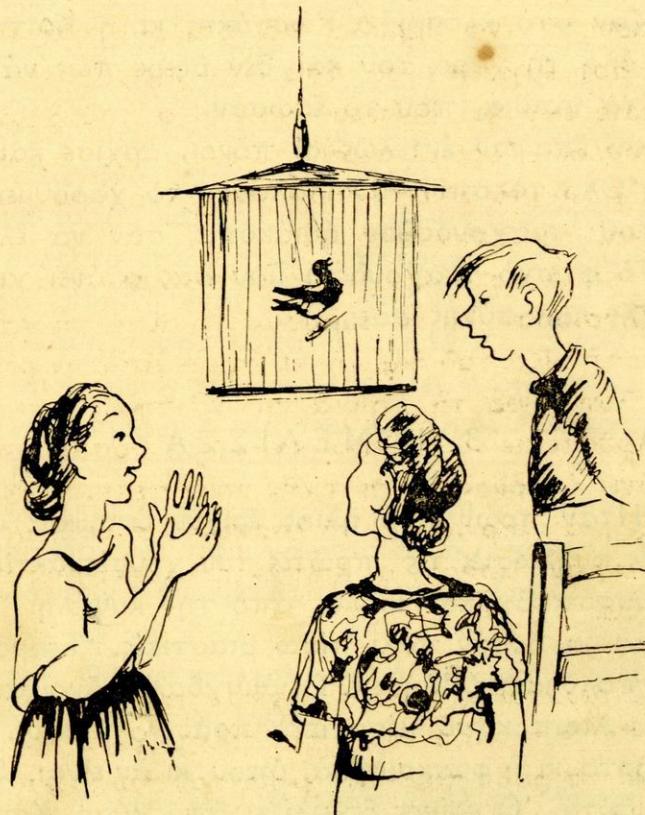
Τὰ παιδάκια τὸ χάιδευαν καὶ τὸ φιλοῦσαν μὲ πόνο· ἥθελαν νὰ τοῦ δώσουν θάρρος· ἀλλὰ τὸ πουλάκι ἔτρεμε δλόκληρο.

Τὰ παιδάκια ἔτρεξαν στὸ σπίτι.

— Μητέρα, φώναξαν ἀπὸ τὴ σκάλα, βρήκαμε ἔνα

πουλάκι πληγωμένο· τρέχει αἷμα ἀπὸ τὴν πληγή του.

‘Η μητέρα τους ζέστανε λίγο νερό, ἔριξε μέσα καὶ λίγο
οἰνόπνευμα κι ἐπλυνε καλὰ τὴν πληγή τοῦ πουλιοῦ.
ἔπειτα τὴν ἄλειψε μὲ λάδι.

—‘Η φτερούγα δὲ θὰ γίνη ποτὲ καλά, εἶπε ἡ μητέρα·
ἄν τὸ ἀφήσουμε ἐλεύθερο, θὰ τὸ ἀρπάξῃ καμιὰ γάτα.
Καλύτερα εἶναι νὰ τὸ βάλωμε στὸ ἀδειανὸ κλουβάκι
μας· ἵσως ἔτσι μπορέσῃ νὰ ζήση.

“Ετσι κι ἔγινε. Τὸ πληγωμένο πουλί, ἐνα σταχτερὸ

ἀνηδονάκι, βρῆκε τὴν ἡσυχία του στὸ κλουβί· ὅλοι κοίταζαν πῶς νὰ τὸ περιποιηθοῦν μὲ σπόρους, μὲ τρυφερὰ φύλλα καὶ νερὸν καθαρό.

Σιγὰ σιγὰ ἡ πληγή του ἔθρεψε καὶ τὸ πουλάκι πηδοῦσε χαρούμενο ἐδῶ κι ἐκεῖ· δὲ φοβόταν πιά· ἀμα ῥίως πλησίαζαν στὸ κλουβὶ ὁ Κωστάκης κι ἡ Καίτη, αὐτὸ δειχνεῖ ὅλη τὴν χαρά του καὶ δὲν ἤξερε πῶς νὰ εὔχαριστήσῃ τὰ παιδιά, ποὺ τὸ ἔσωσαν.

“Οταν ἔπαψαν ἐντελῶς οἱ πόνοι, ἀρχισε καὶ νὰ κελαηδῇ. “Ολο τὸ σπίτι ἀντιλαλοῦσε τὸ χαρούμενο τραγούδι του· τραγουδοῦσε ἀδιάκοπα, σὰν νὰ ἔλεγε:

— Τὸ φτωχὸ τραγουδάκι μου σᾶς φτάνει γιὰ πληρωμὴ τῆς καλοσύνης σας;

3. Η ΜΕΛΙΣΣΑ

1. Ἡταν πρωὶ κι ὁ ἥλιος ἔριχνε ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς πράσινες φυλλωσιὲς τὶς πρῶτες του χρυσὲς ἀκτίνες. Μερικὲς μέλισσες βγῆκαν κιόλας ἀπὸ τὴν κυψέλη. “Εκαμαν ἔνα γύρο κι ἥρθαν πάλι πίσω βιαστικές. “Εφεραν στὴν κυψέλη πολὺ καλές εἰδήσεις. Οἱ ἀμυγδαλιὲς ἄνοιξαν καὶ τὸ τριφύλλι λαμπτοκοπᾶ μέσα στὸ πράσινο λιβάδι. Τὸ μελισσόχορτο κι ἡ φασκομηλιά, ὅπου κι ἀν εἴναι, θ’ ἄνοιξουν κι αὐτά. ‘Ο κρίνος ξεχειλίζει ἀπὸ γύρη. Καιρὸς πιὰ ν’ ἀρχίσουν τὴ δουλειά.

Νάτες κιόλας οἱ μέλισσες, ποὺ βγαίνουν πυκνὲς πυκνὲς ἀπὸ τὸ στενὸ ἄνοιγμα τῆς κυψέλης.

2. Καὶ τώρα ἐλᾶτε νὰ παρακολουθήσωμε μιὰ ἀπὸ τὶς

μέλισσες αύτές, πού πᾶνε νὰ ἐπισκεφτοῦν τὰ λουλούδια τοῦ κάμπου καὶ τῶν περιβολιῶν.

Γιά ἴδετε την. Πετᾶ ἀνάλαφρα, ἀνασαίνει τὴν πρωινὴ δροσιὰ καὶ χαίρεται τὸν ὥλιο. Τρέχει τώρα βιαστικὴ βιαστική. Πρέπει νὰ περάσῃ ἀπ’ ὅλα τ’ ἄνθη, ποὺ ἄνοιξαν, νὰ δοκιμάσῃ δλονῶν τοὺς χυμούς.

Μὲ μιὰ κίνηση ζωηρή τρυπώνει βιαστικὴ στοὺς μισσοανοιγμένους κάλυκες. Τὸ κεφαλάκι της χάνεται γιὰ μιὰ στιγμή, μὰ ξαναφαίνεται πάλι φορτωμένο μὲ μιὰ χοντρὴ σταγόνα ἀπὸ γλυκὸ χυμό.

Γιὰ νὰ τραφῆ καὶ νὰ ζήσῃ ἡ μέλισσα, θὰ τῆς ἔφταναν βέβαια δυό, τὸ πολὺ τρία λουλούδια. Καὶ ὅμως σὲ μιὰ ὥρα μέσα ἐπισκέπτεται πάνω ἀπὸ ἑκατό. Γιὰ ποιὸ λόγο τάχα νὰ κάνη τόσον κόπο; Γιατὶ ἔχει στὸ νοῦ της τὴν κυψέλη. Κι ὁ νόμος τῆς κυψέλης λέει, πώς πρέπει νὰ δουλεύουν, νὰ βοηθοῦν ἡ μιὰ τὴν ἄλλη καὶ ν’ ἀγαποῦν τὴν κοινότητά τους.

Γυρίζει τώρα ἡ μέλισσα βιαστικὴ στὴν κυψέλη. Στὸ πέρασμά της τὴν χαιρετοῦν μὲ τὶς κεραῖες, ἐκεῖνες ποὺ φυλάγουν τὴν εῖσοδο. Βιαστικὴ ὅπως είναι, μόλις προφταίνει νὰ πῆ δυὸ τρία λόγια καὶ ν’ ἀποδέσῃ τὸ φορτίο της. Φεύγει πάλι βιαστικὴ κι οὕτε γυρίζει νὰ ἴδῃ τί γίνεται μέσα στὴν κυψέλη.

3. Εἶναι ἡ ὥρα ποὺ βασιλεύει ὁ ὥλιος. "Εκανε καὶ τὸν τελευταῖο της δρόμο. 'Η μέλισσα γύρισε μὲ τὴ γούλα ξεχειλισμένη ἀπὸ νέκταρ.

Μὰ φαινόταν πολὺ ταραγμένη. Παρ’ ὅλιγο νὰ τὴν πάθῃ ἀσχημα ἡ ὅμορφη ταξιδιάρα. Τὴν ὥρα ποὺ ξαναγυρνοῦσε ἀπὸ τὸ ρυάκι, ἀκούει ἔξαφνα πίσω της τὸ

ἄγριο ζουζουμητὸ μιᾶς πεινασμένης σφήκας. Ἀλίμονο ἀν ἔπεφτε στὰ βρόχια της. Ἀρχισε λοιπὸν νὰ πετᾶ σὰ φρενιασμένη ἀπὸ τὴν τρομάρα της. Ὁ ἔχτρὸς ὁλοένα καὶ ζύγωνε περισσότερο. Λίγο ἀκόμα καὶ θὰ τὴν πρό-φταινε, γιὰ νὰ τῆς μπήξῃ τὸ θανατερὸ κεντρί.

Ἐξαφνα ὅμως, ἐκεὶ ποὺ πετοῦσε ὁλόισσα ἡ μέλισσα, κάνει μιὰν ἀπότομη κίνηση κι ἀρχίζει νὰ πετᾶ ἐπάνω κάτω. Ὁ ἔχθρὸς της μὲ τὰ ξαφνικὰ ἀλλαξιοδρομήματα τάχασε, κουράστηκε καὶ στὰ τελευταῖα ἀναγκάστηκε νὰ τὴν ἀφήσῃ ἥσυχη.

4. Καὶ τώρα ἡ μέλισσα ξεκουράζεται. Κάθεται κι ἀ-κούει τὰ νέα τῆς ἡμέρας. Ἡ κυψέλη ἐκεῖνο τὸ βράδυ βρισκόταν στὶς μεγάλες της χαρές. Ἡ βασίλισσα γέν-νησε πάλι τρεῖς χιλιάδες αὐγά.

Τέσσερεις μεγάλες κερῆθρες γέμισαν μέλι καὶ γύρη.

Ἐτσι ἐκεῖνες ποὺ φτιάνουν τὸ κερί, πρέπει νὰ στρωθοῦν πάλι στὴ δουλειά, γιὰ ν' ἀρχίσουν ἄλλη καινούρια πίτα.

Ἐξι ὁλόκληρες ἑβδομάδες ἀκόμη κι ἡ μέλισσα θὰ κάνη στὴ σειρὰ τὴ μαζεύτρα, τὸν φύλακα, τὴν καθαρί-στρα ἢ τὴν παραμάνα. Πάντα θὰ δουλεύῃ καὶ δὲ θάχη καιρὸ γιὰ γλέντια ἀνόητα καὶ φλυαρίες. Θὰ δώσῃ στὴν κυψέλη τὴ δύναμη καὶ τὴν προκοπή της, ὡς τὴν τελευ-ταία της πνοή.

4. Η ΓΟΡΓΟΝΑ

1. 'Ο Μέγας Ἀλέξανδρος, ὅταν πολέμησε καὶ πῆρε ὅλα τὰ βασίλεια τοῦ κόσμου, κάλεσε τοὺς σοφοὺς καὶ τοὺς ρώτησε:

— Πέτε μου σεῖς, ποὺ τὰ ξέρετε ὅλα, τί μπορῶ νὰ κάμω, γιὰ νὰ ζήσω πολλὰ χρόνια νὰ χαρῶ τὸν κόσμο, ποὺ τὸν ἔχω τώρα δικό μου;

— Βασιλιὰ πολυχρονεμένε, ἀποκρίθηκαν οἱ σοφοί, ἐνα μόνο πράμα εἶναι, ποὺ μπορεῖ νὰ σὲ κάνῃ νὰ εἶσαι ἀθάνατος: τὸ ἀθάνατο νερό, ποὺ ὅποιος τὸ πιῇ, θάνατο δὲ φοβᾶται.

— Καὶ ποὺ εἶναι τὸ ἀθάνατο αὐτὸ νερό;

— Εἶναι σὲ μέρος ἀπάτητο, βασιλέα μου. Εἶναι ἀνάμεσα σὲ δυὸ βουνά, ποὺ ἀνοιγοκλειοῦν καὶ χτυπᾶ τὸ ἔνα μὲ τ' ὅλο τόσο γήγερα, ποὺ οὔτε πουλὶ πετάμενο δὲν προφταίνει νὰ περάσῃ. Πόσα ξακουσμένα βασιλόπουλα δὲν ἔχασαν τὴ ζωὴ τους μέσα σ' ἐκείνη τὴν τρομερὴ παγίδα!

2. Ἀφοῦ τὸ ἄκουσε ὁ βασιλιὰς Ἀλέξανδρος, προστάζει καὶ τοῦ φέρνουν τὸ ἀλογό του, τὸ Βουκέφαλο, ποὺ φτερὰ δὲν εἶχε καὶ σὰν πουλὶ πετοῦσε.

Καβαλικεύει, δίνει βιτσιὰ τοῦ ἀλόγου του καὶ πάει Σὰν ἔφτασε στοὺς βράχους, ποὺ ἀνοιγοκλειοῦν, δίνει ἄλλη βιτσιὰ τοῦ ἀλόγου του κι ἐκεῖνο περνᾶ σὰν ἀστροπὴ καὶ πάει πέρα.

Τότε γέμισε τὸ γυαλὶ ποὺ εἶχε μὲ ἀθάνατο νερὸ καὶ γύρισε στὸ παλάτι του.

Ἐκεῖ ἦ ἀδερφή του, μὴ ξέροντας τί εἶχε μέσα τὸ γυαλί,

τὸ ἔχυσε." Οταν ὅμως ἔμαθε τὸ κακὸ ποὺ ἔκαμε, ἦταν ἀπαρηγόρητη.

— Θεέ μου, λέει, δὲ θέλω νὰ πιστέψω, πώς μιὰ μέρα θὰ πεθάνη ὁ ἀδερφός μου. "Αφησέ με νὰ ζῶ πάντα μὲ τὴν ἔλπιδα, πώς κι ἂν πεθάνη, πάλι θὰ τὸν ξαναφέρης στὸν κόσμο. Ποιὸς ξέρει, ἂν δὲν ἔρθουν δύσκολα χρόνια γιὰ τὴν πατρίδα μας.

Στὴ στιγμὴ ἡ ἀδερφὴ τοῦ βασιλιᾶ ἔγινε ἀπὸ τὴν μέση καὶ κάτω ψάρι καὶ πήδησε στὴ θάλασσα.

"Εγινε Γοργόνα. Ἀπὸ τότε γυρίζει πάντα στὴ θάλασσα κι ἄμα ἵδη κανένα καράβι, τρέχει καὶ ρωτᾶ.

— Καράβι, καρστάκι, ζῆ ὁ βασιλιὰς Ἀλέξανδρος;

Κι ἂν ὁ καραβοκύρης δὲν ξέρη τὴν ιστορία της καὶ πῆ «πέθανε», τότε ἡ κόρη ἀπὸ τὴν μεγάλη της λύπη ταράζει μὲ τὰ χέρια καὶ μὲ τὴν μεγάλη της ψαρίσια ούρὰ τὴν θάλασσα καὶ πνίγει τὸ καράβι.

"Οσοι ὅμως ξέρουν, τῆς λένε «ζῆ καὶ βασιλεύει» καὶ τότε ἡ πολύπαθη κόρη κάνει καλὴ καρδιὰ καὶ τραγουδᾶ χαρούμενη γλυκὰ τραγούδια.

"Ετσι μαθαίνουν οἱ ναῦτες τοὺς καινούργιους σκοποὺς τῶν τραγουδιῶν καὶ τοὺς φέρνουν στὴν πατρίδα τους.

5. Η ΓΟΡΓΟΝΑ

Μὲς στὸ πλατύ τὸ πέλαγο καράβι ταξιδεύει.

Τριγύρω νύχτα ἀπλώνεται
καὶ μὲ τ' ἀγέρι π' ἀλαφρὰ τὰ κύματα χαιδεύει
σὰ νύφη π' ὅλο καὶ λυγᾶ καὶ γλυκοκαμαρώνεται.

Μὰ ξάφνω, σὰ νὰ κάρφωσε σ' ἀμμουδιαστὸ δάκρογιάλι
τὶς δυό του ἄγκυρες μαζί,
τὸ μπρίκι στέκει καὶ μπροστὰ στὴν πλώρη του προ-
[βάλλει

Γοργόνα θαλασσόβρεχτη μ' ἀγριωπὸ κεφάλι.

— 'Ο Βασιλιὰς Ἀλέξανδρος ἀπέθανε γιά ζῆ;
βροντολογᾶ τὸ στόμα της καὶ τὰ νερὰ ἀναδεύει
μὲ τὴν ψαρίσια της οὔρα.

Καὶ τὸ γυναίκειο της αὐτὶ ἀπόκρισῃ γυρεύει.

— 'Ο Βασιλιὰς Ἀλέξανδρος στὸν κόσμο ταξιδεύει,
ὅ ναύτης ἀποκρίνεται, ζωὴ νάχης κυρά.

'Αλίμονο, ἀν τῆς ἔλεγε, πῶς εἶναι πεθαμένος
ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ παλιά.

Εύθὺς τὴν ἴδια τὴ στιγμὴ ὁ ναύτης ὁ κατημένος
μαζὶ μὲ τὸ καράβι του θὰ βούλιαζε πνιγμένος
καὶ ἡ Γοργόνα θ' ἄρχιζε νὰ κλαίῃ τὸ Βασιλιά.

Μὰ τώρα πόμαθε πῶς ζῆ, τὴν ὅψη της ἀλλάζει
καὶ μ' ὁμορφιές στολίζεται.

Γίνεται κόρη λυγερή, στὰ κύματα πλαγιάζει
κι ἀπ' τὰ ξανθά της τὰ μαλλιά τὸ πέλαγο φωτίζεται.
Τὸ μπρίκι πάλι ξεκινᾶ καὶ σιγαλαρμενίζει
στὴ θάλασσα τὴ γαλανή.

Καὶ ἡ Γοργόνα στὸν ἀφρὸ σὰ γλάρος φτερουγίζει.

Λύρα κρατᾶ δλόχρυση καὶ παίζοντας ἄρχιζει
νὰ τραγουδᾶ στὸ πέλαγο μ' οὔρανια φωνή.

Γ. Δροσίνης.

6. ΟΤΑΝ ΠΟΛΕΜΟΥΣΕ ΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

1. Δυό μεγάλοι Τοῦρκοι στρατηγοί μὲ πολυάριθμο στρατὸ μῆνες πολιορκοῦσαν τὸ Μεσολόγγι. Μὰ ἡ Ἱερὴ πόλη τῆς Πατρίδας μας ἄντεχε. Οἱ "Ἐλληνες ἦταν παλικάρια, ὁ ἔνας καλύτερος ἀπὸ τὸν ἄλλο. Πολεμοῦσαν νύχτα μέρα μὲ μιὰ μόνο σκέψη, τὴν Πατρίδα μας. Οἱ γυναῖκες φρόντιζαν τοὺς λαβωμένους καὶ τοὺς ἀρρώστους κι ἐτοίμαζαν ψωμὶ γιὰ τὰ παιδιά τους καὶ τοὺς ἄντρες τους. Πολλὲς κρατοῦσαν καὶ τουφέκι στοὺς προμαχῶνες, γιὰ νὰ ξεκουράζουν τοὺς δικούς τους. Τὰ παιδιὰ κουβαλοῦσαν νερὸ καὶ ψωμὶ στὸ κάστρο, ἔφτιαναν φυσέκια μὲ χαρτὶ καὶ βοηθοῦσαν σὲ ὅ,τι μποροῦσαν. Κι ὅταν ἀπὸ τὸ πολὺ τὸ κανονίδι ἄνοιγε σὲ κάποιο μέρος τὸ κάστρο καὶ μποροῦσε ἀπὸ κεῖ νὰ ὀρμήσουν οἱ Ἀρβανίτες μέσα, ἔτρεχαν γυναῖκες καὶ παιδιὰ καὶ κουβαλοῦσαν καλάμια καὶ ξύλα ἀπὸ τὰ γκρεμισμένα σπίτια τους καὶ πέτρες καὶ πλίθρες κι ὅ,τι ἔβρισκε ὁ καθένας κι ἔκλειναν τὸ ἄνοιγμα. Καὶ πάλι ὅταν δὲν εἶχαν δουλειὰ τὰ παιδιά, μαζεύονταν σὲ κάποια ἐκεῖ ἀπλοχωριὰ κι ἔπαιζαν. Στὴ φωτιὰ καὶ στὸν πόλεμο ποὺ ζοῦσαν, τῆς φωτιᾶς καὶ τοῦ πολέμου παιχνίδια ἔπαιζαν. Μάζευαν σφαῖρες μολυβένιες, σκόρπιες σ' ὅλο τὸ Μεσολόγγι καὶ τὶς ἔλιωναν στὴ φωτιὰ καὶ τὶς ἔχυναν σὲ καλούπια χωματένια, καμωμένα ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ παιδιὰ πολὺ ἐπιδέξια.

"Ετοι ἔκαναν μικρὰ κανονάκια μολυβένια, τὰ ἔστηναν ἐπάνω σὲ χωματένια κάστρα, ἀντίκρυ τόνα στ' ἄλλο κι ἔπαιζαν ψευτοπόλεμο. Κι οἱ γέροι πολεμιστές, παλιοὶ ἀρματολοὶ καὶ κλέφτες, περνώντας ἀπὸ κεῖ, γιὰ νὰ πᾶνε

στὸ ἀληθινὸ τὸ κάστρο καὶ στὸν ἀληθινὸ τὸν πόλεμο, κοντόστεκαν λίγο, γιὰ νὰ δοῦν καὶ τὸν παιδιάτικο πόλεμο καὶ νὰ καμαρώσουν τὰ παιδιὰ καὶ τὰ ἔγγονάκια τους— δικά τους ἦ ξένα. Καὶ τὰ ὁδηγοῦσαν καμιὰ φορὰ ἦ φώναζαν σὲ ὅσους κόντευαν νὰ χάσουν τὸ παιχνίδι.

—'Εμπρός καὶ σᾶς πῆραν οἱ ἄλλοι ἀπὸ πέρα!

2. Στὴν ἕδια ἐκεῖ ἀπλοχωριὰ ποὺ ἔπαιζαν τὰ παιδιά, εἶχε τὸ κατοικιό του κι ἔνας σκύλος, ἔνας μεγαλόσωμος μαύρος, μαλλιαρὸς μαντρόσκυλος, ποὺ τὸν φώναζαν 'Αλή.

"Ολοι, μικροὶ μεγόλοι, προπάντων οἱ μικροί, ποὺ τὸν εἶχαν καθημερινὴ συντροφιά, τὸν ἥξεραν τὸν 'Αλή.

Μὰ ὁ 'Αλής ἔγινε ξακουστὸς ἀπὸ τὴν ἀκόλουθη ἱστορία:

"Ἐνα ἀπογευματάκι τὰ παιδιά, μαζεμένα στὸ συνηθισμένο τους μέρος, ἔπαιζαν ὅπως πάντα καὶ γέμιζαν

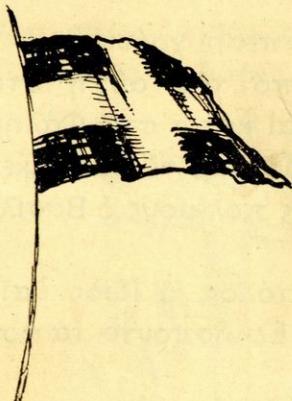
τὸν ἀέρα μὲν φωνὲς | καὶ γέλια. ὙΕκεῖ ποὺ ἔπαιζαν, νά
κι ἔρχεται σφυρίζοντας καὶ πέφτει μιὰ σιδερόμπαλα κανο-
νιοῦ στὴ μέση! ὩΗταν μεγάλη σὰ μικροῦ παιδιοῦ κεφάλι
κι ἀπὸ μιὰ τρύπα της πρόβαινε τὸ ἀναμμένο φυτίλι,
ποὺ θὰ ἔδινε φωτιὰ στὸ μπαρούτι μέσα καὶ θὰ ἔκανε τὴ
σφαῖφα νὰ σκάσῃ, νὰ σκορπιστῇ σὲ χίλια κομμάτια, σκορ-
πίζοντας μαζὶ γύρω καὶ τὸ θάνατο.

Τὴν ἴδια στιγμή, πρὶν τὰ παιδιὰ προφτάσουν νὰ κινη-
θοῦν ἀπὸ τὸν τόπο τους, ὁ Ἀλῆς πετιέται ἐπάνω γα-
βγίζοντας καὶ μ' ἔνα πήδημα ἀρπάζει τὴν μπάλα μὲ τὰ
δόντια του. Μὰ ἡ μπάλα ἥταν μεγαλούτσικη καὶ τὰ δόν-
τια τοῦ σκύλου γλίστρησαν τρίζοντας ἐπάνω στὸ σί-
δερο καὶ καθὼς κλείστηκαν μὲ ὄρμή οἱ μασέλες του, βρέ-
θηκε σφιχτὰ δαγκωμένο τὸ ἀναμμένο φυτίλι. Ὁ σκύλος
τίναξε τὸ κεφάλι, καθὼς ἔνιωσε τὴ φωτιὰ στὸ στόμα του
καὶ βγῆκε τὸ φυτίλι ἀπὸ τὴ θέση του. Ἔτσι δὲν πρό-
φτασε νὰ πάρη ἡ μπάλα φωτιά.

‘Ο Ἀλῆς ἔπειτα τὴ μύρισε μιὰ δυὸ φορές, κούνησε
τὴν οὐρά του στὰ παιδιά, ποὺ τοῦ φώναζαν καὶ τὸν
χάιδευαν, γιατὶ τοὺς εἶχε σώσει καὶ ξαναπῆγε καὶ κου-
λουριάστηκε στὴ θέση του.

Μέρες ἔπειτα εἶχε νὰ κάνη τὸ Μεσολόγγι μὲ τοῦ Ἀλῆ
τὸ κατόρθωμα. Κι ὅταν ἀργότερα ἥρθαν οἱ κακὲς μέρες
τῆς μεγάλης πείνας κι οἱ πολιορκημένοι ἔφαγαν ὅ,τι
μποροῦσε νὰ φαγωθῆ, καὶ τὰ γατιὰ καὶ τὰ σκυλιά τους,
τὸν Ἀλή ὅχι, δὲν τὸν πείραξε κανείς. Ἔζησε μαζὶ τους
καὶ γλίτωσε μαζὶ μὲ πολλὰ παιδιά, ὅταν μὲ τὸ σπαθὶ¹
στὸ χέρι ἔγινε ἡ ἀλησμόνητη ἔξοδος τοῦ Μεσολογγίου.

7. Η ΣΗΜΑΙΑ

Πάντα κι όπου σ' ἀντικρίζω,
μὲ λαχτάρα σταματῶ
καὶ περήφανα δακρύζω,
ταπεινὰ σὲ χαιρετῶ.

Δόξα ἀθάνατη στολίζει
κάθε θεία σου πτυχὴ^ή
καὶ μαζί σου φτερουγίζει
τῆς Πατρίδας ἡ ψυχή.

"Οταν ξάφνου σὲ χαιδεύη
τ' ἀγεράκι τ' ἀλαφρό,
μοιάζεις κύμα, ποὺ σαλεύει
μὲ χιονόλευκον ἀφρό.

Κι ὁ Σταυρός, ποὺ λαμπυρίζει
στὴν ψηλή σου κορυφή,
εἴν' ὁ φάρος, ποὺ φωτίζει
μιάν ἐλπίδα μας κρυφή.

Σὲ θωρᾶ κι ἀναθαρρεύω
καὶ τὰ χέρια μου χτυπῶ.
σὰν ἀγία σὲ λατρεύω,
σὰ μητέρα σ' ἀγαπῶ.

Κι ἀπ' τὰ στήθη μου ἀνεβαίνει
μιὰ χαρούμενη φωνή:
νάσαι πάντα δοξασμένη,
ὡς Σημαία γαλανή.

Ι. Ι. Πολέμης.

8. Η ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ ΝΙΚΗΤΗ

1. Πᾶνε τώρα πάνω ἀπὸ εἴκοσι πέντε χρόνια.

Κόσμος ἀμέτρητος περίμενε ἀπὸ τὴν αὔγη στοὺς κεντρικοὺς δρόμους τῶν Ἀθηνῶν καὶ κάτω στὸ Φάληρο· μῆλο νὰ ἔριχνες, δὲν ἔπεφτε στὸ χῶμα ἀπὸ τὸ λαό. Ἐκείνη τὴν μέρα γύριζε νικητὴς ἀπὸ τοὺς πολέμους ὁ Βασιλιὰς Κωνσταντῖνος.

"Υστερα ἀπὸ ὡρα φάνηκε ὁ στόλος, ὁ ἴδιος ἐκεῖνος στόλος, ποὺ ἀπόκλεισε μέσα στὸν Ἐλλήσποντο τὰ τουρκικὰ πολεμικὰ κι ἔδωσε τὴν νίκην.

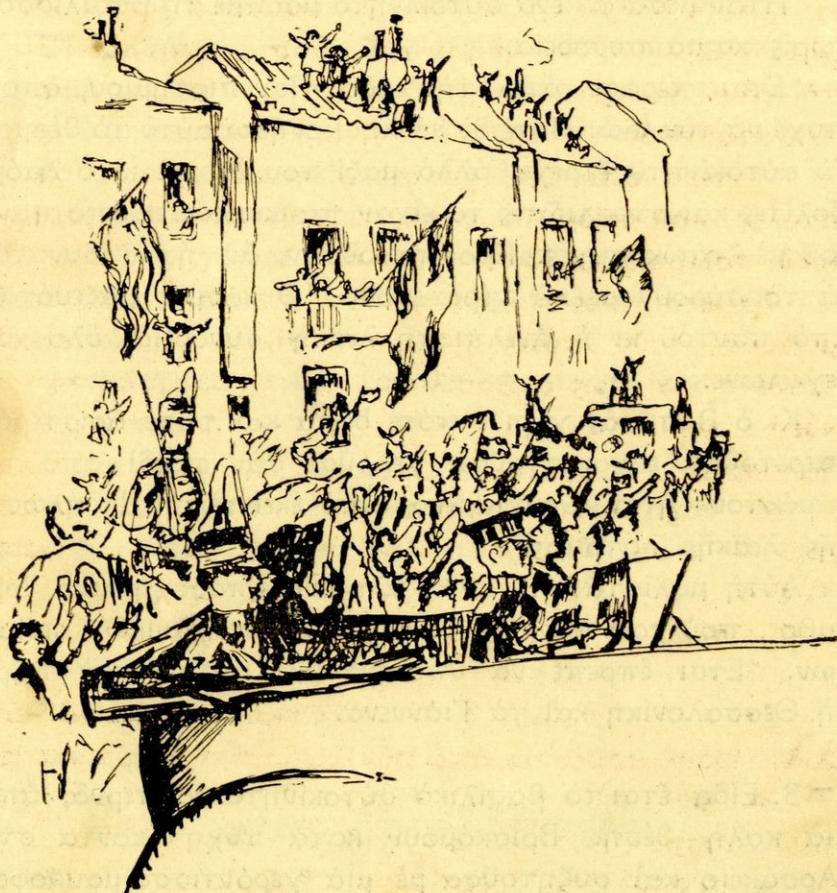
Φαίνεται, πὼς ἡ Γοργόνα, ποὺ λέει τὸ παραμύθι, ὅτι ρωτοῦσε τοὺς ναῦτες γιὰ τὸ Βασιλιὰ Ἀλέξανδρο, θὰ ἔμαθε τώρα, πὼς ὁ Βασιλιὰς «·ἢ καὶ βασίλευει καὶ τὸν κόσμο κυριεύει». γιὰ τοῦτο γαλήνη ἀπλωνόταν στὴ θάλασσα.

Μὲ τάξη καὶ μεγαλοπρέπεια μπήκανε τὰ πολεμικὰ στὸ Φάληρο. Τί δόξα φέρνει ἐπάνω του ὁ Ἀβέρωφ! Κι ὅταν ὁ Βασιλιὰς βγῆκε στὴν ἔξεδρα, ἡ συγκίνηση ὅλου τοῦ κόσμου δὲ λέγεται. "Ολο ἐκεῖνο τὸ πλῆθος δοξάζει τὴν ἴδια του τὴν δόξαν.

Στὴν ὄδὸ Σταδίου ἡ θριαμβευτικὴ ἄμαξα τοῦ βασιλιὰ πέρασε μπροστὰ ἀπὸ τὴν ἔξεδρα τῶν τραυματιῶν. Τί συγκινητικὴ στιγμή! Ἡταν ἐκεῖ οἱ στρατιῶτες του, ποὺ ἔχουσαν τὸ αἷμα τους γιὰ τὴ νίκη τῆς Πατρίδας. Μὲ μεγαλοπρέπεια ὑστερα ἔγινε ἡ δοξολογία στὴ Μητρόπολη. Οἱ "Ελληνες πάντα εἶχαν αὐτὴ τὴν καλὴ συνήθεια. "Οταν νικοῦσαν τοὺς ἔχτροὺς καὶ γύριζαν πίσω, πρώτη τους πράξη ἦταν νὰ εύχαριστήσουν, λαὸς μαζὶ καὶ νικητὴς στρατηγὸς τὸ Θεό, ποὺ προστατεύει τὴν

‘Ελλάδα. Οἱ ἀρχαῖοι πρόσφεραν θυσίες στὴν Ἀκρόπολη, οἱ βυζαντινοὶ ἔκαναν δοξολογίες πρὸς τὴν Ὑπέρμαχο μέσα στὴν Ἀγια-Σοφιά.

Κατόπι δ λαὸς μαζεύτηκε μπροστὰ στὰ ἀνάκτορα

καὶ δὲν ἔπαιε νὰ ζητωκραυγάζῃ τὸ νικητή, ποὺ χαιρετοῦσε ἀπὸ τὸν ἔξωστη.

2. Μὰ ἡ πραγματικὴ ὑποδοχή, ἡ ἀληθινὴ ἀποθέ-

ωση τοῦ νικητῆ ἔγινε ἀργότερα, ἅμα σκόρπισε ἡ παράταξη κι ὅταν ὁ Κωνσταντῖνος μετὰ τὴ δοξολογία, κατὰ τὸ δειλινό, ξεκίνησε ἀπὸ τὸ παλάτι του, γιὰ νὰ πάη στὸ Τατόι.

“Ηταν μέσα σ’ ἓνα αὐτοκίνητο μαζὶ μὲ τὴ βασίλισσα, χωρὶς καμιὰ συνοδεία.

Ἐτοι πέρασε ἀπὸ τὴν ὁδὸν Πανεπιστημίου, ὅπου ἔτυχε νὰ τὸν ἴδω. Ποτὲ δὲ θὰ λησμονήσω αὐτὸν τὸ θέαμα. Τὸ αὐτοκίνητο ἔτρεχε, ἀλλὰ μαζὶ του ἔτρεχε κι ὁ λαός. Πολίτες καὶ στρατιῶτες τὸ εἶχαν περικυκλώσει ἀπὸ παντοῦ μὲ ζητωκραυγές. Προσπαθοῦσαν, ἀν ἦταν δυνατό, νὰ τὸ σύρουν μὲ τὰ χέρια τους. Ο κόσμος μαζευόταν ἀπὸ παντοῦ κι ἡ ἀνέλπιστη λαϊκὴ συνοδεία ὅλο καὶ μεγάλωνε.

Κι ὁ Βασιλιὰς γύριζε πότε δεξιὰ καὶ πότε ἀριστερά, χαιρετοῦσε, εὔχαριστοῦσε, γελοῦσε σὰν παιδὶ ἀπὸ τὴ χαρά του· ἦταν εύτυχισμένος ἀπὸ ἐκείνη τὴν ἐκδήλωση τῆς λαϊκῆς λατρείας.

Αὐτὴ μάλιστα! Ἡταν ἡ ἀληθινὴ ὑποδοχὴ κι ὁ θρίαμβος, ποὺ ταίριαζε στὸ νικητὴ τῶν βαλκανικῶν πολέμων. Ἐτοι ἔπρεπε νὰ ὑποδεχτοῦμε αὐτόν, ποὺ πῆρε τὴ Θεσσαλονίκη καὶ τὰ Γιάννενα.

3. Εἶδα ἔτσι τὸ βασιλικὸ αὐτοκίνητο νὰ περνᾶ, ἀπὸ μιὰ καλὴ θέση. Βρισκόμουν κατὰ τύχη κοντὰ στὸ Ἀρσάκειο καὶ συζητοῦσα μὲ μιὰ γερόντισσα μαυροφορεμένη. Εἶχε χάσει στὸ βουλγαρικὸ πόλεμο τὸ γιό της. “Εξοχο παλικάρι.

— Εἴμαι εὐχαριστημένη, γιατὶ τὸ παιδάκι μου δὲν πῆγε ἀπὸ ἀρρώστια, μοῦ ἔλεγε. Σκοτώθηκε γιὰ τὴν

Πατρίδα κι ἐλευθέρωσε λαό. Σήμερα ἥρθα στὴ γιορτὴ τοῦ παιδιοῦ μου.

* Εξαφνα δ δρόμος ἀντήχησε ἀπὸ ζητωκραυγές. Κόσμος πολὺς ἔτρεχε καὶ μιὰ φωνὴ ἀκουόταν.

— Ζήτω ὁ Βασιλιάς! Ζήτω ὁ Κωνσταντῖνος!

Οἱ μαθήτριες τοῦ Ἀρσακείου μπῆκαν ἀμέσως σὲ γραμμὴ μπροστὰ στὴν πόρτα. Κι ὅταν πέρασε μπροστά τους τὸ βασιλικὸ αὐτοκίνητο, ζητωκραύγαζαν τόσο δυνατὰ καὶ μὲ τέτοια συγκίνηση κι ἐνθουσιασμό, ποὺ γιὰ μιὰ στιγμὴ σκέπασαν ὅλες τὶς ἄλλες ζητωκραυγές τοῦ λαοῦ. Ο Βασιλιάς γύρισε καὶ μὲ ἴδιαίτερη συγκίνηση χαιρέτησε πρὸς τὰ ἐκεῖ, ἀπὸ ὅπου εἶχαν ἔρθει οἱ δροσερὲς παιδικὲς φωνές.

* Ήταν ἡ νέα γενεά, ποὺ γένηται ἐπρεπε νὰ ἔξακολουθήσῃ τὸ ἔργο του.

Γύρω ἀπὸ τὸ αὐτοκίνητο εἶχαν μαζευτῆ τώρα κι ἔτρεχαν μαζὶ πολλοὶ φοιτητές, ποὺ ζητωκραύγαζαν καὶ κρατοῦσαν μικρὲς γαλάζιες σημαῖες. Τὰ ἑλληνικὰ νιάτα συνόδευαν τὸ νικητή, ὅπως τοῦ ἄξιζε. Ἀλήθεια, αὐτὴ ἡ σκηνὴ θὰ μοῦ μείνῃ ἀλησμόνητη.

9. YMNOΣ ΣΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὅψη,
ποὺ μὲ βιὰ μετράει τὴ γῆ.

’Απ’ τὰ κόκαλα βγαλμένη
τῶν ‘Ελλήνων τὰ Ἱερά
καὶ σὰν πρῶτα ἀντρειωμένη
χαῖρε, ω, χαῖρε, ’Ελευθεριά!

Δ. Σολωμός.

10. Η ΠΑΠΑΡΟΥΝΑ

1. ’Απὸ μακριὰ τώρα φαινόταν ὁ κάμπος, ματωμένος ἀπ’ τὶς παπαροῦνες, σὰ νὰ ἥταν ἀπλωμένο ἐπάνω του ἔνα κατακόκκινο σεντόνι. Παρακάτω ἡ γαλαζένια ἥρεμη θάλασσα καὶ στὸ βάθος δυὸ μικρὰ βουνά.

Πῶς ξεκουραζόταν τὸ μάτι κοιτάζοντας τὴν ὅμορφη αὐτὴ εἰκόνα! Καὶ μὲ τί χάρη κουνιόνταν ἀπὸ τὸ βραδινὸ ἀεράκι τὰ κόκκινα σκουφάκια τῶν λουλουδιῶν!

Βαδίζοντας στὸ χαλικοστρωμένο δρομάκι, φτάσαμε σὲ λίγο στὸ ἀμπέλι, κατακουρασμένοι ἀπὸ τὸ παιγνίδι.

Τὸν μπαρμπα - Στάθη, τὸ γέρο ἀμπελουργό, τὸν βρήκαμε νὰ κάθεται κοντὰ στὴ στέρνα, ξύνοντας μὲ τὸ σκουριασμένο σουγιά του κάποιο καλάμι.

— Μπούμ! μπαρμπα - Στάθη....

— Καλῶς τα! τί γινήκατε;

— Εκστρατεία στὶς παπαροῦνες.

Μᾶς κοίταξε ἀπὸ τὸ κεφάλι ως τὰ πόδια. “Ολοι γεμάτοι παπαροῦνες. ”Αλλοι στὰ καπέλα μας, ἄλλοι στὰ στήθια μας, ἄλλοι στὰ χέρια μας, παντοῦ.

— Καὶ τώρα μπαρμπα - Στάθη;

— Τί;

— Τὴν ἱστορία τῆς παπαρούνας, ποὺ μᾶς εἶχες ὑποσχεθῆ.

— "Α! ὅχι. Εἶναι ἀργά. Πρέπει νὰ πάω νὰ ποτίσω.

— "Ω! μπαρμπα - Στάθη...

— Δὲν μπορῶ, ἄλλοτε....

Ἄρχισαμε ὅλοι μαζὶ τὰ παρακάλια καὶ στὸ τέλος τὸν καταφέραμε. Καθίσαμε χαρούμενοι στὸ πεζούλι τῆς στέρνας κι ὁ μπαρμπα - Στάθης ἄρχισε:

2. Θὰ σᾶς πῶ σύντομα τὴν ἱστορία της. Ἡ παπαρούνα στὴν ἀρχὴ δὲν ἦταν ἔτσι κόκκινη, ὅπως τὴ βλέπετε. Ἡταν ἀσπρη, δόλοασπρη, σὰν λεμονανθός. Τὸ κόκκινο χρῶμα τὸ πῆρε ἀργότερα. Ἀκοῦστε μὲ τί τρόπο:

"Οταν κάρφωσαν τὸν καλό μας τὸ Χριστὸ ἐπάνω στὸ Σταυρό, ἀπὸ τ' ἄγιο του μέτωπο καὶ τὰ χέρια του ἐπεφταν σταλαματιές αἷμα στὴ γῆ. Στὴ βάση τοῦ Σταυροῦ ἦταν φυτρωμένα μερικὰ λουλούδια κι ἀνάμεσα σ' αὐτὰ καὶ μιὰ παπαρούνα." Οπως σᾶς εἶπα, Ἠταν ἀσπρη, κάτασπρη, σὰ λεμονανθός. Ἡ παπαρούνα λοιπὸν σὰν εἶδε τὸ αἷμα, ποὺ ἔσταζε ἀπὸ τὶς θεῖες ἐκεῖνες πληγές, ἀπλωσε πονετικὰ τὰ βελουδένια πέταλά της καὶ δέχτηκε μὲ φόβο τὸ θεῖο ἐκεῖνο ὑγρό.

Ἐδῶ ὁ μπαρμπα - Στάθης ἔκοψε τὴν ἱστορία, γιὰ νὰ ρίξῃ μιὰ πετρίτσα στὸ ἄλογο τοῦ μαγκανοπήγαδου, γιατὶ σταμάτησε. "Οταν τ' ἄλογο ἄρχισε πάλι τὸ δρόμο του, ἐξακολούθησε κι ἐκεῖνος τὴν ὁμιλία του:

Ἄφοῦ ἡ παπαρούνα ἔκλεισε βαθιὰ μέσα της τὸ πολύτιμο αὐτὸ ὑγρό, ἄρχισε σιγὰ σιγὰ νὰ ροδίζῃ, ὡς ποὺ πῆρε τὸ χρῶμα αὐτό, ποὺ βλέπετε." Υστερ' ἀπὸ κάμποσον καιρὸ ὅλες οἱ παπαρούνες κοκκίνησαν. Κι αὐτὲς

τώρα, ποὺ τόσο ἀσπλαχνα τὶς χωρίσατε ἀπὸ τὶς συντρόφισσές τους, μᾶς θυμίζουν τὸ μαρτύριο τοῦ Γολγοθᾶ καὶ τὸν πόνο, ποὺ δοκίμασε ἐπάνω στὸ Σταυρὸ δ Σωτήρας μας.

3. Μὴ σᾶς φαίνεται παράξενη ἡ ἱστορία αὐτή. Πολλὰ λουλούδια στὴν ἀρχὴ δὲν εἶχαν τὸ χρῶμα, ποὺ ἔχουν τώρα. Μπορεῖ ἄλλη φορὰ νὰ σᾶς διηγηθῶ τὴν ἱστορία τῆς κίτρινης μαργαρίτας, ποὺ ἀπὸ λευκὴ στὴν ἀρχὴ ἔγινε ἔπειτα κατακίτρινη.

“Ολοι μας βουβοὶ ὑστερ’ ἀπὸ τὴν ἱστορία αὐτὴ βυθίσαμε ντροπαλοὶ τὸ βλέμμα μας στὶς παπαροῦνες, ποὺ κρατούσαμε. Ἡ βραδινὴ σιγαλιὰ ἀρχισε ν’ ἀπλώνεται παντοῦ. Μονάχα τὸ κουρασμένο γύρισμα τοῦ ἀλόγου καὶ τὸ τρίξιμο τοῦ μαγγανιοῦ ἔξακολουθοῦσε.

11. ΠΑΠΑΡΟΥΝΑ

Μὲς στοὺς κάμπους βασιλεύεις,
ζῆς χαρούμενη ζωὴ
καὶ περήφανη σαλεύεις
στοῦ ζεφύρου τὴν πνοή.

”Εχεις λουλουδάκια χίλια
ποθητή σου συντροφιὰ
καὶ κοιτοῦν τὰ χαμομήλια
τὴ δροσάτη σου ὁμορφιά.

Στὴ θωριά σου λαμπυρίζει,
φέγγει ὁ ἥλιος πιὸ πολύ·
μέλισσα σὲ τριγυρίζει,
πεταλούδα σὲ φιλεῖ.

Καὶ τὰ χόρτα, ποὺ φυτρώνουν
γύρω γύρω σου ἀπλωτά,
πράσινο χαλὶ σοῦ στρώνουν
νὰ πατῆς καμαρωτά.

12. Η ΛΑΜΠΡΗ

1. Ντάγκ, ντάγκ, ντάγκ. Ντάγκ, ντάγκ, ντάγκ! ἀκούστηκε τὰ μεσάνυχτα ἡ καμπάνα τῆς Λαμπρῆς.

Ἐγώ, ζωγραφίζοντας μὲ τὸ κερὶ μιὰ πέρδικα σ' ἔνα κόκκινο αύγό, δὲν εἶχα ἀποκοιμηθῆ. Τ' ἄλλα τ' ἀδέρφια μου κοιμόνταν ἥσυχα σὰ στὸν καλὸ καιρό. Ἡ μητέρα μου χώριζε τὰ φρεσκοπλυμένα ἀσπρόρουχα τοῦ καθενός. Ἡ γιαγιά μου παιδεύοταν μὲ τὴν ψυχοκόρη μας στὸ μαγειρειό, ἐτοιμάζοντας τὴ μαγειρίτσα μὲ τὰ σύκωτάκια καὶ τ' ἄλλα λιανώματα τοῦ ἀρνιοῦ μὲ κρεμμυδάκια καὶ ἀνηθο. Τότε ἀκούστηκε ἀπὸ τὸ διπλανὸ δωμάτιο ἡ φωνὴ τοῦ πατέρα μου:

— Σηκωθῆτε κι ἐτοιμαστῆτε γρήγορα, νὰ μὴν κάθεται ὁ κόσμος καὶ μᾶς περιμένη.

Ποῦ νὰ ξυπνήσουν ὅμως τ' ἀδέρφια μου! ‘Ο μικρὸς μάλιστα, ἀν δὲν τὸν ράντιζαν μὲ νερό, θὰ κοιμόταν ἀκόμη ὡς τὰ τώρα! Τόσο, ποὺ κίνησε κι ἥρθε ἀνιφτος.

— Πήρατε τὶς λαμπάδες σας; ρώτησε ὁ πατέρας μου. Καὶ τὴ μεγάλη γιὰ τὸ Χριστό; σβήσατε καλὰ τὶς φωτιές; κοιτάξτε νὰ μὴν ἀφήσετε τὴ γάτα στὸ μαγειρεῖο μὲ τ' ἄρνι. Κάμετε λοιπὸν γρήγορα. Χρονιάσατε, ὅσο νὰ ἔτοιμαστῆτε!

2. "Ολος ὁ κόσμος στὸ ποδάρι. "Ενας ἔκλεινε τὸ σπίτι, ἄλλοι ἔτρεχαν ἀμίλητοι γιὰ τὴν ἐκκλησία μὲ τὰ ἀναμμένα, δαδιὰ στὸ χέρι, γιὰ νὰ βλέπουν νὰ περπατοῦν· κάποιος φώναζε τοὺς γείτονές του, ἢν ξύπνησαν κι ἡ καμπάνα χτυποῦσε ἀτελείωτα: Ντάγκ, ντάγκ, ντάγκ, Ντάγκ!

Τὴν ἐκκλησία τὴ βρήκαμε γεμάτη. "Ο παπᾶς περίμενε ὅλο τὸ χωριό, γιὰ νὰ βάλῃ εὔλογητὸ κι ἔστελνε παιδιὰ στὰ σπίτια νὰ ξυπνήσουν τοὺς κοιμισμένους. Καὶ τὰ παιδιὰ τράνταζαν τὶς θύρες μὲ χτυπήματα, ὅσο νὰ τοὺς ξυπνήσουν.

"Ο Γερομπίρος μονάχα, ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ περπατήσῃ ἀπὸ τοὺς ρευματισμούς, δὲ θ' ἄκουγε ὁ κακομοίρης τὸν «Καλὸν τὸ Λόγο», ἄλλὰ σὰν ἄρρωστος καὶ κατάκοιτος ἦταν συχωρεμένος.

—"Ολοι οἱ ἄλλοι εἴμαστε ἐδῶ; ρώτησε ὁ παπᾶς.

— Εἴμαστε, παπά μου.

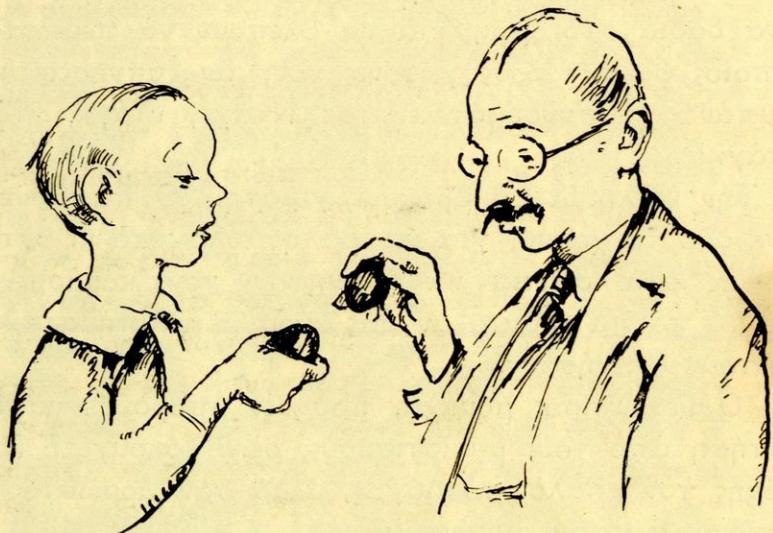
— Εμπρὸς λοιπόν. «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρός....».

"Αμα βγήκαμε ἔξω στὸ ίάρθηκα γιὰ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη», νά κι ὁ Γερομπίρος καβάλα στὸ μουλάρι του.

— Δὲν μποροῦσα νὰ τὸ χωνέψω αὐτό, ἔλεγε, ν' ἀπομίνω ἔτσι ἐφέτος ἀπὸ τὰ παλιοπόδαρα. Ἀκόμη εἴμαι ζωντανός, δὲν εἴμαι πεθαμένος.

3. "Οταν ἀπόλυσε ἡ ἐκκλησία καὶ γυρίζαμε ὅλοι μὲ τὶς ἄσπρες λαμπάδες ἀναμμένες, γιὰ νὰ πᾶμε καὶ στὰ σπίτια τὴν χάρη τῆς Λαμπρῆς ἀπὸ τὸ «Δεῦτε λάβετε φῶς», ἄσπριζε πέρα στὸ βουνὸ κι ἡ Ἀνατολή. "Αχ! τί ὅμορφα μοσκοβιοῦσαν αὐτὴ τὴν ὥρα τ' ἀνθισμένα δέντρα στὶς αὔλες καὶ στοὺς κήπους!"

Οἱ ἀνθρωποὶ χώριζαν γιὰ τὰ σπίτια τους μὲ τὶς

εύχεται στὸ στόμα: «Χριστὸς ἀνέστη!», «Χρόνια πολλά!»
«Χαρούμενοι μ' ὅ,τι ἀγαπᾶ ἡ καρδιά σας!»

Τ' ἀηδόνια τὸ ἔλεγαν στὰ λακκώματα κάτω μέσα στὰ βάτα.

Προτοῦ νὰ μποῦμε στὸ σπίτι μας, ἐμεῖς τὰ παιδιὰ περάσαμε ἀπὸ τὴν μάντρα, γιὰ νὰ φωτιστοῦν ἀπὸ τὶς λαμπάδες μας καὶ τὰ γιδοπρόβατα μὲ τ' ἀρνιὰ καὶ τὰ κατσίκια· περάσαμε κι ἀπὸ τὸ μουλάρι μας, τὴ Σίβα.

Τὸ σκυλί μας μᾶς δέχτηκε μὲ τόση χαρὰ τὸ καημένο στὴν αὐλή.

4. Ἡ πρώτη μας δουλειὰ ἦταν νὰ τραβήξωμε στὴν τραπεζαρία.

Ἡ μαγειρίτσα ἦταν ἔτοιμη, οἱ λαμπριάτικες κουλοῦρες βγῆκαν ἀπὸ τὸ ἑρμάρι κι ἡ Ρήνα, ἡ ψυχοκόρη μας, ἔφερε καὶ τὰ κόκκινα αύγα, γιὰ νὰ τσουγκρίσωμε μὲ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη».

Παίρνομε νὰ τσουγκρίσωμε, τί νὰ ἰδοῦμε! Ὁ μικρὸς ἀδερφός μου, γιὰ νάβρη ποιὸ αύγὸ εἶχε τὴν πιὸ γερή μύτη καὶ νὰ νικήσῃ τ’ ἄλλα παιδιά, δοκιμάζοντας τὸ ἔνα μὲ τὸ ἄλλο, δὲν εἶχε ἀφήσει αύγὸ γερό!

— Γιὰ τιμωρία του, εἶπε ὁ πατέρας, νὰ γυρίζῃ ὕστερα τὴ σούβλα μὲ τ’ ἄρνι μοναχός του στὸν κῆπο. Ἐκεῖ ὅμως ποὺ τὸ γύριζε, ὅλοι τὸν παρακαλούσαμε γιὰ χάρη νὰ μᾶς ἀφήσῃ λίγο νὰ γυρίσωμε κι ἐμεῖς κι ἐκεῖνος μᾶς ἔκανε τὸ βαρύ, σὰ νὰ μᾶς χάριζε κάτι δικό του.

Μονάχα ἡ Ρήνα μας δὲν πρόφτασε νὰ τὸν βοηθήσῃ, γιατὶ κουβαλοῦσε τὶς λαμπριάτικες κουλοῦρες καὶ τὰ κόκκινα αύγα στοὺς δεκαεφτὰ βαφτιστικοὺς τῆς μητέρας μου, ὅπως ἦταν ἡ συνήθεια στὸν τόπο μας.

13. ΒΡΑΔΥ ΣΤΗ ΓΕΙΤΟΝΙΑ

Μὲς στὴ γειτονιὰ
πέφτει ἡ σκοτεινιά,
σβήνει καὶ θαμπώνει πιὰ τὸ δείλι·
καὶ τὴν ὥρ’ αὐτὴ
ἡ γιαγιά, πιστή,
στὴν εἰκόνα ἀνάβει τὸ καντήλι.

”Εφτασ’ ἡ βραδιά.
 Τώρα τὰ παιδιὰ
 ἀπὸ τὰ παιγνίδια χορτασμένα
 ἔχουν χωριστῆ
 κι ἔχει μαζευτῆ
 μέσα στὸ σπιτάκι του καθένα.

Μὲς στὸ σιγαλὸ
 βράδυ ἐνα δειλὸ
 φῶς φωτάει σὲ κάθε παραθύρι
 κι δλα τὰ μικρὰ
 σπίτια μὲ χαρὰ
 τὸν καλὸ προσμένουν νοικοκύρη.

Μ. Στασινόπουλος.

14. ΠΡΟΣΠΑΘΗΣΕ ΠΑΛΙ

1. Βοήθησέ με, Χαρούλα, νὰ πετάξω τὸν ἀετό μου,
 εἶπε ὁ Νίκος στὴν ἀδερφούλα του, ἀφοῦ προσπάθησε
 νὰ τὸν πετάξῃ μόνος του καὶ δὲν τὸ κατάφερε. ‘Ο ἀετὸς
 σερνόταν ἐπάνω στὴ γῆ.

‘Η Χαρούλα ἔτρεξε μὲ πολλὴ προδυμία, πῆρε τὸν ἀετό,
 τὸν σήκωσε ψηλὰ καὶ τὸν ἄφησε νὰ πετάξῃ. ’Αλλὰ ὁ
 Νίκος δὲν πρόλαβε νὰ τρέξῃ κι ὁ ἀετὸς ἔπεσε πάλι
 καταγῆς.

—’Αδέξια ποὺ εῖσαι, καημένη! Εἶπε ὁ Νίκος.

— Σ’ αὐτὸ δὲ φταίω ἐγώ, ἀποκρίθηκε ἡ Χαρούλα.
 Τὸ σφάλμα είναι δικό σου, ποὺ δὲν ἔτρεξες ἀμέσως, μό-
 λις ἀφῆκα τὸν ἀετό.

— Προσπαθῆστε πάλι, παιδιά, εἶπε ὁ Θεῖος τους,

ποὺ καθόταν μπροστὰ στὴ θύρα καὶ παρακολουθοῦσε τὸ παιγνίδι τῶν παιδιῶν.

2. Ἡ Χαρούλα πῆρε πάλι τὸν ἀετὸν καὶ τὸν κράτησε ψηλά. Τὴ φορὰ ὅμως αὐτὴ ὁ Νίκος βιάστηκε πάρα πολύ. Ἐτρεξε τόσο ξαφνικά, ποὺ τράβηξε τὸν ἀετὸν ἀπότομα ἀπὸ τὸ χέρι τῆς Χαρούλας. Κι ὁ ἀετὸς ἐπεσε φαρδὺς πλατὺς κάτω, ὅπως καὶ πρῶτα.

— Καὶ τώρα ποιὸς φταίει; ρώτησε ἡ Χαρούλα.

— Προσπαθήστε πάλι, ξαναεῖπε ὁ θεῖος τους.

Αὐτὴ τὴ φορὰ κι οἱ δυὸ ήταν προσεκτικώτεροι. Ἄλλὰ ἔνας ἄνεμος δυνατός, ποὺ φύσηξε ἀπὸ τὸ πλάι, ἀρπάξε τὸν ἀετὸν καὶ τὸν ἔριξε ἐπάνω σὲ κάτι θάμνους. Ἐκεī μπλέχτηκε ἡ οὐρά του κι ὁ φτωχὸς ἀετὸς ἔμεινε κρεμασμένος μὲ τὸ κεφάλι πρὸς τὰ κάτω.

— Τὰ βλέπεις; εἶπε ὁ Νίκος. Τὸν ἔριξες λοξὰ καὶ γι' αὐτὸν πῆγε πρὸς αὐτὴ τὴ μεριά.

— Μά, Νίκο, μπορῶ ἐγὼ νὰ κάμω τὸν ἄνεμο νὰ φυσήξῃ κατευθείαν; ἀποκρίθηκε ἡ Χαρούλα.

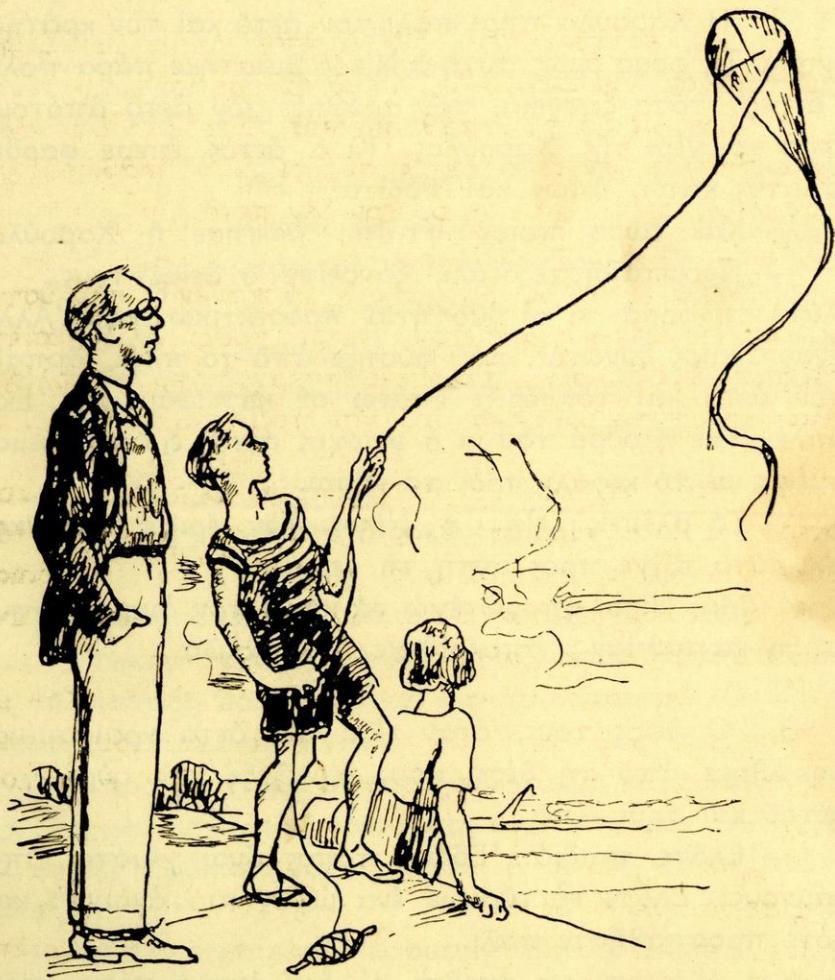
3. Ὁ θεῖος τους, ὅταν εἶδε τὸν ἀετὸν κρεμασμένο, σηκώθηκε ἀπὸ τὴ θέση του, ξέμπλεξε τὴν οὐρὰ τοῦ ἀετοῦ καὶ τοὺς εἶπε:

— Ελάτε, παιδιά. Ἐδῶ ὁ τόπος εἶναι γεμάτος ἀπὸ θάμνους. Ἐλάτε νὰ εὔρωμε ἓνα μέρος πιὸ ἀνοιχτὸ καὶ τότε προσπαθήστε πάλι.

Καὶ ὁδήγησε τὰ παιδιὰ σ' ἓνα ὁμαλὸ τόπο, ποὺ ήταν καταπράσινος ἀπὸ τὴ χλόη.

Ἐκεī, ἀφοῦ ἐτοιμάστηκαν, κράτησε πάλι ἡ Χαρούλα

τὸν ἀετὸν καὶ τὸν ἀφῆκε ἀκριβῶς τὴν στιγμήν, ποὺ ἔκαμε δὲ Νίκος νὰ τρέξῃ.

‘Ο αέτος ἀνέβηκε ψηλά σὰν μπαλόνι καὶ πετοῦσε μιὰ χαρά. Μὰ δὲ Νίκος χαρούμενος, ποὺ ἔνιωθε τὸ σπάγγο νὰ τραβᾶ, στάθηκε γιὰ μιὰ στιγμή, γιὰ νὰ καμαρώσῃ

τὸν ἀετό. Ὁ σπάγγος ὅμως χαλαρώθηκε κι ἐπειδὴ δ
ἄνεμος δὲν ἦταν ἀρκετὰ δυνατός, ὁ ἀετὸς ἔπεσε πάλι
ἐπάνω στὴ χλόη.

4. "Ἄχ, καημένε Νίκο, δὲν ἔπρεπε νὰ σταματήσῃς,
εἴπε ὁ Θεῖος. Ἄσ εἶναι ὅμως, προσπάθησε πάλι.

— "Οχι, δὲν θὰ προσπαθήσω πιά, εἴπε ὁ Νίκος στε-
νοχωρημένος. Δὲν εἶναι ἀετὸς αὐτός! Τί νὰ κάθωμαι νὰ
βασανίζωμαι μ' ἔναν ἀετό, ποὺ δὲν πετᾶ.

Κι ὁ Θεῖος τοῦ λέει:

— Μπά, Νίκο, θὰ παρατήσης τὸ παιγνίδι σου ὕστε-
ρα ἀπὸ τόσους κόπους, ποὺ κάναμε; τόσο εὔκολα ἀπελ-
πίζεσαι, ἐπειδὴ σοῦ παρουσιάστηκαν λίγες δυσκολίες;
Ἐλα, τύλιξε τὸ σπάγγο σου καὶ προσπάθησε πάλι.

5. Αὔτὴν τὴ φορὰ ὁ ἀετὸς ἀνέβηκε μὲ τὸν ἀέρα σὰν
φτερό. Κι ὅταν τελείωσε ὅλος ὁ σπάγγος, ὁ Νίκος στά-
θηκε, κρατώντας σφιχτὰ στὸ χέρι του τὸ ξυλαράκι.
"Ολο χαρὰ κοίταζε τὸν ἀετό, ποὺ φαινόταν τώρα σὰ μιὰ
μικρὴ ἄσπρη κουκκίδα στὸ γαλάζιο οὐρανό.

— Κοίτα, Θεῖε, κοίτα, τί ψηλὰ ποὺ πετᾶ! Καὶ μὲ
τί δύναμη τραβᾶ! Θαρρεῖς κι εἶναι ἄλιγο, ποὺ τραβᾶ
τὸ χαλινάρι. Κι ἄλλο τόσο σπάγγο νὰ εἶχα, θὰ τὸν ἀφηνα
ὅλο. Θὰ πήγαινε στὰ σύννεφα!

Ἄφοῦ ὁ Νίκος διασκέδασε ἀρκετὰ μὲ τὸν ἀετό,
ἀρχισε νὰ τυλίγη σιγὰ σιγὰ τὸ σπάγγο καὶ ὅταν ἔπεσε
ὁ ἀετός, ἔτρεξε καὶ τὸν σήκωσε. Ἡ χαρά του ἦταν μεγάλη,
ὅταν εἶδε, ὅτι ὁ ἀετός του δὲν ἔπαθε τίποτε, ἀν καὶ πε-
τοῦσε τόση ωρα.

— Θάρισμε, Θεῖε, κι αὔριο μετὰ τὸ μάθημα νὰ προσ-
παθήσωμε πάλι.

15. Ο ΣΤΕΡΓΙΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΓΕΡΟΝΤΑΚΙ

1. Ἡ ὥρα εἶναι πέντε. Τὸ κουδούνι τοῦ σχολείου σήμανε ἔξοδο καὶ σὲ λίγο ὁ δρόμος γέμισε ἀπὸ παιδιά.

Τρία μεγάλα ἀγόρια γυρίζοντας στὸ σπίτι τους λοξοδρομοῦν ἐκεῖ κοντὰ σὲ κάποιο οἰκόπεδο κι ἀρχίζουν νὰ παίζουν βόλους.

Τὸ ἔνα εἶναι ὅμορφο παιδί μὲ γαλανὰ μάτια κι ὄλόξανθα μαλλιά· εἶναι ζωηρὸς καὶ χαριτωμένο. Τὸν φωνάζουν Στέργιο.

Τὴν τσέπη του ὁ Στέργιος τὴν εἶχε πάντοτε γεμάτη βόλους· εἶχε ἀκόμη ἔνα παλιὸ ρολόγι χωρὶς δεῖχτες, ἔνα μαχαιράκι, σπάγγους κι ἄλλα πράματα.

‘Ο Στέργιος κατόρθωσε μιὰ μέρα νὰ γλιτώσῃ ἔνα κοριτσάκι, ποὺ λίγο ἔλειψε νὰ τὸ παρασύρη ἔνα αὐτοκίνητο.

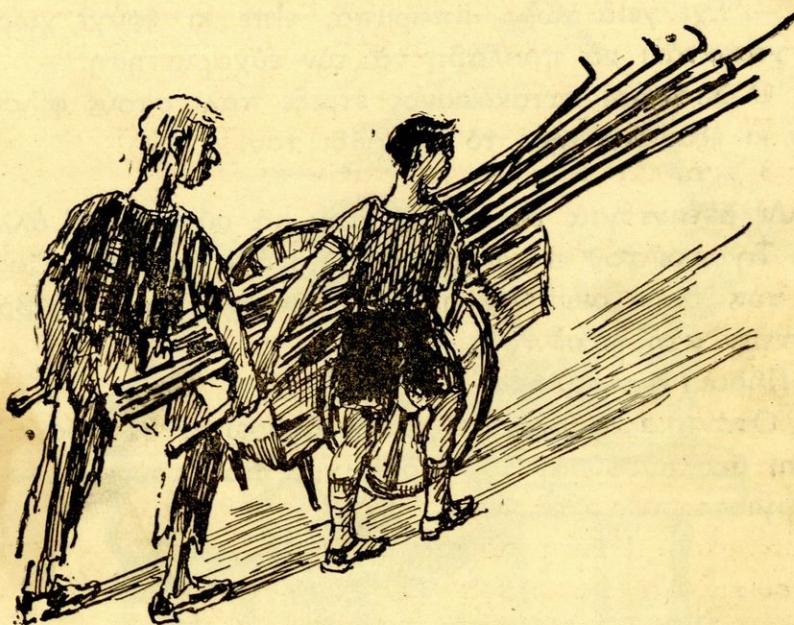
Δὲν ἦταν καθόλου περήφανος· ἦταν σεμνὸς καὶ φιλότιμο παιδί. Ἡταν τὸ πιὸ ἀγαπημένο παιδί τοῦ σχολείου καὶ στὰ διαλείμματα δὲν ἀκουε κανείς, παρὰ Στέργιο ἀπὸ δῶ, Στέργιο ἀπὸ κεῖ. ‘Ολα τὰ παιδιὰ τὸν ἀγαποῦσαν κι ἥθελαν νὰ τὸν ἔχουν φίλο.

2. Στὴν πιὸ καλὴ στιγμὴ τοῦ παιχνιδιοῦ ἀκούεται ἔνας μεγάλος θόρυβος καὶ τρίξιμο τροχῶν. Τὰ παιδιά βούλωσαν τ' αὐτιά τους καὶ γύρισαν νὰ ἴδοῦν.

Εἶδαν ἔνα καροτσάκι γεμάτο παλιοσίδερα, ποὺ τὸ ἔσπρωχνε ἔνα φτωχὸ γεροντάκι. Τὰ σίδερα αὐτά, καθὼς ἀναταράζονταν, ἔκαναν δαιμονισμένο κρότο. Τὸ φόρτωμα ἦταν βαρὺ κι ὁ δρόμος ἀνηφορικός.

‘Ο καημένος ὁ γέρος, μόλις ἔφτασε κοντὰ στὰ παιδιά,

σταμάτησε για μιὰ στιγμὴ ὅλοκόκκινος ἀπὸ τὸ δρόμο καὶ τὴν κούραση. Πῆρε βαθιὰ ἀναπνοή, σφούγγισε τὸν ἴδρωτα, ποὺ κατέβαινε αὐλάκι ἀπὸ τὸ ζαρωμένο του πρόσωπο κι ἤταν ἔτοιμος νὰ τραβήξῃ πάλι τὸ δρόμο του.

3. 'Ο Στέργιος εἶδε τὸ γέρο ἔξαντλημένο καὶ κάτι ξύπνησε μέσα του. "Αφησε τὸ παιχνίδι, τὸν πλησίασε καὶ τοῦ εἶπε εὐγενικά:

— Μπάρμπα, εῖσαι πολὺ κουρασμένος. Θέλεις νὰ σὲ βοηθήσω;

— Ο Θεὸς νὰ σ' ἔχῃ καλά, παιδί μου.

'Ο Στέργιος ἔσπρωχνε τώρα τὸ καροτσάκι μὲ ὅλη του τὴ δύναμη καὶ διαβαίνοντας μπροστὰ στοὺς συντρόφους του, φώναξε:

— Παιδιά, νὰ μὲ περιμένετε. Νίκο, νὰ μὴν πειράξουν τοὺς βόλους μου.

Καὶ προχώρησε σπρώχνοντας τὸ καροτσάκι. Μὰ εἶχε μεγάλο βάρος καὶ μὲ δυσκολία ἔβγαλε τὸν ἀνήφορο.

“Οταν ἔφτασε στὸ ίσιωμα, τὸ ἀφῆκε.

— “Εχε γειὰ τώρα, μπάρμπα, εἴπε κι ἔφυγε χωρὶς τὸ γεροντάκι νὰ προλάβῃ νὰ τὸν εύχαριστήσῃ.

‘Ο Στέργιος κατακόκκινος ἔτρεξε πάλι στοὺς φίλους του κι ἐξακολούθησε τὸ παιχνίδι του.

Δὲ μίλησε γιὰ τὴν πράξη του μὰ οῦτε καὶ τ’ ἄλλα δυὸ ἀγόρια τοῦ εἴπαν τίποτε. Μονάχα τὸν κοιτάζουν καὶ τὸν θαυμάζουν. “Αχ! πῶς θὰ ἤθελαν κι αὐτὰ νὰ βρίσκονταν στὴ θέση του!

Πῆραν ἔνα μάθημα:

“Οταν καμιὰ φορὰ ἔβλεπαν ἄνθρωπο σὲ δύσκολη θέση, ἀκολουθοῦσαν τὸ παράδειγμα, ποὺ τοὺς ἔδωσε ὁ Στέργιος.

16. ΤΟ ΜΕΛΙΣΣΙ ΤΟΥ ΚΥΡ ΚΩΣΤΑ

1. Προχτὲς πήγαμε μὲ τὴν τάξη μας ἐκδρομὴ στὸ περιβόλι τοῦ κὺρ Κώστα. Μᾶς ὑποδέχτηκε μὲ μεγάλη καλοσύνη.

— Καλῶς τὰ παιδιά! Σὲ καλὴ ὥρα ἔρχεστε. Σήμερα ἀπόκτησα καινούριο μελίσσι. ’Ιδέτε το. Είναι πιασμένο ἀπὸ τὸ κλαδὶ τῆς ἀχλαδιᾶς. Σὲ λίγο θὰ μποῦνε σ’ αὐτὸ τὸ κοφινάκι, ποὺ βλέπετε. ’Ελάτε μαζί μου.

Φόρεσε τότε ὁ κὺρ Κώστας μία συρματένια προσω-

πίδα καὶ τὰ χειρόχτιά του, πῆρε τὸ μελισσοκόφινο καὶ τράβηξε ἐμπρός. Τὸν ἀκολουθήσαμε κι ἡμεῖς.

2. "Οταν πλησιάσαμε τὴν ἄχλαδιά, ὁ κύρος Κώστας μᾶς

εἶπε νὰ σταθοῦμε λίγο μακριὰ κι ἐκεῖνος προχώρησε καὶ πῆγε ἵσα ἵσα κάτω ἀπὸ τὸ κλαδί, ποὺ κρέμονταν οἱ μέλισσες.

Οἱ μέλισσες ὥρμησαν ἐπάνω του, ἀλλὰ δὲν μπόρεσαν νὰ τὸν πειράξουν. Ἡ προσωπίδα καὶ τὰ χειρόχτια

τὸν προστάτευαν γιὰ καλά. Σὲ λίγο ζαλίστηκαν κιόλας ἀπὸ τὸν καπνό, γιατὶ ὁ κύρ Κώστας κρατοῦσε στὸ χέρι κι ἔνα κομμάτι σβουνιὰ ἀναμμένη.

‘Ο κύρ Κώστας ἔβαλε τότε τὸ κοφίνι κάτω ἀπὸ τὸ μελίσσι καὶ μὲ τὰ δυό του τὰ χέρια ἔσεισε δυνατὰ τὸ κλαδί. Τὸ μελίσσι ὄλόκληρο κύλισε, θαρρεῖς, μέσα στὸ κοφίνι. Κατόπι σκέπασε τὸ κοφίνι καὶ τὸ πῆγε ἐκεῖ, ποὺ ἦταν καὶ τ' ἄλλα τὰ μελίσσια.

Τότε καθίσαμε κάτω ἀπὸ ἔνα μεγάλο δέντρο καὶ μᾶς πρόσφερε διάφορα ὅπωρικά. ‘Ἐβγαλε κι ἀπὸ ἔνα μεγάλο μελισσοκόφινο δύο πίτες καὶ μᾶς τὶς πρόσφερε. ‘Η μιὰ ἦταν κάτασπρη κι ἡ ἄλλη εἶχε τὸ χρῶμα τοῦ μελιοῦ.

Κι οἱ δυὸ εἶχαν τρυπίτσες, ποὺ ἦταν γεμάτες μέλι. ‘Εμεῖς τὶς μοιραστήκαμε καὶ τρώγοντας τὸ μέλι φτύναμε τὴν κερήθρα, ποὺ δὲν τρώγεται.

3.— Πῶς βρέθηκε τὸ μελίσσι αὐτὸ ἐπάνω στὴν ἀχλαδιά; ρώτησε ὁ Χρίστος.

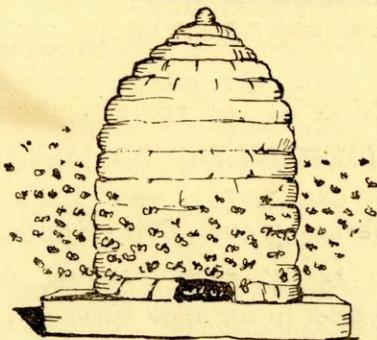
Κι ὁ κύρ Κώστας ἀποκρίθηκε:

— Σὲ κάθε μελισσοκόφινο, παιδί μου, κατοικεῖ ἔνα μελίσσι ἀπὸ πολλὲς χιλιάδες μέλισσες. Τὸ κάθε μελίσσι ἔχει τὴ βασίλισσά του. ‘Η βασίλισσα εἶναι ἡ μόνη μελισσα, ποὺ γεννᾷ αὐγά. Κάθε καλοκαίρι μπορεῖ νὰ γεννήσῃ τριάντα ώς πενήντα χιλιάδες. ‘Αλλὰ γεννᾷ ξέχωρα καὶ λίγα αὐγὰ ἀλλιώτικα. ‘Απ’ αὐτὰ βγαίνουν νέες βασίλισσες. ‘Ετσι πληθαίνει δλοένα ὁ λαὸς μέσα στὸ σκοτεινὸ παλάτι. Καὶ τότε οἱ μέλισσες τὴ νύχτα τὴν περνοῦν στριμωγμένες σὰ σταφύλια. ‘Ο τόπος δὲν τὶς χωρεῖ πιά. Γι αὐτὸ ὅταν μεγαλώσῃ ἡ νέα βασί-

λισσα, ἡ παλιὰ παίρνει μαζί της τὶς πιὸ πιστές, τὶς πιὸ θαρρετές δουλεῦτρες της καὶ φεύγει· πάει ἀλλοῦ νὰ στήσῃ καινούργια πολιτεία.

Αὐτὸ ἔγινε καὶ σήμερα τὸ πρωί. "Εφυγε ἀπὸ ἔνα μελισσοκόφινο ἡ παλιὰ βασίλισσα μὲ τὴ συντροφιά της καὶ πῆγε ἐπάνω στὸ κλαδὶ τῆς ἀχλαδιᾶς.

Αὐτὰ μᾶς εἶπε ἐκείνη τὴν ἡμέρα ὁ κύρ Κώστας κι ἐμεῖς φύγαμε εύχαριστημένοι, ποὺ εἴδαμε καὶ μάθαμε τόσα πράματα.

17. ΤΟ ΚΗΠΑΚΙ ΜΟΥ

Πεντοβόλησαν τ' ἀνθάκια
στὶς γλαστρίτσες τους,
τὰ πουλάκια κελατηδοῦνε
στὶς φωλίτσες τους.

Στὸ κηπάκι μου, ἵδες, ὅλα
εῖναι μιὰ χαρά,
χόρτα, ἄνθια, πουλιά, καθάρια
κρύσταλλα νερά.

Κάθε ἀνθός, κάθε πουλάκι
στὸ κηπάκι μου,
μιὰ ψυχούλα π' ἀγαπάω
σὰν ἀδερφάκι μου.

Κωστής Βελμύρας.

18. ΠΩΣ ΓΙΝΕΤΑΙ ΤΟ ΜΕΤΑΖΙ

1. "Ημουν δώδεκα χρονῶ, ὅταν ἀρρώστησα ἀπὸ μιὰ
βαριὰ ἀρρώστια. "Οταν ἔγινα καλά, ὁ πατέρας μου
μ' ἔστειλε σὲ μιὰ Θεία μου, ποὺ ἔμενε σ' ἕνα χωριὸ τῆς
Χαλκιδικῆς, γιὰ ν' ἀναλάβω.

"Ηταν ἀρχὲς Ἀπριλίου. Ἐντύπωση μοῦ ἔκαμε, πώς
τὸ χωριὸ εἶχε πάρα πολλὲς μουριές, περισσότερες ὅπ'
ὅλα τὰ ἄλλα δέντρα.

2. Τὸ πρωὶ ὅταν ξύπνησα, ἀκουσα τὴ Θεία μου νὰ
λέη: Πάτε τώρα νὰ μαζέψετε μουρόφυλλα.

Οἱ μουριὲς μόλις εῖχαν ἀνοίξει κι εῖχαν κάτι φυλλαράκια σὰν τὴν καρδιὰ τοῦ μαρουσιοῦ. Παραξενεύτηκα· τί νὰ τὰ ἥθελαν;

Ἄφοῦ ἐτοιμάστηκα, βγῆκα καὶ κοίταξα στὸ ἄλλο δωμάτιο.

— Μιὰ στιγμή, νὰ ταΐσω τὰ μικρούλια, μοῦ εἶπε ἡ |θεία μου καὶ θὰ σοῦ φέρω τὸ γάλα.

— Ποιὰ « μικρούλια »; ρώτησα.

Πλησιάζω καὶ βλέπω σὲ μιὰ ἐφημερίδα κάτι μικρούτσικες κάμπιες ἐπάνω σὲ φυλλαράκια μουριᾶς. Κοντά, μέσα σὲ μπαμπάκι, ἥταν κάτι σπόροι, ὅμοιοι μὲ τοὺς σπόρους τοῦ σύκου.

— Εἶναι κουκουλόσπορος, μοῦ ἔξήγησε. Λίγο ἔβαλα, πολὺ λίγο, μιὰ δυὸ καλαμωτές. Θὰ ἴδης πῶς θὰ μεγαλώσουν οἱ κάμπιες καὶ θὰ πλέξουν κουκούλι.

Σὲ μιὰ ἔβδομάδα μεγάλωσαν ἀρκετὰ οἱ κάμπιες. Μεγάλωσαν ὅμως καὶ τὰ φύλλα τῆς μουριᾶς κι ἔγιναν σκληρά. Ἡ θεία μου τὰ ἔκοβε τότε ψιλὰ ψιλὰ κι ἐκεῖνες τὰ ἔτρωγαν ἀχόρταγα. Εἶχαν πιάσει τέσσερεις καλαμωτές, κάτι σὰν κρεβάτια φτιασμένα ἀπὸ καλάμια κι ἐπάνω στρωμένα μ' ἐφημερίδες. Ἡ θεία μου ἔριχνε τὰ φύλλα στὴ μιὰ καλαμωτὴ καὶ ὠσπου νὰ ρίξῃ στὴν τελευταία, στὴν πρώτη ἥταν φαγωμένα τὰ φύλλα. Καὶ ἀκουες ἔνα θόρυβο ἀδιάκοπο, σὰν ἐκεῖνον ποὺ κάνει ἡ βροχὴ ἐπάνω στὰ ξερὰ φύλλα.

Στὸ τέλος τῆς ἔβδομάδας τὰ σκουλήκια ἔμειναν ἀκί-

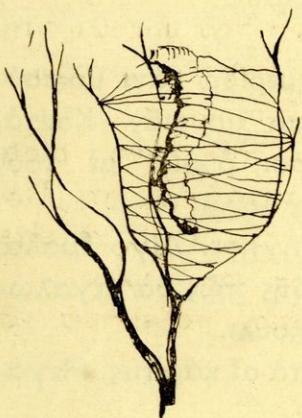
νητα σάν άρρωστημένα. Βγάζουν τὸ πουκάμισό τους, μοῦ ἔξήγησε ἡ θεία μου." Οσο μεγαλώνουν, τόσο αἰσθάνονται τὸν ἔαυτό τους στενοχωρημένο μέσα στὸ παλιὸ πουκάμισο καὶ τ' ἀλλάζουν. Θ' ἀλλάξουν τρεῖς φορὲς ἀκόμη. "Υστερα θ' ἀρχίσουν νὰ πλέκουν τὸ κουκούλι.

3. "Επειτα ἀπὸ τρεῖς ἑβδομάδες δὴ ή οἰκογένεια ἥταν σὲ κίνηση. Κι ἐγὼ βοηθοῦσα ὅσο μποροῦσα. Οἱ καλαμωτὲς εἶχαν γίνει ἔξι. Ο θεῖος ἔκοβε δλόκληρες κλάρες ἀπὸ τὴ μουριά, ἐμεῖς τὰ παιδιὰ τὶς κουβαλούσαμε κι ἡ θεία, ἀφοῦ ἔκοβε τὰ φύλλα, τὰ πετοῦσε ἔτσι δλόκληρα στὶς καλαμωτές. Κάθε σκουλήκι ἥταν μεγάλο ὅσσο τὸ μικρὸ δάχτυλο. "Αρχιζε τὸ φύλλο ἀπὸ τὴ μιὰν ἄκρη, τὸ ψαλίδιζε μὲ τὸ στόμα του γρήγορα κι ἀδιάκοπα καὶ σὲ λίγο ἄφηνε μόνο τὸ κοτσάνι καὶ λίγα νεῦρα. Αὐτὸ γινόταν πέντ' ἔξι φορὲς τὴ μέρα.

Κάθε μέρα ἔβγαζαν τὶς ἐφημερίδες μὲ τὰ κοτσάνια, ποὺ ἔμεναν κι ἔβαζαν καθαρές.

'Αφοῦ ἔφαγαν λίγες μέρες, σταμάτησαν καὶ σήκωναν τὸ μαῦρο κεφάλι τους ψηλά.

— Θέλουν κλαρὶ νὰ πλέξουν τὸ κουκούλι, εἴπε ἡ θεία μου κι ἔστειλε τὸν ὑπηρέτη ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ σ' ἔνα βουναλάκι. Σὲ μιὰ δυὸ ὥρες γύρισε μὲ τὸ γαϊδουράκι φορτωμένο ρείκια καὶ θυμάρια. Κάθε ρίζα τὴν ἔζωσε ἡ θεία μου μ' ἔνα σκοινάκι στὴ μέση καὶ τὴν ἔδεσε

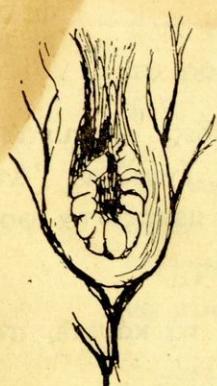
σὲ ξύλα, ποὺ τὰ ἔστησε ἀπὸ τὶς καλαμωτὲς ὡς τὸ ταβάνι.

— Κάθισε τώρα σὲ μιὰ καρέκλα νὰ διασκεδάσης, μοῦ εἶπε.

Κάθισα καὶ νά τί εἶδα. "Οσα σκουλήκια εἶχαν χορτάσει, σκαρφάλωσαν στὰ κλαριά. Πῆρε τὸ καθένα τὴ θέση του ἀνάμεσα στὰ κλωναράκια κι ἄρχισε νὰ κουνῇ τὸ κεφάλι του καὶ νὰ κάνῃ κύκλους στὸν ἀέρα. Κοίταξα πιὸ καλὰ κι εἶδα, πώς ἔβγαζε ἀπὸ τὸ στόμα του μιὰ κλωστὴ καὶ τὴν ἔπλεκε δλόγυρά του. "Επλεκε τὸ μεταξένιο του πέπλο κι δλοένα τυλιγόταν μ' αὐτόν.

Πρὸς τὸ βράδυ ἦταν δλόκληρο τυλιγμένο μέσα σ' αὐτὸν τὸν πέπλο, σὰ σὲ όμιχλη. Μόλις τὸ διέκρινα. Τὴν ἄλλη μέρα δὲ φαινόταν πιὰ καθόλου. Τὸ μετάξι τὸ εἶχε σκεπάσει δλότελα. Μὰ ἐκεῖνο μέσα δλο καὶ ὑφαίνε.

— Στὶς τρεῖς μέρες, μοῦ εἶπε ἡ θεία, παύει πιὰ νὰ κλώθῃ τὸ σκουλήκι, ναρκώνεται.

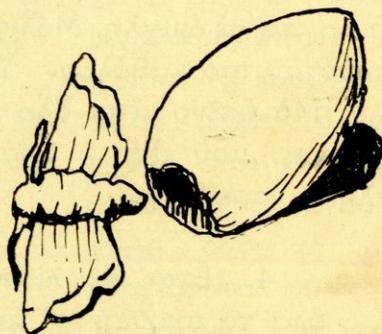
4. "Ετσι σὲ λίγες μέρες ἔπλεξαν δλα τὰ σκουλήκια τὰ κουκούλια τους. Ἡ θεία μου τὰ τρύγησε καὶ τ' ἄπλωσε στὸν ἥλιο.

— "Αν τ' ἀφήσω στὸν ἵσκιο, θὰ βγοῦν πεταλοῦδες, μοῦ εἶπε κι οἱ ἔμποροι δὲν τὸ παίρνουν αὐτὸ τὸ κουκούλι. Θ' ἀφήσω μερικά, γιὰ νὰ ιδῆς.

Ἐκεῖνα ποὺ ἀφησε, τρύπησαν σὲ δέκα μέρες τὴ μιὰν ἄκρη καὶ βγῆκαν πεταλοῦδες. Οἱ πεταλοῦδες γέννησαν τ' αύγα τους κι ἔπειτα μιὰ μὲ τὴν ἄλλη πέθαναν ὅλες.

Μὲ τὸ ψαλίδι ἔκοψα ἐνα ἀπὸ τὰ κουκούλια, ποὺ ἡ θεία μου εἶχε ἀπλωμένα στὸν ἥλιο γιὰ τὸν ἔμπορο κι εῖδα μέσα τὴ χρυσαλλίδα νεκρή. Ἡ ζέστη τοῦ ἥλιου τὴν εἶχε δεράνει.

5. Καθὼς μοῦ εἶπε ἡ θεία, στὰ περισσότερα σπίτια τοῦ χωριοῦ ἔτρεφαν κουκούλι. Κατὰ τὸν Ἰούνιο ἥρθαν οἱ ἔμποροι κι ἀγόρασαν τὸ κουκούλι. Μερικὲς οἰκογένειες πῆραν καὶ δυὸ χιλιάδες δραχμές, οἱ περισσότερες ἀπὸ πεντακόσιες ἕως χίλιες.

"Οσα τύχαινε νὰ βγάλουν πεταλοῦδες, οἱ γυναῖκες τὰ ἔβραζαν, τὰ ἔξαιναν κι ὕστερα τὰ ἔγνεθαν. Ἀπὸ τὰ νήματα αὐτὰ ὑφαιναν σεντόνια καὶ μεταξωτὰ φουστάνια.

6.—Τ' ἀποφάγια τοῦ σκουληκιοῦ τί τὰ κάνετε, ποὺ τὰ μαζεύετε; ρώτησα τὴ θεία μου.

— Τρέφομε τὸ χειμώνα τὰ μοσχάρια. Παχαίνουν μὲ αὐτὴ τὴν τροφὴ πολὺ καὶ τ' ἀκριβοπουλοῦμε. Ἡ μουριά, βλέπεις, μᾶς δίνει πολλά. Τώρα τὰ φύλλα τὰ ἔφαγαν τὰ σκουλήκια. Σ' ἐνα μήνα θὰ φουντώσουν

πάλι καὶ θὰ θρέψωμε ἔνα δυὸς ἀρνιὰ ἡ κάθε οἰκογένεια.
Τὸ φθινόπωρο οἱ μουριὲς θὰ εἶναι πάλι γεμάτες, τὰ φύλλα
τους θὰ τὰ μαζέψωμε καὶ θὰ τὰ ξεράνωμε γιὰ τὸ χειμώνα.
Νά πόσο χρήσιμη εἶναι ἡ μουριά.

7. "Εμεινα στῆς θείας μου ὡς τὰ τέλη τοῦ Αύγούστου.
Μὲ τὸν καθαρὸν ἀέρα τοῦ βουνοῦ εἶχα δυναμώσει κιό-
λας. Ἀποχαιρέτησα τὴν καλή μου θεία καὶ τὶς ξαδερ-
φοῦλες μου κι ἐγύρισα πίσω στοὺς γονεῖς μου.

19. ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

"Ηλιε μου,
ἔβγα, ἥλιε μου,
ποὺ κάνεις τὸ χωράφι
καὶ γεμίζει ἀπὸ χρυσάφι.

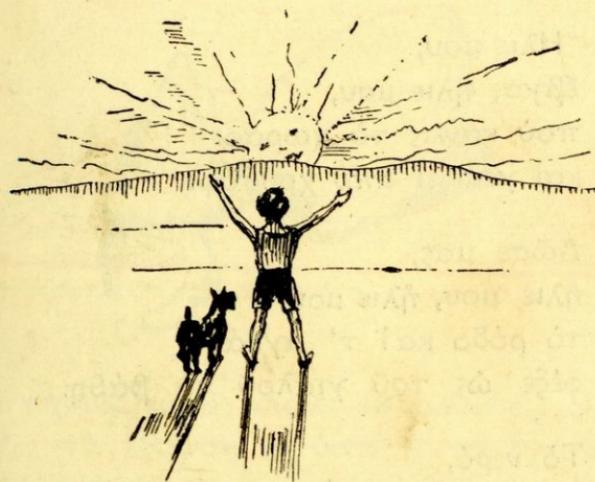
Δῶσε μας,
ἥλιε μου, ἥλιε μου,
τὸ ρόδο καὶ τ' ἄγκαρι,
φέξε ὡς τοῦ γιαλοῦ τὰ βάθη.

Τὸ νερό,
φέξε, ἥλιε μου,
νὰ τρέχῃ καὶ νὰ λάμπῃ,
νὰ μοσκοβιοῦν οἱ κάμποι.

Στρῶσε μας,
χρυσοήλιε μου,
τὴ γῆ μὲ χαμομήλι,
δῶσ' μου τὸ γλυκὸ σταφύλι.

Τὸν κάμπο,
ἥλιε, ἥλιε μου,
τὸ θέρο χάρισέ μας,
σὸν τὸ δέντρο ἀνάστησέ μας.

Z. Παπαντωνίου.

Τέταρτος κύκλος
Καλοκαίρι

Επόπειρα κανάς

Καγκούρια

1. ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

‘Ο κόσμος λάμπει
σὰν ἔνα ἀστέρι,
βουνὰ καὶ κάμποι,
δέντρα, νερὰ
γιορτάζουν πάλι,
καθώς προβάλλει
τὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά !

Φωνοῦλες, γέλια
φέρνει τ’ ἀγέρι
μὲς ἀπ’ τ’ ἀμπέλια
τὰ καρπερά.
Παιδιὰ ἀγγελούδια
ψέλνουν τραγούδια
στὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά !

Τὴν ὥρα τούτη
σκορπᾶς ἔνα χέρι
χάδια καὶ πλούτη
κι ἡ γῆ φορᾶ
σὰ μιὰ πορφύρα.
Ζωῆς πλημμύρα
τὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά !

‘Η φύση πέρα,
ω νέοι καὶ γέροι,
σὰ μιὰ μητέρα
μᾶς καρτερᾶ.
‘Η φύση ὅλη
σὰν περιβόλι
τὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά !

Κ. Παλαμάς.

2. ΠΩΣ ΣΩΘΗΚΕ ΤΟ ΧΩΡΙΟ

1. Σ' ἔνα χωριὸ τῆς Στερεᾶς Ἐλλάδας τὸν καιρὸ τῆς μεγάλης ἐπιδημίας τοῦ δαγκείου τρία παιδιά, ὁ Μάρκος, ὁ Ἀντρέας κι ὁ Σπύρος, ἀπὸ τὴν ἴδια γειτονιὰ καὶ τὰ τρία, πήγαιναν ἔνα πρωὶ στὸ σχολεῖο.

Καθώς πήγαιναν, εἶδαν ἀπὸ μακριά, ἐκεῖ ποὺ ἐπεφταν τὰ τελευταῖα σπίτια τοῦ χωριοῦ, ἄντρες καὶ γυναῖκες μαζωμένες.

Ζύγωσαν νὰ ἰδοῦν τί τρέχει κι εἶδαν τότε ὅλον αὐτὸ τὸν κόσμο νὰ σκύβῃ, νὰ μαζεύῃ πέτρες καὶ νὰ τὶς βάζῃ ἀράδα σὲ μιὰ γραμμή, ποὺ προχωροῦσε ὀλοένα καὶ τριγύριζε τὰ σπίτια. Τὰ παιδιὰ εἶχαν ἰδεῖ ὡς τώρα τοὺς συχωριανούς τους νὰ κάνουν πολλὲς δουλειὲς στὸ χωριό. Νὰ σκάβουν, νὰ χτίζουν, νὰ κάνουν φράχτες γύρω ἀπὸ τὰ κτήματα, ἀλλὰ τέτοια δουλειὰ δὲν εἶχαν ἰδεῖ ποτέ τους. Τοὺς φάνηκε περισσότερο σὰν τὰ παιγνίδια, ποὺ κάνουν στὰ χώματα τὰ πολὺ μικρὰ παιδάκια, παρὰ σὰ δουλειὰ γιὰ μεγάλους. Καὶ τοὺς ἥρθαν γέλια, νὰ βλέ-

πουν μεγάλους ἀνθρώπους, καὶ γέρους ἀκόμα, νὰ παί-
ζουν σὰν παιδάκια.^۳

2. ‘Ο Μάρκος, ὁ μεγαλύτερος ἀπὸ τὰ τρία παιδιά,
καθὼς ζύγωσαν, γνώρισε μέσα στοὺς ἀνθρώπους, ποὺ ̄-
καναν τὴν παράξενη αὐτὴ δουλειά, ἐναν κουμπάρο τους,
τὸν μπαρμπα-Γεώργη. Τὸν καλημέρισε καὶ τὸν ρώτησε :

— Τί κάνετε αὐτοῦ, μπάρμπα;

— Τί νὰ κάνωμε, παιδί μου! Τοῦ εἶπε ὁ μπαρμπα-
Γεώργης. Ζώνομε τὸ χωριό, γιὰ νὰ μὴν περάσῃ καὶ μᾶς
ἐρθῃ κι ἐδῶ τὸ θανατικό, ποὺ ̄πεσε στ’ ἄλλα τὰ χωριά.
‘Ο Θεὸς νὰ φυλάῃ, ὅλο καὶ μᾶς ζυγώνει, παιδί μου.
Στὸ Καστρί, ποὺ εἶναι μιὰ ὥρα ἀπ’ ἐδῶ, δὲν ἔμεινε ἀν-
θρωπος στὸ πόδι. Καὶ πόσοι πεθαίνουν, ἐνας Θεὸς τὸ
ξέρει! Τί νὰ κάμωμε, λοιπόν, παιδί μου; Σηκωθήκαμε
πρωὶ πρωὶ καὶ ζώνομε τὸ χωριό.

Κι ̄σκυψε πάλι βιαστικὰ ὁ μπαρμπα-Γεώργης στὴ
δουλειά του μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους.

— Κι ἄμα τὸ ζώσετε, μπάρμπα, τὸ χωριό, ρώτησε
δειλὰ ὁ Μάρκος, δὲ θάρθη τὸ θανατικό;

— “Ετσι ̄χουν νὰ ποῦν, παιδί μου..... τοῦ εἶπε, χωρὶς
νὰ σηκώσῃ τὸ κεφάλι του ἀπὸ τὴ βιαστικὴ δουλειά,
ὁ μπαρμπα-Γεώργης.” Ετσι τὸ βρήκαμε, ̄τσι τὸ κάνομε.

3. Τὰ παιδιά, ̄πειδὴ ἦταν κι ἡ ὥρα περασμένη, ἀφη-
σαν τοὺς συχωριανούς τους καὶ τράβηξαν νὰ πᾶνε στὸ
σχολεῖο τους. “Οσο λίγα γράμματα κι ἀν ἥξεραν, κατά-
λαβαν, πὼς ἐνα τέτοιο ἀστεῖο τεῖχος, ποὺ ̄φτιαναν
οἱ χωριάτες, δὲν μποροῦσε νὰ σταματήσῃ τὸ δρόμο τῆς
ἀρρώστιας.

—'Εγώ δὲν τὰ πιστεύω αὐτά, εἶπε ὁ Μάρκος στ' ἄλλα παιδιά. "Ομως θὰ τὸ πῶ τοῦ δασκάλου, νὰ ιδοῦμε τί λέει κι αὐτός.

Τ' ἄλλα δυὸ παιδιὰ πίστευαν καὶ δὲν πίστευαν.

4. "Οταν πῆγαν στὸ σχολεῖο, ὁ Μάρκος, ποὺ εἶχε πάντα περισσότερο θάρρος ἀπὸ τοὺς ἄλλους, παρουσιάστηκε στὸ δάσκαλο καὶ τοῦ εἶπε αὐτὰ ποὺ εἶδαν τὸ πρωί.

— Τὸ ξέρω, παιδιά μου, τὸ ξέρω, τοὺς εἶπε ὁ δάσκαλος, κουνώντας τὸ κεφάλι του. Μὰ τί νὰ τοὺς κάμης τοὺς χωρικούς; μήπως ἄκοῦν; 'Εδῶ καὶ τρεῖς μέρες τοὺς μάζεψα στὴν πλατεῖα μαζὶ μὲ τὸν πρόεδρο τῆς Κοινότητας καὶ τὸν παπὰ τοῦ χωριοῦ καὶ τοὺς ἐξήγησα τὶς ὁδηγίες, ποὺ μᾶς ἔστειλαν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, γιὰ νὰ φυλαχτοῦμε ἀπὸ τὴν ἐπιδημία τοὺς εἶπα τί πρέπει νὰ κάμουν. Μήπως ἔκαμαν τίποτε; Τὴν ἄλλη μέρα, τὴν περασμένη Κυριακή, τοὺς εἶδα δλους στὰ καφενεῖα καὶ στὰ οἰνοπωλεῖα, σὰν καὶ πάντα. 'Αντὶ νὰ κάμουν αὐτὰ ποὺ ἔπρεπε, ἀραδιάζουν τώρα πετραδάκια, γιὰ νὰ κλείσουν τὸ δρόμο τῆς ἀρρώστιας!

Καὶ ξανακούνησε πάλι λυπητερὰ τὸ κεφάλι του ὁ δάσκαλος. "Ολα τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου, ποὺ ἦταν μαζεμένα δλόγυρα, ἄκουαν τὰ λόγια του μὲ προσοχή. Τότε ὁ Μάρκος προχώρησε δυὸ βήματα, σὰ νὰ εἶχε πάρει μέσα του κάποια ἀπόδφαση καὶ ρώτησε τὸ δάσκαλο.

— Καὶ τί ἔπρεπε νὰ κάμουν οἱ χωριάτες, κύριε;

5. Πρῶτα πρῶτα νὰ καθαρίσουν τὸ χωριό, εἶπε ὁ δάσκαλος. Τὸ χωριό μας βρωμᾶ δλόκληρο. Μᾶς ἔφαγε ἥ μύγα καὶ τὸ κουνούπι. Αὔτὰ φέρνουν ὅλες τὶς ἀρρώ-

στιες. Γιὰ ἔξολοθρεύσωμε λοιπὸν τὴ μύγα καὶ τὸ κουνούπι, πρέπει νὰ καθαρίσωμε τὸ χωριὸ ἀπὸ τὶς ἀκαθαρσίες τῶν ζώων καὶ τὶς ἄλλες ἀκαθαρσίες, ὅπου ἀφήνουν τ' αὐγά τους οἱ μύγες καὶ νὰ σκεπάσωμε, ὅπου μποροῦμε, τὰ στάσιμα νερά, ὅπου ἀφήνουν τ' αὐγά τους τὰ κουνούπια. "Οπου δὲν μποροῦμε νὰ τὰ σκεπάσωμε ἢ ν' ἀνοίξωμε δρόμο νὰ φύγουν, πρέπει νὰ ρίξωμε ἐπάνω τους λίγο πετρέλαιο, γιὰ νὰ μὴν μποροῦν νὰ γεννηθοῦν ἄλλα κουνούπια. Αὕτὰ μᾶς γράφουν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα νὰ κάμωμε.

— Καὶ δὲν μποροῦν νὰ γίνουν αὐτά, κύριε; ρώτησε ὁ Μάρκος.

— Γίνονται καὶ παραγίνονται, παιδί μου, εἶπε ὁ δάσκαλος· λίγα χέρια χρειάζονται, λίγος κόπος καὶ λίγα φτυάρια. Καί, δόξα σοι ὁ Θεός, ἀπ' ὅλα αὐτὰ βρίσκονται στὸ χωριό. "Οσο γιὰ τὸ λίγο πετρέλαιο, ποὺ θὰ χρειαστῇ, ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητας φάνηκε πρόθυμος νὰ τὸ ἀγοράσῃ. Ἄλλὰ λείπει ἡ καλὴ θέληση, παιδιά μου. Καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα λείπει κάτι ἄλλο. Οἱ ἀγράμματοι χωριανοὶ δὲν τὰ πιστεύουν αὐτά, ποὺ τοὺς λέμε, γιατὶ δὲν τὰ καταλαβαίνουν. Γι' αὐτὸ δὲ θέλουν νὰ τὰ κάμουν.

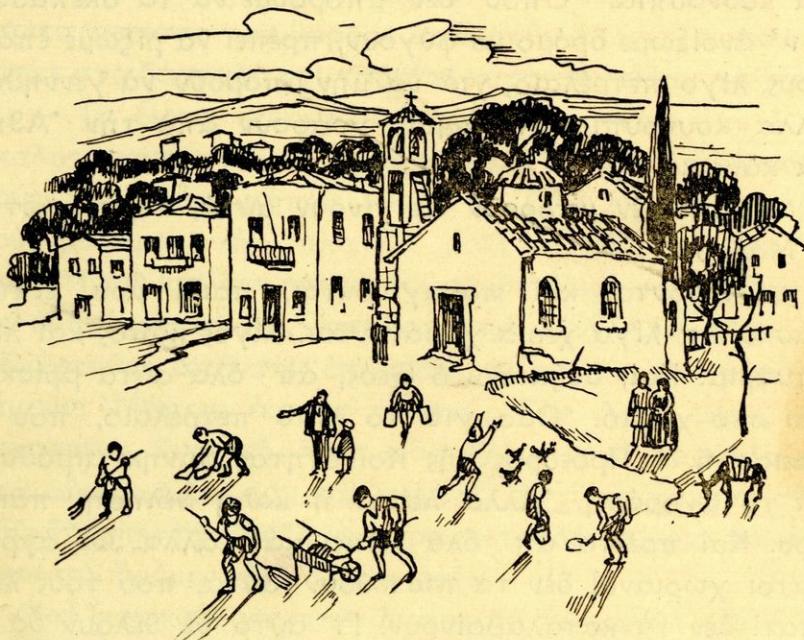
6. "Οσο μιλοῦσε ὁ δάσκαλος, τὰ μάτια τοῦ Μάρκου ἔλαμπαν ἀπὸ μιὰ παράξενη εὐχαρίστηση. Γύρισε κι ἔριξε μιὰ ματιὰ στ' ἄλλα παιδιά, ἔπειτα γύρισε πρὸς τὸ μέρος τοῦ δασκάλου καὶ τοῦ εἶπε μὲ ζωηρὴ καὶ χαρούμενη φωνή :

— Αὕτὰ ποὺ δὲν θέλουν νὰ κάμουν οἱ χωριανοί μας, κύριε, θὰ τὰ κάμωμε ἐμεῖς.

‘Ο δάσκαλος δὲν καλοκατάλαβε.

— Ποιοί ἐσεῖς; εἶπε.

— Εμεῖς, ὅλα τὰ παιδιά τοῦ σχολείου, ἀποκρίθηκε ό Μάρκος. Εἴμαστε πενήντα παιδιά. Σὲ μιὰ μέρα τὸ χωριό θὰ λάμπῃ.

— Μάλιστα, μάλιστα, κύριε, φώναξαν μὲ μιὰ φωνὴ ὅλα τὰ παιδιά. Θὰ τὰ κάμωμε ἐμεῖς.

‘Ο δάσκαλος μόνο ποὺ δὲν ἔκλαιγε ἀπὸ τὴ συγκίνησή του.

— Εῦγε, παιδιά μου! Εἶπε. “Ετσι δείχνετε, πώς ὅσα μαθαίνετε κάθε μέρα σ’ αὐτὰ τὰ Θρανία, δὲν πηγαίνουν χαμένα.

Καὶ σὲ λιγάκι ξαναεῖπε ἀποφασιστικά:

— Λοιπὸν αὔριο, παιδιά, δὲν ἔχει μάθημα. Ὁπό τὸ πρωὶ θὰ ξεκινήσωμε ὅλοι κι ἐγὼ μαζί σας, γιὰ νὰ σᾶς δείχνω τί πρέπει νὰ γίνη. Καὶ θὰ καθαρίσωμε τὸ χωριὸ καὶ θὰ σκεπάσωμε ὅλα τὰ στάσιμα νερά. Ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητας θὰ φροντίση νὰ μᾶς βρῇ ὅ, τι μᾶς χρειάζεται. Θὰ πάρωμε καὶ τὸ χωροφύλακα μαζί, γιὰ νὰ μὴ βροῦμε ἐμπόδια ἀπὸ κανένα. Καὶ τὸ βράδυ, ὅταν γυρίσουν οἱ χωριανοὶ ἀπὸ τὰ χωράφια, θὰ βροῦν τὸ χωριὸ ἀγνώριστο. Κι αὐτὴ ἡ δουλειὰ θὰ γίνεται μιὰ φορὰ τὴν ἑβδομάδα ἀπὸ ὅλους μας. Σύμφωνοι, παιδιά;

— Σύμφωνοι, φώναξαν ὅλα τὰ παιδιὰ μ' ἐνα στόμα.

7. Κι ἔτσι ἔγινε. Τὸ χωριὸ ἔλαμψε ἀπὸ τὴν καθαριότητα. Τ' ἀκίνητα νερά, ποὺ πρασίνιζαν σ' αὐλὲς καὶ δρόμους καὶ χαντάκια, ἔλειψαν ἀπὸ παντοῦ ἥ σκεπάστηκαν μὲ πετρέλαιο. Ἡ μύγα καὶ τὸ κουνούπι χάθηκαν. Καὶ τὸ μόνο χωριὸ ἀπ' ὅλα τὰ γύρω χωριά, ποὺ δὲν τὸ χτύπησε ἡ κακὴ ἀρρώστια, ἥταν τὸ χωριὸ τῶν καλῶν παιδιῶν.

Οἱ χωρικοὶ τώρα ἔλεγαν, πώς τὸ χωριὸ σώθηκε ἀπὸ τὸ ζώσιμο, ποὺ τοῦ ἔκαμαν μὲ τὰ πετραδάκια.

Τὸ ἔλεγαν, μὰ δὲν τὸ πίστευαν κι οἱ ἴδιοι. "Ηξεραν, πώς καὶ ἄλλα χωριὰ κοντά τους ζώστηκαν μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, ἀλλὰ ἡ ἀρρώστια τὰ ρήμαξε.

— "Ἄσ λένε ὅ, τι θέλουν οἱ χωριανοί, εἴπε ὁ δάσκαλος στὰ παιδιά, ποὺ τὸ εἶχαν παράπονο. Ἐσεῖς κάματε αὐτό, ποὺ ἔπρεπε. Κι ἂς μὴ σᾶς τὸ γνωρίζουν ἔκεινοι. Σώσατε τὸ χωριὸ ἀπὸ τὴν ἀρρώστια. Αὔτὸ σᾶς είναι ἀρκετό, γιὰ νὰ είστε ὑπερήφανοι σ' ὅλη σας τὴ ζωή.

3. ΤΟ ΧΩΡΙΟ

Ἐκεῖ στὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ, στὰ δρόσερὰ χορτάρια,
ποὺ μουρμουρίζουν τὰ νερὰ καὶ χύνονται καθάρια,
ἐκεῖ στὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ, ὅπου φυσᾶ τ' ἀγέρι
καὶ χαιρετᾶ τὰ λούλουδα καὶ παίζει μὲ τὴ φτέρη
καὶ τὰ πουλάκια κελαηδοῦν στὰ δέντρα ταίρι ταίρι,
ἀπλώνεται μικρὸ χωριὸ μὲ πεῦκα στολισμένο
καὶ μὲς στὸν ἥλιο λούζεται λευκὸ κι εύτυχισμένο.

Τὰ κάτασπρα σπιτάκια του, μικρὰ καὶ μετρημένα,
καθὼς φωλιές μικρῶν πουλιῶν στὰ δέντρα εἶναι κρυμμένα.

Ἐχει κι ἀμπέλια νὰ χαρῇ καὶ στάχυα νὰ θερίσῃ,
ἔχει καὶ πρόσχαρη ἐκκλησιὰ κοντὰ στὴν κρύα βρύση
κι ἔρχεται κάθε χωρικὸς ἐκεῖ νὰ προσκυνήσῃ.

Φιλοῦν τὸ χέρι τοῦ παπᾶ καὶ τὸν καλημερίζουν
καὶ στὴ δουλειά τους ὕστερα μὲ προκοπὴ γυρίζουν.

‘Ι. Πολέμης.

4. ΕΛΑΤ' ΕΔΩ ΜΑΖΙ ΜΟΥ...

’Ελατ’ ἔδω μαζί μου μὲς στὰ δάση!
 ’Ελατ’ ἔδω στὴν πράσινη τὴν πλάση
 μακριὰ ἀπὸ τοῦ κόσμου τὴ βοή.
 ’Ελατ’ ἔδω νὰ νιώσετε μιὰ μέρα
 πιὸ καθαρὸ στὰ στήθη τὸν ἀέρα,
 πιὸ ζηλευτὴ νὰ βρῆτε τὴ ζωή.

’Ελατ’ ἔδω στὴν πράσινη τὴν πλάση
 κι ἐλᾶτε ν’ ἀναστήσωμε τὰ δάση
 ἐκεῖ, ποὺ ν’ ράχη τοῦ γυμνοῦ βουνοῦ
 γυμνή, θλιψμένη δείχνει τὴν ‘Ελλάδα·
 ν’ ἀπλώσωμε καινούρια πρασινάδα
 κάτω ἀπ’ τὸ γαλάζιο τ’ οὐρανοῦ.

N. Γεννηματάς.

5. ΟΙ ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΙ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΣΠΑΡΤΟ

1. Μέσα στὸ χωράφι, ποὺ ἦταν σπαρμένο μὲ σιτάρι, ἔφτιασε ἡ κορυδαλλίνα τὴ φωλιά της. Σὲ λίγες μέρες ἐσκασαν τ' αὐγὰ καὶ βγῆκαν τὰ μικρὰ κορυδαλλάκια, χαριτωμένα καὶ ζωηρά, μὲ τὴ σκουφίτσα στὸ κεφάλι.

Ἡταν πολὺ εύτυχισμένα τὰ κορυδαλλάκια μέσα στὴ δροσιὰ τοῦ ψηλοῦ σιταριοῦ, ποὺ τὰ προφύλαγε ἀπὸ τὴ ζέστη καὶ τὰ γλίτωνε ἀπὸ τὰ κακὰ παιδιά, ποὺ γύριζαν στὰ χωράφια γιὰ φωλιές.

“Οταν ὅμως πῆρε νὰ μεστώνη τὸ σιτάρι, ἡ μάνα τους ἄρχισε ν’ ἀνησυχῇ. Φοβόταν τοὺς θεριστές, ποὺ θάρχονταν μὲ τὰ δρεπάνια τους νὰ χαλάσουν τὴν ἥσυχη φωλιὰ καὶ νὰ τῆς σκοτώσουν ἵσως τὰ μικρά της.

Κάθε μέρα λοιπόν, ὅταν ἔβγαινε γιὰ φαῖ, ἄφηνε στὰ κορυδαλλάκια της τὴν παραγγελία, νάχουν τὸ νοῦ τους καὶ νὰ τῆς λένε ὅ, τι ἀκούσουν κι ὅ, τι ἰδοῦν.

2. Μιὰ μέρα ποὺ γύρισε στὴ φωλιά της ἡ κορυδαλλίνα, βρῆκε τὰ παιδιά της τρομαγμένα.

— Μάνα, ἀκουσε, μάνα, τῆς εἶπαν. Πρέπει νὰ μᾶς πάρης ἀπ’ ἐδῶ, ἀπόψε κιόλας! Σήμερα ἀκούσαμε τὸν μπαρμπα-Θόδωρο, ποὺ ἔχει τὸ χωράφι, νὰ λέη: «Τὸ σιτάρι μέστωσε. Αὔριο πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ θερίσωμε» κι ἔστειλε τὸ γιό του νὰ καλέσῃ τοὺς γειτόνους, νὰ βοηθήσουν κι αὐτοὶ στὸ θέρισμα.

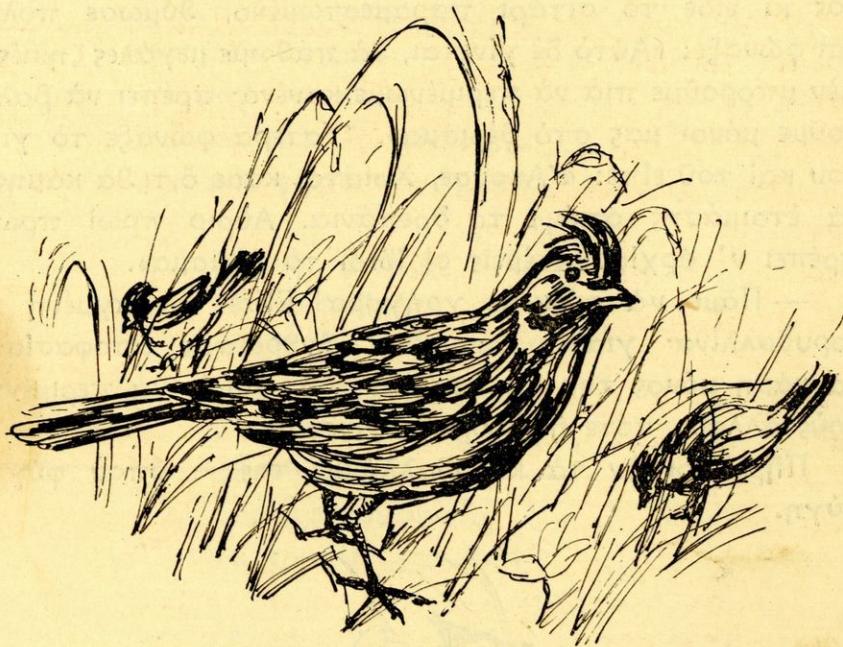
“Η κορυδαλλίνα γέλασε κι εἶπε:

— Μὴ φοβᾶστε, παιδιά μου.” Αν περιμένη ὁ μπαρμπα-Θόδωρος νὰ τοῦ κάμουν τὴ δουλειά του οἱ γειτόνοι,

έμεις θάχωμε ὅλο τὸν καιρὸν νὰ φύγωμε μὲ τὴν ἡσυχία μας.

3. Τὴν ἄλλη βραδιὰ τὰ κορυδαλλάκια ἔτρεμαν πάλι ἀπὸ τὸ φόβο τους κι ὅταν φάνηκε ἡ μάνα τους, τῆς φώναξαν ἀπὸ μακριά:

— Μάνα, ἀπόψε πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ μᾶς πάρῃς

ἀπ' ἐδῶ. 'Ο μπαρμπα-Θόδωρος ἥρθε πάλι σήμερα κι εἶπε: «Παράγινε τὸ σιτάρι! Δὲν μποροῦμε πιὰ νὰ περιμένωμε τοὺς γειτόνους. Πρέπει νὰ μηνύσωμε τοὺς συγγενεῖς μας νάρθουν». Καὶ φώναξε τὸ γιό του καὶ τοῦ παράγγειλε νὰ πάη εὐθὺς στοὺς θείους του καὶ στὰ ξαδέρφια του, νὰ τοὺς καλέσῃ γιὰ τὸ θέρισμα. Νὰ μᾶς πάρης μάνα, νὰ μᾶς πάρης!

— "Εννοια σας καὶ μὴν ἀνησυχῆτε, ξαναεῖπε ἡ κορυδαλλίνα. Οἱ θεῖοι καὶ τὰ ξαδέρφια ἔχουν κι αὐτοὶ νὰ θερίσουν τὰ δικά τους τὰ χωράφια, ἔχομε καιρὸν ἀκόμα.

4. Τὴν τρίτη μέρα, δταν γύρισε πάλι ἡ μάνα τους, τῆς εἶπαν τὰ κορυδαλλάκια:

— Ζέρεις, μάνα, σὰν ἥρθε σήμερα ὁ μπαρμπα-Θόδωρος κι εἶδε τὸ σιτάρι παραμεστωμένο, θύμωσε πολὺ καὶ φώναξε: «Αὔτὸ δὲ γίνεται, θὰ πάθωμε μεγάλες ζημιές! Δὲν μποροῦμε πιὰ νὰ περιμένωμε κανένα· πρέπει νὰ βαλθοῦμε μόνοι μας στὸ θέρισμα». "Υστερα φώναξε τὸ γιό του καὶ τοῦ εἶπε: «Ἀκουσε, Χρίστο, κάμε ὅ, τι θὰ κάμησνὰ ἐτοιμάστης ἀπόψε τὰ δρεπάνια. Αὔριο πρωὶ πρωὶ πρέπει ν' ἀρχίσωμε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι τὸ θέρισμα».

— Πᾶμε νὰ φύγωμε γρήγορα! Εἶπε τρομαγμένη ἡ κορυδαλλίνα· γιατί, ἀμα ἔνας ἄνθρωπος ἀποφασίση νὰ κάμη μόνος του τὴ δουλειά του, χωρὶς νὰ περιμένη τοὺς ἄλλους, τότε ἡ δουλειὰ γίνεται».

Πῆρε λοιπὸν τὰ κορυδαλλάκια της κι ὅπου φύγη φύγη.

6. Ο ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΣ

Μὲ τὰ φτερὰ
τὰ σταχτερά,
μὲ τὸ μικρὸ διάδημα
πετάει στὸν αἰθέρα.

Μὲ λιγερὸ
καὶ δροσερὸ
καὶ ζωηρὸ κελάδημα
μᾶς φέρνει τὴν ἡμέρα.

Βαθμό, βαθμὸ
μ' ἔνα ρυθμὸ
ἀνέβῃ καὶ δὲ φαίνεται
μὲ φῶς περιχυμένο.
Στὸν οὐρανὸ
τὸ γαλανὸ
ἀόρατα κυμαίνεται
τὸ τρισευτυχισμένο!

Ἄλλὰ γιατί
τὰ παραιτεῖ
τὰ φωτερὰ οὐράνια
καὶ κάτω πάλι βλέπει;
— "Εχει φωλιά
κι ἔχει πουλιά
δῶ κάτω στὰ πλατάνια
καὶ ταίρι ποὺ τὰ σκέπει.

"Οσο καλά
πούναι ψηλά,
χάμω ἔχει τὰ παιδάκια του,
πῶς νὰ τὰ λησμονήσῃ!
Μὲ συλλογὴ
καὶ μὲ στοργὴ
μαζεύει τὰ φτεράκια του
νὰ πᾶ νὰ τὰ φιλήσῃ.

Πῶς ἀγαπῶ
κάθε σκοπό,
ποὺ ψάλλεις μὲ κατάνυξη,
ξανθὸ κορυδαλλάκι!
Εὔλογητὸς
ἄς εἰν' Αὔτός,
ποὺ στόλισε τὴν ἄνοιξη
μὲ σὰν ἐσὲ ψαλτάκι!

Γ. Βιζυηνός.

7. Η ΩΡΑΙΟΤΕΡΗ ΦΟΡΕΣΙΑ

1. Ο Κώστας ἥταν δώδεκα χρονῶ παιδὶ κι ἀγαποῦσε πολὺ τοὺς γονεῖς του, τὰ γράμματα καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμα: τὸ κολύμπι.

"Ω! πῶς τ' ἀγαποῦσε τὸ κολύμπι!

Ἡ μεγαλύτερη εύτυχία του ἥταν νὰ σκίζῃ τὴν θάλασσα, σὰ βαρκούλα, ἀφήνοντας πίσω του ἕνα ύγρὸ αὐλάκι ἢ νὰ ταλαντεύεται γλυκὰ γλυκὰ στὸ γαλαζοπράσινο νερό.

Τοῦ ἄρεσε νὰ παίζῃ σὰν ψάρι μέσα στὸ ἥσυχο κύμα, νὰ γλιστρᾶ σὰ δελφίνι, νὰ κάνῃ μακροβούτια, νὰ βλέπῃ θαμπὰ τὰ φύκια στὸ βυθὸ τῆς θάλασσας.

Δὲ φοβόταν τὰ κύματα· ἡ θάλασσα τὸν εἶχε κάμει γενναῖο. Προχωροῦσε χωρὶς φόβο ἐπάνω τους καὶ μαζεύοντας δύναμη τὰ πηδοῦσε, χωρὶς νὰ σπάσουν στὸ πρόσωπό του καὶ νὰ σκεπάσῃ ὁ ἀφρὸς τὸ κεφάλι του. Καὶ πότε τὸν ἀνέβαζαν ψηλὰ ψηλά, πότε τὸν κατέβαζαν χαμηλά.

Τὴν ἀγαποῦσε πολὺ τὴ θάλασσα ὁ Κώστας. Τὸν νανούριζε μὲ τὸν ἥσυχο φλοιόσβο τῆς, τοῦ ἔδινε θάρρος μὲ τὸ θυμό τῆς καὶ τὸν ἔκανε ν' ἀγαπᾶ τὸν κίνδυνο. Καὶ τί δροσερὸ ποὺ ἦταν τ' ἀεράκι τῆς καὶ τί ὠραῖα μοσκοβιόλοῦσαν τὰ φύκια τῆς, ποὺ ἔμοιαζαν σὰν πράσινα κεντήματα!

2. Μιὰ Κυριακὴ ὁ Κώστας εἶχε κατεβῆ πάλι στὴν ἀκρογιαλιά. Φυσοῦσε ἔνας πενταδρόσερος μπάτης. Τί ὠραία μέρα γιὰ κολύμπι!

Μὰ δὲν μποροῦσε νὰ κολυμπήσῃ σήμερα. Τὸν ἐμπόδιζε ἡ κάτασπρη, κομψή, λινὴ φορεσιά του. Τὴν εἶχε ράψει ἡ μητέρα του μὲ τὰ χέρια τῆς. Κι ὁ Κώστας τὴ φοροῦσε μὲ μεγάλο καμάρι. Πῶς μποροῦσε λοιπὸν τὴν δλοκάθαρη φορεσιά του νὰ τὴν ἀφήσῃ στὴν ἀκρογιαλιά, ἐπάνω στὰ χαλίκια κι αὐτὸς νὰ γυρίζῃ στὴ θάλασσα;

—“Οχι! σκέφτηκε. Δὲ θὰ κολυμπήσω σήμερα.

Διάλεξε τὰ πιὸ καθαρὰ πετραδάκια τῆς ἀκρογιαλιᾶς καὶ κάθισε ἔκει μὲ προσοχή. Καὶ παρατηροῦσε ἔνα παιδί, ποὺ κολυμποῦσε πιὸ πέρα καὶ τὰ ἀραγμένα καΐκια στ' ὅμορφο λιμανάκι τῆς πατρίδας του.

Σαφνικὰ ἀκούει πολλὲς φωνὲς ἔκεī κοντά :

— 'Ο 'Αντώνης τῆς Μήτραινας πνίγεται!

'Εκεī μπροστά του, ἀρκετὰ βαθιά, ὁ Κώστας βλέπει δυὸ χέρια νὰ χτυποῦν δυνατὰ τὴ θάλασσα κι ἐνα κεφάλι νὰ βουλιάζῃ, νὰ χάνεται κάτω ἀπὸ τὸ νερό. 'Ηταν τὸ παιδί, ποὺ κολυμποῦσε. Τὸ δυστυχισμένο εἶχε προχωρήσει πολὺ βαθιά, δὲν ἥξερε καλὸ κολύμπι, ἀπόκαμε στὸ δρόμο καὶ πάλευε μὲ τὰ κύματα. Μερικὰ παιδιὰ τὸ εἶχαν ἰδεῖ κι ἔβαλαν τὶς φωνές.

'Ο Κώστας τινάζεται ἀπάνω· κοιτάζει τριγύρω· κανένα ἄλλο παιδὶ δὲν ἥταν κοντά του· καμιὰ βάρκα δὲν περνᾶ.

Σὲ λίγο φαίνεται πάλι τὸ κεφάλι τοῦ παιδιοῦ καὶ τὰ χέρια του χτυποῦν ἀπελπιστικὰ τὴ θάλασσα, σὰ νὰ θέλουν νὰ κρατηθοῦν ἀπὸ τὸ νερό· μὰ αὐτὸ δὲν πιάνεται, δὲν κρατιέται καὶ τὸ παιδὶ βουλιάζει...

Πιὸ πέρα δυὸ ναῦτες σπρώχνουν στὴ θάλασσα μιὰ βάρκα, τραβηγμένη στὴ στεριὰ κι ἐνας ἄλλος τρέχει νὰ πάρῃ τὰ κουπιὰ ἀπὸ ἐνα μαγαζί. 'Αλλὰ θὰ προφτάσουν; 'Απὸ τὴν ἀκρογιαλιὰ ἀκούονται σπαραχτικὲς φωνές:

— Πνίγεται, πνίγεται! Πάει, χάθηκε!

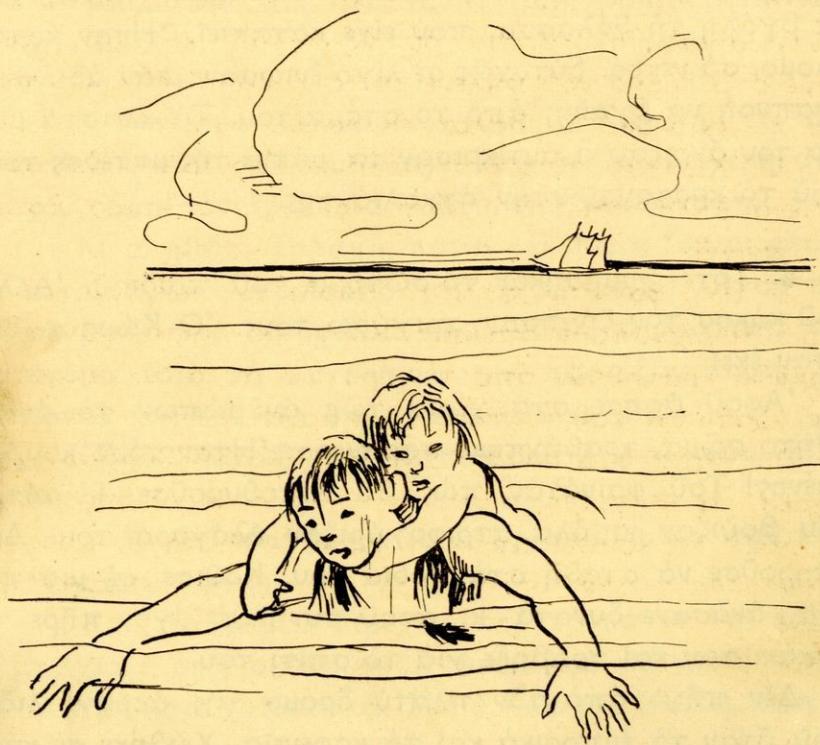
3. 'Η καρδιὰ τοῦ Κώστα χτυπᾶ δυνατά· βλέπει, πῶς ἡ βάρκα δὲ θὰ προφτάσῃ. Καὶ πῆρε τὴν ἀπόφασή του. Τραβᾶ βιαστικὰ τὸ σακάκι του, τὸ πετᾶ πέρα καὶ ρίχνεται στὴ θάλασσα.

Σὰ θαλασσοπούλι σκίζει τὴ θάλασσα· οὔτε νιώθει νὰ τὸν βαραίνουν τὰ ροῦχα, ποὺ φορεῖ.

"Όλος ὁ κόσμος, ποὺ μαζεύτηκε στὴν ἀκρογιαλιά,

βάζει τὶς φωνές. "Ολοι φοβοῦνται, μήπως ἀντὶ γιὰ ἔνα παιδί πνιγοῦν δυό. Καὶ περιμένουν μὲ ἀγωνία τὸ ἀποτέλεσμα.

‘Ο Κώστας εἶχε πλησιάσει τώρα· πρόσεχε νὰ ἴδῃ ποὺ θὰ ξαναφαινόταν τὸ κεφάλι τοῦ παιδιοῦ καὶ μόλις

τὸ εἶδε, τὸ ἀρπάζει μὲ δύναμη καὶ τὸ κρατεῖ ἔξω ἀπὸ τὸ νερό. Εἶχε διαβάσει πῶς πρέπει νὰ καταπιανόμαστε, γιὰ νὰ σώσωμε ἔναν ποὺ πνίγεται. Πρόσεχε λοιπὸν νὰ μὴν ἀφήσῃ τὸ παιδί, ποὺ παράδερνε, νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ, γιατὶ ἔτσι ήταν κίνδυνος νὰ πνιγοῦν κι οἱ δυό. Μὲ τὸ

ένα χέρι τὸ σπρώχνει στὴν ἀκρογιαλιὰ καὶ μὲ τὸ ἄλλο κολυμπᾶ. Σὰν ἔφτασε στὰ ρηχὰ νερὰ ὁ Κώστας, στηρίζεται στὰ πόδια του καὶ μὲ τὰ δυό του χέρια σέρνει τὸ παιδί στὴν ἀκροθαλασσιά.

“Ολοι πλησίασαν τὸ παιδί κι ἔσκυβαν μὲ καρδιοχτύπι ἐπάνω του. Τὸ ἔβαλαν μὲ τὸ κεφάλι κάτω, γιὰ νὰ βγάλῃ τὴ θάλασσα, ποὺ εἶχε καταπιεῖ. Ὡταν κατάχλομο, σὰ νεκρό. Εύτυχῶς σὲ λίγο ἔνιωσαν μιὰν ἀδύνατη ἀναπνοὴ νὰ βγαίνῃ ἀπὸ τὸ στόμα του. Τὰ κλειστὰ μάτια του ἄνοιξαν κι ἀντίκρισαν τὰ μάτια τῆς μητέρας του, ποὺ τὸ κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιά της.

4. Τότε θυμήθηκαν τὸ σωτήρα τοῦ παιδιοῦ. Ἀλλὰ τοῦ κάκου τὸν ζήτησαν τριγύρω τους. Ὁ Κώστας δὲν ἥταν ἔκει.

‘Αφοῦ ἄφησε στὰ χέρια τῶν ἀνθρώπων τὸ ἀναίσθητο σῶμα, τραβήχτηκε παράμερα. Ὡταν τόσο κουρασμένος! Τοῦ φαινόταν, πώς θὰ λιποθυμοῦσε. Τ’ αὐτιά του βούιζαν κι ὅλα στριφογύριζαν ὅλόγυρά του. Δὲν μποροῦσε νὰ σταθῇ στὰ πόδια του. Κάθισε σὲ μιὰ πέτρα, ἀνάσανε δυνατὰ κι ἀφοῦ συνῆλθε λίγο, πῆρε τὸ σακάκι του καὶ τράβηξε γιὰ τὸ σπίτι του.

Δὲν πῆγε ἀπὸ τὸν πλατὺν δρόμο τῆς ἀκρογιαλιᾶς, ποὺ ἥταν τὰ ἐμπορικὰ καὶ τὰ καφενεῖα. Χώθηκε σὲ κάτι στενοὺς παράμερους δρομίσκους. Ἡ φορεσιά του, ᾧ ὅλοκαίνουργη λινὴ φορεσιά του, ἥταν σὲ κακὴ κατάσταση· τὸ σακάκι του τσαλακωμένο καὶ λερωμένο· τὸ γιλέκο του καὶ τὸ πανταλόνι, κολλημένα ἀπάνω του, ἔσταζαν θάλασσα.

Ἐκεῖ ποὺ περνοῦσε, οἱ γειτόνισσες τοῦ ἔριχναν περιφρονητικὲς ματιές, σὰ νὰ τοῦ ἔλεγαν:

— Τὸ κακόπαιδο! Ἐπαιζε κι ἐπεσε στὴ θάλασσα. Κρίμα στὰ ὅμορφα καινούργιο ροῦχα!

‘Ο Κώστας μποροῦσε νὰ τοὺς πῆ:

— Δὲν ἔπαιζα. Γλίτωσα μιὰ ζωή.

‘Αλλὰ δὲν εἶπε τίποτε. Τί τὸν ἔνοιαζε; Ἄς ἔλεγαν ὅ, τι ἥθελαν.

5. Ἀνέβηκε μὲ καρδιοχτύπι ὁ Κώστας τὴ σκάλα τοῦ σπιτιοῦ. ‘Ολο συλλογιζόταν τί θὰ ἔλεγε ἡ μητέρα του, ἀμα τὸν ἔβλεπε σ’ αὐτὴ τὴν κατάσταση.

Κι ἀλήθεια. Ταραχή, λύπη καὶ θυμὸς ζωγραφίστηκαν μονομιᾶς στὸ πρόσωπό της· λίγο ἔλειψε λόγος πικρὸς νὰ βγῆ ἀπὸ τὰ χεῖλια της. Ἀλλὰ ὁ Κώστας, ωχρὸς ἀκόμα ἀπὸ τὴ συγκίνηση καὶ τὴν ἔξαντληση, ἔτρεξε κοντά της καὶ τῆς διηγήθηκε τί εἶχε γίνει.

Ἐκείνη ἄνοιξε τὴν ἀγκαλιά της καὶ τὸν ἔσφιγγε δυνατά.

— Κι ἀν πνιγόσουν κι ἐσύ, παιδί μου; τοῦ εἶπε μὲ τρεμάμενη φωνή.

Καὶ τὰ δάκρυα ἔτρεχαν ἀπὸ τὰ μάτια της καὶ ἀνατρίχιαζε στὴ σκέψη, πώς κινδύνεψε τὸ παιδί της. Καὶ τὸν μάλωνε χαϊδευτικά. Μὰ ὁ Κώστας ἔνιωθε, πώς ἥταν εύχαριστημένη ἀπ’ αὐτὸν.

6. Ὁ πατέρας τοῦ Κώστα ἥταν στὸ καφενεῖο κι ἔκει ἔμαθε τί ἔγινε. Ἡρθε βιαστικὰ στὸ σπίτι. Σὰν εἶδε τὸν Κώστα, τὸν σήκωσε ψηλά, τὸν φίλησε καὶ σκούπισε κρυφὰ ἔνα δάκρυ· αὐτὸς ποὺ ποτὲ δὲ δάκρυσε!

“Ολ’ αὐτὰ τὰ ξαναθυμᾶται ὁ Κώστας κάθε φορὰ

ποὺν βλέπει τὴ λινὴ φορεσιά, ποὺν μὲ στοργὴ τὴ φύλαξε ἀπὸ τότε. Ζαναβλέπει μπροστά του μιὰ ἀπὸ τὶς ὡραιότερες στιγμὲς τῆς ζωῆς του. Νιώθει στὰ χείλια του τὰ φιλήματα τῆς μάνας του καὶ στὸ μάγουλό του τὸ δάκρυ τοῦ πατέρα του.

Αλήθεια! Αύτὴ εἶναι ἡ ὡραιότερη φόρεσιὰ ἀπ’ ὅσες φόρεσε ὡς τὰ τώρα.

8. ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΦΑΝΑΡΙ

1. "Οσοι ταξίδεψαν μὲ τὸ σιδηρόδρομο, θὰ παρατήρησαν ἵσως, ὅτι κι ἀπὸ τὶς δυὸ μεριὲς τῶν γραμμῶν εἶναι χτισμένα κάτι μικρὰ παραπήγματα. Τὰ παραπήγματα αὐτὰ λέγονται φυλάκια.

Οἱ φύλακες, ποὺν ζοῦν μέσα στὰ φυλάκια, ἔχουν γιὰ μόνη τους δουλειὰ νὰ προσέχουν ἂν εἶναι ἐν τάξει οἱ γραμμές. "Ετσι κάθε μέρα ὁ φύλακας ἔξετάζει τὸ τμῆμα τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ποὺν βρίσκεται ἀνάμεσα στὸ δικό του παράπηγμα καὶ στὸ παράπηγμα τοῦ ἄλλου φύλακα, ποὺν βρίσκεται σὲ ἀρκετὴ ἀπόσταση ἀπὸ τὸ δικό του.

"Αν εῦρῃ τὴ γραμμὴ ἐν τάξει, τότε τὴν ὥρα ποὺν εἶναι νὰ περάσῃ τὸ τραίνο, στέκει μπροστὰ στὸ παράπηγμά του, κρατώντας στὸ χέρι του μιὰ πράσινη σημαία, ἂν εἶναι μέρα ἡ ἔνα πράσινο φαναράκι, ἂν εἶναι νύχτα.

"Αν ὅμως βρῇ, πώς κάπου ἡ γραμμὴ ἔχει κάποια βλάβη, ἂν ἔξαφνα ἔχῃ σαπίσει καμιὰ δοκὸς ἢ ἂν ἡ βροχὴ ἔφερε καμιὰ ζημιὰ στὴ γραμμή, τότε σταματᾶ στὸ σημεῖο, ποὺν εἶναι ἡ βλάβη, τὴ μέρα μὲ κόκκινη σημαία καὶ τὴ νύχτα μὲ κόκκινο φανάρι στὸ χέρι.

Μ' αύτὸν τὸν τρόπο ὁ ὁδηγὸς καταλαβαίνει, πῶς ἡ γραμμὴ εἶναι χαλασμένη. Τὰ κόκκινα σημάδια τοῦ δείχνουν, πῶς ὑπάρχει κίνδυνος κι ἔτσι σταματᾶ τὸ τραῖνο ἐγκαίρως, γιὰ νὰ μὴ γίνη καταστροφὴ καὶ χαθῆ τόσος κόσμος.

2. Μέσα σ' ἓνα τέτοιο παράπηγμα ζοῦσε κάποτε ἓνας φύλακας, ποὺ τὸν ἔλεγαν Καβούρη. Χρόνια τώρα ζῇ ὁ καλὸς φύλακας στὴν ἴδια αὐτὴ θέση καὶ κάνει τὴ δύσκολη ὑπηρεσία του μὲ μεγάλη προσοχὴ κι εύσυνειδησία.

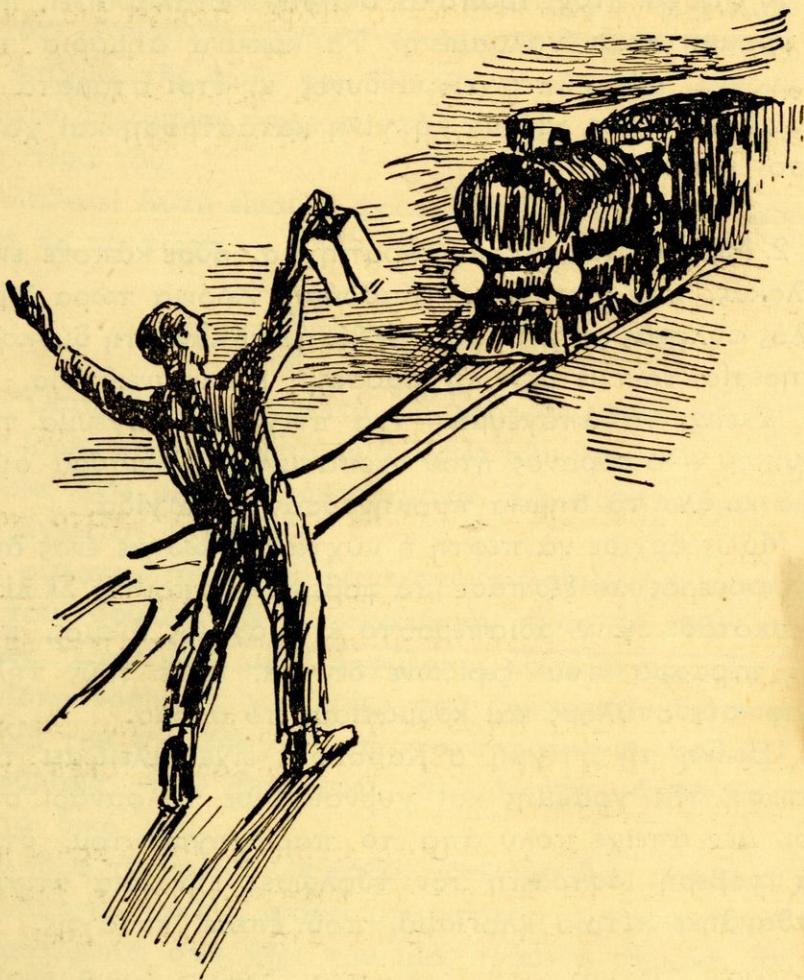
Ἐκεῖνο τὸ ἀπόγευμα — ἓνα πνιγερὸ ἀπόγευμα τοῦ Ἰουλίου — ὁ οὐρανὸς ἥταν σκεπασμένος μὲ μαῦρα σύννεφα κι ὅλα τὰ σημεῖα προμηνοῦσαν καταιγίδα.

Μόλις ἄρχισε νὰ πέφτῃ ἡ νύχτα, σηκώθηκε ἓνας ἄνεμος τρομερὸς καὶ ξέσπασε μιὰ φοβερὴ νεροποντή. Σὲ λίγο τὸ σκοτάδι ἔγινε ἀδιαπέραστο κι ὁ ἄγριος ἄνεμος, ποὺ στὸ πέρασμά του ξερίζωνε δέντρα, ἔριξε τοὺς τηλεγραφικοὺς στύλους καὶ κομμάτιασε τὸ σύρμα.

Ἐκείνη τὴν στιγμὴν ὁ Καβούρης εἶχε τελειώσει τὴν ἐξέταση τῆς γραμμῆς καὶ γυρνοῦσε μὲ τὸ φανάρι στὸ χέρι. Δὲν ἀπεῖχε πολὺ ἀπὸ τὸ παράπηγμα του, ὅταν μιὰ φοβερὴ ἀστραπὴ τὸν τύφλωσε. Τὴν ἴδια στιγμὴν αἰσθάνθηκε τέτοιο κλονισμό, ποὺ ἔπεισε καταγῆς.

3. ‘Ο κεραυνὸς εἶχε πέσει ἐπάνω στὶς γραμμὲς καὶ τὶς σκόρπισε κομμάτια γύρω. Τὸ παράπηγμα τοῦ Καβούρη πῆρε φωτιὰ κι αὐτὸν καὶ καιγόταν σὰ λαμπάδα.

— Θεέ μου, Θεέ μου! Τί θὰ γίνη τὸ τραῖνο! Θὰ χαθῆ τόσος κόσμος! Εἶπε ὁ καλὸς φύλακας, μόλις συνῆλθε κι ἔριξε μιὰ ματιὰ γύρω του.

Μάζεψε τὶς τελευταῖς του δυνάμεις καὶ σηκώθηκε ὅρθιος. Ἀπὸ μακριὰ ἀκούστηκε τὸ σφύριγμα τοῦ τραίνου. Ὁ Καβούρης δὲν κρατοῦσε στὸ χέρι του τὸ κόκκινο φανάρι. Γυρνώντας ἀπὸ τὴν ἔξεταση τῆς γραμμῆς, κρατοῦσε τὸ ἀπλὸ φανάρι, ποὺ εἶχε κιόλας σβήσει ἀπὸ τὸν ἄερα.

Χωρὶς νὰ χάσῃ καιρό, τὸ ἀνάβει, ξεσκίζει ἐνα κομμάτι ἀπὸ τὸ κόκκινο πουκάμισό του, τυλίγει μ' αὐτὸ τὸ φανάρι, ἀνεβάζει τὸ φυτίλι του καὶ ὅρθιος ἐπάνω στὴ χαλασμένη γραμμὴ σηκώνει τὸ φανάρι, ὃσο μπορεῖ πιὸ ψηλά.

4. Δεξιά του καίγεται τὸ παράπηγμά του καὶ μαζὶ μ' αὐτὸ δλη του ἡ περιουσία. Οἱ φλόγες βγαίνουν σὰ γλῶσσες ἀπὸ τὴ στέγη κι οἱ σπίθες σκορποῦν στὸν ἀέρα. 'Ο Καβούρης ὅμως, ἔχοντας καρφωμένη τὴ ματιά του πρὸς τὸ μέρος τοῦ τραίνου, ἀδιαφορεῖ γιὰ τὴν καταστροφή.

'Απὸ μέσα ὅμως ἡ καρδιά του χτυπᾶ δυνατὰ καὶ τὰ μάτια του σκοτεινιάζουν.

'Απὸ πολὺ μακριὰ φάνηκαν δυὸ φωτίτσες: εἶναι τὰ φανάρια τῆς μηχανῆς, ποὺ σέρνει τὸ τραίνο κι ἔρχεται δλοταχῶς.

— Νά! τώρα, ὅπου κι ἀν εἶναι, θὰ ἐκτροχιαστῇ, θὰ γίνη κομμάτια, θὰ σκοτωθῇ τόσος κόσμος, σκέπτεται μὲ τρόμο ὁ Καβούρης.

Καὶ ὅμως δὲν ἔγινε αὐτό, ποὺ φεβόταν ὁ καλὸς φύλακας. 'Ο δόηγὸς διέκρινε τὸ κόκκινο φανάρι κι ἐλάττωσε τὴν ταχύτητα καὶ τὸ τραίνο σταμάτησε σὲ μικρὴ ἀπόσταση ἀπὸ τὸ γενναῖο φύλακα. 'Εκεῖνος ὅμως, ἔξαντλημένος ἀπὸ τὴν ἀγωνία, ἔπεσε κάτω λιπόθυμος.

Μὲ κόπους πολλοὺς ὁ γιατρός, ποὺ συνόδευε τὴν ἀμαξοστοιχία, κατόρθωσε νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν καλὸ φύλακα στὶς αἰσθήσεις του.

9. ΤΑ ΓΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΚΩΣΤΗ

1. 'Ο θεῖος ὁ Κωστής ἥταν περίφημος φαγάς. "Οχι πώς ἔτρωγε πολὺ ὁ ἄνθρωπος. 'Αγαποῦσε ὅμως τὰ ὡραῖα καὶ ἐκλεκτὰ φαγώσιμα. Κι ἐπειδὴ ἥταν γιατρὸς στὸ πολεμικὸ ναυτικὸ καὶ ταξίδευε συχνά, ἔφερνε κάθε φορὰ ἀπὸ τὰ ταξίδια του ὅλα τὰ καλά. Στὸ σπίτι του ἔβρισκε κανεὶς ὅ, τι μποροῦσε νὰ ἔπιθυμήσῃ.

'Ο θεῖος δὲν εἶχε οἰκογένεια δική του. Ζοῦσε μὲ μιὰ γριὰ ἀδερφή του. Μὰ ἀπὸ τὸ σπίτι του δὲν ἔλειπαν ποτὲ οἱ καλεσμένοι. Δὲν μποροῦσε ποτὲ νὰ φάη μόνος του. "Ηθελε τὰ ἐκλεκτά του πράματα νὰ τὰ χαίρωνται καὶ ἄλλοι. Καὶ κάθε μεσημέρι καὶ κάθε βράδυ ἔφερνε πάντα δυὸ τρεῖς φίλους μαζί του.

—'Ελάτε νὰ φᾶμε μαζί, τοὺς ἔλεγε. Δὲν ἔχω καμιὰ προετοιμασία. Θὰ φᾶμε ὅ, τι βρίσκεται.

Μὰ οἱ φίλοι του ἤξεραν, πώς τὸ «ὅ, τι βρίσκεται» τοῦ θείου Κωστῆ δὲν μποροῦσε νὰ τὸ βρῆ κανεὶς οὔτε στὸ πλουσιώτερο προετοιμασμένο γεῦμα.

Συχνὰ τὶς Κυριακές, ποὺ δὲν εἶχαμε σχολεῖο, μᾶς ἔπαιρνε κι ἐμᾶς τὰ παιδιὰ στὸ σπίτι του καὶ μᾶς ἔκανε τραπέζι. Τί χαρὰ ποὺ εἶχαμε, νὰ πᾶμε στοῦ θείου! Γιατὶ δὲν εἶχε μόνο ὡραῖα φαγώσιμα καὶ γλυκά, ἀλλὰ μᾶς ἔλεγε καὶ ὡραῖες ιστορίες ἀπὸ τὰ ταξίδια του.

2. "Οταν καθώμαστε στὸ τραπέζι, εἶχαμε περιέργεια νὰ ίδοῦμε τί θὰ μᾶς παρουσιάσῃ ἐκείνη τὴν μέρα ὁ θεῖος. Κι ὁ θεῖος ἀρχιζε:

— Πρῶτα, παιδιά μου, θὰ σᾶς βγάλω λίγο αύγοτά-

ραχο τοῦ Μεσολογγίου, λίγες ἐλιές τῶν Καλαμῶν καὶ τῶν Σαλώνων καὶ λίγη κοπανιστή τῆς Μυκόνου· γιὰ ν' ἀνοίξη ἡ ὄρεξή σας.

Κάθε πράμα μᾶς τόλεγε μὲ τὴν πατρίδα του. Καὶ μᾶς ἔξηγοῦσε, ὅτι κάθε τόπος στὴν πατρίδα μας βγάζει κι ἀπὸ ἓνα ἥ περισσότερα ἐκλεκτὰ πράματα. Ἀλλοῦ βγαίνουν βραστερὰ ὄσπρια, ἀλλοῦ ἐκλεκτὸ λάδι, ἀλλοῦ καλὸ κρασί, ἀλλοῦ ώραῖα τυριὰ καὶ ἀλλοῦ πάλι ἀλλα.

Κι ἀφοῦ παίρναμε τὰ ὄρεκτικά μας, μᾶς ἔλεγε:

— Τώρα θὰ φάμε σούπα ἀπὸ τραχανὰ τῆς Ἀράχοβας, ποὺ μοῦ τὸν ἔστειλε ἕνας φίλος ἀπ' ἐκεῖ. Εἶναι ώραία καὶ θρεπτικὴ σούπα ἀπὸ σιτάρι κοπανισμένο καὶ βουτηγμένο στὸ γάλα, ποὺ τὸ ξεραίνουν ὕστερα στὸν ἥλιο. Θὰ ίδητε!

Καὶ ήταν νοστιμώτατος ἀλήθεια ὁ τραχανὰς τῆς Ἀράχοβας. Ἐπειτα, ἐπειδὴ ἥξερε, πώς μᾶς ἀρέσουν τὰ γλυκὰ φαγητά, μᾶς εἶχε πάντα ἥ κρέας μὲ ξερὰ δαμάσκηνα ἥ κρέας μὲ κάστανα, κατὰ τὴν ἐποχή.

— Φᾶτε, μᾶς ἔλεγε. Τὰ δαμάσκηνα εἶναι τῆς Σκοπέλου, ποὺ βγάζει καὶ τὰ ώραῖα ἀχλάδια. Κι εἶναι καλύτερα ἀπὸ τὰ ξενικά, ποὺ μᾶς φέρνουν ἐδῶ. Τὰ κάστανα είναι τοῦ Βόλου. Βγάζει κι ἥ Κρήτη ώραῖα κάστανα, ἀλλὰ ἐκεῖνα είναι, γιὰ νὰ τρώγωνται ψητὰ στὴ θράκα.

Κι ἐπειτα μᾶς ἔβγαζε τὸ τυρί. Πόσων εἰδῶν τυριὰ δὲν ἔχει ὁ Θεῖος!

— Πάρτε ὅποιο σᾶς ἀρέσει, μᾶς ἔλεγε. Σᾶς ἔχω ἐδῶ κεφαλίσιο τῆς Κρήτης, τουλουμοτύρι καὶ φορμαγέλα τοῦ Παρνασσοῦ, τυρὶ τῶν Ἀγράφων, μυζήδρα τῆς Μυτιλήνης. Δοκιμάστε λίγο ἀπ' δλα.

Κι υστερα τὸ φροῦτο. Πόσων λογιῶν φροῦτα! Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ φροῦτα τῆς ἐποχῆς μᾶς παρουσίαζε ἀφράτα ἀμύγδαλα τῆς Χίου, καρύδια ἀπὸ τὰ Τρίκαλα τῆς Ζήρειας, ποὺ ἔσπαζαν μὲ τὰ δάχτυλα, σύκα τῆς Κύμης καὶ τῶν Καλαμῶν, σταφίδα σουλτανίνα τῆς Κορίνθου καὶ μαύρη τοῦ Αἰγίου. Εἶχαμε μάθει κι ἐμεῖς τὴν καταγωγή τους.

— Νά καὶ μέλι τοῦ ‘Υμηττοῦ, μᾶς ἔλεγε, ποὺ μυρίζει θυμάρι! Ἀν θέλετε, φᾶτε το μὲ τὰ καρύδια σας. Λιγάκι ὅμως ἀπ’ ὅλα, νὰ μὴ στομαχιάσετε.

Μὰ δὲ στομαχιάζαμε ποτέ. Γιατὶ ὁ θεῖος φρόντιζε νὰ παίρνωμε λίγο ἀπ’ ὅλα. Ἐπειτα ὅλα του τὰ φαγητὰ ἥταν μαγειρεμένα μὲ ἐκλεκτὰ ὄλικά.

— Φᾶτε ἄφοβα, μᾶς ἔλεγε. Τὸ βιούτυρο εἶναι ἀνόθευτο ἀπὸ τὰ Γιάννενα καὶ μοῦ τὸ στέλνουν κατευθείαν ἀπὸ τὴ στάνη. Τὸ λάδι τῆς σαλάτας εἶναι ἀπὸ τὴν Κέρκυρα κι ἀπὸ τὰ καλύτερα. Πάρτε κι ἔνα δάχτυλο γλυκὸ κρασὶ τῆς Σαντορίνης νὰ πιῆτε στὴν ύγειά μου. Δὲ σᾶς βλάπτει.

Καὶ μᾶς ἔβαζε ἀπ’ ὅλα μόνος του. ‘Ως καὶ τὸ λεμόνι ἀκόμα μᾶς ἔστυβε στὸ φαΐ μας.

— ‘Ωραία τὰ λεμόνια τοῦ Πόρου, ἔλεγε. ‘Ολο ζουμὶ καὶ ἄρωμα.

Καὶ ψωμὶ εἶχε πάντα μαῦρο, σιταρένιο. Σὰ γιατρός, ἔλεγε, πώς εἶναι πιὸ καλὸ γιὰ τὴν ύγειά ἀπὸ τὸ ἄσπρο. Τούστελνε ταχτικὰ μ’ ἔνα καμαρότο τῶν βαπτοριῶν μιὰ κουμπάρα του ἀπὸ τὴ Θεσσαλία.

3. Τί δὲν τρώγαμε τέλος πάντων στοῦ θείου Κωστῆ! Καὶ σὰ νὰ μὴν ἔφταναν ὅλ’ αὐτὰ τὰ καλά, ποὺ μᾶς ἔδινε, μᾶς ἔλεγε :

— Νάχαμε καὶ βιδελάκι τῆς Τήνου! Εἶναι νοστιμώτατο. Νάχαμε καὶ πετάλια παστὰ ἀπὸ τὴ λιμνοθάλασσα τοῦ Μεσολογγίου! Νάχαμε καὶ λίγο χέλι ἀπὸ τὴ λίμνη τῶν Ἰωαννίνων! Βαρὺ εἶναι, δὲ σᾶς λέω, ἀλλὰ εἶναι νοστιμώτατο στὴ σούβλα, ψημένο μὲ φύλλα δάφνης ἀνάμεσα. Νάχαμε καὶ κανένα πεπόνι τοῦ "Αργους..."

"Ολο «νάχαμε» καὶ «νάχαμε» ὁ φαγὰς ὁ Θεῖος.

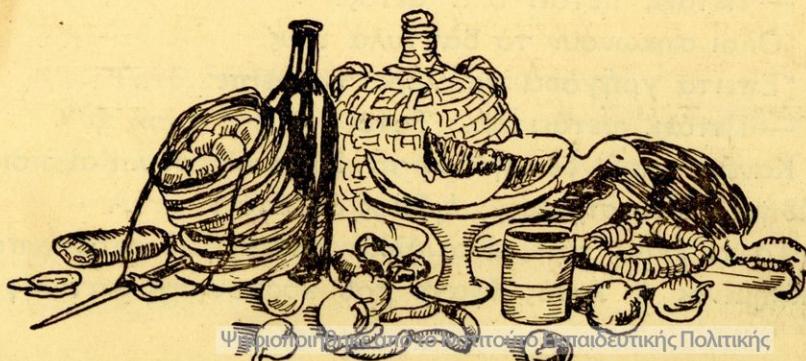
Κι ὅταν ἀποτρώγαμε, ἐκεῖνος ἄναβε ἔνα τσιγαράκι ἀπὸ μυρωδάτο καπνὸ τῆς Ζάνθης καὶ τῆς Καβάλλας — καπνὸ τοῦ Αγρινίου κάπνιζε τὶς ἄλλες ὥρες — καὶ μᾶς ἔλεγε ἴστορίες ἀπὸ τὰ ταξίδια του.

— Μὰ ποὺ εἶναι ὅλα αὐτὰ τὰ μέρη, ποὺ μᾶς λέσ, Θεῖε, καὶ ποὺ κάνουν τόσα ὥραϊα πράματα; τὸν ρωτούσαμε.

— Φέρτε τὸ χάρτη, μᾶς ἔλεγε, νὰ τὰ βροῦμε.

Φέρναμε τὸ χάρτη τῆς Ἑλλάδας καὶ βρίσκαμε ὅλα τὰ μέρη. Καὶ κάθε φορὰ ποὺ μᾶς ἔκανε τραπέζι, βρίσκαμε ἄλλα.

'Ο καημένος ὁ Θεῖος Κωστής. Τώρα δὲν τρώει πιά. Πέθανε. Μὰ ἐμεῖς δὲν τὸν ξεχνοῦμε ποτέ. Δὲν καλοτρώγαμε μόνο στὸ σπίτι του. Μάθαμε τρώγοντας καὶ τὴ Γεωγραφία τῆς Ἑλλάδας.

10. ΠΕΤΑΕΙ, ΠΕΤΑΕΙ Ο..... ΤΟΤΟΣ

1. Ἡ ἀπροσεξία τοῦ Τοτοῦ.

Ἄκομα θυμᾶται τὶς κατακεφαλιές, ποὺ εἶχε φάει ό Τοτός, ὅταν ἦταν μικρότερος. "Ἐπαιζαν μὲ τ' ἄλλα παιδιὰ τὸ «πετάει....πετάει....»" Ἐκεῖνος, βιαστικός, ὅπως ἦταν πάντα, νὰ δώσῃ τὴν ἀπάντηση, τὴν πάθαινε ταχτικά. "Ἐβαζαν τὸ δάχτυλό τους τὰ παιδιὰ στὸ τραπέζι κι ἔνας ἀπ' ὅλους ἔλεγε:

— Πετάει.... πετάει.... τὸ.... λελέκι!

Οἱ ἄλλοι σήκωναν τὰ δάχτυλά τους.

— Πετάει!

Τὸ λελέκι βέβαια εἶναι πουλὶ καὶ πετάει.

"Ἐπειτα ἔλεγε:

— Πετάει, πετάει τὸ... γελέκι!

"Ἀν κανένας ἔκανε λάθος καὶ σήκωνε τὸ δάχτυλό του, ἀλίμονό του! Μπορεῖ νὰ πετάξῃ τὸ γελέκι; Καὶ δὲν ἥξερε ποῦ νὰ κρύψῃ τὸ κεφάλι του.

"Ο Τοτὸς τὴν πάθαινε τὶς περισσότερες φορές. Ἀλλὰ μιὰ φορὰ τὴν ἐπαθε χειρότερα ἀπ' ὅλες. Κάποιο παιδί, ποὺ ἥθελε νὰ τὸν μπλέξῃ, εἶπε:

— Πετάει, πετάει δ.... ἀετός!

"Ολοι σηκώνουν τὰ δάχτυλά τους.

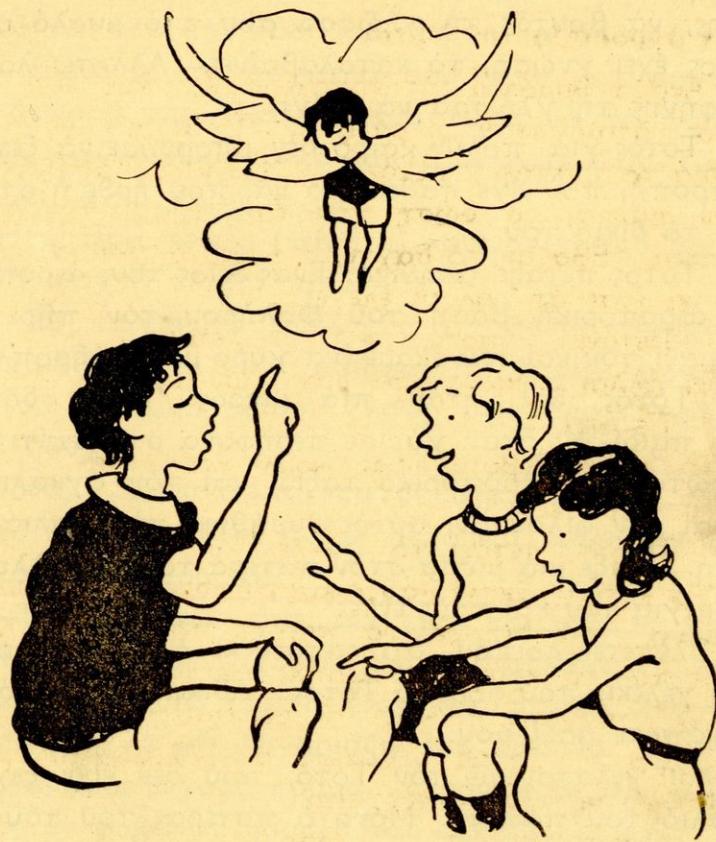
"Ἐπειτα γρήγορα γρήγορα ξαναεῖπε:

— Πετάει, πετάει δ.... Τοτός!

Κανένα παιδί δὲ σήκωσε τὸ δάχτυλό του. Καὶ ποιός βρέθηκε νὰ τὸ σηκώσῃ; ό ἴδιος ό Τοτός!

Τὸ τί ἔγινε τότε, εἶναι ἄλλο πράμα. Δὲ φτάνει ποὺ ό καημένος ό Τοτὸς ἔφαγε τοῦ κόσμου τὶς κατακεφα-

λιές, ἀλλὰ καὶ γιὰ πολλὲς μέρες ὕστερα τὸν κορόιδευαν τ' ἄλλα παιδιά.

— Τοτό, ποὺ είναι τὰ φτερά σου;

‘Ἄσ καὶ ὁ πατέρας του ἀκόμα, ποὺ εἶχε μάθει τὸ πάθημά του, τοῦ τὰ ἔψαλε ἀπὸ τὴν καλή.

— Αύτὸ παθαίνει ὅποιος είναι βιαστικὸς καὶ ἀπρόσεχτος καὶ δὲ συλλογίζεται, πρὶν νὰ μιλήσῃ, τοῦ εῖπε.

Κι ἡ γιαγιά του, ποὺ ἥταν γριά Χιώτισσα καὶ μιλοῦσε πάντα μὲ παροιμίες, τοῦ εἶπε:

— Ζέρεις, παιδί μου, τί λέμε ἐμεῖς στὴ Χιό; «Πρὶν μιλήστης, νὰ βουτᾶς τὴ γλῶσσα σου στὸ μυαλό σου». «Οποιος ἔχει γνώση, τὸ καταλαβαίνει. » Άλλοτε λοιπὸν μὴν ἀφήνης τὴ γλῶσσα νὰ τρέχη....

‘Ο Τοτὸς γιὰ πολὺν καιρὸ δὲν μποροῦσε νὰ ξεχάσῃ τὴν ντροπή, ποὺ εἶχε πάθει. Μὰ νά, ποὺ ἥρθε ἡ στιγμὴ νάβρη τὸ δίκιο του.

‘Ο Τοτὸς πέταξε ἀληθινά.» Ενας θεῖος του, ἀεροπόρος στὴν ἀεροπορικὴ βάση τοῦ Φαλήρου, τὸν πῆρε ἔνα πρωὶ μαζί του καὶ τοῦ ἔκαμε ἔνα γύρο μὲ τὸ ύδροπλάνο.

‘Ο Τοτὸς δὲν ἥταν πιὰ μικρός. Ἡταν δώδεκα χρονῶ παιδί. Κι ὅταν γύρισε περήφανα στὸ σπίτι ἀπὸ τὸ πρῶτο του ἀεροπορικὸ ταξίδι καὶ τὸν ἀγκάλιαζαν ὅλοι καὶ τὸν φιλοῦσαν, αὐτὸς θυμήθηκε τὴν παλιά του ντροπή. » Εριξε μιὰ ματιὰ στὸν πατέρα του καὶ ἄλλη μιὰ στὴ γιαγιά του καὶ τοὺς εἶπε:

— Βλέπετε λοιπόν, ὅτι πετάει κι ὁ Τοτός; πετάει καὶ τὸ γελέκι, ποὺ φορεῖ ὁ Τοτός. » Αδικα λοιπὸν τὰ βάλατε κάπτοτε μαζί μου.

“Ολοι γέλασαν μὲ τὸν Τοτό, ποὺ δὲν εἶχε ξεχάσει τὸ παλιό του πάθημα. Μόνο ὁ πατέρας του τοῦ εἶπε χαϊδεύοντάς του τὴν πλάτη:

— Κακὰ τὰ ψέματα, Τοτό. Τώρα βέβαια πετάει κι ὁ Τοτὸς καὶ τὸ γελέκι του. Μὰ ἐσύ, παιδί μου, πέταξες, πρὶν νὰ ἔφευρεθοῦν τ’ ἀεροπλάνα!

2. Πῶς πέταξε ὁ Τοτός.

Γιὰ νὰ πετάξῃ ὁ Τοτός, ἔγινε μεγάλη ιστορία. » Οταν

ό θεῖος του ό ἀεροπόρος, ποὺ τὸν εἶχε παρακαλέσει κρυφά
ό Τοτὸς νὰ τὸν πάρη καμιὰ μέρα μαζί του μὲ τὸ ἀερο-
πλάνο, ἔκαμε λόγο στὸ σπίτι γι' αὐτὴ τὴν ὑπόθεση,
σηκώθηκαν ὅλοι στὸ πόδι. Καὶ πρώτη ἀπ' ὅλους ἡ γιαγιά.

— Εἶσαι μὲ τὰ σύγκαλά σου, χριστιανέ μου; εἴπε
τοῦ ἀνιψιοῦ της. Παιδὶ πράμα τώρα θὰ τὸ πάρης νὰ
πετάξῃ; αὐτὸ εἶναι τρέλα καὶ νὰ μὲ συμπαθᾶς. Τὸ παιδὶ¹
δὲν ἔχει νὰ τὸ κουνήσῃ ἀπ' ἐδῶ.

‘Η μητέρα του κι ἔκείνη μὲ κανέναν τρόπο δὲν ἥθελε
νὰ παραδεχτῇ τέτοιο πράμα.

— Σὲ παρακαλῶ πολὺ νὰ μὴ βάζης τέτοιες ἴδεις
στὸ παιδί! Εἴπε στὸν ἀδερφό της. Φτάνει ποὺ ἔκαμες
ἐσὺ τοῦ κεφαλιοῦ σου κι ἔγινες ἀεροπόρος. ‘Αφησε τὸ
παιδὶ ἥσυχο!

Μονάχα ό πατέρας του δὲ σήκωνε φωνή. Σὰ νὰ
μὴν τὸ ἥθελε κι αὐτὸς πολύ, ἀλλὰ καὶ πάλι δὲν τόθρι-
σκε καὶ τόσο τρομερό.

— Νὰ σᾶς πῶ, εἴπε. Δὲν εἶναι καὶ κακὸ νὰ πετάξῃ.
Τόσοι νέοι πετοῦν. Τόσος κόσμος ταξιδεύει σήμερα μὲ
τ' ἀεροπλάνα. Κι ἔπειτα ἔνας νέος πρέπει ἀπὸ μικρὸς
νὰ μαθαίνῃ νὰ μὴ λογαριάζῃ τὸν κίνδυνο. Τὸ θάρρος
στὴ ζωὴ εἶναι μεγάλο πράμα. ‘Εκτὸς ἀν δὲ θέλη ό Τοτός.
‘Εκτὸς ἀν φοβᾶται, γιατὶ εἶναι καὶ μικρὸς ἀκόμη. Τότε
βέβαια δὲ θὰ τὸν στείλωμε μὲ τὴ βία.

‘Ο Τοτὸς ποὺ ώς τώρα δὲ μιλοῦσε, περιμένοντας νὰ
ἰδῇ πῶς θὰ πάρουν τὸ πράμα οἱ δικοί του, ξεθαρρεύ-
τηκε μὲ τὰ λόγια τοῦ πατέρα του. Πετάχτηκε ἀπὸ τὴ
θέση του καὶ φώναξε:

— ‘Εγὼ θέλω, πατέρα, ἐγὼ δὲ φοβοῦμαι.

‘Η γιαγιά κι ή μητέρα τὰ ἔβαλαν τώρα μὲ τὸν πατέρα τοῦ Τοτοῦ.

— Εἶδες τώρα τί κάνεις; Τοῦ σήκωσες κι ἐσὺ τὰ μυαλὰ τοῦ παιδιοῦ!

Καὶ τοῦ ἔψαλαν κι ἄλλα πολλά.

Τότε ὁ θεῖος του ὁ ἀεροπόρος μπῆκε στὴ μέση.

— Αφῆστε με νὰ μιλήσω κι ἐγώ, εἶπε, κι ύστερα κάμετε ὅ, τι θέλετε.

Κι ἀρχισε νὰ τοὺς ἔξηγῃ, ὅτι τ' ἀεροπορικὰ ταξίδια δὲν ἔχουν σήμερα τοὺς κινδύνους, ποὺ εἶχαν ἄλλοτε. “Οτι περισσότερο κινδυνεύει κανένας σήμερα μὲ τ' αὐτοκίνητα καὶ μὲ τὰ βαπτόρια παρὰ μὲ τ' ἀεροπλάνα. “Οτι εἰναι ἀστεῖο νὰ φοβᾶται κανεὶς νὰ ταξιδέψη μ' ἔνα ἀεροπλάνο καὶ νὰ μὴ φοβᾶται νὰ ταξιδέψη μ' ἔνα σαράβαλο αὐτοκίνητο, ποὺ κινδυνεύει νὰ τσακιστῇ κάθε λίγο, ὅπως τσακίζονται τόσα κάθε μέρα. “Οτι τὸ ἀεροπλάνο θὰ γίνη σὲ λίγα χρόνια τὸ ἀσφαλέστερο μέσο συγκοινωνίας. Καὶ ὅτι, ἀν ύπαρχουν σήμερα ἀνθρωποι ποὺ τὸ φοβοῦνται, εἰναι γιατὶ δὲν ἔτυχε ἀκόμη νὰ ταξιδέψουν. “Οσοι ταξιδέψουν, δὲν τὸ φοβοῦνται.

Αὔριο, τοὺς εἶπε, ὅταν ἀρχίσῃ νὰ ταξιδεύῃ περισσότερος κόσμος μὲ τ' ἀεροπλάνα, θὰ λείψῃ κι αὐτὸς ὁ φόβος. Μήπως τὰ ἵδια δὲν ἔγιναν στὴν ἀρχὴ καὶ μὲ τὰ ἀτμόπλοια καὶ μὲ τοὺς σιδηροδρόμους; οἱ περισσότεροι ἔτρεμαν νὰ πατήσουν τὸ πόδι τους σ' αὐτά. Σήμερα ταξιδεύει ὅλος ὁ κόσμος, χωρὶς νὰ λογαριάζῃ τὰ δυστυχήματα, ποὺ γίνονται κάθε λίγο.

Καὶ τοὺς θύμισε ἀκόμη, ὅτι ἔνας ποιητής, ἔνας χτεσινὸς ἀνθρωπος, δὲν εἶχε ταξιδέψει ποτὲ μὲ τὸν ύπόγειο σιδηρόδρομο ἀπὸ τὴν ‘Ομόνοια ώς τὸ Θησεῖο. Κι ὅταν

μὲ πολλὰ παρακάλια, γιατὶ ἦταν ἄρρωστος, ζήτησαν οἱ δικοί του νὰ τὸν μεταφέρουν μὲ αὐτοκίνητο ἀπὸ τὴν Ἀθήνα στὸ σπίτι του, στὸ Νέο Φάληρο, δέχτηκε, ἀφοῦ ἔκαμε συμφωνία νὰ πηγαίνῃ σιγὰ σιγὰ τὸ αὐτοκίνητο, σὰ γαῖδουράκι.

Καὶ τέλος τοὺς εἶπε:

— Δὲν εἴμαι τρελὸς νὰ πάρω τὸ παιδὶ μαζί μου νὰ τὸ σκοτώσω. Ἀν ἔβλεπτα καὶ τὸ μικρότερο κίνδυνο, καὶ νὰ μὲ παρακαλούσατε, δὲ θὰ τόπαιρνα. Τί ἄλλο θέλετε νὰ σᾶς πῶ ἀκόμη; παίρνω ἐπάνω μου ἐγὼ ὅλη τὴν εὔθυνη.

— Νὰ τὸν πάρης! Εἶπε ἀποφασιστικὰ ὁ πατέρας.

— Τέλος πάντων ἃς πάη, ἀφοῦ εἰναι ἔτσι, εἶπε μὲ μισή φωνὴ κι ἡ μητέρα, ποὺ δὲν ἤθελε νὰ κακοκαρδίσῃ τὸν Τοτό.

Καὶ μόνο ἡ γιαγιὰ δὲν ἤθελε ν' ἀκούσῃ τίποτε.

— Λολάθηκε ὁ κόσμος! Μουρμούρισε. Ἐγὼ φεύγω, νὰ μὴν ἀκούω.

‘Η καημένη ἡ γιαγιά! Στὸν καιρό της ὁ κόσμος ταξίδευε μὲ τὰ γαῖδουράκια. Πῶς ν' ἀγαπήση τ' ἀεροπλάνο;

— Ἀν εἶχε κάμει ὁ Θεός τὸν ἄνθρωπο, γιὰ νὰ πετάη, εἶπε φεύγοντας ἀπὸ τὸ δωμάτιο, θὰ τοῦ εἶχε δώσει φτερά.

Κι ὁ Τοτός, χαρούμενος τώρα ποὺ θὰ πετοῦσε, εἶπε:

— Ἀν εἶχε κάμει ὁ Θεός, γιαγιάκα, τὸν ἄνθρωπο νὰ ταξιδεύῃ ἐπάνω στὰ νερά, θὰ τοῦ ἔδινε τὰ πόδια τῆς πάπιας. Καὶ ὅμως, γιαγιάκα μου, κι ἐσὺ πέρασες θάλασσα, γιὰ νάρθης ἀπὸ τὴ Χίο στὸν Πειραιά, χωρὶς νὰ εἶσαι πάπια.

Τὸ ἄλλο πρωὶ ὁ Τοτός πέταξε.

3. Τί εἶδε ὁ Τοτὸς στὸ πέταγμά του.

Τὸ ἴδιο βράδυ στὴν ταράτσα τοῦ Τοτοῦ εἶχαν μαζευτῆ τὰ ξαδερφάκια του, νὰ ἰδοῦν τὸ μικρὸ ἀεροπόρο καὶ ν' ἀκούσουν ἀπὸ τὸ στόμα του πῶς τοῦ φάνηκε τὸ ταξίδι καὶ τί εἶδε ἀπ' ἐκεῖ ἐπάνω. Ἡταν ἐκεῖ κι οἱ γονεῖς του, ποὺ τὸν καμάρωναν.

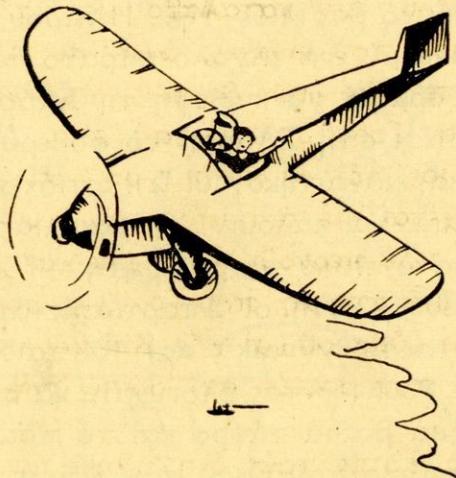
— Τίποτε δὲν εἶναι, παιδιά, τίποτε! "Αρχισε νὰ τοὺς μιλῇ ὁ Τοτός, ποὺ ἥθελε νὰ τοὺς δείξῃ, ὅτι δὲ φοβήθηκε καθόλου. Δὲν καταλαβαίνεις, καθὼς ἀνεβαίνεις, οὕτε τὴ ζαλάδα ποὺ νιώθεις, ὅταν σὲ τινάζῃ ἐπάνω ἡ κούνια. Τίποτε, σᾶς λέω· θαρρεῖς, πῶς κυλιέσαι ἐπάνω σὲ μπαμπάκια. Τόσο μαλακὰ ταξιδεύεις. Δὲν τὸ καταλαβαίνεις κι ὁ ἴδιος, πῶς σὲ μιὰ στιγμὴ βρέθηκες ἐκεῖ ἐπάνω. Κι ἔπειτα ἔρχεται μιὰ στιγμή, ὅταν δὲν κοιτάζῃς κάτω τὰ πράματα, ποὺ περνοῦν γρήγορα καὶ χάνονται πίσω σου, ἔρχεται μιὰ στιγμή, ποὺ νομίζεις, πῶς ἔχεις σταματήσει ἀνάμεσα οὐρανοῦ καὶ γῆς. Καὶ μόνο ἀπὸ τὸν κρότο τῆς μηχανῆς, ποὺ βουίζει στ' αὔτιά σου, ξαναθυμᾶσαι, πῶς ταξιδεύεις.

"Επειτα ὁ Τοτὸς τοὺς διηγήθηκε τί εἶδε ἀπ' ἐκεῖ ἐπάνω: Στεριές καὶ θάλασσες, σὰν ἔνας γεωγραφικὸς "Ατλας ἀπλωμένος ἀποκάτω, σὰ χαλὶ πολυκεντημένο. Οἱ δρόμοι τῆς πολιτείας σὰ στενὲς λουριδίτσες. Τὰ σπίτια σὰν τὰ κουκλόσπιτα τῶν παιγνιδιῶν, ποὺ κάνομε μὲ τοὺς κύβους. Τ' αὐτοκίνητα σὰν κατσάριδες, ποὺ σέρνονται στὸ χῶμα. Οἱ ἄνθρωποι σὰ μερμήγκια. Τὰ πολεμικὰ πλοιαὶ στὴ θάλασσα τοῦ Φαλήρου σὰν καραβάκια τοῦ κουτιοῦ, ποὺ τὰ βάζομε καὶ πλέουν μέσα σὲ μιὰ λεκάνη νερό.

— Τὴν Ἀκρόπολη τὴν εἶδες; τὸν ρώτησε κάποιο ἔξαδερφάκι του.

— Ἀστεία! Εἶπε ὁ Τοτός. Σὰν τούρτα τοῦ ζαχαροπλαστείου ἐπάνω σ' ἓνα δίσκο, μὲ μισοφαγωμένα τὰ ζαχαρωτά της. Ἀφήνω πιὰ τὸ Ζάππειο καὶ τὸ Βασιλικὸ κῆπο. Τὰ ἀνθοφυτεμένα πεζούλια τοῦ σπιτιοῦ μας εἶναι πιολὺ μεγαλύτερα. Καὶ τὸ Στάδιο; ἕνα τόσο δὰ πραματάκι...

Τοὺς εἶπε καὶ ἄλλα καὶ ἄλλα. Ἡταν κατενθουσιασμέ-

νας. Μακάρι νὰ πετοῦσε κάθε μέρα! Καὶ τὸν ἄκουαν ὅλοι μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα. Ποιός νὰ τοῦ βαρέσῃ τώρα κατακεφαλιά;

— Πετάει, πετάει..... ὁ Τοτός!

‘Ο Τοτός εἶχε πετάξει.

Μονάχα ἡ γιαγιά του δὲν ἥταν στὴν ταράτσα. “Οταν ὁ Τοτός ἀρχισε νὰ διηγῆται τὸ ταξίδι του, ἡ καλὴ γριούλα σηκώθηκε κι ἔφυγε θυμωμένη.

— Ούτε νὰ τ' ἀκούω θέλω τέτοια τρελὰ πράματα!... εἶπε. Φεύγω....

‘Η καημένη ἡ γιαγιά! Μήπως δὲν εἶχε δίκιο; στὸν καιρό της ταξίδευαν μὲ τὰ γαϊδουράκια.

11. ΟΙ ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΣΣΕΣ ΣΤΗΝ ΉΡΑ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

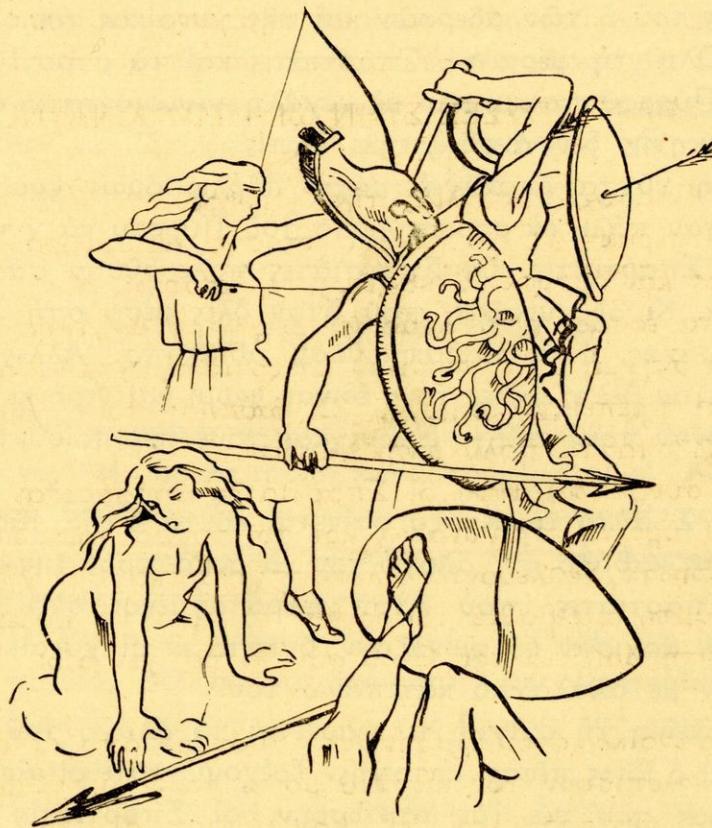
1. Ο Πύρρος, ὁ βασιλιὰς τῆς Ἡπείρου, τὸ 272 πρὸ Χριστοῦ πέρασε μ' ἓνα μεγάλο στρατὸ τὰ σύνορα τῆς Λακωνίας καὶ ὅρμησε νὰ κυριέψῃ τὴ Σπάρτη.

Νύχτα ἔφτασε στὴ Σπάρτη τὸ φοβερὸ ἄγγελμα καὶ τὴν ἴδια στιγμὴ μαζεύτηκαν σὶ Σπαρτιάτες, γιὰ νὰ σκεφτοῦν τί πρέπει νὰ κάμουν. Ο βασιλιάς τους Ἀρέας ἔλειπε μὲ στρατὸ πολὺ στὴν Κρήτη.

Στὴ συνέλευση αὐτὴ οἱ Σπαρτιάτες ἀποφάσισαν νὰ στείλουν πρῶτα τὶς γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά τους στὴν Κρήτη, ἔπειτα, δουλεύοντας δλονυχτίς, νὰ σκάψουν γύρω στὴ Σπάρτη μιὰ βαθιὰ τάφρο καὶ τὸ πρωὶ νὰ πολεμήσουν μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ σὰν ἄντρες γενναῖοι.

2. Οἱ γυναῖκες ὅταν ἔμαθαν, πώς οἱ ἄντρες ἀποφάσισαν ν' ἀντιμετωπίσουν τὸν κίνδυνο μόνοι τους, λυπήθηκαν πολὺ καὶ ἀντιστάθηκαν. Η Ἀρχιδάμεια μάλιστα, μιὰ γυναίκα, ποὺ ἡ καταγωγὴ της ἦταν ἀπὸ βασιλικὴ οἰκογένεια, ζωσμένη σπαθί, πῆγε στὴ συνέλευση καὶ τὰ ἔβαλε μὲ τοὺς ἄντρες γιὰ τὴν ἀπόφαση ποὺ πῆραν, νὰ στείλουν τὶς γυναῖκες στὴν Κρήτη, γιὰ νὰ μὴν κινδυνέψουν, ἐνῷ ἡ Σπάρτη βρισκόταν σὲ τόσο μεγάλο κίνδυνο.

Καὶ κατὰ τὰ μεσάνυχτα, ὅταν οἱ ἄντρες ἀρχισαν νὰ σκάβουν τὴ βαθιὰ τάφρο, ὅλες οἱ κοπέλες κι οἱ γυναικες ἔτρεξαν, γιὰ νὰ ἐργαστοῦν κι αὐτές. Παρακάλεσαν μάλιστα τοὺς ἄντρες ν' ἀφήσουν τὴν φροντίδα

γιὰ τὴν τάφρο σ' αὐτές κι ἐκεῖνοι ν' ἀποσυρθοῦν, γιὰ νὰ ἔχουν δυνάμεις γιὰ τὴν ἄλλη μέρα. Τὴν τάφρο θὰ τὴν ἔσκαβαν αὐτές.

3. Τὰ ξημερώματα, ὅταν οἱ ἔχτροι ἀρχισαν νὰ κινοῦν-

ται, οἱ γυναῖκες παρέδωσαν τὴν τάφρο στοὺς ἄντρες, λέγοντας νὰ τὴν ὑπερασπίσουν γενναῖα· γιατὶ δὲν ὑπάρχει στὸν κόσμο πράμα πιὸ γλυκὸ ἀπὸ τὸ νὰ νικήσῃ κανεὶς κάτω ἀπὸ τὰ μάτια τῆς Πατρίδας του, οὔτε δόξα πιὸ μεγάλη ἀπὸ τὸ νὰ πεθάνῃ κανεὶς στὰ χέρια τῆς μάνας του ἢ τῶν ἀδερφῶν καὶ τῆς γυναίκας του.

"Ολη τὴν μέρα οἱ Σπαρτιάτες καὶ τὰ στρατεύματα τοῦ Πύρρου πολέμησαν μὲ μεγάλη γενναιότητα· ὡστόσο νικητὴς δὲν ἀναδείχτηκε κανείς.

Τὴν νύχτα ἔπαψε ἡ μάχη. Μόλις ὅμως ξημέρωσε, ἄρχισαν τιάλι τὰ στρατεύματα τοῦ Πύρρου νὰ χτυποῦν τοὺς Σπαρτιάτες. Οἱ Σπαρτιάτες πολεμοῦσαν σὰ λιοντάρια. Κι οἱ γυναῖκες, ποὺ ἦταν ὄλες μέσα στὴ φωτιὰ τῆς μάχης, τοὺς παρακινοῦσαν ἀδιάκοπα. "Αλλες τοὺς μοίραζαν βέλη, ἄλλες τοὺς ἔδιναν ψωμὶ καὶ νερὸ κι ἄλλες ἔπαιρναν τοὺς πληγωμένους καὶ τοὺς περιποιοῦνταν.

4. Σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ φαίνεται κοντὰ στὴν τάφρο ὁ Πύρρος καθάλα στ' ἄλογό του νὰ ὁρᾶ πρὸς τὴν πόλη. Οἱ Σπαρτιάτες, ποὺ ἦταν παραταγμένοι στὸ μέρος ἐκεῖνο, ἄρχισαν νὰ φωνάζουν δυνατὰ κι οἱ γυναῖκες ὅρμησαν μὲ ἀλαλαγμὸ κατεπάνω του.

'Εκείνη τὴ στιγμὴ πληγώνεται τὸ ἄλογο τοῦ Πύρρου κι ὁ ἴδιος πέφτει καταγῆς. Τρέχουν τότε οἱ σωματοφύλακές του νὰ τὸν σηκώσουν, οἱ Σπαρτιάτες ὅμως ὁρμοῦν μὲ τὰ κοντάρια τους. Γίνεται συμπλόκὴ τρομερή.

Τότε ὁ Πύρρος πρόσταξε νὰ πάψῃ ἡ μάχη. Νόμιζε, πῶς τὸ ἥθελαν κι οἱ Σπαρτιάτες αὐτό, γιατὶ κι ἀπ' αὐτοὺς πολλοὶ εἶχαν σκοτωθῆ κι ὄλοι σχεδὸν οἱ ἄλλοι ἦταν πληγωμένοι.

5. Σ' αύτὸ τὸ μεταξὺ φτάνει ἀπὸ τὴν Κρήτη μὲ δυὸ χιλιάδες στρατὸ ὁ βασιλιάς τους Ἀρέας. Τότε οἱ γυναικεῖς, βλέποντας, ὅτι κι ὁ βασιλιάς τους ἦταν πιὰ ἐκεῖ καὶ ἄντρες ὑπῆρχαν ἀρκετοί, γιὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὴν πατρίδα, τότε μόνο ἀποφάσισαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὸ πεδίο τῆς μάχης καὶ νὰ γυρίσουν στὰ σπίτια τους.

"Ετσι ἡ Σπάρτη, ἀφοῦ μὲ τὴ γενναιοψυχία τῶν γυναικῶν της γλίτωσε ἀπὸ τὸ μεγάλο κίνδυνο, μπόρεσε κατόπι νὰ ἔξασφαλιστῇ μὲ τὴ φρόνηση τοῦ βασιλιᾶ καὶ τὴν ἀνδρεία τῶν στρατιωτῶν της.

12. ΤΟ ΕΛΛΗΝΟΠΟΥΛΟ

1. 'Ο ρωμαϊκὸς στρατὸς τὸ 87 π.Χ. εἶχε κυριέψει τὴν Ἀθήνα. 'Η ὥραία πόλη καταστράφηκε κι οἱ Ἀθηναῖοι ἔγιναν δοῦλοι τῶν Ρωμαίων. Οἱ κατακτητὲς μοιρασαν ἀναμεταξύ τους τοὺς κατοίκους καὶ τὰ λάφυρα, ποὺ σωρεύτηκαν ἀπὸ τὴ διαρπαγή.

'Ο Ρωμαῖος στρατηγός, ποὺ ἀνέλαβε νὰ μοιράσῃ τὰ παιδιά, θέλησε νὰ δοκιμάσῃ τὴν ἔξυπνάδα τους, μὲ τὸ σκοπὸ νὰ κρατήσῃ τὰ πιὸ ἔξυπνα γιὰ τοὺς δικούς του ἀξιωματικούς.

Πρόσταξε λοιπὸν τὰ παιδιὰ νὰ γράψη τὸ καθένα ἐπάνω στὸ πινακίδιο του ὅ,τι ἥθελε.

"Υστερα ὁ Ἰδιος ὁ στρατηγός, ἔξετάζοντας ὅ,τι ἔγραψαν, διάβασε ἐπάνω στὸ πινακίδιο ἐνὸς μικροῦ Ἀθηναίου τοὺς παρακάτω στίχους τοῦ Ὁμήρου:

«Καλότυχος καὶ τρισκαλότυχος ἐκεῖνος, ποὺ ἔπεισε

πολεμώντας κάτω ἀπὸ τὰ τείχη τῆς Τροίας! Αὐτὸς δὲν εἶδε τὴν καταστροφὴν τῆς πατρίδας του».

2. Ὁ στρατηγὸς γεμάτος κατάπληξη, ἀλλὰ καὶ συγκινημένος, πρόσταξε νὰ φέρουν τὸ παιδὶ μπροστά του.

Τὸ παιδὶ παρουσιάστηκε ἀτάραχο. Στὸ πρόσωπό του ἦταν ζωγραφισμένη ἡ θλίψη, ἀλλὰ περισσότερο ἡ περηφάνια. "Εδειχνε, πῶς ἦταν ἀποφασισμένον ν' ἀντικρίση ἥρεμο τὴν τιμωρία, ποὺν τὸ περίμενε.

‘Ο στρατηγὸς ἀτένισε γιὰ μιὰ στιγμὴ σιωπηλὸς

τὸ μικρὸ Ἀθηναῖο κι ὑστερα, πιάνοντάς του μὲ καλοσύνη τὸ χέρι, τοῦ λέει:

— Εσὺ ποὺ ξέρεις ν' ἀγαπᾶς τὴν πατρίδα σου, ἀκόμα καὶ καταστραμένη, εἴσαι ἄξιος νὰ ζήσης ἐλεύθερος. Μεῖνε στὴν πατρίδα σου, παιδί μου.

13. ΣΑΝ ΠΑΡΑΜΥΘΙ.

1. Ὁ κύριος Καρέλης, ἀπόστρατος ἀξιωματικός, ἥρθε σήμερα στὸ σπίτι τοῦ γιοῦ του ντυμένος μὲ τὴ μεγάλη του στολή. Τὰ ἔγγονια του μαζεύτηκαν γύρω του χαρούμενα, γιατὶ τὸν ἀγαποῦσαν πολύ, ὅχι τόσο γιὰ τὰ γλυκὰ καὶ τὰ δῶρα, ποὺ τοὺς ἔφερνε κάθε τόσο, ὅσο γιατὶ τοὺς ἔλεγε ὡραῖα παραμύθια.

— Γιατί φόρεσες σήμερα τὴ στολή σου, παππού;
 — Σήμερα πῆγα σὲ μιὰ μεγάλη γιορτή, παιδιά μου.
 — Ποιὰ γιορτή, παππού;
 — Μιὰ γιορτή, ποὺ ἔσεις δὲν μπορεῖτε νὰ τὴν καταλάβετε ἀκόμα, γιατὶ εἰστε μικροί.

— Πές μας, πές μας, παππού, φωνάζουν τὰ παιδιά μὲ μιὰ φωνή.

— Δὲ θέλετε καλύτερα νὰ σᾶς πῶ ἓνα παραμύθι; Θέλετε νὰ σᾶς πῶ γιὰ κεῖνον τὸ Μάγο, ποὺ ἔκανε πράματα καὶ θάματα;

— Μάλιστα, μάλιστα! Φώναξαν καὶ στρογγυλοκάθισαν γύρω στὸν παπποὺ ὅλα τὰ ἔγγονια του: ὁ Κωστάκης, ὁ Λέαντρος, ἡ Μαίρη καὶ ἡ Κική.

Τὸ μεγαλύτερο, ὁ Κωστάκης, ἥταν δώδεκα χρονῶ

καὶ τὸ μικρότερο, ἡ Κική, ἔξι. Αὕτη κάθισε στὰ γόνατα τοῦ παπποῦ της.

‘Ο κύριος Καρέλης, χαϊδεύοντας τὰ μαλλάκια τῆς Κικῆς, κοίταξε πρῶτα στὰ μάτια ἐνα ἐνα τὰ παιδιά, ποὺ στέκονταν μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στόμα κι ἄρχισε τὸ παραμύθι του:

2. Μιὰ φορὰ κι ἔναν καιρὸ ἦταν μιὰ ξακουσμένη χώρα. Δὲν ἦταν πολὺ μεγάλη, μὰ ἦταν ἀπὸ τὶς ὁμορφότερες χῶρες τοῦ κόσμου. Αὕτη ἡ χώρα εἶχε μιὰ παλιὰ ἱστορία

πολὺ ἔνδοξη. Μάλιστα ἴστοροῦσαν, ὅτι στὴ χώρα αὐτὴ μιὰ φορὰ κι ἔναν καιρὸν κατοικοῦσαν οἱ θεοὶ μαζὶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ κουβέντιαζαν. Ἡ ἴστορία της ἦταν τόσο ἔνδοξη, ποὺ ὅλος ὁ κόσμος τὴ διάβαζε καὶ τὴν ξαναδιάβαζε καὶ θαύμαζε τὴν ξακουσμένη χώρα.

— Δὲν ὑπάρχει πιὰ αὐτὴ ἡ χώρα, παππού; ρωτᾶ ὁ Κωστάκης.

— Μήπως πνίγηκε στὸν κατακλυσμό; λέει ἡ Μαίρη.

— Μὴ βιάζεστε, παιδιά μου, καὶ θὰ σᾶς πῶ, λέει ὁ παππούς.

Στὸ ἀναμεταξὺ ἡ Κική, βλέποντας τὸ γατάκι νὰ παίζῃ μὲ μιὰ κουβαρίστρα, πετάχτηκε ἀπὸ τὰ γόνατα τοῦ παππού της καὶ πῆγε νὰ λάβη μέρος στὸ παιγνίδι.

Τὰ παιδιὰ γέλασαν κι ἀμέσως γύρισαν στὸν παππού ρωτώντας:

— Λοιπόν;

— Λοιπόν, ἐξακολούθησε ὁ παππούς, ἡ χώρα αὐτὴ ἔζησε χιλιάδες χρόνια, πότε εύτυχισμένη καὶ πότε δυστυχισμένη. Γιατί, ἐπειδὴ ἦταν ὅμορφη χώρα, κάθε τόσο οἱ ἔχτροὶ τῆς ἔκαναν πολέμους νὰ τὴν πάρουν. Μὰ οἱ κάτοικοί της ἦταν τόσο γενναῖοι καὶ τόσο ἀγαποῦσαν τὴν πατρίδα τους, ποὺ στὸ τέλος ἔδιωξαν τὸν ἔχτρὸ μὲ πολλὲς θυσίες κι ἔμειναν ἐλεύθεροι. Ἡρθε ὅμως μιὰ δύσκολη ἐποχή, ποὺ ἡ χώρα αὐτὴ κινδύνεψε νὰ χαθῇ.

— Ἀπὸ τοὺς ἔχτροὺς πάλι;

— Μὰ αὐτὸ εἶναι τὸ περίεργο. "Οχι ἀπὸ τοὺς ἔχτρούς, ἐξακολούθησε ὁ παππούς, μὰ ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς κατοίκους της. Καὶ γιὰ νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια, ὅχι ἀπὸ τὸ λαό της, ποὺ ἦταν πάντα καλός, ἀλλὰ ἀπὸ κείνους, ποὺ ἤθελαν νὰ διευθύνουν τὸ λαό. Μιὰ καταραμένη δι-

χόνοια φύτρωσε ἀναμεταξύ τους καὶ ἀδιάκοπα μάλωναν γιὰ τὴν ἔξουσία. Κάθε τρεῖς καὶ λίγο ἄλλαζε ἡ Κυβέρνηση κι ἡ χώρα βρισκόταν πάντα σὲ μιὰ ἀναρχία. Κάθε μέρα γίνονταν ἀπεργίες, οἱ δουλειὲς λιγόστεψαν καὶ χιλιάδες ἐργάτες δὲν εἶχαν δουλειά. Φόρους ἄλλοι πλήρωναν καὶ ἄλλοι δὲν πλήρωναν. Πειθαρχία δὲν ὑπῆρχε πουσθενά. Στρατὸς καὶ στόλος ἦταν παραμελημένοι καὶ κινδύνευε ἡ χώρα νὰ σκλαβωθῇ ἀπὸ ἄλλους, δυνατώτερους λαούς.

‘Ο κόσμος ἀπελπίστηκε κι ἔλεγε: «‘Ο Θεὸς νὰ βάλῃ τὸ χέρι του».

— ‘Ο Βασιλιάς τους δὲν ἔκανε τίποτε; ρώτησε ὁ Κωστάκης.

— Μὰ αὐτὸ ἀκριβῶς ἔγινε, ἀπάντησε ὁ παππούς. ‘Ο Βασιλιάς τότε ἔλαβε μιὰ γενναία ἀπόφαση. Πρέπει νὰ σώσω τὴ χώρα μου, σκέφτηκε, πρὶν καταστραφῇ ὅλωσδιόλου. Πρέπει νὰ βρῶ ἔναν ίκανὸ Κυβερνήτη.

3. Τότε παρουσιάστηκε στὸ Βασιλιὰ ἔνας Μάγος, ὅπως σᾶς εἴπα, καὶ τοῦ λέει:

— Μεγαλειότατε, δῶσε μου ἐμένα τὴν ἔξουσία καὶ ἔγὼ θὰ κάμω τὴ χώρα μας τὴν πιὸ εύτυχισμένη χώρα.

‘Ο Βασιλιάς δέχτηκε κι ὁ Μάγος ἀνέλαβε τὴ Διοίκηση.

Σὲ 24 ὥρες ἡ χώρα αὐτὴ ἥσύχασε τέλεια. Οἱ διχόνοιες ἔπαψαν. Ἐκεῖνοι ποὺ ἔφεραν τὴ διχόνοια, παραμερίστηκαν. ‘Ο Μάγος προσκάλεσε τὸ λαὸ νὰ ἐνωθῇ ὅλος σ’ ἔνα σῶμα καὶ νὰ ἐργαστῇ ὁ καθένας καὶ ὅλοι μαζὶ γιὰ τὴν εύτυχία τῆς Πατρίδας.

Τότε ἔγιναν τὰ θαύματα. Τὰ ἐργοστάσια κινήθηκαν. Οἱ ἀπεργίες ἔλειψαν. Οἱ ἐργάτες βρῆκαν ἐργασία, πῆραν

μάλιστα μεγαλύτερα ἡμερομίσθια. Οἱ γεωργοὶ ἀφοσιώθηκαν στὴν καλλιέργεια τῆς γῆς καὶ ἡ γῆ τοὺς ἔδωσε ἀφθονα προϊόντα, ποὺ πολλὰ ἀπ' αὐτὰ πουλοῦσαν σὲ ξένες χῶρες. 'Ο Μάγος φρόντισε γιὰ τὴν ύγεια καὶ τὴν εὔτυχία τοῦ λαοῦ. "Εκαμεὶστα, νοσοκομεῖα καὶ πολλὰ ἄλλα φιλανθρωπικὰ ἴδρυματα. "Εδωσε στοὺς ἐργάτες σύνταξη νὰ ζοῦν, ἅμα δὲν μποροῦσαν πιὰ νὰ ἐργαστοῦν καὶ φρόντισε γιὰ τὶς οἰκογένειές τους.

Δρόμοι γίνονται κάθε μέρα. 'Αποξηραντικὰ ἐργα ἔδωσαν νέα ἀπέραντα χωράφια γιὰ καλλιέργεια, ποὺ μοιράστηκαν στοὺς γεωργούς.

"Αν ρωτήσετε καὶ γιὰ τὸ στρατὸ καὶ γιὰ τὸ στόλο καὶ τὴν ἀεροπορία, ἐκεὶ ἔγιναν τὰ μεγαλύτερα θάύματα. 'Ο Μάγος ἔκαμε ἐναν ἀπὸ τοὺς καλύτερους στρατοὺς τοῦ κόσμου, ποὺ οἱ γεροντότεροι ἔτριβαν τὰ μάτια τους κι ἔλεγαν :

— Δική μας χώρα εἶναι αὕτη ἡ μᾶς γελοῦν τὰ μάτια μας;

Μὲ λίγα λόγια ὁ λαὸς βρῆκε τὴν ἡσυχία του καὶ ἀφοσιώθηκε στὴν ἐργασία. Οὔτε διχόνοιες οὔτε φιλονικίες οὔτε λόγια. Μόνο ἐργασία. "Ολος ὁ λαός, ἄντρες γυναῖκες, παιδιὰ λάτρευαν τὸ Μάγο καὶ τὸν εὐγνωμονοῦσαν. Παρακαλοῦσαν τὸ Θεὸν νὰ ζήσῃ χίλια χρόνια γιὰ τὴν εὔτυχία τῆς χώρας.

4.— Καὶ γιὰ τὰ παιδιὰ δὲν ἔκαμε τίποτε ὁ Μάγος ;

— Μὰ ἐκεῖνα ἀγάπησε περισσότερο. Τὰ ἐνωσε ὅλα σ' ἔνα σῶμα καὶ φρόντισε νὰ γίνουν οἱ καλύτεροι πολίτες κι οἱ καλύτεροι στρατιῶτες τῆς Πατρίδας. Καὶ ὅλα τὰ παιδιὰ τῆς νέας χώρας ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη ἐνώθηκαν

γιὰ τὴν Πατρίδα. Λάτρεψαν τὸν Μάγο καὶ τὸν ἔλεγαν πατέρα τους. . . .

— Μὰ αὐτὸ δὲν εῖναι παραμύθι, λέει ὁ Κωστάκης. Καταλάβαμε ποιὸς εῖναι ὁ Μάγος.

Καὶ ἡ Μαίρη ἄρχισε νὰ τραγουδῆ:

«Τὴν δόλοθερμη ψυχή της
ἔθνικὴ φωτίζει αύγη
κι ὁ μεγάλος Κυβερνήτης
πάντα ἐμπρὸς τὴν ὁδηγεῖ».

Μὲ μιὰ φωνὴ ἄρχισαν τότε νὰ τραγουδοῦν ὅλα τὰ παιδιά, ὡς καὶ ἡ Κική ἀκόμα, ποὺ ἔτρεξε νὰ ἐνωθῇ μὲ τ' ἀδέρφια της, ἀφήνοντας τὸ παιγνίδι της μὲ τὸ γατάκι.

— Μάλιστα, παιδιά μου, εἶπε ὁ παππούς. Τὸ καταλάβατε. "Ετσι εἶναι. Τὰ πράματα, ποὺ βλέπουν τὰ μάτια μας σήμερα, εἶναι τόσο ἀπίστευτα γιὰ μᾶς τοὺς παλιούς, ποὺ τὰ βλέπουμε σὰν παραμύθι, ἐνῶ εἶναι πραγματικά. Μόνο ἔνας Μάγος θὰ μποροῦσε νὰ κάμη τόσα πράματα καὶ νὰ σώσῃ μιὰ χώρα.

14. ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟΝ ΑΡΧΗΓΟ

1. 'Η ἐπαρχιακὴ πόλη γιορτάζει σήμερα· εἶναι σημαιοστόλιστη ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη.

Περιμένει τὸν Ἀρχηγὸ τοῦ Νέου Κράτους, ποὺ ἔρχεται νὰ ἴδῃ μὲ τὰ μάτια του καὶ ν' ἀκούσῃ μὲ τ' αὐτιά του τὶς ἀνάγκες τοῦ λαοῦ.

'Ολόκληρη ἡ ἐπαρχία εἶναι στὸ πόδι. Συγκεντρώνεται στὴ πρωτεύουσά της, γιὰ νὰ χαιρετήσῃ τὸν Κυβερνήτη.

Τὰ πλήθη σπρώχνονται δεξιὰ κι ἀριστερὰ τοῦ κεντρικοῦ δρόμου, προσπαθώντας νὰ βροῦν κατάλληλη θέση, γιὰ νὰ ἴδοῦν καλύτερα. Ἡ ἀστυνομία ἔχει βάλει στὶς ἄκρες τῶν πεζοδρομίων χοντρὰ σύρματα, γιὰ νὰ μὴν κατεβαίνουν στὸ δρόμο καὶ δυσκολεύουν τὴν κυκλοφορία.

Τὰ σπίτια γύρω γύρω εἶναι γεμάτα κόσμο. Τὰ μπαλκόνια, τὰ παράθυρα, οἱ ταράτσες καὶ οἱ στέγες ὀκόμη τῶν σπιτιῶν εἶναι φορτωμένα. Μερικὰ παιδιὰ ἔχουν σκαρφαλώσει στὰ δέντρα τῶν πεζοδρομίων κι ἐκεῖ βρίσκουν τὸ καλύτερο θεωρεῖο. Τοῦ κάκου οἱ χωροφύλακες φωνάζουν ἀδιάκοπα:

— "Ε, σύ, κατέβα κάτω ἀπὸ τὸ δέντρο!

— Μὴ φοβᾶσαι, κύρ χωροφύλακα, δὲν πέφτω, ἀπαντᾶ ὁ πιτσιρίκος.

— Κατέβα κάτω, σοῦ λέω!

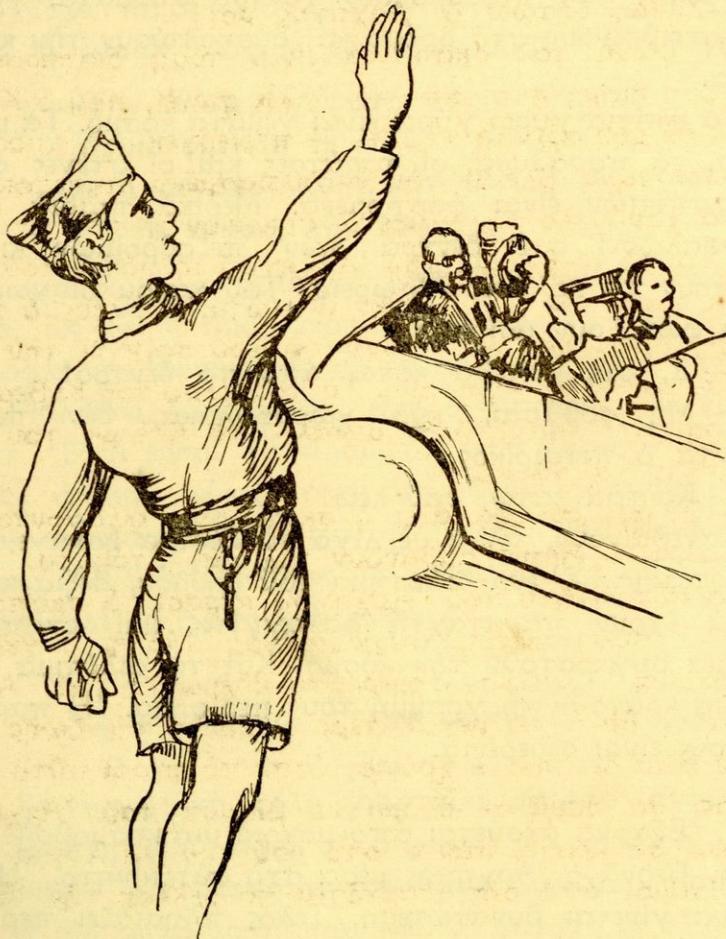
Κατεβαίνουν, ἀλλὰ σὲ λίγο τὰ δέντρα ξαναγεμίζουν ἀπὸ παιδιά. Σ' ἔνα διάστημα τοῦ δρόμου, δεξιὰ κι ἀριστερὰ ἔχουν παραταχτῇ φαλαγγίτες καὶ σκαπανεῖς, γιὰ νὰ συγκρατοῦν τὸν κόσμο. Καὶ τὰ φιλότιμα αὐτὰ παιδιὰ κρατοῦν τὴ γραμμή τους περίφημα. Ἡ παράταξή τους εἶναι σιδερένια.

· 2. "Εξαφνα ἀκούεται ἀπὸ μακριὰ μιὰ κοσμοβοή ἀδιάκοπη. Περνᾶ ὁ Ἀρχηγὸς μέσα στὸ αὐτοκίνητο. Ἡ βοὴ δλοένα γίνεται δυνατώτερη. Τέλος πλησιάζει περισσότερο καὶ ἀκούονται καθαρὰ ζητωκραυγές, φωνές, σαλπίσματα, μουσικές.

— Ζήτω, ζήτωωωω!

Στὴν παράταξη τῶν μικρότερων παιδιῶν, μπροστά

μπροστά στὸ πεζοδρόμιο, στέκεται ἔνας σκαπανέας. Εἶναι ἔνα ψηλό, καλοδεμένο παιδί, ἵσαμε δέκα χρονῶν, ποὺ φαίνεται σὰ δεκαπέντε, μὲ δύμορφο παράστημα, μὲ πε-

ρήφανη στάση, σὰ νάταν ὁ ἀρχηγὸς τῆς στρατιωτικῆς παράταξης.

3. Σὲ μιὰ στιγμή, ποὺ πλησιάζει τὸ αὐτοκίνητο τοῦ

Κυβερνήτη, ό σκαπανέας αύτός μὲ μεγάλο ἐνθουσιασμὸν καὶ φωνὴ συγκινημένη χαιρετᾶ τὸν Ἀρχηγὸν μὲ ὑψωμένο τὸ χέρι καὶ φωνάζει μ' ὅλη τῇ δύναμῃ τοῦ στήθους του:

—Ζήτω, ζήτω ωραίος Ἀρχηγός μας!

‘Η φωνὴ τοῦ σκαπανέα εἶναι τόσο διαπεραστικὴ καὶ τόσο διακρίνεται ἀπὸ τὶς ἄλλες φωνές, ποὺ ὁ Κυβερνήτης σὲ μιὰ στιγμὴ γυρίζει μὲ περιέργεια τὸ πρόσωπό του ἀριστερά, βλέπει τὸν ἐνθουσιασμένο σκαπανέα καὶ μ' ἔνα χαμόγελο τὸν χαιρετᾶ, σηκώνοντας τὸ χέρι.

Σ' αὐτὸν τὸ βλέμμα τοῦ Ἀρχηγοῦ τὰ μάτια τοῦ σκαπανέα παίρνουν μιὰ λάμψη ἀλλιώτικη. Αὐτὸς ὁ ἴδιαίτερος χαιρετισμὸς τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ σφίγγει τὴν καρδιὰν καὶ τὸν κάνει περήφανο. Τὸ πρόσωπο τοῦ Κυβερνήτη τοῦ φαίνεται ὑπερβολικὰ μεγάλο, τὸ βλέμμα του διαπεραστικὸν καὶ γλυκό.

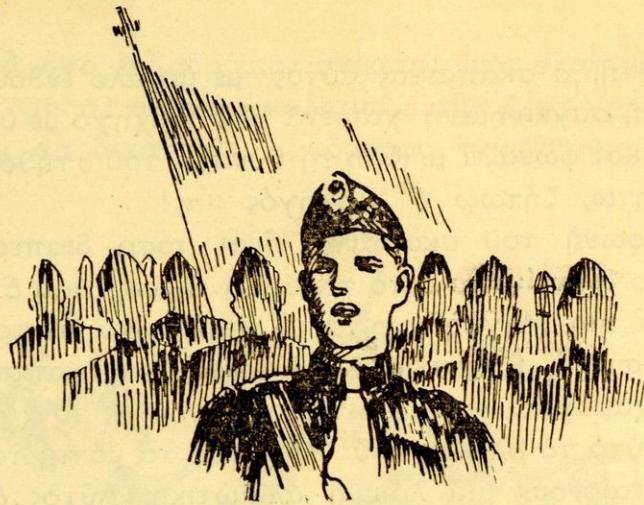
—Ζήτω! ξαναφωνάζει ὁ σκαπανέας, ὑψώνοντας τὸ χέρι. Ζήτω! ἐπαναλαμβάνουν χιλιάδες στόματα.

Τὸ αὐτοκίνητο τοῦ Ἀρχηγοῦ πέρασε, ὁ σκαπανέας στέκεται σαστισμένος, συγκινημένος. Μόλις συγκρατεῖ τὰ δάκρυα. Ἀντίκρισε σήμερα τὰ βλέμματα τοῦ Ἀρχηγοῦ του. Εἶναι τὸ μεγαλύτερο γεγονὸς τῆς ζωῆς του.

Σὲ δέκα δεκαπέντε χρόνια, ὅταν τὸ παιδί αὐτὸν γίνη ἄντρας, θὰ θυμάται ἀκόμη τὸ βλέμμα τοῦ Ἀρχηγοῦ του καὶ θὰ κρατᾶ πάντα στὸ νοῦ του τὰ λόγια του:

«Παιδιά, ἀπὸ σᾶς ἔξαρτάται τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδος».

Μήπως καὶ ὅλα τὰ ἄλλα παιδιά τῆς Νεολαίας δὲν ἔνιωσαν τὴν ἴδια συγκίνηση καὶ τὸν ἴδιο ἐνθουσιασμό; μήπως κι αὐτὰ δὲ οὐδὲ ἀκολουθήσουν τὸ δρόμο, ποὺ τοὺς ἔδειξε ὁ Ἀρχηγός;

15. ΥΜΝΟΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

Στή γλυκιά μας τὴν πατρίδα,
τὴν τρανή κι ἴστορική,
σὺ ἀπόμεινες ἐλπίδα,
Νεολαία ‘Ελληνική.

Τὴν ὁλόθερμη ψυχή της
ἔθνική φωτίζει αύγή
κι ὁ μεγάλος Κυβερνήτης
πάντα ἐμπρὸς τὴν ὁδηγεῖ.

Ἐμπρὸς γιὰ μιὰ ‘Ελλάδα νέα,
ἐμπρὸς μ’ ἐλληνική καρδιά,
ἐμπρὸς περήφανα, γενναῖα,
ναί, τῆς ‘Ελλάδος τὰ παιδιά.

Ἐμπρὸς ἡ δόξα ἡ παλιά μας
νὰ ξαναζήσῃ εἶναι καιρός,
μὲ τὸ μεγάλο βασιλιά μας
ἐμπρός, πάντα ἐμπρός.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α' ΚΥΚΛΟΣ

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

1. Ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ ὑπαίθρου	Σελις
1. Κατασκήνωση στὴν ἀκρογιαλιά	7
2. Δὲ σὲ ξεχνῶ (ποίημα Ν. Δαμιράλη).	14
3. Στοὺς ἐλαιιῶνες καὶ στὰ νυχτέρια τοῦ χωριοῦ.	15
4. Ἡ ἔλια (ποίημα Κ. Παλαμᾶ).	20
5. Τί διηγεῖται μιὰ βαλανιδιὰ γιὰ τὴν ζωὴν τῆς.	21
6. Ὁ κισσός (ποίημα Μ. Στασινοπούλου).	26
II. Ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ σπιτιοῦ καὶ τοῦ σχολείου	
7. Μιὰ συνεδρίαση
8. Ὁ τελευταῖος στὴν τάξη.
9. Ἡ Μαρουλιώ	38
10. Ἡ Μαριγώ (ποίημα Ζ. Παπαντωνίου).	43
III. Ἰστορίες γιὰ τὴν ζῶα	
11. Τοῦ σκύλου ἢ οὐρὰ (ποίημα Ζ. Παπαντωνίου).	45
12. Ἡ σκαντζοχερίνα μὲ τὰ σκαντζοχεράκια τῆς	46
13. Τὸ δρτύκι	50
14. Ὁ πόνος τῆς μάνας (ποίημα Ζ. Παπαντωνίου).	53
15. Λελέκι καὶ σκουλήκι	55

Β' ΚΥΚΛΟΣ

ΧΕΙΜΩΝΑΣ

I. Ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ ὑπαίθρου	Σελίς
1. Χειμώνας (ποίημα Ἀλ. Φωτιάδη).	61
2. Τὸ χιόνι	62
3. Ὁ χιονάνθρωπος	63
II. Θρησκευτικὲς ἴστορίες	
4. Ἡ δύναμη τῆς προσευχῆς.	68
5. Τὸ ναυτόπουλο (ποίημα Γ. Βιζυηνοῦ).	72
6. Τὰ Χριστούγεννα τῆς μάνας.	73
7. Χριστούγεννα τοῦ χωριοῦ (ποίημα Π. Βασιλικοῦ).	84
III. Ἀσχολίες καὶ ἐπαγγέλματα	
8. Τὰ κάρβουνα	85
9. Πόσοι εἰναι ποὺ μᾶς βοηθοῦν.	87
IV. Η ζωὴ στὴν κοινωνία	
10. Ὁ μικρὸς εὐγενής	89
11. Ἔνας μικρὸς βιοπαλαιστὴς	93
12. Ἐλεημοσύνη (ποίημα Α. Παράσχου)	98
V. Ἰστορικὲς σελίδες	
13. Ἔνας φαλαγγίτης στὴν ἀρχαία Σπάρτη.	98
14. Πῶς πῆρε τὸ ὄνομά της ἡ Ἀθήνα	104
15. Ἡ Ἀθηνᾶ στὴν Ἀθήνα (ποίημα Κ. Παλαμᾶ)	108
16. Ἐπάνω στὸν Παρθενώνα τὸ 438 π. Χ.	108
17. Ὁ δρκός τοῦ ἀρχαίου στρατιώτη στὴν Ἀθήνα.	116

Γ' ΚΥΚΛΟΣ

ΑΝΟΙΣΗ

I. Ιστορίες για τη ζωή	Σελίς
1. "Ανοιξη (ποίημα Σ. Σκίπη).	121
2. Τὸ πληγωμένο πουλί	122
3. Ἡ μέλισσα	124
II. Ιστορικές σελίδες	
4. Ἡ Γοργόνα (παράδοση)	127
5. Ἡ Γοργόνα (ποίημα Γ. Δροσίνη).	128
6. "Οταν πολεμούσε τὸ Μεσολόγγι.	130
7. Ἡ Σημαία (ποίημα Ἰ. Πολέμη).	133
8. Ἡ ύποδοχὴ τοῦ νικητῆ.	134
9. "Υμνος στὴν Ἐλευθερία (ποίημα Δ. Σολωμοῦ)	137
III. Θρησκευτικές ιστορίες	
10. Ἡ παπαρούνα.	138
11. Ἡ παπαρούνα (ποίημα Ἰ. Πολέμη)	140
12. Ἡ Λαμπρή	141
13. Βράδυ στὴ γειτονιὰ (ποίημα Μ. Στασινοπούλου).	145
IV. Οἰκογενειακές ιστορίες	
14. Προσπάθησε πάλι.	146
15. Ὁ Στέργιος καὶ τὸ γεροντάκι.	150
V. Ἀσχολίες καὶ ἐπαγγέλματα	
16. Τὸ μελίσσι τοῦ κύρ τῶν Κώστα	152
17. Τὸ κηπάκι μου (ποίημα Κ. Βελμύρα).	156
18. Πῶς γίνεται τὸ μετάξι	156
19. Τὸ τραγούδι τοῦ ἥλιου (ποίημα Ζ. Παπαντωνίου).	161

Δ' ΚΥΚΛΟΣ

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

I. Ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ χωριοῦ καὶ τοῦ ὑπαίθρου	Σελίς
1. Τὸ καλοκαίρι (ποίημα Κ. Παλαμᾶ).	165
2. Πῶς σώθηκε τὸ χωριό	166
3. Τὸ χωριό (ποίημα Ἰ. Πολέμη).	172
4. Τὰ δάση (ποίημα Ν. Γεννηματᾶ).	173
II. Ἰστορίες γιὰ τὴν ζῶσα.	
5. Οἱ κορυδαλλοὶ μέσα στὸ σπαρτὸ	174
6. Ὁ κορυδαλλὸς (ποίημα Γ. Βιζηνοῦ).	177
III. Κοινωνικὲς ἀρετὲς	
7. Ἡ ὀραιότερη φορεσιὰ	178
8. Τὸ κόκκινο φανάρι.	184
IV. Οἰκογενειακὲς Ἰστορίες	
9. Τὰ γεύματα τοῦ Θείου Κωστῆ.	188
10. Πετάει, πετάει.... ὁ Τοτὸς	192
V. Ἰστορικὲς σελίδες	
11. Οἱ Σπαρτιάτισσες στὴν ὕρα τοῦ κινδύνου.	200
12. Τὸ Ἑλληνόπουλο.	203
13. Σὰν παραμύθι.	205
14. Μπροστὰ στὸν Ἀρχηγὸ	210
15. "Ὕμνος" Ἑθνικῆς Νεολαίας (ποίημα Σ. Μεταξᾶ).	214

Σ η μ ε ί ω μ α

Τὰ κάτωθι 20 ἀναγνώσματα τοῦ ὅνα χεῖρας βιβλίου ἐλή-
φθησαν ἐκ τῶν βραβευθεισῶν συλλογῶν τῶν κ. κ. Π. Νιρβάνα—
Δημ. Ζήση, Τέλλου "Αγρα—Σ. Χατζάκη, Δημ. Κοντογιάννη καὶ
Κ. 'Αθ. Ρωμαίου ὡς ἀκολούθως:

I. Ἐκ τῆς συλλογῆς Π. Νιρβάνα - Δ. Ζήση.

1. Ἡ δύναμη τῆς προσευχῆς (διασκευή)
2. Τὸ ναυτόπουλο (ποίημα Γ. Βίζυηνοῦ)
3. Ὁ μικρὸς εὔγενής
4. Ἐπάνω στὸν Παρθενώνα τὸ 438 π. Χ. (διασκευή)
5. Πῶς σώθηκε τὸ χωριό
6. Τὰ γεύματα τοῦ θείου Κωστῆ
7. Πετάει, πετάει.... ὁ Τοτὸς
8. Σὰν παραμύθι
9. Μπροστὰ στὸν Ἀρχηγό.

II. Ἐκ τῆς συλλογῆς Τέλλου "Αγρα - Σ. Χατζάκη.

1. Τί διηγεῖται μιὰ βαλανιδιὰ γιὰ τὴ ζωὴ τῆς
2. Ὁ κισσὸς (ποίημα Μ. Στασινοπούλου)
3. Τὰ κάρβουνα
4. Ὁ Στέργιος καὶ τὸ γεροντάκι.

III. Ἐκ τῆς συλλογῆς Δημ. Κοντογιάννη.

1. Τὸ πληγωμένο πουλὶ
2. Ἡ παπαρούνα
3. Ἡ παπαρούνα (ποίημα Ἱ. Πολέμη)
4. Ἡ ὥραιότερη φορεσιὰ (διασκευή).

IV. Ἐκ τῆς συλλογῆς Κ. Αθ. Ρωμαίου.

1. Στοὺς ἔλαιῶνες καὶ στὰ νυχτέρια τοῦ χωριοῦ
2. Ἡ ἐλιὰ (ποίημα Κ. Παλαμᾶ)
3. "Οταν πολεμοῦσε τὸ Μεσολόγγι
4. Ἡ ύποδοχὴ τοῦ νικητῆ.

Ἡ λοιπὴ ὄλη ἐλήφθη ἐκ τῆς τυχούστης πρώτου βραβείου
συλλογῆς τοῦ κ. Γεωργίου Μέγα.

Ἡ εἰκονογράφησις τοῦ βιβλίου ἐγένετο ἀπό τὸν ζωγράφον κ.
Περικλῆν Βυζάντιον.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΑΖΑΡΟΥ

Επαρχιακή αρχή Αντιρεπροσωπείας Πλακάκης